

A N D R E J K L I M A N

Kristus a dnešný človek

Číslo podielových kníh 165

Vydal Spolok Svätého Vojtecha, Trnava 1934

Printed in Čecho-Slovakia

KRISTUS A DNEŠNÝ ČLOVEK

NAPÍŠAL

ANDREJ KLIMAN

Číslo podielových kníh 165

.

Vydal Spolok Svätého Vojtecha, Trnava 1934

NIHIL OBSTAT.

Dr. Joseph Szombath,
censor librorum.

Nr. 1932/934.

IMPRIMATUR.

Tyrnaviae, die 9. Martii 1934.

Carolus Nečesálek,
vicarius generalis.

Tlačou knihtlačiarne Spolku Svätého Vojtecha v Trnave

Drahý priateľu !

Keď som sa svojho času stretol s Tebou vo vlaku, sťažoval si si, že máš veľké pochybnosti ohľadom osoby Pána Ježiša. Úprimne si sa mi priznal, že zlí ľudia a všelijaké knihy podkopali tvoju vieru v život, v zázraky, v zmŕtvychvstanie a v božstvo Krista Pána. Hovoril si mi, že už nemáš chuť k modlitbe, a do kostola chodíš len k vôli svojej manželke . . .

Tvoje slová dotkli sa ma veľmi bolestne. Nečuduj sa tomu! Som predsa kňazom a твоjim dobrým priateľom a preto sa nijak nemôžem spriatelieť s myšlienkou, že by si mal zaisť na bludné chodníčky.

Od toho nášho stretnutia veľa som rozmýšľal o tom, ako by som odstránil tvoje pochybnosti . . . Konečne som sa dal do štúdia. Preštudoval som diela na slovo vzatých odborníkov a ako včelička sbieral som pre Teba myšlienky. Posbierané myšlienky som usporiadal, prepracoval, aby som Ti ich urobil prístupnejšími . . . Tak povstala táto skromná knižočka. Vložil som do nej celé svoje náboženské presvedčenie, svoju dušu a všetko, čo moderný človek o Kristu Pánovi vedieť musí. Celú prácu konal som z úprimnej lásky k Tebe a preto očakávam, že s radosťou prijmeš moje priateľské slová.

Dobre viem, že toto moje skromné dielo má aj nedostatky. To nech Ťa nemýli, veď čo dokonalého že môže vyjsť z ruky ľudskej?!

Teraz, keď Ti do ruky dávam svoju knižočku, mám len jedno želanie. Zo srdca si prajem, aby moje riadky prispely k zachráneniu tvojej nesmrteľnej duše. A ak sa tak skutočne stane, bude ma tešiť povedomie, že som nadarmo nepracoval.

Vezmi teda a čítaj!

V Handlovej, v deň Narodenia Pána 1933.

*Tvoj úprimný priateľ
Pôvodca.*

Kristus vo vlaku.

Na železničnej trati uháňa vlak . . . Ťažko vydychuje jeho mocný rušeň a kotúče čierneho dymu chrlí do vzduchu svojím komínom . . . Cestujúci zvedavo hľadia na krásny kraj. Raz vidia pred sebou strmý vrch, potom krásnu dolinku, bystrý potok, prudkú riek . . . Ukáže sa im malá dedinka, ale sotvaže ju uzreli, už im aj zmizne pred očami.

Jedon obraz krajší ako druhý!

V tretej triede tohoto vlaku sedí zaujímavá spoločnosť . . . Pri obloku vidieť inteligenta, — akiste je to profesor — číta noviny. Pri ňom v zrkadle obdivuje svoju vymaľovanú tváričku elegantne oblečená dáma. Oproti nim sedí robotník v modrej blúze a z vrečka mu trčia nejaké komunistické noviny . . . Na druhej strane vozňa podriemkava roľník mozoľovitých rúk. Kdesi v kúte dvojica obchodníkov pojednáva nejaké obchodné veci. Týchto pozoruje vyschlý úradník. Ostatné miesta zaujaly dedinské ženičky, ktoré v hlasnom rozhovore pretriasajú najnovšie klebety.

Vlak rýchlo uháňa . . . Kedy-vtedy zastane na niektorej stanici, . . . daktory cestovateľ vykukne von oblokom . . . Potom všetko ide po starom: profesor číta,

robotník sa mračí, dáma usporiaduje svoju toaletu, obchodníci sa dohadujú . . .

Odrazu sa otvorila dvere vozňa. Cestujúci mimovoľne siahnu po lístkoch. Myslia si, že prichádza sprievodca . . . Obzrú sa . . . Ale aké prekvapenie! Do vozňa nevkročil konduktor, ale Kristus Pán. Oblečený je do bieleho rúcha. Sladko sa usmieva a milo sa pýta:

— Za koho ma považujú ľudia?

Nastane hrobové ticho. Rozhovor umlčne. Všetci hľadia na Krista. Neodpovedá však nikto.

— Za koho ma považujú ľudia? — pýta sa znovu Kristus.

Tu profesor, povzbudený láskavým pohľadom Kristovým, odloží noviny a povie:

— Minule som dostal do ruky knihu a v tej som čítal, že si ty vôbec nežil a si len vymyslenou osobou.

— V našom úrade sa zas hovorilo, — pokračuje úradník — že si ty nerobil nijaké zázraky. Bol si vraj len múdрым fakirom a naučil si sa kúzelníctvu v Egypte.

Kristus mlčí a tázavo hľadí na robotníka. Ten sa ozve:

— V našich novinách stálo a na schôdzach sa rozprávalo, že si ty nebol Bohom. Bol si prvým socialistom, komunistom a chcel si vyslobodiť nás proletárov z jarma nenasýtnych kapitalistov a našich vykorisťovateľov . . .

Umlknu všetcia . . . Tázavo pozerajú na Krista, akoby sa ho pýtali:

— Čo nato povieš?

Kristus sa na nich milo usmieva a konečne sa ich opýta:

— Nuž a vy za koho ma považujete? Čo si o mne myslíte? . . .

Čestujúci rozpačite hľadía jedon na druhého. Po dlhšej pauze ozve sa však jedon obchodník:

— Ja som o tom ešte nepremýšľal. Nemám sa ke-
dy zaoberať takými otázkami. Obchod mi berie všetok
čas . . .

Kristova tvár sa zamračí. Spasiteľ díva sa na prí-
tomných a znovu sa ich pýta:

— Nuž a vy za koho ma považujete?

V tom predstúpi slovenský roľník. Oči mu žiara
odhodlanosťou. Padne pred Kristom na kolená a zvolá:

— Ty si Kristus, Syn Boha živého! Ty si opravdi-
vý Boh!

A Kristus sa skláňa k nemu. Pobožká ho a hovorí:

— Dobre si to povedal. Túto vieru si zachovaj a
budeš blažený v živote i po smrti . . .

— — — — —
Bujná to fantázia! — povieš mi. Áno, obraz je vý-
plodom fantázie, ale je verným líčením smýšľania mo-
derného človeka. Akiste poznáš v ňom obraz dnešných
pomero.

Priateľu, vieš, čo chce táto knižočka? Chce ťa po-
hnúť, aby si aj ty vyznal o Kristovi:

— Ty si Kristus, Syn Boha živého!

Či Kristus skutočne žil ?

Keď sa dnes v nejakej spoločnosti rozpráva o Kri-
stovi, často počuť slová: „*Kristus nikdy nežil na zemi,
je len vybájenou, vymyslenou osobou.*“ Takéto reči pri-
vedú do rozpakov aj toho najlepšieho kresťana-katolíka.
Práve preto hneď na začiatku tejto knižočky musíme sa
spýtať, či Kristus skutočne žil? Na túto otázku si musí-
me dať správnu odpoveď, lebo je to jedna z najdôleži-
tejších otázok životných.

Žil Kristus alebo nežil?

Keď je dnes nejaká pochybnosť o tom, či daktorá osoba skutočne žila, ľahko si odpomôžeme. Zайдeme do jej údajného rodiska, pôsobiska alebo miesta smrti, a hľadáme ju v matrikách. Ak je tam zavedená, pochybnosť je odstránená a sme presvedčení, že tá osoba skutočne žila. Lenže matriky neboly vždy. Boly zavedené len pred niekoľkými storočiami. Čo robiť teda v tom prípade, keď ide o osobu, ktorá mala žiť pred zavedením matrik? — V takomto prípade si prezrieme spisy z tej doby pochádzajúce a hľadáme v nich nejakú zmienku o otáznej osobe. Takto sa nám zachovaly zprávy o kráľoch, cisároch, vojvodcoch, starovekých spisovateľoch a my ani len najmenej nepochybujeme o tom, že títo skutočne žili.

Podobne si musíme počínať pri osobe Krista Pána. Rozhodne by sme mali najľahšiu prácu, keby sme mohli matričným výťahom dokázať všetkým pochybovačom, že Kristus Pán skutočne žil. Vtedy by muselo prestať akékoľvek pochybovanie. Žiaľbohu, matričný výťah Krista Pána nám nestojí k dispozícii. V dobe jeho narodenia matričných úradov v našom slova smysle ešte nebolo. Okrem toho nás od Krista Pána delí temer dvetisíc rokov. Keby teda v tej dobe aj boly bývaly nejaké matriky, tie by sa nám po toľkých búrlivých storočiach sotva boly zachovaly. No, a povedzme si úprimne: keby sme aj mali rodný list Krista Pána, pochybovači by si ešte vždy našli nejakú výhovorku. Povedali by, že ten rodný list nie je pravý, že je to falzifikát . . . atď. Pochybnosť by tým zas len nebola odstránená.

Rodný list Krista Pána nemáme. Ty sa ma však pýtaš: „Odkiaľ teda vieme, že Kristus Pán skutočne žil? Ako sa o tom môžem presvedčiť?“ — Ako?

— Práve tak, ako aj u ostatných osôb dávnej minulosti. Prelistujeme knihy a spisy vtedajších spisovateľov a budeme v nich hľadať zprávy o Kristu Pánovi.

Pod, priateľu, a hľadajme ich!

Svedectvo Židov.

Ježiš Kristus sa narodil v krajine židovskej. Tam vyrástol, tam bol vychovaný, tam vyučoval, zomrel, zmŕtvych vstal a tam vstúpil na nebesia. Práve preto **v prvom rade u Židov musíme hľadať zprávy o osobe Kristovej.** Židia však boli najväčšími nepriateľmi Kristovými. Ani najmenej nás teda neprekvapuje okolnosť, že u židovských spisovateľov pomerne málo zpráw najdeme o Pánu Ježišovi. Je samozrejmé, že Židia — nakoľko to bolo možné — o Pánu Ježišovi mlčali. Zato však aj v písomných pamiatkach židovských nachádzame zprávy o Kristovi.

Venujme im troška pozornosti!

V roku 37. po Kristovi — teda asi 4 roky po smrti Kristovej — narodil sa v Jeruzaleme Josef ben Matthiah, známy pod menom **Jozef Flavius.** Pochádzal zo židovskej kňazskej rodiny. Dostalo sa mu gréckeho vzdelania a za židovského povstania bol veliteľom pevnosti Jotapata. Po dobytí pevnosti dostal sa do zajatia vojvodcu a neskoršieho rímskeho cisára, Vespasiana. Svojou chytrosťou zachránil si život. Neskoršie dosiahol slobody a prijal rímske priezvisko Flavius. Napísal niekoľko spisov v gréckej reči, zpomiedzi ktorých najviac nás zaujímajú jeho Starožitnosti židovské, napísané v r. 93—94. po Kristu. V nich píše o sv. Jánovi Krstiteľovi, o jeho ctnostiach, kázniach a smrti. Rozpráva aj o sv. Jakubovi apoštolovi a nazýva ho príbuzným Pána Ježiša. No a pri tom sa rozhovorí aj o Pánu Ježišovi. Jeho zprávu uvádzam ti doslovne: „*V tej dobe vystúpil*

Ježiš, múdry to človek, ak ho vôbec možno nazvať človekom. Bol totiž pôvodcom zázračných skutkov, učiteľom tých ľudí, ktorí radi prijímajú pravdu. Tak si získal mnohých židov a pohanov. Kristom bol tento. A keď ho na naliehanie našich popredných mužov smrťou križa potrestal Pilát, ďalej sa ho pridržali ti, ktorí ho milovali. Zjavil sa im totižto tretieho dňa opäť živý, ako božskí proroci toto a tisíce iných zázračných vecí o ňom boli predpovedali. Podnes nezaniklo pokolenie tých, ktorí sa podľa neho volajú (kresťanmi) . . .” (Antiquitates Judaicae XVIII. 3. 3.)

Tak píše o Pánu Ježišovi najväčší dejepisec národa židovského, Jozef Flavius. Tak rozpráva nie kresťan, ale žid. A to ešte taký, ktorý sa mohol presvedčiť o pravde. Veď — ako som spomenul — Jozef Flavius sa narodil asi o 4 roky po smrti Kristovej, keď ešte žili tí, ktorí Krista Pána poznali a s ním sa stýkali. Jozef Flavius vyrástol v Jeruzaleme, kde Kristus Pán trpel, zomrel a zmŕtvych vstal. On ako chlapec mohol poznať apoštolov. On sa o pravde mohol presvedčiť z úst hodnoverných svedkov. On sa ohľadom Krista Pána mohol dopýtať svojich rodičov, ktorí Krista Pána zaiste poznali a s ním sa prípadne aj rozprávali. Keď chcel, mohol sa informovať u všetkých tých, ktorých Kristus Pán uzdravil, poučoval a svojimi slovami potešoval. Jozef Flavius sa mohol presvedčiť o pravde, veď sa mohol stýkať s bývalými nepriateľmi a kätmi Pána Ježiša. Ako syn židovského kňaza mohol si zaopatriť hodnoverné zprávy od vojakov, ktorí strážili Kristov hrob a videli jeho zmŕtvychvstanie. Jedným slovom, Jozef Flavius nám môže byť spoľahlivým informátorom o Kristu Pánovi a preto je jeho svedectvo pre nás veľmi dôležité. Dokazuje nám ono jasne, že Kristus Pán skutočne žil, zázraky robil a z mŕtvych vstal.

Svedectvo Jozefa Flavia o Kristu Pánovi je tak krásne, že sa mimovoľne pýtame, prečo sa tento muž nestal kresťanom. Na túto otázku si ľahko odpovie ten, kto pozná smýšľanie ľudí a predpisy nášho náboženstva. Naše náboženstvo nie je ľahké. Žiada od človeka veľmi veľa. Žiada úplnú zmenu života, obeti a sebazapierania, ako to vysvitá zo slov Pána Ježiša: *„Jestli chce kto za mnou ísť, nech zapre sám seba a vezme svoj križ a nasleduje ma.“* (Matúš 16. 24.) Naše náboženstvo ukladá človekovi povinnosť, aby dával pozor na svoje myšlienky, žiadosti, slová a skutky. To všetko je spojené s ťažkosťami, ktorých sa človek ľaká. Za to sa tak často stretávame s ľuďmi, ktorí sú síce presvedčení o pravdivosti svojho náboženstva a predsa sa neradia jeho predpismi, lebo by museli zmeniť svoj život. Akiste toto bolo aj príčinou toho, že sa Jozef Flavius nestal kresťanom. On sa presvedčil o božstve Krista Pána, ale Pána Ježiša nenasledoval, lebo nemal toľko duševnej sily, aby zmenil svoj život. Žil životom svetárskym a tohoto spôsobu života sa zrieknuť nechcel. Za to však jeho slová o Kristovi ostanú navždy závažným svedectvom pravdivosti nášho náboženstva. Jozef Flavius nám hodnoverne svedčí, že Kristus Pán skutočne žil. Vo svojom spise totiž nespomína Krista Pána len v uvedenom citáte, ktorý by niektorí radi vytreli z jeho diela, ale aj na inom mieste.

Nechajme však Jozefa Flavia a hľadáme nejaké iné zprávy o Kristovi u národa židovského. Najdeme ich? — Áno. — Zpráva Jozefa Flavia nie je ojedinelá. Druhú zpravu o Kristu Pánovi najdeme tam, kde by sme ju najmenej očakávali, v posvätných knihách židovských, v Talmude.

Čo je Talmud? — Talmud je sbierka náboženských predpisov židovských a Židia ho majú v takej úcte ako

Písmo Sväté. Niektoré jeho časti sú staršieho, iné mladšieho pôvodu. Dobu jeho vzniku môžeme klásť do 2—5 storočia po Kristu.

A teraz počuj, čo je v ňom o Pánu Ježišovi!

„V predvečer veľkonočný bol ukrižovaný Ježiš, galilejský čarodejník, lebo čary robil a ľud izraelský svádzal k akémusi cudziemu náboženstvu.“ (Sanhedrin fol. 43.)

Zaujímavé to slová! Talmud nazýva Krista Pána čarodejníkom, ale to nás nemôže mýliť. Židia už za života Kristovho hovorievali, že Pán Ježiš s Belzebubom robí svoje zázračné skutky. Tým chceli odvrátiť pozornosť ľudu od jeho zázrakov. V Talmude zas nazvali zázraky Kristove čarami, lebo museli podať ľudu nejaké vysvetlenie. Skutky Kristove poprieť nemohli, lebo boli dokázané hodnovernými svedkami a odohraly sa pred očami celých zástupov. Zázrakmi ich však nazvať tiež nemohli, lebo by boli museli uznať Krista Pána za Boha. V týchto ťažkostiach pomohli si Židia tak, že skutky Kristove nazvali čarami a Krista Pána čarodejníkom.

My sme Židom aj za toto svedectvo veľmi povďační. Od nich ako najväčších nepriateľov Kristových sme viac ani nečakali. Pri skúmaní starých spisov židovských ide nám len o otázku: žil Kristus alebo nežil? Talmud hovorí, že Kristus Pán čary robil. Keď robil čary, akiste musel aj žiť. Talmud nám teda jasne svedčí, že Kristus Pán skutočne žil. Prekrucuje síce skutky Kristove, ale pri tom všetkom nás privádza k presvedčeniu, že Kristus Pán nie je vybájenou, ale historickou osobou. Keby Kristus Pán bol len vymyslenou osobou, Židia by sa akiste nezaoberali jeho skutkami a neprekrucovali ich. Boli by otvorene napísali, že kresťania uctievajú osobu, ktorá nikdy nežila. Tým by boli zadali

smrteľnú ranu vzmáhajúcu sa kresťanstvu. Židia to však neurobili. Ba naopak: tí Židia, ktorí všetko možné podnikli na zničenie kresťanstva, vo svojich posvätných knihách píšu o Kristovi a o jeho skutkoch a tým nás utvrdzujú v našom presvedčení, že Kristus skutočne žil.

Kristus a židovský rabín.

Pred rokami vystúpil v Nemecku profesor Drews s tvrdením, že Kristus Pán vôbec nežil. Hneď sa dal do práce a vo verejných prednáškach sa snažil dokazovať, že je Pán Ježiš vymyslenou, vybájenou osobou. Tieto prednášky urobily veľký rozruch a svetom čoskoro sa niesly slová: „*Kristus nežil a je len vymyslenou osobou.*“ Túto zprávu s veľkou radosťou uvítali všetci tí, ktorí sa chceli oslobodiť od prísnych zákonov Krista Pána. Je preto pochopiteľné, že Drews našiel hodne privržencov a zastancov vo všetkých vrstvách spoločenských. Popritom však mal aj veľa protivníkov z radov učencov, ktorí vedeckými dôvodmi podvracali jeho tvrdenie. Zpomiedzi týchto učencov najväčší rozruch urobil židovský rabín Chvolson, ktorý sa postavil na obranu Krista Pána.

Stalo sa to takto.

Pri hájení tvrdenia Drewsovho brémsky pastor Steudel odvolal sa na petrohradského rabína Chvolsona, akoby sa v jeho knihe nachádzaly dôkazy proti ekzistencii Krista Pána. Na to sa ozval deväťdesiatročný Chvolson a hoci bol slepý, vydal spisok na obranu Pána Ježiša. V tomto spisku vyhlásil, že sa pastor Steudel neprávom odvolával na jeho knihu, lebo v nej nieto nijakého dôkazu proti ekzistencii Krista Pána. Hneď k tomu dodal, že Kristus Pán skutočne žil a na dôkaz toho uviedol niekoľko dôvodov.

Na prvom mieste uviedol Chvolson evanjelia a najmä evanjelium sv. Matúša. Podľa neho bolo toto evanjelium napísané najneskoršie v roku 55. po Kristu očitými svedkami života Kristovho. Obsahuje totiž také podrobnosti, aké mohli znať len očití svedkovia. V evanjeliu sv. Matúša a v ostatných troch evanjeliach videl Chvolson prvé historické svedectvo o živote Krista Pána.

Ďalšie dôkazy o živote Pána Ježiša našiel Chvolson v spisoch židovských, ktoré dľa jeho mienky toľko správ obsahujú o Kristu Pánovi, koľko vôbec obsahovať môžu. Malý počet týchto správ Chvolsona ani najmenej neprekvapuje a jeho príčinu hľadá v palestínskych pomeroch v prvom storočí po Kristu. Tie pomery boli ozaj zlé. Ukrutný Herodes, jeho syn, Archelaus a zúriví rímski prefekti odsúdili v časoch Kristových tisíce najlepších synov národa židovského. Ich mená my vôbec neznáme. Ký div teda, že sa nám nezachovali zprávy ani o živote Pána Ježiša? Asi 20 rokov po smrti Kristovej zas zúrily boje s Rimanmi, v ktorých zahynuly státisíce Židov. Sotvaže sa tie skončili, vypukly nové vojny, ktoré trvaly až do roku 135. V týchto vojnách bol národ židovský skoro vykynoznený. Ani najmenej sa teda nemožno diviť, že v týchto búrlivých dobách Židia nepísali o chudobnom prorokovi z ľudu. Chvolson však predsa nachodí zpravu o Kristu Pánovi v spisoch židovských aj v týchto osudných dobách a vo svojom spisku uvádza v predošlej kapitole citované svedectvo Jozefa Flavia. Toto svedectvo považuje za skalopevný dôkaz ekzistencie Krista Pána.

So svedectvom Jozefa Flavia sa však Chvolson neuspokojil, ale hľadal zprávy o Pánu Ježišovi aj vo spisoch rabínskych, a najmä v Talmude. Najstaršie talmudské spisy sú z II. storočia a Chvolson uviedol z

nich vo svojom spisku niekoľko svedectví o Kristu Pánovi. Najstaršou správou je spor Gamaliela II. so sestrou o dedictvo po otcovi, ktorý bol pre vzbúrenie popravený. Celý spor sa odohral v roku 71. Sudcom v tejto spornej veci bol kresťan, ktorý chcel rozvadené stránky smieriť. Ony však na pokonanie nepristaly, lebo to vraj ich zákon nedovoľuje. Na to im sudca odpovedal, že je zákon Mojžišov zrušený a na jeho miesto nastúpilo evanjelium. Avšak slávny rabín, Gamaliel odvolal sa na slová Krista Pána v evanjeliu sv. Matúša: *„Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov; neprišiel som zrušiť, lež naplniť“* (Matúš 5. 17). Dľa Chvolsona sú tieto slová Krista Pána najstarším citátom z evanjelií. Druhá správa sa týka roku 120. po Kr. Rabín Eliezer, príbuzný Gamaliela II. bol obžalovaný, že je kresťanom. Stýkal sa totiž s akýmsi Jakubom z Galiley, jedným z učeníkom Kristových, ktorý liečil menom Pána Ježiša. Tento súd pokladal Eliezer za trest, že nachádzal záľubu v slovách Kristových. Tieto správy uvádza Chvolson na dôkaz, že Kristus Pán skutočne žil. Svoje riadky končil slovami: Zdá sa mi, že sa zbožní a prísne pravoverní rabíni oveľa rozumnejšie vyslovujú o diele Pána Ježiša ako rečníci, popierajúci ekzistenciu Kristovu.

V ďalších svojich riadkoch tento židovský rabín vyvracia všetky dôkazy Drewsových privržencov proti ekzistencii Krista Pána a dokazuje, že je Kristus Pán historickou osobou.

A tak židovský pravoverný rabín dokázal, že Kristus Pán skutočne žil.

Svedectvo pohanov.

Keď Kristus Pán na zemi žil, jeho rodná zem, krajina židovská, nebola samostatná. Dlhotrvalé vojny a

najmä nesvornosť priviedly ju pod jarmo svetovládneho Ríma. Na čele kedysi samostatnej, mocnej a slávnej krajiny stál cudzinec-pohan. Rímsky orol sa skvel na Sione. Latinský hovor sa ozýval ulicami Jeruzalema. Helmy a kopije rímskych legionárov sa blyštaly medzi zástupmi ľudu židovského. Národ židovský stonal pod vládou hrdých Rimanov.

Za takýchto pomerov aj Kristus Pán veľa ráz mal do činenia s pohanskými Rimanmi. Sám sudca Spasiteľov, Pontský Pilát bol pohanom a v mene rímskeho cisára vyniesol ukrutný výrok smrti.

A tu sa nám naskytne otázka: či tento pohanský rímsky národ zachoval nejaké zprávy o Kristovi.

Najideálnejšie by bolo, keby sa nám boly zachovaly úradné zápisnice rímskych úradov v Jeruzaleme o vyšetrovaní Pontia Piláta a o odsúdení Krista Pána. Takéto zápisnice sa nám nezachovaly. Zachovalo sa nám však niekoľko správ o Kristovi v dielach rímskych spisovateľov. Medzi týmito spisovateľmi na prvom mieste stojí Tacitus.

Kto bol Tacitus?

Tacitus bol najvynikajúcejším rímskym dejepiscom. Pod titulom „Annales“ (Letopisy) okolo r. 115—117. po Kr. spracoval dejiny rímskeho cisára Tiberia, Kaligulu, Klaudia a Nerona. Rozpráva nám teda o udalostiach v r. 14—68. po Kr. Za panovania cisára Nerona medzi iným opisuje aj ten veľký požiar, ktorý v r. 64. po Kr. spustošil celý Rím. Oheň údajne dal založiť sám Nero, lebo sa mu Rím nezdal byť dosť nádherným a chcel postaviť mesto zo zlata a mramoru. Rímsky ľud tušil, kto je podpaľačom a verejne začal povrávať, že je ním cisár Nero. A teraz nech ti rozpráva ďalej dejepisec Tacitus: *„Aby túto povest Nero potlačil, ako viníkov udával a najvyberanejšími mukami trestal tých,*

ktorí pre svoje hanobné skutky od ľudu nenávidení a kresťanmi nazývaní boli. Pôvodca tohoto mena bol za panovania Tiberia od miestodržiteľa Pontia Piláta popravený. Toto poverečné a záhubné náboženstvo bolo na chvíľu udusené, ale čoskoro znovu vypuklo a to nielen v Júdsku, kde toto zlo vzniklo, ale aj v Ríme, kde sa všetky ohavnosti a hanobnosti so všetkých strán donášajú a rozširujú. Preto najprv boli pochytení ti, ktorí sa k tomu priznávali, neskôršie vo veľkom počte súdobne boli usvedčení, nie tak zo zločinu podpaľačstva, ako skôr z nenávisťi pokolenia ľudského.“ (Annales, XV. 44.)

Takto píše Tacitus. On bol pohanom a bol napáchnutý názormi pohanskými. Pohani v tej dobe mali zvláštne predstavy o kresťanoch. Hovorili si o nich, že sú neznabohovia, že sa klaňajú zvieracej hlave, že vraždia malé dieťky, ich mäso jedia a krv pijú (Sviatosť Oltárna), že nenávidia pokolenie ľudské a podobne. Vôbec nás teda neprekvapuje, keď u Tacita čítame, že kresťania „*pre svoje hanobné skutky boli nenávidení*“ a že „*boli usvedčení z nenávisťi pokolenia ľudského.*“ Tacitus ako pohan stavia tu kresťanov do takého svetla, v akom ich videli pohania vo svojej zaslepenosti. Zato však je svedectvo Tacita veľmi dôležité a najmä tieto jeho slová: „*Pôvodca tohoto mena bol za panovania Tiberia od miestodržiteľa Pontia Piláta popravený.*“ Z týchto slov je zrejmé, že Kristus Pán skutočne žil a bol ukrižovaný, nie je teda nejakou vymyslenou, vybájenou osobou. Tacitus bol dejepiscom, ktorý pracoval na základe hodnoverných dát a vo svojich dejinách akiste neuvádzal osoby vymyslené. Svedectvo Tacita ako historika má preto pre nás dvojnásobnú cenu.

Nemysli si však, že u rímskych spisovateľov nenachádzame viac správ o Kristovi. Je ich aj viacej. Uvediem ti zpravu Suetonia.

Suetonius (70—121) za cisára Trajana bol vysokým štátnym úradníkom a za Hadriana cisárskym kabinetným sekretárom. Ako taký mohol čerpať pri písaní svojho diela z listinového materiálu cisárskeho archívu. To aj urobil a pri písaní dejín prvých dvanástich cisárov hodne používal cisárskeho archívu. Keď opisuje vládu cisára Klaudia, hovorí, že Klaudius „*Židov pre Krista stále sa búriacich vyhnal z Ríma.*“ (Vita Claudii c. 25.)

Veci sa mali asi takto. Okolo r. 40 po Kr. dostalo sa kresťanstvo aj do Ríma. Medzi jeho privržencomi bolo veľa bývalých židov. Počet týchto židokresťanov stále vzrastal, čo trpko pociťovala židovská synagoga. To viedlo k náboženským sporom a napokon k búrlivým scénam. Keďže Rimania Židov aj tak nenávideli, tieto spory boli Klaudiovi vítanou príležitosťou k tomu, aby Židov vyhnal z Ríma. Spolu so Židmi museli odísť z Ríma aj kresťania, lebo náboženstvo kresťanské nebolo štátom uznaným náboženstvom a bolo považované len za akúsi sektu židovskú. Túto udalosť opisuje nám aj Písmo Sv. slovami: „*Klaudius rozkázal, aby všetci Židia odišli z Ríma.*“ (Sk. Ap. 18. 2.) Z týchto slov Písma Sv. by sme sa, pravda, nedozvedeli príčinu počínania Klaudiovho, keby nám to Suetonius nebol napísal.

A teraz rozmýšľaj! O dvadsať rokov po smrti Kristovej sú už spory pre Krista. Čo myslíš teda? Môže byť Kristus len vymyslenou osobou? Veď sa rímski kresťania a Židia ľahko mohli presvedčiť o tom, či vôbec žil nejaký Kristus. Nebolo im treba len sa opýtať ohľadom jeho osoby vtedy ešte žijúcich svedkov života Kristovho. Prečo by medzi sebou viedli spory pre osobu, ktorá nikdy neekzistovala. Slová Suetonia nám teda tiež svedčia, že Kristus musel žiť. Podobné sve-

dectvo vydáva Suetonius aj v životopise Neronovom. (Vita Neronis c. 16.)

Uvediem ti ešte zpravu **Plinia mladšieho**.

Tento muž za cisára Trajana v r. 111 po Kr. stal sa rímskym miestodržiteľom v Bythinii v Malej Azii. Tam zbadal, že sa šíri akési nové náboženstvo, ktorého vyznávači sa volajú kresťanmi. Plinius v tomto novom náboženstve videl nebezpečenstvo pre štátne náboženstvo pohanské a začal kresťanov prenasledovať. Dal ich väzniť, mučiť, ba aj popravovať. Všetko márne. S hrôzou spozoroval, že je už celá zem prešľaknutá kresťanstvom. To ho zarazilo. Obrátil sa listovne k cisárovi Trajanovi a pýtal si od neho radu, čo robiť s kresťanmi? V tomto liste píše, že dal chytiť a mučiť dve kresťanské otrokyne. Nedožvedel sa však od nich nič iného, iba to, že sa kresťania „*za ranného úsvitu schádzavali, aby Kristu, svojmu Bohu chválospevy spievali.*“ (Plin. iun. epis. X. 97.)

Akže bola dôležitá zpráva Suetonia, zpráva Plinia je ešte dôležitejšia. Dozvieme sa z nej totiž, že na konci prvého a na začiatku druhého storočia bolo kresťanstvo v Malej Azii veľmi rozšírené. Avšak nielen to sa dozvieme od Plinia. On nám hovorí ďalej, že kresťania v Malej Azii v tej dobe preukazovali Kristu Pánovi božskú úctu. A toto nám hovorí pohan a nie kresťan.

Priateľu! Shrňme tieto zprávy o Kristovi! Povedz mi, žil Kristus alebo nežil? Je Kristus skutočnou alebo vymyslenou osobou? Veď nám rozpráva o ňom rímsky dejepisec Tacitus a Suetonius. Svedčia nám o ňom tí kresťania, ktorí už v roku 52. a neskoršie za cisára Neronu boli pre Krista prenasledovaní a ktorí dľa slov Plinia preukazovali mu božskú úctu. Pre osobu, ktorá nikdy nežila, sa ľudia akiste nedajú prenasledovať, mučiť, trá-

piť a usmrcovať. Nedajú sa najmä v tých krajoch, kde sa o pravde ohľadom tejto osoby ľahko môžu presvedčiť.

Tak čo, priateľu, **žil Kristus alebo nežil?** — Tvoj zdravý rozum ti odpovedá: **Áno, Kristus žil! Kristus musel žiť.**

Prečo je tak málo zpráv o Kristovi?

Keď si čítal predchádzajúce kapitoly a skúmal zprávy židovských a rímskych spisovateľov o Kristovi, akiste sa ti vtierala myšlienka: *„Prečo len tak málo zpráv nachádzame o Kristovi u týchto spisovateľov?“* Ty si tých zpráv očakával oveľa viacej. No, uspokoj sa! Aj to má svoju príčinu.

Najsamprv ťa prosím, postav sa na stanovisko prvého storočia po Kr. To je vec veľmi dôležitá. V **dejinách nič nesmieme posudzovať s dnešného stanoviska, ale sa musíme vžiť do tých pomerov, v ktorých sa tá ktorá udalosť odohrala.** Tak to musíme urobiť aj v našom prípade a preto ťa ešte raz prosím, **vži sa do pomerov prvého storočia po Kr.!**

Spýtaj sa: **kto vtedy písal?** — Dnes vie písať a čítať každé dieťa, ale kto vedel písať a čítať vtedy? No, hľa, už poznáš prvú príčinu, prečo tak málo zpráv nachádzame o Kristu Pánovi u spomínaných spisovateľov. **Málo spisovateľov, málo zpráv.** Dnes si každý myslí o sebe, že je spisovateľom. V prvom storočí bol spisovateľ zriedkavosťou. Dnes sa vydáva ročne na tisíce ba miliony kníh, vtedy bola kniha vzácnosťou. Dnes sa knihy tlačia, vtedy sa musely opisovať, čo bola práca veľmi zdĺhavá. Nezapúdaj, že Ján Guttenberg vynášiel kníhtlačiarstvo až v roku 1450. Nie div teda, že je Kristus Pán tak málo spomínaný vo vtedajších literárnych pamiatkach. **Málo kníh, málo zpráv.**

Ľo ešte nie je dosť. Keď už tých kníh bolo aj málo, len keby sa nám boly všetky zachovaly! Avšak zachovaly sa nám? Mohly sa nám zachovať? — Nie.

Predstav si len, ako sa vtedy písalo!

Vtedy sa nepísalo na papier ale na jemný papyrusový materiál. Tento papyrusový materiál bol upravený do závitkov, ktoré sa okružaly na priečnu tyčku a uschovávaly sa v pošvách. Bol to materiál veľmi jemný. A teraz si predstav, koľkými rukami asi prešly tie závitky? Či sa teda možno čudovať, že sa častejším používaním ošúchaly a že ich zub času zničil? V neskorších storočiach sa materiál na písanie zhotovoval zo zvieracích koží, písalo sa na trvácnejšie pergameny a práve preto máme aj viac literárnych pamiatok z dôb neskorších.

Tým som ti ešte nepovedal všetko. My sa rozprávame o prvom storočí a žijeme v dvadsiatom. Aká veľká to časová medzera! Delí nás 1800 rokov. Čo všetko sa prihodilo za ten čas! Koľko búrok sa vznieslo nad zemou, koľko krvavých vojen zúrilo, koľko požiarov pustošilo! Koľko archívov zaniklo a koľko spisov sa navždy ztratilo! **Je zrejmé, že sa nám po toľkých storočiach nemohly zachovať všetky písomné pamiatky.** Z jednotlivých diel aj tak bolo málo ekzemplárov a keď sa tie ztratili, po spisovateľovi neostalo ani stopy. Len vo výnimočných prípadoch sa nám zachovalo aspoň meno spisovateľa prípadne nejaké krátke citáty z jeho diel akoby trosky ztratených pokladov v knihách iných autorov.

Priateľu, myslím, že už chápeš, prečo je tých správ o Kristovi tak málo.

Nepovedal som ti ešte všetko.

Posiaľ sme sa pýtali: prečo je u židovských a rímskych spisovateľov tak málo správ o Kristovi? Odpo-

veď znela; že spisovateľov bolo pomerne málo a ani sa nám nezachovali všetky ich diela. Teba to azda neuspokojí a spýtaš sa ma: nuž a v *tých zachovalých písomných pamiatkach prečo je tak málo správ o Kristu Pánovi, ktorý je predsa najdôležitejšou osobou svetových dejín?*

Odpoviem ti aj na túto otázku.

Priateľu, dobre vieš, ako to býva v živote. Znáš aj to ako si ľudia počínajú. Uvediem ti aspoň jednu ukážku.

Vezmi si do ruky nejaké politické noviny a čítaj! Môžu to byť noviny ktorejkoľvek strany. Čoho sa v nich dočítaš? Dozvieš sa len o úspechoch a víťazstvách strany a budeš čítať chválospevy o jej popredných činiteľoch. Viac nič. Avšak aj iná strana sa dopracovala úspechov, aj poprední činitelia protivného tábora vynikli v niečom, ale ty sa o tom nedozvieš ani len slova. Na niektorých miestach utrpela strana porážku, ale o tom sa tiež mlčí. Vôbec mlčí sa o všetkom, čo sa netýka života a organizácie strany. Alebo vezmi si do ruky nejaký náboženský časopis! O čom sa v ňom píše? — O vnútorných veciach tej-ktorej cirkvi, o veciach inej cirkvi sa rozpráva len mimochodom.

To isté vidíme aj u spisovateľov židovských a rímskych. Oni sa zaoberajú v prvom rade svojimi vecmi. Židia hovoria o veciach židovských, Rímania o rímskych. Kristus im je osobou cudzou, práve preto pomlčali o ňom alebo ho spomínajú len niekoľkými riadkami a mimochodom. **Židia nepísali o Kristovi z nenávisťi a z nepriateľstva. Rímania pomlčali o ňom z pýchy.** V očiach Rimanov bol Kristus Pán synom tesára, synom otroka, osobou celkom bezvýznamnou. Okrem toho pochádzal z národa židovského, na ktorý oni pozerali veľmi shora. Nesmieš zabúdať, že antisemitizmus nie je nič nového a bol rozšírený už aj medzi Riman-

lní. Tento antisemitizmus ti vysvetlí, prečo Rímaní tak málo písali o Kristu Pánovi. Im bol Kristus synom opovrhovaného národa židovského a preto dľa ich presvedčenia nezasluhoval, aby sa o ňom písalo.

Priateľu, teraz už akiste chápeš, prečo máme tak málo zpráw o Kristu Pánovi u židovských a rímskych spisovateľov. Budme radi, že sa nám ich aspoň toľkoto zachovalo.

Prečo sa len tak neskoro píše o Kristovi ?

V predchádzajúcej kapitole som ti rozpovedal, prečo máme tak málo zpráw o Kristu Pánovi u židovských a rímskych spisovateľov? Lenže človek rozmýšľa a na každú otázku hľadá odpoveď. Aby som teda predišiel akékoľvek pochybovanie s tvojej strany, sám nadhodím jednu otázku, ktorá ťa istotne trápi. Tá otázka znie: *„Prečo sa len tak neskoro píše o Kristovi? Prečo sa nám nezachovaly o ňom zprávy u jeho súčasníkov, od súčasných spisovateľov?“* Táto otázka je celkom na mieste, lebo väčšina písomných zpráw o Kristovi vyjmúc evanjelií pochádza až zo začiatku druhého storočia. Človek sa tu mimovoľne zamyslí a hľadá príčinu. Ba čo viac; najdú sa aj takí ľudia, ktorí z tohoto dôvodu začínú pochybovať, že by bol Kristus Pán skutočne žil.

Venujme teda pozornosť tejto otázke.

Mnohé veci s touto otázkou súvisiace akiste sú ti známe z predošlej kapitoly, ale predsa ti ešte musím tu spomnúť niečo.

Priateľu, dovoľ mi jednu otázku. Povedz mi, o kom obyčajne píšú spisovatelia? — O osobách vynikajúcich. — No, a teraz mi odpovedz, či Kristus Pán za svojho

života bol takouto vynikajúcou osobnosťou? — Ísteže nie. — Robil síce neobyčajné veci, ale jeho nepriatelia videli v tom čary a prsty zlého ducha. Kristus Pán vynikal síce, ale nie natoľko, aby sa ním jeho nepriatelia zaoberať mohli. Jedinou do očí bijúcou udalosťou bolo jeho zmŕtvychvstanie, ale Židia aj to prekrútili. Jedným slovom, Židia pozbavili Krista jeho božského charakteru a snížili ho na jednoduchého čarodejníka. Ktože by sa vo svojej knihe zaoberal takýmto mužom? Ktože by si považoval za povinnosť písať o čarodejníkovi? Ktorý Riman by opisoval život tesára-otroka? Kristus patril k nízkej spoločenskej vrstve a tou sa rímski spisovatelia nezaoberali. On bol za svojho života v očiach Rimanov osobou veľmi nepatrnou. Okrem toho Rím bol od Palestíny veľmi vzdialený, a tak nie divu, že si rimanskí spisovatelia málo všímali chýrov prichádzajúcich do Ríma o Kristovi.

Neskoršie nastáva zmena. Rozšíri sa kresťanstvo a tu sa každý pýta, kto je jeho zakladateľom? Príde za cisára Neronu požiar v Ríme a prenasledovanie náboženstva kresťanského a ľudia sa pýtajú, kto je pôvodcom tohoto nového náboženstva. Takto sa stal odrazu Kristus dôležitou osobnosťou, takto sa stal vynikajúcim mužom. Kým Kristus na zemi žil, popredné kruhy si ho málo všímaly. Avšak v rokoch neskorších len o ňom hovoria, len o ňom sa rozprávajú. A v tejto dobe začínajú aj spisovatelia spomínať Krista vo svojich dielach.

Hľa, toto boly príčiny, prečo súčasníci nepísali o Kristu Pánovi. Nebolo to vtedy potrebné, lebo sa o neho nikto nestaral. Za to však, že súčasníci o ňom nepíšu, nemožno usudzovať, že by Kristus nebol žil. O cisárovi Augustovi tiež nemáme zpráv od súčasných spisovateľov a za to nikto nepovie, že je Augustus vymyslenou osobou. Keď sa o niekom nepíše, to ešte ne-

znamená že patričný nemohol žiť. To by sme potom mohli popierať život ohromnej väčšiny ľudí. Spisovatelia opisujú len tých ľudí, ktorí vynikli v dobrom alebo zlom. Niekoho opisujú pre jeho dobré skutky, iného pre zločiny. Rozpomeň sa na prípad vraha-zločinca Leciána. Koľko sa o ňom písalo. Pritom sa však zabúdalo na ohromné milióny poctivých, statočných, pracovitých a svedomitých ľudí. Čo myslíš, môžeme my za to povedať, že tieto milióny ľudí vôbec nežily? — Isteže nie. — Povedz mi, bolo by sa toľko hovorilo a písalo o maršalovi Fochovi alebo Hindenburgovi, keby nebolo bývalo svetovej vojny? — Nie, lebo týchto len vojna vyhodila na povrch a urobila slávnymi.

Obráťme to na náš prípad! Kristus Pán za svojho života patril k nízkej spoločenskej vrstve. Ľudia vysokopostavení si ho nevšimli, spisovatelia o ňom nepísali. Ale rozšírilo sa kresťanstvo, prišlo prenasledovanie a ten dotiaľ neznámy Kristus stal sa odrazu slávnym. A vtedy už aj rimanskí a židovskí spisovatelia mu začínajú venovať pozornosti a píšú o ňom.

Myslím, že som ti tým túto vec dostatočne vysvetlil.

Kresťanskí spisovatelia.

Azda ťa aj prekvapilo, že som dosiaľ uvádzal len židovské a pohanské zprávy o Kristovi. Nestalo sa to náhodou. Robil som to úmyselne. Najdú sa totiž ľudia, ktorí kresťanské zprávy o Kristovi považujú za predpojaté a menej cenné. Títo by mi mohli povedať: *„Zprávy kresťanských spisovateľov nám nemôžu byť hodnoverným svedectvom, lebo títo spisovatelia boli predpojati. Ako katolíci museli tak písať o Kristovi.“* Aby som teda vyhnul takýmto rečiam, na prvom mieste

som uviedol zprávy židovských a pohanských spisovateľov. Zo správ týchto nepriateľských spisovateľov sme sa presvedčili, že Kristus skutočne žil a nie je vymyslenou osobou. Kresťanských spisovateľov by som už ani spomínať nemusel. Ja ti ich však uvediem, lebo ich zprávy nás ešte lepšie utvrdia v presvedčení, že je Kristus Pán historickou osobou.

Kresťanských správ o živote Krista Pána máme veľmi veľa. Citovať ti ich však nejdem, — nie je to ani možné v rámci tejto knižočky, — len ti aspoň vymenujem mená jednotlivých spisov. Istý som, že už aj to ťa privedie k presvedčeniu, že nijaká osoba v dejinách nie je natoľko dokázaná ako osoba Krista Pána. **O nijakej osobe nemáme toľko kresťanských správ ako o Kristovi.**

O Kristu Pánovi nám rozpráva 26 spisov písaných očitými svedkami života Pána Ježiša alebo žiakmi a sprievodcami jeho apoštolov. Zpomedzi týchto spisov 4 obsahujú celý životopis Spasiteľov. To sú: evanjelium sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša a sv. Jána. Dvaja z týchto evanjelistov, sv. Matúš a sv. Ján boli apoštolmi Kristovými a ako takí boli očitými svedkami udalostí, ktoré opisujú. Ostatní dvaja boli sprievodcami a žiakmi apoštolov. O Kristu Pánovi hovoria ďalej 2 listy sv. Petra apoštola, 3 listy sv. Jána apoštola, 14 listov sv. Pavla apoštola, 1 list sv. Jakuba apoštola, 1 list sv. Judáša Tadeáša apoštola a príbuzného Pána Ježiša. Okrem toho rozprávajú o Kristovi aj Skutky Apoštolské, napísané sv. Lukášom, lekárom a sprievodcom sv. Pavla.

Okrem uvedených spisov hovorí o Kristu Pánovi **celá literatúra** takzvaných **spisov pokútnych**. Zpomedzi nich stačí uviesť evanjelium sv. Jakuba, ktoré bolo pôvodne napísané grécky a zachovalo sa nám v preklade sýrskom, koptickom a arabskom. Sem patrí ďalej arabské evanjelium o detstve Ježišovom, grécke

evanjelium Tomáša Izraelitu, evanjelium Nikodéma, aktá Piláta, adresované Tiberiovi a Klaudiovi, korešpondencia Abgara z Edessy a Ježiša. Len čiastočne sa nám zachovalo evanjelium k Židom a Kázeň Petrova. Všetky tieto spisy pochádzajú väčšinou od Ebionitov a Gnostikov a Cirkev ich neuznáva za pravé, ale hovoria o Kristovi.

A teraz si všimni diel najstarších spisovateľov cirkevných! Nenajdeš ani jedného diela, ktoré by nehovorilo o Kristu Pánovi. Vezmi si len do ruky takzvané Učenie dvanástich apoštolov z rokov deväťdesiatich, list Barnabášov, napísaný okolo r. 100 po Kr., listy sv. Klimenta biskupa rímskeho tiež z tej doby, spisy sv. Ignáca mučeníka († 107) Papiasa, sv. Polykarpa († 155), sv. Justina, Ireneja, Origena, Tertulliána, Cypriána! Preber si rad-radom všetkých kresťanských spisovateľov a nenajdeš ani jedného, ktorý by nepísal, nehovoril, nerozprával o Kristu Pánovi. O Kristu Pánovi hovoria nie knihy, ale celé knihovne, bibliotéky. Smele môžeme povedať, že **najcennejšie a najstaršie knihy opisujú život Krista Pána.**

Priateľu, dovoľ mi otázku: Je možno, aby Kristus nebol žil? — Nie, to je nemožné.

Všetci spisovatelia kresťanského staroveku, všetky písomné pamiatky kresťanské, všetky pergameny, kodeksy, všetky starobylé knihovne, diela a knihy nám jasne hovoria: Kristus opravdu žil.

Zaujímavý rozhovor.

Za krásneho jarného večera dvaja priatelia sedeli na lavičke v záhrade . . . Bolo ticho . . . Na nebi sa ja-galy hviezdy . . . Bol krásny májový večer . . . A táto

večerná nálada účinkovala aj na dvoch priateľov. Mimovoľne sa začali rozprávať o veciach náboženských.

Shovárali sa najprv o Bohu. Pohľad na večernú oblohu ich obidvoch presvedčil, že Boha popierať nemožno . . .

Odrazu umlkli . . . Zahútaní sedeli jeden vedľa druhého . . . Konečne sa ozval z nich jeden:

— Ja verím v Boha! Musím veriť v Boha, lebo si neviem vysvetliť, ako by bola mohla povstať tá hviezda-mi pokrytá obloha sama od seba . . . Avšak jedno predsa len nemôžem uveriť . . . Naše náboženstvo nás učí, že Kristus Pán, Syn Boží, na zemi žil. Toto ja neverím. To mi nijak nejde do hlavy . . . Nie, to ani nie je možné! A . . . *chcel by som vidieť toho človeka, ktorý by mi dokázal, že Kristus skutočne žil . . .*

— No, len pomaly, priateľu! — odpovedal mu jeho spoločník. — Tvoje slová sú trošku prismeľé . . . Akiste si o tejto veci málo rozmýšľal. Ja nie som nijakým učencom, ale som veľa rozmýšľal a . . . verím v Krista . . . Ak chceš, porozprávame sa o ňom . . .

— Prosím. Upozorňujem ťa však, že mňa tak ľahko nepresvedčíš.

— Však to uvidíme. Ale prepáč, keď teraz trošku odbočím . . . Nevedel by si mi povedať, v ktorom roku sme sa to stretli na ruskom bojisku? . . .

— Počkaj! . . . Tak sa mi zdá, že to bolo na jar v roku 1915 . . .

— Kedy???

— V roku tisícdeväťstopätnástom . . .

— V tisícdeväťstopätnástom? . . . Ty a nevedel by si mi povedať, odkedy sa počíta tých 1915 rokov? . . .

— Prosím ťa nerob si zo mňa žarty . . . Tak rozprávaš, ako by si nevedel, že roky počítame od narodenia Kristovho . . .

— To je nemožné . . .

— Prečo nie? . . .

— Preto, lebo si pred chvíľou tvrdil, že Kristus Pán nežil . . . Alebo som ťa azda zle rozumel? . . . Mne to totiž nijak nejde do hlavy, že by kultúrny svet počítal roky od narodenia takej osoby, ktorá nikdy nežila. Kto nežil, ten sa ani narodiť nemohol. . . . Tak teraz čo je pravdou: žil Kristus alebo nežil? . . .

— Ja neviem, ale . . . podľa všetkého predsa len musel žiť . . . Ináč by sme nemohli od neho počítat roky . . . Že som ja na to nikdy nemyslel! . . . Priviedol si ma celkom do rozpakov . . .

— Tak to býva, keď človek nerozmyslene opakuje, čo od druhých počul. O otázkach náboženských treba rozmýšľať a zdravý rozum ťa hneď vyvedie z pochybností. Často totiž ide o otázky celkom jednoduché, ale ľudia nerozmýšľajú. Počuli nejakú frázu a opakujú ju bez všetkého uvažovania . . . Takouto frázou je aj tvrdenie, že Kristus Pán nežil. Vidiš, ja som jednoduchý človek a niekoľkými slovami som ťa vyviedol z omylu. Teraz už sám hovoríš, že Kristus Pán musel žiť . . .

— Priateľu, rozumný človek to musí uznať, lebo si ináč nemožno vysvetliť kresťanský letopočet. Tento letopočet istotne nezaviedli nejakí sprostí ľudia, ale učen- ci a tí sa istotne dobre presvedčili, či Kristus Pán žil. Presvedčený som, že si Krista len po dobrom uvážení vyvolili za medzník svetových dejín.

— Celkom správne. Zavedenie kresťanského leto- počtu je nám najlepším dôkazom, že Kristus Pán sku- točne žil. Sú však aj iné dôkazy. Pozri sa! Dnes nás už od Krista delí 1900 rokov. Uznáš, že je to dlhá doba. Za týchto 1900 rokov žilo veľa učencov. Títo o Kristu

Pánovi písali, básnili. Žili umelci a títo do služieb Krista Pána dali svoje umenie. Žili stavitelia a títo k úcte Krista Pána nádherné chrámy stavali. Povedz mi, bolo by to všetko možné, keby Kristus Pán nebol žil? O Kristu Pánovi nerozprávajú jednotlivci, ale celé národy, storočia, veky. Rozpráva o ňom celá naša dvetisícročná kultúra. Musel teda žiť. Nie je predsa možné, aby po dvetisíc rokoch všetci ľudia boli bývali natoľko nevedomí, že by boli budovali svoju kultúru na piesku bez fundamentu, bez základu . . .

— Máš pravdu. Kresťanskú kultúru pestovať bez Krista znamená stavať budovu bez fundamentu.

— Nedokončil som ešte. Všimni si Cirkvi a kresťanstva! O každom náboženstve vieme, kto ho založil. Každý spolok, každá organizácia má svojho zakladateľa. Avšak kto založil Cirkev, kto je pôvodcom kresťanstva, keď Kristus Pán nežil? Povstalo azda samo od seba? — Nie. Muselo mať tiež svojho zakladateľa. Lenže kto ho založil, keď Kristus Pán nežil? Však mi na to nevieš odpovedať . . . A dám ti inú otázku. Vieš, že za uplynulých XX. storočí veľmi mnohí podstúpili mučenícku smrť pre Krista Pána. Povedz mi, prečo umierali títo mučeníci tak hroznou smrťou, keď je Kristus len vymyslenou osobou? . . .

— Úprimne sa ti priznám, že ti na tieto otázky neviem dať odpoveď.

— Tu je len jedna možnosť. Musíme uznať, že Kristus Pán skutočne žil. Musíme uveriť to, čo verily toľké milióny ľudí pred nami . . .

— Iného východiska skutočne niet. Veď keď sa zamyslím, ani jedna osoba v dejinách nie je natoľko dokázaná, ako Kristus Pán. Keby sme zapierali Krista, tak môžeme zapierať celé dejiny. Keď je Kristus vymyslenou osobou, tak sú celé dejiny len pohádkou. Keď

Kristus nežil, tak nežil ani Sokrates, Caesar, Napoleon . . .

Priateľu, som ti ozaj povďačný, že si ma priviedol na pravú cestu. Už verím, že Kristus musel žiť. Áno, ja verím, že Kristus skutočne žil . . . Ale teraz poďme! Čas pokročil, musím sa ponáhľať domov, aby sa o mňa nestrachovali . . . Dobrú noc, priateľu! S Bohom!

— Dobrú noc! . . . S Bohom!

Život Krista.

Kristus skutočne žil. Ak chceš dobre poznať jeho život, musíš si prečítať jeho životopis. Takýmto životopisom sú štyri evanjelia. Sú to diela, napísané hodnovernými svedkami a dobrými znateľmi života Kristovho. Všetky ostatné životopisy Krista Pána sú písané na základe týchto evanjelií.

Čo nám rozprávajú evanjelia o živote Kristovom? — Rozpoviem ti to v krátkosti.

Bolo to asi v roku 749. po založení mesta Ríma, keď sa narodil Ježiš Kristus. Pochádzal z chudobnej rodiny, hoci v žilách jeho panenskej matky kolovala krv kráľovských predkov z domu Dávidovho. Narodil sa v zapadlom Betleheme v zemi júdskej. V ošarpanej maštálke a za chladnej noci prišiel na tento svet. Chudobná jeho matka nemala ho do čoho zakrútiť, ani kde položiť. A tak tvrdé maštálne jasle sa staly jeho kolískou.

Ale nad touto kolískou *otvorilo sa nebo a anjeli spievali* pieseň, aká ešte nebola spievaná nijakému dieťaťu: „*Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle*“. (Lukáš 2. 14.) *Anjel boží zvestoval narodenie Ježišovo* chudobným pastierom a volal ich k jeho jaslám. *Nebeská hviezda stala sa oznamovateľkou a*

hlásateľkou *jeho narodenia* a priviedla k nemu mudrcov kniežacej krvi.

Kráľ Herodes prenasledoval síce malého Ježiša hneď po jeho narodení, ale anjel boží chránil ho na ceste do Egypta a na zpiatočnej ceste do zeme júdskej.

Ježiš vyrástol v chlapca v Nazarete.

Keď mal dvanásť rokov podľa zákona svojej otčiny prvý raz putoval do chrámu jeruzalemského. V Jeruzaleme sa ztratil, ale na tretí deň ho rodičia našli v kostole. Sedel tam uprostred ctihodných učiteľov a zákonníkov židovských a rozprával sa s nimi o otázkach náboženských. Nechodil síce do nijakej školy ale **o Bo-
hu vedel viac, ako učitelia národa židovského**, ktorí vo dne a v noci študovali zákon.

Z Jeruzalema vrátil sa do Nazaretu a žil tam do tridsiateho roku. Potom odišiel k rieke Jordán, kde krstil sv. Ján Krstiteľ. Vstúpil do vln jordánskych a dal sa pokrstiť. Ale nad jeho hlavou *otvorilo sa nebo*, zjavil sa nad ňou Duch Svätý *a sám Otec nebeský vyhlásil o Kristovi: „Ty si môj milý Syn, v tebe mám zaľúbenie!“* (Marek 1. 11.)

Po svojom pokrstení odišiel Kristus Pán do samoty na púšť. Tam v zátíší sa chystal na svoj vznešený úrad učiteľský. Za tohoto svojho pobytu na púšti bol síce pokúšaný diablom, ale márne. Diabol musel ustúpiť a vtedy *prišli k Pánu Ježišovi anjeli, aby mu slúžili*.

Po návrate z púšti Kristus Pán začal svoj úrad učiteľský. Vyvolil si dvanásť chudobných mužov — väčšinou rybárov — za spoločníkov. V ich sprievode chodil s miesta na miesto. Okolo seba shromažďoval zástupy a poučoval ich. Rozprával im veci neslýchané. *Tvrdil o sebe, že je Synom Božím*. Hlásal, že sú si ľudia navzájom bratmi a sestrami a preto sa majú milovať. Hovoril, že aj nepriateľov treba milovať a im odpúšťať.

On sám *odpúšťal hriechy* a sám seba nazýval cestou, pravdou a životom. Vo svojich rečiach kategoricky žiadal, aby ho každý nasledoval. Pritom žil tak, že v celom jeho živote nebolo možno najst ani najmenej chyby. Smele sa postavil aj pred svojich najväčších nepriateľov a v povedomí svojej nevinnosti sa ich pýtal: „*Kto z vás obviní ma z hriechu?*“ (Ján 8. 46.)

Kristus Pán svojimi rečmi spôsobil veľký rozruch v krajine židovskej. Ľud sa hrnul k nemu so všetkých strán. Každý chcel z jeho úst počuť tie nové, dosiaľ nepočuté pravdy náboženské. Zástupy ľudu židovského dychtively naslúchaly jeho slovám, ktorými často odkrýval aj veci budúce.

Najväčší rozruch spôsobil Pán Ježiš svojimi zázrakmi. Tieto *zázraky* konal pri každej príležitosti. Išiel na svadbu a tam premenil vodu na víno. Viezol sa na lodičke cez jazero Genezaretské a utíšil búrku. Všade, kdekolvek sa obrátil, uzdravoval nevyliciteľne chorých: slepých, kulhavých, hluchonemých, malomocných. Robil to bez akýchkoľvek liekov a lekárskeho prostriedkov a to pred očami tisícových zástupov. Najväčšími jeho zázrakmi však neboly jeho zázračné uzdravenia. Nie. On robil aj väčšie zázraky, zázraky, aké nemôže vykonať nijaký smrteľník. Kristus Pán *púhym* *svojim slovom aj mŕtvych vzkriesil*.

Pán Ježiš svojimi rečmi, zázrakmi a najmä svojou láskou k ubiedeným získal si mnoho priateľov, ale aj veľa nepriateľov. Najväčšími jeho nepriateľmi stali sa kňazi národa židovského, ktorých ostro napádal vo svojich rečiach. Títo sa neuspokojili dotiaľ, kým Krista neodstránili. Podplatili jedného z jeho učeníkov, ktorý za biednych tridsať strieborných bol ochotný zradiť svojho Majstra.

Zradou nešťastného svojho apoštola Judáša dostal sa Kristus Pán do rúk svojich nepriateľov. Bol postavený pred súd, bičovaný, tŕním korunovaný a hrubo vysmievaný. Za to však smele stál pred svojím sudcom a verejne vyznal, že je Synom Božím. Za toto svoje svedectvo bol na smrť odsúdený a ukrižovaný. Nepriatelia strpčovali mu ešte aj posledné chvíle, ale on im odpustil. Modlil sa za nich dojemnými slovami: „*Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia!*“ (Lukáš 23. 34.)

Po trojhodinovom utrpení Kristus Pán zomrel. V tej chvíli *zatriasla sa zem, slnce sa bolestne zatmilo, skaly sa popukaly a mŕtvi z hrobov vstávali*. Všetky tieto zjavy obmäkčily aj zatvrdilé srdce službu konajúceho pohanského stotníka a vynútily z jeho úst slová: „*Opravdu, tento bol Syn Boží!*“ (Marek 15. 39.)

Po smrti nasledoval pohreb.

Najprv mu prebodli srdce, potom ho složili s kríža, uložili do hrobu a na otvor hrobu privalili ťažký kameň. Na druhý deň postavili ešte k hrobu stráž, ale darmo . . . *Na tretí deň Pán Ježiš vstal z hrobu a zjavil sa svojim učeníkom*.

Po svojom zmŕtvychvstaní štyridsať dní sa zjavoval Pán Ježiš svojim apoštolom. Na štyridsiaty deň ich vyviedol na horu Olivovú, požehnal ich a vzniesol sa k nebesiam. *Vstúpil na nebesia* . . .

To je krátky životopis Krista Pána.¹

Priateľu, povedz, je to život človeka? — Nie. — Ako vysoko sa vznáša slnko nad zemou, tak vyniká život Pána Ježiša nad život obyčajného smrteľníka. Kristus nemohol byť a ani nebol iba človekom. Pravdu mal ten pohanský stotník, keď zvolal pod krížom: „*Opravdu, tento bol Syn Boží!*“ (Marek 15. 39.)

¹ Viď Dr. J. Klug: Boží Slovo a Boží Syn, str. 278-280.

Životopisy Krista Pána.

V krátkosti som ti opísal život Pána Ježiša. Vylíčil som ti ho tak, ako nám ho podávajú sv. evanjelia. Je zrejmé, že to nebol život človeka, ale život Boha. **V živote Kristovom sme totiž videli také zázračné veci, aké sa nevyskytujú v živote obyčajného smrteľníka.** Avšak práve tie zázračné veci vzbudia v človeku pochybnosti. Presvedčený som, že sa aj ty teraz nedôverčive pýtaš: *„Nuž a je to všetko pravda, čo nám evanjelia o Kristovi rozprávajú? Nebolo to azda vybájené v neskorších storočiach? Neboly do evanjelií vsunuté niektoré state, hovoriace o zázračných udalostiach v živote Kristovom?“*

Dôležité to otázky a zaujímavé a preto musíme si na ne odpovedať.

Sléduj len pozorne moje slová!

Ako som ti už spomnul, život Pána Ježiša máme opísaný v Novom Zákone. Tento Nový Zákon dostaneš dnes v každej reči: v slovenskej, českej, nemeckej, francúzskej, anglickej . . . atď. Lenže spisovatelia Nového Zákona život Krista v týchto rečiach nenapísali. Celý Nový Zákon bol pôvodne napísaný grécky, len evanjelium sv. Matúša bolo písané aramejsky. **Nám sa — pravda — pôvodné rukopisy Nového Zákona nezachovali,** ale to nás mýliť nemôže. Veď sa nám nezachovali ani pôvodné rukopisy gréckych a rímskych klasikov. Všetky máme len v opisoch a to ešte v opisoch o veľa mladších, ako sú opisy Nového Zákona. Len zlomky Iliady, najdené v hrobkách egyptských (poch. z 2. a 3. storočia pred Kr.) a niektoré neúplné rukopisy Vergília a Cicerona (z 3. storočia pred Kr.) sú staršie ako opisy Nového Zákona. Ostatné opisy starých klasikov sú oveľa mladšieho pôvodu ako zachované opisy kníh

novozákonných. Tak na pr. najstarší opis Horatia pochádza z 8. storočia, Julia Caesara a Platona z 9. storočia, Tacita z 9—11. storočia, Homera a Herodota z 10 storočia. Opisy Aischyla, Sofokla, Euripida a Thukydidu sú o 11—12 storočí vzdialené od svojich pôvodcov, kým opisy Nového Zákona sú sotva 300 rokov vzdialené od svojich pisateľov. Keď teda nepochybujeme o pravosti starých klasikov, tak nemôžeme pochybovať ani o pravosti evanjelií. **K dokázaniu pravosti evanjelií netreba pôvodných rukopisov.**

Toto som uviedol len mimochodom.

Originály Nového Zákona teda nemáme. Tie boli zničené okolo roku 150 po Kr. Nie je to nič divného. Ako som už hovoril, v prvom storočí sa písalo na papyruse. Na takomto jemnom papyrusovom materiáli bol napísaný aj Nový Zákon. A teraz uvažuj! Koľkými rukami asi prešly tie papyrusové závitky Nového Zákona!? Koľko zbožných úst ich pobožkalo!? Ký div teda, že sa nám nezachovali. Neskôršie sa písalo na zvieracích kožiach (kodeksy). Nakoľko to bol materiál trvácnejší, tieto pergamenové rukopisy sa nám už skôr zachovali. Na pergamenoch sa nám zachovali aj opisy Nového Zákona v gréckej reči. Takýchto opisov Nového Zákona zná dnes veda hodne vyše 2300. Zpomedzi nich 167 kodeksov obsahuje celý Nový Zákon. Vzácne tieto kodeksy roztratené sú po múzeách temer celého sveta. Žiaľbohu, tieto rukopisy Nového Zákona pochádzajú len zo 4. storočia po Kr.

Najdôležitejším rukopisom Nového Zákona je takzvaný *Codex Vaticanus*, ktorý pochádza z doby pred r. 350. po Kr. a je uschovaný vo vatikánskej knihovni v Ríme. Asi z tej istej doby je aj takzvaný *Codex Sinaiticus*, objavený Tischendorfom v r. 1859. Okrem týchto sú aj iné kodeksy novozákonné — ako *kodeks z Cam-*

bridge a Codex Ephraemi, — ale tie sú mladšieho pôvodu. Podotýkam ti, že všetky tieto kodeksy sa shodujú s dnešným textom Nového Zákona. Z toho vidieť, že v **4. storočí po Kr. mali ten istý Nový Zákon, ktorý máme my.** Nejaké nepatrné pravopisné odchýľky, pravda, nemôžu prísť v úvahu.

Ako ti je známo, Nový Zákon dľa svedectva celej katolíckej cirkvi bol napísaný až v prvom storočí a najstaršie rukopisy siahajú len do 4. storočia po Kr. Čo teraz? Či za tie tri storočia nemohly byť prevedené nejaké podstatné zmeny v tekste týchto posvätných kníh? — Nie, priateľu môj, lebo **z doby pred 4. storočím máme niekoľko prekladov Nového Zákona** a takéto zmeny v tekste by sme z nich ľahko zistili.

Všimnime si teraz tých prekladov!

Najstarším prekladom Nového Zákona je sýrsky preklad *Pešitho*, ktorý pochádza z 3. storočia po Kr. Avšak ešte starším je nepatrný *rukopis Nového Zákona*, ktorý objavily dve anglické dámy, pani Lewis Smithová a pani Gibsonová v kláštore sv. Kataríny na hore Sinai. Okrem toho v 2. storočí po Kr. napísal Asyrčan Tatian pre svojich krajanov *harmoniu evanjelií* (t. j. chronologické usporiadanie správ evanjeliových), ktorá sa nám zachovala v prekladoch. Ďalej máme dva staré preklady Nového Zákona z Egypta: takzvaný *sahidický preklad* pre Horný Egypt a *preklad koptický* pre Dolný Egypt. Obidva pochádzajú z gréckych rukopisov z 3. a 2. storočia po Kr. Konečne bol ešte prastarý latinský preklad Nového Zákona, takzvaná *Itala*, ktorá už v 2. storočí bola rozšírená v Ríme, v severnej Itálii, v južnom Francúzsku a v severnej Afrike.

Keď všetky tieto preklady srovnáme, presvedčíme sa, že sa obsahove shodujú s dnešným textom Nového Zákona.

A teraz shrňme to všetko!

Predtým som ti rozprával o rukopisoch Nového Zákona z 5. a 4. storočia a videli sme, že sa ich obsah shoduje s obsahom dnešných kníh novozákonných. Teraz som ti však hovoril o prekladoch z 3. a 2. storočia a kdekoľvek sa obrátíme, či do Sýrie, či do Egypta a severnej Afriky alebo do Ríma a Francúzska, všade sa číta ten istý Nový Zákon ako dnes. Učenec Norton tvrdí, že koncom druhého storočia bolo už na svete asi 60.000 kopií našich evanjelií.

Lenže ešte vždy nie sme v dobe apoštolskej. Delí nás od nej vyše 100 rokov. Či za týchto 100 rokov nemohlo byť do evanjelií niečo vsunuté? — Nie, nemohlo. — Dá sa to nad slnko jasnejšie dokázať.

Ako ti je zaiste dobre známo, v tej dobe žilo veľa cirkevných spisovateľov. Všetci títo spisovatelia vo svojich dielach a listoch uvádzajú výroky z Nového Zákona. Keď my všetky tieto ich citáty posbierame a usporiadame, môžeme z nich zostaviť temer celý Nový Zákon. Právom hovorí Bougaud: „*Spojte 925 tekstov svätých kníh, uvedených Tertullianom, 469 svätým Irenejom, 65 svätým Justinom, 40 apoštolskými otcami a složite znova celé evangelium*“ (Terasse, Apolog. chrét. vyd. I. 162.) Citáty týchto cirkevných spisovateľov sú pre nás veľmi dôležité. Veď pochádzajú z pera takých mužov, ktorí žili v rozličných krajinách vtedajšieho sveta a vynikali neobyčajnou učenosťou. Mnohí z nich len po dlhých štúdiach prijali kresťanstvo a priľnuli k nemu natoľko, že i svoj život položili za vieru Kristovu. Spomni si len na mučeníka sv. Justina, sv. Polykarpa, sv. Ignáca . . . atď.

No a teraz si všimnime citátov týchto spisovateľov!

Okolo roku 180 po Kr. stal sa biskupom lyonským sv. *Irenej*. Tento vo svojich dielach má asi 469 citátov

z Nového Zákona. Sv. Irenej bol žiakom sv. Polykarpa a sv. Polykarp zas žiakom sv. Jána apoštola. Isté je, že by tento horlivý biskup nebol dovolil, aby do evanjelií bolo vsunuté čo len jediné písmeno tam nepatriace.

Podme však ďalej! V rokoch 140—145 po Kr. podal kresťanský filozof *Aristides* vtedajšiemu cisárovi Antonínovi Piovi obranu kresťanstva. V nej prosí cisára, aby čítal Písmo Sväté. Vo svojom diele podáva cisárovi prehľad hlavných udalostí zo života Kristovho. Hovorí: o narodení Kristovom z panny, o jeho učení, o voľbe apoštolov, o jeho ukrižovaní, zmŕtvychvstaní, nanebovstúpení a o skutkoch apoštolov. Celá jeho obrana je najlepším dôkazom toho, že evanjelia už v rokoch 140—145 obsahovali to isté, čo obsahujú dnes.

Podme však ešte ďalej! Okolo roku 165 po Kr. bol v Ríme slávny kresťanský filozof sv. Justín. Tento v rokoch 120—140 po Kr. precestoval Aziu a Európou. Vo svojich spisoch hovorí, že na týchto cestách všade našiel Nový Zákon. A že to bol ten istý Nový Zákon, ktorý máme my, vidieť z jeho obsahu. Sv. Justín totiž cituje z neho a rozpráva: o vtelení a podivnom narodení Ježišovom, o hviezde mudrcov, o vraždení dietok betlehemských, o Jánovi Krstiteľovi a pokrstení Ježišovom, o pokúšaní Ježišovom, o uzdravovaní chorých, o smrti sv. Jána Krstiteľa, o sporoch s farizejmi, o utrpení, zmŕtvychvstaní a nanebovstúpení Pána Ježiša. Z toho vidieť, že sv. Justín poznal naše evanjelia.

Uvediem ti ďalší dôkaz. Okolo roku 120—125 používali Nového Zákona nielen katolícki spisovatelia, ale aj **spisovatelia nepriateľskí**. Boli to gnostikovia, ktorí z Nového Zákona chceli dokazovať pravdivosť svojho učenia. Medzi týmito bludármi vynikali: Basilides, Cerinth, Marcion, neskoršie Valentinus a Tatian. Títo spisovatelia boli úplne presvedčení o pravosti evanjelií a

cítovali ich. Len v krátkosti ti pripomeniem, že vo svojich spisoch rozprávajú: o Ježišovi v chráme, o vyhánaní zlých duchov, o podobenstvách Ježišových, o zrade Judášovej, o poslednej večeri, o scéne na hore Olivovej, o smrti P. Ježiša na kríži, o nanebovstúpení . . . Je teda zrejmé, že Nový Zákon dobre poznali.

V tej istej dobe — asi v r. 120 po Kr. — napísal biskup z Hieropoly **Papias** dielo „*Vysvetlenie výrokov Pána.*“ Zachovalo sa nám len v zlomkoch, ale aj z tých zlomkov poznávame, že Papias poznal obsah našich evanjelií.

Spomniem ti ďalšie svedectvo. Žiak apoštolov, **Quadratus** podal v roku 126 po Kr. cisárovi Hadrianovi obranný spis kresťanstva. Zachoval sa nám z neho tento zlomok: „*Skutky nášho Spasiteľa boli vždy verejné, pretože boli pravdivé. Ľudi ním uzdravených alebo vzkriesených nielenže videli všetci vo chvíli ich uzdravenia alebo vzkriesenia, ale aj neskoršie: . . . nielen kým náš Spasiteľ na zemi žil, ale aj dlho po jeho odchode, . . . ba niektorí až po naše časy.*“ Ozaj, dôležité to svedectvo! Quadratus nielenže poznal život Kristov, ale sa odvoláva aj na očitých svedkov jeho zázračných skutkov.

Urobme ešte posledný krok! — Dňa 20. dec. 107. po Kr. smrťou mučeníckou zomrel v rímskom divadle **sv. Ignác z Antiochie**. Na svojej poslednej ceste do Ríma napísal sedem listov maloazijským mestám kresťanským. V týchto listoch na niektorých miestach doslovne cituje naše evanjelia. Pritom podáva aj krátky prehľad najdôležitejších udalostí zo života Kristovho. Ani najmenej teda nemožno pochybovať, že sv. Ignác poznal evanjelia.

Už len niekoľko vecí ti spomniem. V rokoch deväťdesiatich bol napísaný najstarší a spolu najdôležitejší

spis starokresťanskej literatúry takzvané *Didaché alebo Učenie dvanástich apoštolov*. Pôvodca tohoto diela k svojmu spisu — ako sa zistilo — akiste použil evanjelia sv. Matúša, sv. Lukáša a prípadne aj sv. Jána.

Včul shrňme výsledky nášho skúmania! — Z uvedených príkladov je zrejmé, že **kresťania krátko po roku 100 po Kr. poznali evanjelia**, ktoré sa obsahove shodovaly s dnešnými našimi evanjeliami. **Avšak nielen po roku 100 poznali kresťania tieto evanjelia, boly im ony známe aj skôr.** Čo tvrdím, to ti dokážem aj príkladmi. Počuj len! Evanjelium sv. Matúša je 3—4 razy citované v liste sv. Klimenta Rímskeho ku kresťanskej obci v Korinthe, ktorý bol písaný ešte pred rokom 100; potom 3—4 razy v liste Barnabášovom, šesť ráz v liste sv. Polykarpa, 7—8 ráz v listoch už spomínaného sv. Ignáca Antiochénskeho. Toto možno vysvetliť len tým, že títo kresťanskí spisovatelia poznali evanjelium sv. Matúša.

Teraz si zopakujme všetko. Precestovali sme celý antický svet. Pátrali sme po tom, či Nový Zákon skutočne pochádza z doby apoštolskej a či cez storočia neboly do neho vsunuté niektoré state. **Zo starých kodekov sme zistili, že Nový Zákon v 5. a 4. storočí znel práve tak ako dnes. Z prekladov sme sa presvedčili, že tak to bolo aj v 3. storočí.** Potom sme skúmali citáty v dielach cirkevných otcov a videli sme, že okolo roku 100 po Kr. bol Nový Zákon všeobecne rozšírený a jeho **tekst sa shodoval s dnešným textom novozákonným.** Pri dopravných pomeroch vtedajšej doby muselo uplynúť niekoľko desaťročí, kým sa Nový Zákon natoľko mohol rozšíriť. Tak sme sa dostali až do doby apoštolskej.

Na dobu apoštolskú poukazuje aj reč Nového Zákona. Je to reč grécka pomiešaná prvkami hebrejskými a

latinskými. Touto rečou sa písalo v Palestíne v dobe apoštolskej. Ňou písali Jozef Flavius a Philo. V neskoršej dobe sa tejto reči ako spisovnej neužívalo. Keby evanjelia boli napísané v neskorších storočiach, nemohly by byť písané v tejto reči.

Je ešte jedna okolnosť, ktorá nám svedčí, že evanjelia pochádzajú z doby apoštolskej a to sú niektoré údaje Nového Zákona. V evanjeliách sú **údaje zemepisné**, popisy miest, mestečiek, palácov, brán, jazier, riek a tieto jasne poukazujú na dobu pred r. 70. Sú v nich podrobne opisované mestá a dediny, ktoré vo vojnách židovských (od r. 66. do 70.) celkom zanikly. Z toho je zrejmé, že pisatelia evanjelií museli napísať evanjelia ešte pred rokom 70. — teda v dobe apoštolskej.

Odhliadnime však od reči evanjelií a ich údajov zemepisných, a miestopisných a vráťme sa na chvíľku k roku 100 po Kr. Okolo tohoto roku ešte nachádzame citáty z Nového Zákona. Pred rokom 100 nachádzame ich už veľmi málo alebo nijaké. Táto okolnosť nás mimovoľne vedie k pochybnosti: *„Ak práve pred rokom 100 bolo niečo vsunuté do evanjelií?!”* Avšak aj to je nemožné. V tej dobe ešte **žili pisatelia evanjelií** a boli by sa proti tomu ohradzovali. Po ich smrti **bdeli nad posvätnými knihami ich žiaci a ich nástupcovia biskupi. Bdeli však nad nimi aj nepriatelia kresťanstva, židia a pohania.** Títo by istotne neboli mlčali, keby kresťanom boli mohli vytýkať akúkoľvek zmenu v Novom Zákone. Konečne, vtedy ešte **žili očití svedkovia skutkov Kristových** a títo by sa proti falošným zprávam o živote Kristovom istotne boli ozvali. Dobre hovorí slávny M. A. Nicolas: *„Za našich časov nemožno porušiť sv. knihy, lebo sú v rukách všetkých katolíkov, pápeža, biskupov, kňazov a veriacich; sú v rukách bludárov, židov, ba i nevercov: ti alebo oni istotne by zbadali a hneď aj*

vytýkaly akékoľvek porušenie. Čo je pre tieto rady nepodplatiteľných strážcov nemožné dnes, bolo vždy nemožné, lebo pomery boli tie isté." (Études sur le christ. Devivier, Cours d' Apol., vyd. XVIII. 200.)

Priateľu, cirkev vždy úzkostlive strážila evanjelia. Pri službách božích ich predčítavala. Do nich vsunúť niečo bolo teda nemožno. **Cirkev akékoľvek porušenie Nového Zákona veľmi prísne trestala.** Dejiny cirkevne nám hovoria, že biskup Makedonios ztratil svoje biskupstvo, pretože pozmenil jedno písmeno v prvom liste k Timoteovi. A sv. Augustín rozpráva, že pri bohoslužbách kresťanov došlo až k vzbure, keď im bola čítaná kniha Jonášova v novom preklade sv. Jeronyma, ktorý sa lišil od starého textu. Cirkev ako dobrá matka bde-la nad evanjeliami a chránila ich pred akýmkoľvek porušením.

Teraz urobme záver! Presvedčili sme sa, že náš **terajší Nový Zákon je taký, ako ho napísali jeho spisovatelia.** Behom toľkých storočí nestala sa v ňom nijaká podstatná zmena. **Písmo Sv. Nového Zákona líči nám život Krista Pána práve tak, ako nám ho opísali sv. evanjelistovia.** Životopisy Kristove v Novom Zákone sú teda pravé a nefalšované.²

Zivotopisci Krista Pána.

Nestačí nám len vedieť, že evanjelia pochádzajú z dôb apoštolských. Nás zaujíma aj iná dôležitá otázka. Zaujíma nás otázka: *„Kto napísal evanjelia, tieto dôležité životopisy Kristove.“*

Venujme teda trošku pozornosti aj tejto otázke.

² Srovnaj celý postup s Klugovým: Boží Slovo a Boží Syn, str. 87-104,

Na jednotlivých evanjeliách čítaš dnes takéto nápisy: Evanjelium podľa sv. Matúša, evanjelium podľa sv. Marka, evanjelium podľa sv. Lukáša a evanjelium podľa sv. Jána. Z týchto nápisov vidieť, že pôvodcami sv. evanjelií sú sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján.

Lenže ti azda napadne pochybnosť: „*Ak predsa niekto iný napísal evanjelia a tieto nápisy pochádzajú len z časov neskorších?*“ — Priateľu, to je nemožné.

Presvedčíš sa o tom čoskoro.

Pozrime sa najsamprv do najstarších rukopisov Nového Zákona!

Čo myslíš, aký nápis majú v nich evanjelia? — Ten istý ako dnes. Z toho vidieť, že v rokoch 300—400 po Kr. za pôvodcov evanjelií boli považovaní sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján.

Teraz si všimni prekladov Nového Zákona, pochádzajúcich z 3. storočia a najdeš to isté. To je zas dôkazom, že aj v rokoch 200—300 po Kr. boli za pôvodcov evanjelií uznávaní sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján.

A keď si ešte prečítaš spisy cirkevných spisovateľov z rokov 100—200 po Kr. a knihy bludárov-gnostikov, presvedčíš sa, že aj v 2. storočí po Kr. za pisateľov evanjelií boli pokladaní sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján.

Dokážem ti to aj príkladmi.

Už som ti spomínal raz sv. Ireneja, biskupa lyonského. Tento okolo roku 180. po Kr. napísal päť kníh proti vtedajším bludárom. V jednej z nich opisuje aj vznik evanjelií týmito slovami: „*Matúš vydal svoje evanjelium medzi židmi, keď Peter a Pavel kázali v Ríme; Marek napísal v Ríme reči Petrove, Lukáš vo svojej knihe uložil evanjelium, ktoré Pavel kázal. Ján naposledy napísal svoje evanjelium.*“ (Adv. Haeres. 3.

1.) Prečo ti to uvádzam? — Preto, lebo sú to slová veľmi dôležité. Sv. Irenej tu s najväčšou určitosťou tvrdí, že sv. evanjelia napísali sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján. Avšak sv. Irenej bol žiakom sv. Polykarpa mučeníka. V jednej svojej knihe aj opisuje tohoto svojho staručkého učiteľa. Líči v nej, ako chodieval do školy a ako im rozprával sv. Polykarp o tom, čo počul od sv. Jána apoštola. Čo nám teda sv. Irenej hovorí o vzniku evanjelií, to sa dozvedel od sv. Polykarpa, ktorý to zas počul od sv. Jána apoštola. Tu teda máme dôkaz, ktorý siaha až do doby apoštolskej.

Spomeniem ti ďalší príklad.

Okolo roku 150 po Kr. za pápeža Pia I. bol napísaný soznam sv. Kníh, ktoré sa predčítavaly pri službách Božích. Tento soznam v roku 1740. našiel učenec Muratori v ambroziánskej knihovni v Miláne (Fragmentum Muratorianum). V tomto sozname sú uvedené všetky evanjelia menami.

Myslím, že uvedené dôkazy postačia. Z nich vidíš celkom jasne, že za pôvodcov evanjelií vždy boli uznávaní sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján. Od doby apoštolskej až po naše časy nikdy nebolo o tom ani najmenej pochybnosti. Boly síce pochybnosti ohľadom niektorých listov apoštolských, v niektorých obciach kresťanských v prvých troch storočiach pochybovali aj ohľadom Zjavenia sv. Jána, ale tieto pochybnosti byly čoskoro odstránené. Nikdy však nepochybovala Cirkev o tom, že evanjelia byly písané rukou sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša a sv. Jána.

Cirkev pri sv. knihách vždy bola opatrná. Vidieť to pri jej počínaní vo veci takzv. kníh pokútnych. Týchto kníh je asi tridsať a pochádzajú z 2. storočia po Kr. Cirkev ich všetky zavrhlá, hoci obsahujú aj veci pravdivé. Ešte aj to mala Cirkev za zlé, keď z nich voľakto

citoval. Prečo to robila? Preto, lebo sa tieto pokútne knihy honosily menami apoštolov a od nich nepochádzaly. Tak úzkostlive sa starala Cirkev o to, aby sa do soznamu sv. kníh nedostali diela, ktoré nepochádzali od tých spisovateľov, ktorých mená nosily! Keďže však evanjelia Cirkev predsa prijala do soznamu sv. kníh, musela byť pevne presvedčená o tom, že sú dielami sv. evanjelistov.

A že sa Cirkev nemýlila, vyčítať to aj zo samotných evanjelií.

Z evanjelia sv. Matúša možno vyčítať, že jeho pôvodca musel pochádzať zo stavu farizejmi opovrhovaného. Vycítiť to temer na každej stránke. Nie div, veď sv. Matúš bol pôvodne mýtnikom a mýtnikmi farizeji opovrhovali.

Evanjelium sv. Marka obsahuje zas také údaje, ktoré mohol poznať len sv. Peter. No, a skutočne, Marek bol tlmočníkom Petrovým a písal podľa prednášok sv. Petra.

Evanjelium sv. Lukáša obsahuje veľmi veľa lekárskech výrazov. Anglický lekár Hobart napísal o tom celú knihu. Okrem toho dýcha aj duchom sv. Pavla. Tomu sa tiež nemožno čudovať, veď sv. Lukáš bol pôvodne lekárom a bol aj spolupracovníkom Pavlovým.

To, čo sme povedali o prvých troch evanjeliách, môžeme dokázať aj pri evanjeliu sv. Jána. Aj v ňom nachádzame niekoľko charakteristických rysov, ktoré poukazujú na sv. Jána apoštola.

Zakončme túto kapitolu! Samotné evanjelia nám jasne svedčia, že ich pôvodcami mohli byť len sv. Matúš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Ján. To isté — ako som ti dokázal — dosvedčujú nám aj dejiny dvadsiatich storočí. **Môžeme byť teda pevne presvedčení, že naše**

evanjelia sú dielami sv. Matúša, sv. Marka, sv. Lukáša a sv. Jána.

Pravda.

Dnes sa stalo akousi módou písať nepravdu. Príčinou tohoto smutného zjavu býva, že spisovateľ nepozná pravdu alebo je zle informovaný. Najdú sa, pravda, aj takí spisovatelia, ktorí úmyselne píšu nepravdu, aby zaviedli svoje čitateľstvo.

V súvisi s týmto smutným zjavom aj nám sa akosi vtiera myšlienka, či *azda aj evanjelia neobsahujú nejakú nepravdu. Nenapísali nám azda evanjelisti o Kristovi veci nepravdivé? Nemohli sa mýliť? Mali dobré informácie? . . .* To všetko sú otázky veľmi dôležité. Veď si len predstav, že by zázraky Kristove neboly skutočnosťou . . . Čo potom? . . . Tak by Kristus nebol Bohom, ale jednoduchým smrteľníkom, ktorý síce vynikal ctnostným životom, ale viac nič. Je preto potrebné, aby sme sa o tomto porozprávali.

Najsamprv venujme pozornosť prvej otázke a pýtajme sa, či evanjelisti mohli poznať pravdu? — Áno, priateľu. — Presvedčíš sa o tom, keď ti rozpoviem ich život.

Prvým evanjelistom je sv. Matúš. Pôvodne sa menoval Lévi. Bol mýtnikom v Kafarnaume. Na slová Kristove však zanechal mýtnicu a stal sa apoštolom Krista Pána. Ako apoštol chodil s Pánom Ježišom, počul jeho reči, videl jeho zázraky . . . Jedným slovom bol očitým svedkom všetkého toho, čo opisuje vo svojom evanjeliu. Po poslaní Ducha Sv. kázal najsamprv v Palestíne a tam aj napísal svoje evanjelium. Z Palestíny odišiel do Ethiopie, dľa niektorých do Perzie a Sýrie. Zomrel smrťou mučeníckou.

Druhým evanjelistom je **sv. Marek**. Narodil sa v Jeruzaleme. Zpočiatku bol sprievodcom sv. Pavla, potom tlmočníkom sv. Petra, ktorý ako jednoduchý rybár v prvých rokoch svojej apoštolskej činnosti neovládal dobre gréčinu. Dľa zpráv sv. Klimenta z Alexandrie v Ríme ho požiadali dvaja cisárski úradníci, aby im napísal kázne sv. Petra. Tak povstalo jeho evanjelium. Dľa podania zomrel v Alexandrii ako mučeník.

Tretím evanjelistom je **sv. Lukáš**. Pochádzal z Antiochie. Pôvodne bol pohanom a povoláním lekárom. Po svojom obrátení stal sa žiakom sv. Pavla a jeho sprievodcom na druhej a tretej ceste apoštolskej. So-trval pri ňom až do jeho smrti a podľa jeho prednášok napísal pre pohanského Teofila svoje evanjelium. Že čo sa stalo s ním po smrti sv. Pavla, o tom nemáme hodnoverných zpráv.

Štvrtým evanjelistom je **sv. Ján**. Narodil sa v Bet-saide, kde jeho otec bol rybárom. Zpočiatku bol žiakom sv. Jána Krstiteľa, potom sa stal apoštolom Pána Ježiša. Bol miláčkom Božského Spasiteľa. Pri smrti Pána Ježiša stál pod krížom na Kalvárii a Spasiteľ jemu odporučil svoju matku. Po poslaní Ducha Sv. býval v Jeruzaleme, ale neskôršie odišiel do Efezu v Malej Azii. Za cisára Domiciana bol vhodený do vreleho oleja, ale sa zázračným spôsobom zachránil. Potom bol poslaný do vyhnanstva na ostrov Patmos. Za cisára Nervu sa vrátil do Efezu, kde okolo roku 96. po Kr. zomrel ako storočný starček.

No a teraz sa pýtajme: Mohli títo evanjelisti poznať život Pána Ježiša? — Oj, áno. — **Sv. Matúš a sv. Ján** boli predsa apoštolmi. Ako takí chodili s Pánom Ježišom, rozprávali sa s ním, počúvali jeho reči, videli jeho zázraky, stýkali sa s ním po jeho zmŕtvychvstaní a boli svedkami jeho nanebovstúpenia. Čo do evanjellí

napísali, to sami videli, počuli a skúsili. Právom píše sv. Ján: „*Čo sme videli a počuli, oznamujeme vdm.*“ (1. Ján 1. 3.)

A čo sv. Marek a sv. Lukáš?

Sv. Marek bol tlmočníkom sv. Petra, najvernejšieho to priateľa Pána Ježiša. Mohol si teda zadovážiť od neho spoľahlivé informácie.

Sv. Lukáš zas bol sprievodcom sv. Pavla, ktorý síce nebol dôverníkom Kristovým, ale poznal život Pána Ježiša zo slov sv. Petra, Jakuba, Jána a iných žijúcich svedkov.

Sv. evanjelistovia teda mohli napísať pravdu o Pánu Ježišovi. Poznali totiž jeho život z vlastnej skúsenosti alebo zo správ spoľahlivých svedkov.

Avšak **evanjelisti nielen mohli, ale aj chceli písať pravdu.** Vidieť to zo samých evanjelií. Len si ich prečítaj a presvedčíš sa, ako pravdivé je v nich opísaná každá jedna maličkosť. Pri líčení jednotlivých udalostí evanjelisti nezatajujú ani svoje vlastné chyby a nedostatky. Nezamlčujú ani svoje poblúdenie. Priznávajú sa, že si veľa ráz mylne vykladali slová Kristove, že zbabele utiekli s hory Olivetskej . . . atď. To všetko je najlepším dôkazom, že chceli písať číročistú pravdu a nechceli zavádzať svojich čitateľov.

Ostatne, prečo by aj boli písali nepravdu? Čo by z toho boli mali? Azda by tým boli chceli osláviť samých seba. — To istotne nie, lebo by vtedy nerozprávali o svojich chybách, svojej nerozumnosti, slabosti, zbabelosti . . . atď.

Priateľu, len si prečítaj pozorne evanjelia a veru ťa prekvapí, akou pravdomluvnosťou dýcha v nich každý jedon riadok. Tak nepíše človek, ktorý chce zavádzať svoje čitateľstvo. Tak môže písať len očitý svedok, ktorý je pevne presvedčený o tom, čo opisuje.

Ešte jedno by som ti rád pripomenul.

Evanjelisti aj museli písať pravdu, či chceli lebo nechceli. Veď opisovali osoby a mestá všeobecne známe. Líčili život Krista Pána v takom čase, keď ešte žili svedkovia skutkov Kristových. Za takýchto okolností nepravdu písať bolo naprosto nemožno. Ľudia sa ľahko mohli presvedčiť o pravde. Bolo im treba ísť len do Betlehema, Nazaretu, Kány Galilejskej, Naimu, Bethanie, Jeruzalema a dopýtať sa na jednotlivé udalosti zo života Kristovho. Tým by evanjelistov ľahko boli prichytili pri lži. O takomto prichytení nemáme nijakých správ. Súčasníci Krista Pána sa vôbec neohradzovali proti údajom evanjelií, ba čo viac, neohradzovali sa proti nim ani farizeji, hoci im išlo o česť a dobré meno. Boli predsa evanjeliami obvinení z najväčšieho zločinu, vraždy nevinného človeka. Nie je teda možné, aby k tomu všetkému boli mlčali a najmä, keby to nebolo pravdou. Farizeji dali apoštolov pochytať, väzniť, trestať, zakázali im kázať, ale nepravdu im dokázať nemohli. Nemohli, lebo apoštolovia pravdu hlásali a písali. **Zakončime tento rozhovor! Evanjelia obsahujú pravdu. Pravdou je všetko, čo čítame v nich o Kristu Pánovi. Pravdou je jeho život, jeho učenie, jeho zázraky, jeho zmŕtvychvstanie.** Evanjelisti za túto svoju pravdu aj život položili. Dobre hovorí Rousseau: *„Evanjelia by mali byť vymysleninou? Priateľu môj, tak sa nevy-mýšľa! Činy Sokratove, o ktorých nikto nepochybuje, nie sú tak dokázané, ako činy Ježišove. Evanjelium ne-sie na sebe pečať pravdy tak veľkej, tak prekvapujúcej a tak nenapodobiteľnej, že by tu vynálezca bol väčším ako hrdina.“* (Emile IV. 389. Orel. Dr. Krecar.)

Čo hovoril Pán Ježiš sám o sebe?

Aby sme si mohli urobiť jasný obraz o osobe Krista Pána, musíme skúmať jeho život. Musíme sa zaoberať jeho slovami, jeho charakterom, proroctvami, jeho zázrakmi a zmŕtvychvstaním.

Najsamprv venujme pozornosť jeho slovám a pýtajme sa: *Čo hovoril Pán Ježiš sám o sebe?* To je otázka veľmi dôležitá. Pristúpme teda k Pánu Ježišovi a opýtajme sa ho: Čo hovoríš sám o sebe?

Pán Ježiš sa vydával za Syna Božieho. O tom nemôže byť ani najmensej pochybnosti. Evanjelia nám o tom hovoria asi na šesťdesiatich miestach. Ja ti z nich, pravda, uvediem len tie najdôležitejšie.³

Prvý raz sa vydával Pán Ježiš za Syna Božieho v chráme jeruzalemskom vo veku 12 rokov. Tam povedal Panne Marii: „*Nevedeli ste, že musím byť v tom, čo je môjho Otca?*“ (Luk. 2. 49.) Pán Ježiš vtedy nepovedal „čo je nášho Otca“, ani „čo je vášho Otca“, ale „čo je môjho Otca“. Čím jasne dáva na javo svoj zvláštny pomer k Otcu nebeskému.

Na hore Olivetskej bol Ježiš chytený a odvedený pred veľradu židovskú. Tam sa ho Kaifáš pýtal: „*Sprisahujem ťa na Boha živého, aby si nám povedal, či si ty Kristus, Syn Boží?*“ Pán Ježiš mu na to odpovedal: „*Ty si to povedal. Však ale povedám vám, odteraz uvidíte Syna človeka sedieť na pravici mohutnosti Božej, a prichádzať na oblakoch nebeských.*“ (Matúš 26. 63-64.)

Podobných dôkazov mohol by som ti uviesť aj viac z Písma Svätého, ale myslím, že to nie je potrebné. Z

³ Srovnaj celý pôstup s dr. Fr. Meffert: Was sagt Jesus über sich selbst?

uvedených dvoch citátov jasne vidíš, že sa Kristus Pán vydával za Syna Božieho.

Zato však čítajme ďalej Písmo Sv. a hľadajme v ňom dôkazy iného druhu.

Najdeme ich? — Oj, áno. — V Písme Sv. sú totiž aj také slová Krista Pána, ktorými si pripisuje priamo božské vlastnosti a božskú moc. Tak na pr. **Pán Ježiš hovoril o sebe, že je jednej podstaty s Otcom nebeským.**

Istého dňa riekol totiž sv. Filip Pánu Ježišovi: „*Pane ukáž nám Otca a dostači nám.*“ Pán Ježiš mu odpovedal: „*Filipe, kto vidí mňa, vidí aj Otca . . . Či neveríte, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne?*“ (Ján 14. 8-10.)

Pri slávnosti posvätenia chrámu povedali židia Pánu Ježišovi: „*Dokedy nám budeš rozčuľovať dušu? Jak si ty Kristus, povedz nám otvorene.*“ Odpovedal im Ježiš: „*Povedám vám to a neveríte. Skutky, ktoré ja konám v mene svojho Otca, tie vydávajú svedectvo o mne. Ale vy neveríte, preto, že nie ste z mojich oviec. Ja a Otec sme jedno. Tu chytali židia kamene, aby ho ukamenovali. Odpovedal im Ježiš: Mnoho dobrých skutkov preukázal som vám od Otca, za ktorý z týchto skutkov kamenujete ma? Odpovedali mu židia: Nekamenujeme Ťa za dobrý skutok, ale za rúhanie, preto, že ty, jako človek, činiš sa Bohom.*“ (Ján 10. 24-33.)

Keď Pán Ježiš v sobotu uzdravil človeka 38 rokov chorého a židia mu to vytýkali, povedal im: „*Môj Otec až dosiaľ účinkuje, i ja účinkujem.*“ A keď ho židia chceli za to zabiť, že sa činil rovným Bohu, riekol im: „*Veru, veru, povedám vám, Syn sám od seba nemôže ničoho činiť, leda čo vidí činiť Otca, lebo čokoľvek on čini, to čini podobne i Syn.*“ (Ján 5. 17-19.)

Kristus Pán hovoril o sebe, že je večným.

Vo svojej veľkňazskej modlitbe sa modlil: „*Otče, osláv ma u seba slávou, ktorú som mal u teba prv než*

bol svet!“ (Ján 17. 5.) Inokedy zas povedal židom: „Veru, veru, povedám vám, ja som prv nežli bol Abrahám.“ Za tieto slová chceli ho židia kamenovať, „ale Ježiš sa skryl a vyšiel z chrámu.“ (Ján 8. 58-59.) Pri inej príležitosti hovoril Pán Ježiš podobne: „Jako Otec má život sám v sebe, tak dal i Synovi mať život sám v sebe.“ (Ján 5. 26.)

Pán Ježiš hovoril o sebe, že je všemohúci.

Svojim apoštolom povedal: *„Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi.“* (Matúš 28. 18.) Židom po uzdravení človeka 38 rokov chorého riekol: *„Ako Otec kriesi mŕtvych a oživuje, tak i Syn, ktorých chce, oživuje.“* (Ján 5. 21.)

Pán Ježiš hovoril, že má moc odpúšťať hriechy, takže sa nad tým aj židia pozastavili.

Porazenému povedal: *„Dúfaj, synu, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy!“* A keď túto jeho reč považovali farizeji za rúhanie, uzdravil chorého rieknuc: *„Aby ste vedeli, že Syn človeka má moc na zemi odpúšťať hriechy.“* Uzdravil ho slovami: *„Vstaň, zdvihni si posteľ a id' domov!“* (Matúš 9. 2-7.) Magdalene tiež odpustil hriechy slovami: *„Odpúšťajú sa ti hriechy.“* Farizeji boli tým natoľko prekvapení, že sa bezradne pýtali: *„Kto je tento, že i hriechy odpúšťa?“* (Lukáš 7. 49.)

Pán Ježiš hovoril o sebe, že na konci sveta bude sudcom ľudí.

Raz povedal svojim apoštolom: *„Syn človeka príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi, a vtedy odplati každému podľa jeho skutkov.“* (Matúš 16. 27.) Na inom mieste zas povedal: *„Otec ani nesúdi nikoho, ale všetok súd oddal Synovi.“* (Ján 5. 22.)

Pán Ježiš hovoril, že má moc zákony pozmeňovať.

Vo svojej reči na hore opravoval a doplňoval zákon Mojžišov. Celkom otvorene povedal: „*Počuli ste, že starým bolo povedané: Nezabiješ! No, ja povedám vám —. Počuli ste, že starým bolo povedané: Nezcudzoložíš! Ale ja povedám vám —. Taktiež bolo povedané: Ktokoľvek prepustí svoju manželku nech jej dá rozvodný list. No, ja povedám vám —.*“ Takisto rozpráva Pán Ježiš o krivej prísaha, o pomste, o láske k bližnému. Šesť ráz opakuje tie slová: „No, ja povedám vám!“ (Matúš 5. 21-39.) Týmto svojimi slovami sa vlastne stavia proti zákonu mojžišovskému, ktorý dal národu židovskému sám Pán Boh na hore Sinai. Tento zákon bol v očiach židov svätý a nedotknuteľný. A hľa, Kristus Pán si dovoľuje tento zákon pozmeňovať a doplňovať! Robí to ako taký, ktorý má moc aj nad týmto posvätným zákonom. Také niečo si netrúfal robiť ani jeden z prorokov. Proroci sa vyhlasovali za ochrancov zákona mojžišovského a na nový zákon ani len pomyslieť si neopovážili. Proroci týmto slovami začínali svoju reč: „Tak hovorí Pán . . .“, Kristus Pán však takto: „No, ja povedám vám . . .“ Aký ohromný to rozdiel! Nie div, že táto reč Pána Ježiša tak veľký rozruch urobila medzi židmi. Vidieť to zo slov: „*Keď Ježiš dokončil tieto reči, divily sa zástupy nad jeho učením, lebo vyučoval ich ako majúci moc a nie ako ich zákonníci a farizeji.*“ (Matúš 7. 28-29.)

Pán Ježiš však nielen ústami hlásal, že má moc zákony pozmeňovať, on to dokazoval aj skutkami. Hoci na pr. židia veľmi úzkostlivo zachovávali predpisy o svätení soboty, on ich dľa svojej ľúbosti porušoval. Uzdravoval aj v sobotu, hoci sa preto neraz dostal do konfliktu s puntičkárskymi farizejmi (na pr. pri uzdravení človeka s uschlou rukou Lukáš 6. 6-11, pri uzdravení človeka 38 rokov chorého Ján 5. 1-47. atď.). A keď mu

preto farizeji výčitky robili, on im slávnostne vyhlásil: „*Syn človeka je pánom i nad sobotou.*“ (Marek 2. 28.: Matúš 12. 8.: Lukáš 6. 5.)

Pán Ježiš žiadal od ľudí vieru v svoje božstvo a ochotne prijímal od nich prejavy tejto ich viery.

Svojim apoštolom povedal: „*Verite v Boha, i vo mňa verte.*“ (Ján 14. 1.) Keď mu pri Cezarei Filipovej sv. Peter vyznal vieru v jeho božstvo, Pán Ježiš mu povedal: „*Blahoslavený si, Šimone, synu Jonášov, lebo telo a krv nezjavilo to tebe, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach.*“ (Matúš 16. 17.) Keď uzdravil slepeho od narodenia, opýtal sa ho: „*Veríš ty v Syna Božieho?*“ Ten mu odpovedal: „*Kto je to, Pane, aby som uveril v neho?*“ Pán Ježiš mu riekol: „*Ten, čo s tebou hovorí, to je on.*“ Vtedy ten bývalý slepec riekol: „*Verím, Pane!*“ Padol pred ním na zem a klaňal sa mu. (Ján 9. 35-38.)

Pán Ježiš žiadal pre seba od ľudí božskú úctu. Vysvitá to zo slov: „*Kto nectí Syna, nectí Otca, ktorý ho poslal.*“ (Ján 5. 23.)

Pán Ježiš žiadal od ľudí božskú lásku. Dokazujú to jeho vlastné slová: „*Kto miluje otca alebo matku viac než mňa, nie je mňa hoden; a kto miluje syna alebo dcéru nado mňa, nie je mňa hoden.*“ (Matúš 10. 37.)

Pán Ježiš žiadal od ľudí bezpodmienečnú vieru v svoje slová. „*Kto verí v Syna, má život večný, kto však Synovi neverí, neužre života, ale hnev Boží ostáva na ňom.*“ (Ján 3. 36.) „*Kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by aj bol umrel.*“ (Ján 11. 25.)

Pán Ježiš kráľovstvo nebeské sľuboval svojim nasledovníkom. „*Veru, povedám vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali, pri preporodení, keď Syn človeka bude sedieť na stoliči svojej velebnosti, i vy budete sedieť na dvandstich stolicích a súdiť dvanásť pokolení Izraelových. A každý, kto opusti dom, alebo bratov, alebo se-*

stry, alebo otca, alebo matku, alebo manželku, alebo dieťa, alebo polia pre moje meno: obsiahne stokrát toľko a obdrží život večný.“ (Matúš 19. 28-29.)

Konečne sa Pán Ježiš vyhlasoval za Vykupiteľa, ktorý svojím utrpením a smrťou má zadostučiniť za hriechy sveta. *„Tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.“* (Ján 3. 16.) *„Syn človeka neprišiel, aby sa mu posluhovalo, lež aby posluhoval a dal svoj život na výmenu za mnohých.“* (Marek 10. 45.) *„Toto je moja krv, ktorá sa vyleje za mnohých na odpustenie hriechov.“* (Matúš 26. 28.)

Na začiatku tejto kapitoly sme sa pýtali: Čo hovoril Pán Ježiš sám o sebe? My sme dôkladne skúmali reči Pána Ježiša a prišli sme k presvedčeniu, že sa **Pán Ježiš vyhlasoval za Syna Božieho, za Boha.** Kristus Pán verejne a za každých okolností hovoril, že je Bohom. **Pre toto svoje tvrdenie bol veľa ráz aj na živote ohrozený.** Len si spomeň na počínanie farizejov! Keď sa na pr. pri slávnosti posvätenia chrámu Pán Ježiš vyhlasoval za Syna Božieho, židia ho chceli kamenovať. Pán Ježiš sa ich vtedy opýtal: *„Mnoho dobrých skutkov preukázal som vám od Otca, za ktorý z týchto skutkov kamenujete ma? Odpovedali mu židia: Nekamenujeme ťa za dobrý skutok, ale za rúhanie, preto, že ty, jako človek, činiš sa Bohom.“* (Ján 10. 32-33.) Z týchto slov Písma Sv. je jasné, že Židia preto chceli Pána Ježiša kamenovať, lebo sa vydával za Boha. Židia by všetko boli vedeli odpustiť Pánu Ježišovi, len jedno nie, že sa vyhlasoval za Boha. **Pre toto prenasledovali Pána Ježiša a preto ho konečne aj ukrižovali.**

Rozpomeň sa len na to, ako stál Pán Ježiš ako obžalovaný pred veľradou židovskou... Boli predvádzaní všelijakí falošní svedkovia, ale všetko darmo. Sved-

kovia si protirečili a k odsúdeniu Pána Ježiša nebolo právneho podkladu. Vtedy povstal Kaifáš a slávnostne sa ho pýtal: „*Sprisahujem ťa na Boha živého, aby si nám povedal, či si ty Kristus, Syn Boží?*“ Pán Ježiš odpovedal: „*Ty si to povedal . . .*“ Kaifáš sa nahneval, roztrhol si rúcho a zvolal: „*Rúhal sa, čo ešte potrebujeme svedkov? Hľa, včul ste počuli rúhanie. Čo sa vám zdá?*“ Na to členovia veľrady volali: „*Hoden je smrti!*“ Pána Ježiša veľrada odsúdila na smrť, lebo sa vyhlasoval za Boha. (Matúš 26. 57-66.)

Na druhý deň potom zaviedli Pána Ježiša k Pontskému Pilátovi. Ten na ňom nenašiel nijakej viny a po ubičovaní a trním korunovaní ho chcel prepustiť na slobodu. Vtedy sa však Židia odvolali na svoj zákon a volali: „*My máme zákon, a podľa zákona musí umrieť, lebo sa činil Synom Božím.*“ (Ján 19. 7.) Pilát, keď to počul, naľakal sa. Rád by bol síce Pána Ježiša zachránil, ale nemohol. Odsúdil ho na smrť, lebo sa činil Synom Božím.

Dost už, priateľu! Ja myslím, že nám toľkoto postačí. **Nemôže byť ani najmensej pochybnosti o tom, že sa Pán Ježiš vyhlasoval za Boha. Pre toto svoje tvrdenie bol farizejmi prenasledovaný, na živote ohrožovaný a pre toto svoje tvrdenie bol aj na smrť odsúdený. Pán Ježiš trpel a umrel, lebo sa opovážil tvrdiť, že je Bohom.**

Svätosť a charakter Pána Ježiša.

Pán Ježiš sa vyhlasoval za Boha. O svojom božstve hovoril verejne a všade. Je prirodzené, že Židia neuverili hneď v božstvo Pána Ježiša. Neuspokojili sa len slovami, ale žiadali, aby Pán Ježiš svoje božstvo aj dokázal. V prvom rade však pozorovali jeho život, aby sa

presvedčili, či nenajdú v ňom nejaké chyby a nedostatky, ktoré by sa s božským charakterom Pána Ježiša srovnaf nemohly.

Pozorujme teda aj my život Pána Ježiša.⁴

Najsamprv sa pýtajme, či Pán Ježiš nemal na sebe nejaké hriechy a mravné nedostatky? V tejto otázke musíme sa informovať u tých, ktorí Krista Pána dobre poznali.

Sú to predovšetkým jeho **nepriatelia**, farizeji. Tí sa až veľmi dali záležať na tom, aby Pánu Ježišovi nejakú vinu dokázať mohli. Stále mu boli v zápätí, podchyťovali ho v reči a pozorovali každý jeho krok. Opýtajme sa ich teda, aké chyby našli oni u Pána Krista? Farizeji nám však na túto otázku neodpovedajú. Mlčia. Pri všetkej svojej bystrozrakosti nenašli na Pánu Ježišovi nijakej chyby a nevedia ho obviň z hriechu. Raz sa ich sám Pán Ježiš pýtal: „*Kto z vás obviní ma z hriechu?*“ (Ján 8. 46.) A oni nemohli mu vyčítať ani len najmenšie previnenie. Miesto odpovedi mlčali. Niečo takého by bolo nemysliteľné, keby boli vedeli o nejakej škvrne na charaktere Pána Ježiša. Farizeji mlčali, lebo nemali z čoho obviň Krista Pána.

Niečo podobného vidíme aj pri odsúdení Pána Ježiša. Farizeji predviedli ho pred Piláta a žiadajú jeho odsúdenie. Vášnivým hlasom volajú na Piláta: „*Nech sa ukrižuje!*“ Pilát je presvedčený, že je Pán Ježiš nevinný a preto sa ich pýta: „*Čože zlého urobil?*“ Človek by si myslel, že teraz vyrukujú farizeji so svojimi obvineniami a hľa, miesto odpovedi kričia: „*Nech sa ukrižuje!*“ (Matúš 27. 23.) Týmito slovami, pravda nepresvedčili Piláta o vine Pána Ježiša. Pilát síce z bojazlivosti a sla-

⁴ Srovnaj celý postup s Meffertovým: Jesu Heiligkeit, Beweis seiner Gottheit.

bosti vydá Pána Krista Židom, ale si umýva ruky a vyhlasuje: „*Ja som nevinný v krvi tohto spravodlivého.*“ (Matúš 27. 24.) A tak sám sudca vyhlasuje odsúdeného Pána Ježiša za nevinného.

Za nevinného vyhlasuje Pána Ježiša aj manželka Pilátova, **Claudia Procula**. Tá mala v noci pred odsúdením Pána Ježiša podivný sen, ktorý ju veľmi znepokojoval. Keď sa potom ráno dozvedela, v akej veci má jej muž vyniesť rozsudok, bola celá rozrušená a odkázala Pilátovi: „*Nemaj nič s tým spravodlivým, lebo mnoho som vystála pre neho dnes v snách.*“ (Matúš 27. 19.)

Za nevinného vyhlasuje Pána Ježiša i službu konajúci stotník. Ten vykonal síce rozkaz svojho predstaveného — ako to prísna rímska vojenská disciplína predpisovala, — ukrižoval Pána Ježiša, ale pri jeho smrti nútený je zavolať: „*Opravdu, tento človek bol spravodlivý!*“ (Lukáš 23. 47.) Podobne hovorí aj kajúci lotor pred svojou smrťou: „*My síce spravodlive (trpíme), lebo primerane skutkom dostávame, tento však nič zlého neučinil.*“ (Lukáš 23. 41.)

Za nevinného vyhlasuje Pána Ježiša konečne aj zradný Judáš. Keď vidí následky svojej zrady, ozve sa v ňom svedomie, predstúpi pred veľradu a hovorí: „*Zhrešil som, vydal som krv spravodlivú!*“ (Matúš 27. 4.)

Z uvedených príkladov jasne vidieť, že **najväčší nepriatelia** Pána Ježiša nenašli na Kristu Pánovi žiadnej viny.

Na Pánu Ježišovi nenašli však nijakej chyby ani najbližší jeho **priatelia**. To je zjav veľmi dôležitý. Niektorí ľudia sa totiž zdajú byť charakternými a vzornými, ale najbližší ich priatelia, ktorí sa s nimi častejšie stýkajú, zbadajú na nich mnoho chýb a nedostatkov. V tomto ohľade je však Pán Ježiš výnimkou. Apoštolovia

po tri roky chodili s ním, počúvali jeho reči, videli jeho skutky, mohli temer nazrieť do najtajnejších záhybov duše Pána Ježiša a predsa nenašli na ňom ani najmenšej chybičky. Ba naopak, vyhlasujú ho za Boha a preukazujú mu božskú úctu.

Keď sv. Peter pri bráne chrámovej uzdravil chomého, vo svojej reči o osobe Krista Pána takto vyčítal Židom: *„Vy ste odopreli svätého a spravodlivého.“* (Sk. Ap. 3. 14.) V prvom svojom liste zas píše: *„Vy ste vykúpení drahocennou krvou Krista, jako nevinného a nepoškvrneného baránka.“* (1. Peter 1. 18-19.) A čoskoro zatým píše: *„nespáchal hriechu a nenašla sa mu lož v ústach.“* (1. Peter 2. 22.)

Podobne rozpráva o Pánu Ježišovi aj jeho miláčok, sv. Ján. Píše o ňom vo svojom liste: *„máme za prímluvníka u Otca spravodlivého Ježiša Krista.“* (1 Ján 2. 1.) *„Keď viete, že je spravodlivý, vedzte, že i každý, kto koná spravodlivosť, zrodil sa z neho.“* (1 Ján 2. 29.)

Aj sv. Pavel, ktorý sa z farizeja stal apoštolom národov, píše: *„Toho, ktorý nič o hriechu nevedel, učinil hriechom za nás, aby sme my učinení boli spravodlivosťou Božou v ňom.“* (2. Kor. 5. 21.) Vo svojom liste k Židom sv. Pavel zdôrazňuje, že Pán Ježiš nám bol podobný vo všetkom, len v hriechu nie. (Žid. 4. 15.) Zpomedzi všetkých jeho výrokov o Pánu Ježišovi najdôležitejšími sú však slová: *„Slušalo sa, aby sme mali takého veľkňaza, ktorý je svätý, nevinný, nepoškvrnený, oddelený od hriešnikov a vznešenejší od nebies.“* (Žid. 7. 26.)

Citované slová jasne svedčia o tom, že aj najbližší priatelia nenašli na Pánu Ježišovi nijakej chyby. A tak nepriatelia a priatelia Krista Pána sa shodujú vo svojom úsudku, že Pán Ježiš nemal nijakých hriechov a mravných nedostatkov.

Zistením svätosti Krista Pána sme však len zpolovice učinili zadosť svojej úlohe. Nestačí nám totiž vedieť, že Pán Ježiš nemal na sebe nijakého hriechu, ale musíme ísť o jeden krok ďalej. Musíme sa pýtať aj na to, aké ctnosti mal Kristus Pán. Musíme aspoň len v hlavných rysoch načrtnúť ctnosti, v ktorých vynikal, lebo úplný a verný obraz ctnostného Pána Ježiša človek nenamaľuje. Keď kedysi Leonardo da Vinci maľoval svoju poslednú večeru, dalo mu to hodne práce, kým v Miláne našiel súce modely k namaľovaniu apoštolov. Oveľa ťažšie mu však bolo najst' model k maľovaniu Krista Pána. A keď sa mu konečne podarilo namaľovať aj Pána Ježiša, bolestne si sťažoval, že verný model Krista Pána nemožno najst' na celom svete. Právom to povedal, lebo na celom svete sa nenajde človek, na tvári ktorého by sa zrkadlily všetky tie ctnosti, v ktorých vynikal Kristus Pán. Podobne ťažkou úlohou je aj opisovanie ctností Pána Ježiša. Pero ľudské ich v úplnej kráse vystihnúť nemôže. Naznačím ti ich preto aspoň v hlavných rysoch.

Začnem krásnymi slovami samotného Pána Ježiša: *„Poďte ku mne všetci, ktorí sa ustávajú a ste obťažení, a ja vás občerstvím . . . Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom . . .“* (Matúš 11. 28-29.)

Týmito slovami on sám poukazuje na niektoré svoje vynikajúce ctnosti.

Je to v prvom rade jeho **tichosť**. Aký tichý a nežný bol Pán Ježiš! Aký nežný bol k nevinným dieťkam! Aj za odpočinku pripúšťal ich k sebe slovami: *„Nechajte maľučkých a nezabráňujte im ku mne prichádzať, lebo takých je kráľovstvo nebeské!“* (Matúš 19. 14.) Bral ich na lono, hladkal a požehnával ich. Ako nežne sa choval k zradnému Judášovi! Hoci vedel o jeho zrade, trpel ho medzi svojimi apoštolmi. Večeral s ním. A keď pri ve-

čeri rozprával o zrade Judášovej, robil to veľmi šetrne slovami: „*Veru, veru, povedám vám; Jedon z vás ma zradí.*“ (Ján 13. 21.) Po týchto slovách prezradil síce zradcu, ale láskavým tónom ho vyzval, aby sa v nastalom zmätku vytratil z miestnosti: „*Čo robíš, urob čím skorej!*“ (Ján 13. 27.) Tým mu dal možnosť, aby sa nebadane vzdialil od stola. Judáš odišiel, ale zo stolujúcich nikto nevedel, prečo sa vzdialil. (Ján 13. 28-29.) Aká to nežnosť voči zradcovi! A túto nežnosť preukazoval Pán Ježiš Judášovi aj pri svojom zajatí. I v tej hroznej chvíli dovolil Judášovi, aby ho pobožkal a len láskavým tónom sa ho pýtal: „*Judášu, bozkom zrádzaš Syna človeka?*“ (Lukáš 22. 48.) Ako nežne hľadel Pán Ježiš na Petra, ktorý ho zaprel! Nerobil mu nijaké výčitky, len pozrel na neho. Aký nežný bol Pán Ježiš voči svojim nepriateľom! Keď ho vojaci bili a opľuvali, on mlčal. Len raz sa ozval pri údere, ale aj vtedy láskavými slovami: „*Keď som zle hovoril, vydaj svedectvo o zlom, keď však dobre, čo ma biješ?*“ (Ján 18. 23.) Ako ticho sa choval Pán Ježiš v svojom utrpení! Nenadával svojim katom, nezllorečil im, ale trpel bez slova. Ešte aj uprostred najväčších múk, posmechu a rúhania modlil sa za svojich nepriateľov: „*Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia!*“ (Lukáš 23. 34.) Pán Ježiš si skutočne tak počíнал, že mohol na seba ukázať ako na vzor slovami: „*Učte sa odo mňa!*“ Dobre napísal o Pánu Ježišovi sv. Peter: „*Keď mu zlorečili, nezllorečil; keď trpel, nevyhrážal sa, ale vydal sa tomu, ktorý súdil nespravodlive.*“ (1 Peter 2. 23.) A právom sa odvolával sv. Pavel na tichosť a nežnosť Krista Pána slovami: „*Prosím Vás pre vlúdnosť a skromnosť Kristovu.*“ (2 Kor. 10. 1.)

Druhou ctnosťou, v ktorej vynikal Pán Ježiš, je **pokora**. Aký pokorný bol Kristus Pán! Narodil sa v zapadlom Betleheme. Ošarpaná mašťa bola jeho rodným

domom a tvrdé jasle jeho kolískou. Vychovaný bol v dome chudobného tesára. Za najbližších svojich priateľov nevyvolil si učencov, ani boháčov tohoto sveta, ale chudobných rybárov a mýtnikov. Najradšej sa zdržoval medzi chudobnými a opustenými, hoci svojimi vedomosťami zatieňoval i najväčších učencov. Za celého svojho života nemal ničoho, len tie šaty, ktoré na sebe nosil. Mohol teda o sebe povedať slová: *„Lišky majú skrýše a vtáctvo nebeské hniezda, ale Syn človeka nemá kde hlavu skloniť.“* (Matúš 8. 20.) Nikdy nehľadal svoju slávu, ale hľadal slávu svojho Otca, ktorý ho poslal. Preto aj svojim apoštolom rozkázal: *„Viete, že kniežatá národov panujú nad nimi, a ti, ktorí sú veľmožmi, prevádzajú moc nad nimi. Nie tak to bude medzi vami, lež ktokoľvek bude chcieť byť väčším medzi vami, nech je vašim sluhom a kto bude chcieť byť prvým medzi vami, bude vašim sluhom. Tak, ako i Syn človeka neprišiel dať si posluhovať, lež posluhovať a dať svoju dušu na vykúpenie za mnohých.“* (Matúš 20. 25. 28.) Pán Ježiš bol natoľko pokorný, že on, ktorý rozkazoval prírode a kriesil mŕtvych, pri poslednej večeri pokľakol a umýval nohy svojim apoštolom, jednoduchým to rybárom.

Najväčšmi vynikal Pán Ježiš v láske. Dôkazom jeho nesmiernej lásky sú slová: „Poďte ku mne všetci . . .“ Celé učenie Krista Pána je vlastne učením lásky. Pán Ježiš v prvom rade hlásal lásku k Bohu. *„Milovať budeš Pána Boha svojho, z celého svojho srdca a celou svojou dušou a celou svojou myslou.“* (Matúš 22. 37.) Touto láskou sa však neuspokojil, ale hlásal aj lásku k bližnému: *„Milovať budeš svojho bližného, ako seba samého.“* (Matúš 22. 39.) *„Nové prikázanie vám dávam: aby ste sa vospolok milovali; ako som vás ja miloval, aby ste sa i vy spolu milovali. Po tom budú poznávať*

všetci, že ste mojimi učeníkmi, keď budete mať lásku jedni k druhým.“ (Ján 13. 34-35.)

Ale Pán Ježiš nielenže hlásal lásku, on tú lásku aj sám v najvyššej miere pestoval. On sám miloval Pána Boha. Láska k Bohu bola vlastne jeho hybnou silou. Všetko, čo robil, robil len preto, aby ***„svet poznal, že milujem Otca.“*** (Ján 14. 31.) ***„Sostúpil som s neba, nie aby som činil svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma poslal.“*** (Ján 6. 38.) Plnenie vôle Otca nebeského považoval Kristus Pán za svoju životnú úlohu. ***„Mojim pokrmom je, aby som plnil vôľu toho, ktorý ma poslal.“*** (Ján 4. 34.) Z tejto jeho veľkej lásky k Bohu pochádzala aj jeho láska k bližnému. Kristus Pán mal tak veľkú lásku k bližným, že nás to privádza do úžasu. Táto jeho láska javila sa v prvom rade v jeho láske k matke. Pán Ježiš miloval svoju matku opravdivou synovskou láskou. Na slovo svojej matky urobil prvý zázrak a na svoju matku nezabudol ani pri svojej smrti. Kristus Pán nemiloval však len svoju matku, ale miloval aj dietky. Priplúšťal ich k sebe a zaoberal sa nimi. Pán Ježiš miloval svoju vlasť. Horké slzy ronil nad zkazou Jeruzalema. Okrem svojej vlasti zvláštnou láskou miloval chudobných a chorých. Uzdravoval chorých a kriesil mŕtvych len preto, aby sotrel slzy s očí utrápených rodičov. Najdojímavejšou je láska Pána Ježiša k hriešnikom a nepriateľom. Táto jeho láska najlepšie sa javí v slovách: ***„Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia!“*** (Lukáš 23. 34.) Kristus Pán miloval všetkých ľudí bez výnimky. Všetkým ľuďom k vôli prišiel na tento svet, pre všetkých ľudí trpel a aj umrel na potupnom dreve kríža. Láska k ľuďom to bola, ktorá ho pohla, aby na kríži vydil svoju krv za hriechy sveta. Raz sa Pán Ježiš bol vyslovil: ***„Nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov.“*** (Ján 15. 13.) Pán

Ježiš svoj život položil za ľudí a tým najlepšie dokumentoval svoju lásku.

Tým som uviedol tri ctnosti zo života Pána Ježiša. Všetky ctnosti Krista Pána pero ľudské opísať nie je vstave. **Niet totiž ctností, ktorú by sme u neho v najvyššej miere nenašli.** Niečo podobného nenajdeme u nijakej inej osobnosti svetových dejín. Našli sa síce aj pred Kristom ctnostní ľudia na pr. Sokrates, Plato, Aristoteles, ale tých ku Kristu Pánovi ani len prirovnať nemožno. Boli to ľudia, ktorí pri svojich ctnostiach mali veľa chýb a nedostatkov. Po Kristu Pánovi žili tiež ideálni ľudia na pr. svätí, ale ani títo svätosti Krista Pána nedosiahli. Svätými sa stali len preto, že vo svojom živote ctnosti Pána Ježiša kopírovali. Kristus Pán im bol vzorom a príkladom, ktorí nasledovali.

Svätosť Krista Pána a charakter Krista Pána je niečo jedinečného v dejinách ľudstva.

Keď Rousseau porovnával Krista Pána so Sokratom, prišiel na presvedčenie: *„Život a smrť Sokrata je životom a smrťou mudrca, život a smrť Ježišova je životom a smrťou Boha.“* (Emil IV.)

K tomuto presvedčeniu prichádzame aj my skúmaním svätosti a ctnostného života Kristovho a toto presvedčenie v nás utvrdujú prorocká Pána Ježiša.

Vševvedúcnosť a prorocká Pána Ježiša.

Dôkazom božstva Pána Ježiša nie je len jeho bezúhonný a svätý život, ale aj jeho vševvedúcnosť a prorocká.

Všimnime si najprv vševvedúcnosti Krista Pána!

Pán Ježiš mal také vedomosti, aké by sme darmo hľadali u obyčajného smrteľníka.

Keď ako dvanásťročný chlapec prvý raz bol v chráme jeruzalemskom, všetci, ktorí ho počúvali, *„trnuli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami.“* (Luk. 2. 27.)

Sv. Marek píše vo svojom evanjeliu zaujímavú príhodu z dospelieho veku Pána Ježiša. *„Keď nastala sobota, počal učiť v synagoge a mnohí poslucháči divili sa nad jeho učením a hovorili: Kde to všetko tento nabral? A jaká to múdrosť, čo mu je daná? Či to nie tesar, syn Marie?“* (Marek 6. 2-3.)

Pán Ježiš poznal skrytú prítomnosť a neznámu minulosť, takže tým do úžasu privádzal obecnosť.

Natanaelovi, ktorého predtým nikdy nevidel, povedal: *„Hľa, pravý Izraelita, v ktorom niet podvodu!“* Natanael sa ho prekvapene opýtal: *„Odkiaľ ma znáš? Odpovedal Ježiš a riekol mu: Prv nežli ťa Filip zavolať a keď si bol pod fíkom, videl som ťa.“* Táto reč natoľko prekvapila Natanaela, že zvolal: *„Rabbi, ty si Syn Boží, ty si kráľ izraelský!“* (Ján 1. 47-49.)

Raz priniesli k Pánu Ježišovi porazeného na nosítkach. Keď ho Pán Ježiš uzrel, povedal mu: *„Dúľaj, synu, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy.“* Farizeji sa nad tým pozastavili a mysleli si: *„Tento sa rúha!“* Pán Ježiš však *„videl ich myšlienky a riekol: Načo myslíte zle vo svojich srdciach?“* (Matúš 9. 2-4.)

Samaritánke pri studni Jakubovej Pán Ježiš rozpovedal celú jej minulosť, takže prekvapená zvolala: *„Panne, vidím, že si ty prorok!“* Potom odbehla do mesta a zvestovala ľuďom: *„Poďte a pozrite človeka, ktorý mi povedal všetko, čokoľvek som učinila.“* (Ján 4, 4-30.)

Vševedomnosť Krista Pána najlepšie dokazujú jeho proroctvá.

Čo je proroctvo?

Proroctvo je jasná a určitá predpoveď takej budúcej udalosti, ktorú môže znáť len vševediaci Boh.

O proroctve možno rozprávať za týchto podmienok:

1. **Predpovedaná udalosť musí byť taká, akú človek bez zvláštného vnuknutia božieho poznať nemôže.** Nie je teda proroctvom predpovedanie zatmenia slnca. Hvezdári totiž až sekundovou presnosťou vedia vypočítať zatmenie slnca o niekoľko storočí vopred. Podobne nie je proroctvom predpovedanie počasia, lebo sú isté príznaky, dľa ktorých meteorologovia môžu usudzovať na počasie. O proroctve môžeme hovoriť len vtedy, keď ide o udalosť, ktorú človek nijakým prirodzeným spôsobom predvídať nemôže.

2. **Predpoveď musí byť jasná a určitá.** Tým sa proroctvo líši od púhych dohadov a dvojsmyselných predpovedí pohanských a moderných veštíc.

3. **Proroctvo sa musí splniť do najmenších podrobností.**

Pôvodcom proroctví môže byť len Boh. Boh vie všetko. Zná minulosť, prítomnosť a pozná aj budúcnosť. Túto budúcnosť môže však aj ľuďom oznámiť. Tak oznamoval na pr. Pán Boh ľuďom budúcnosť v Starom Zákone skrze prorokov a v Novom Zákone skrze svojho božského Syna, Pána Ježiša.

Všimnime si teda proroctví Pána Ježiša a presvedčme sa, či to byly pravé proroctvá!

Pán Ježiš predpovedal svoju smrť, všetky jej okolnosti a svoje zmŕtvychvstanie. Keď išiel pred Veľkou nocou do Jeruzalema, povedal svojim apoštolom: *„Hľa, vystupujeme do Jeruzalema a Syn človeka vydaný bude kniežatám kňazským a zákonníkom a odsúdia ho na smrť a vydajú ho pohanom, aby bol posmievaný a bičovaný a ukrižovaný a tretieho dňa zase vstane z mŕtvych.“* (Matúš 20. 18-19.: Luk 18. 31-33.) Pri poslednej večeri riekol: *„Veru, veru, povedám vám: jedon z vás ma zradí.“* A keď sa ho svätý Ján opýtal: *„Pane, kto je*

to?“ — odpovedal Pán Ježiš: „*Ten je to, ktorému ja podám omočeného chleba. A keď omočil chlieb, dal Judášovi, synovi Šimona Iškariotského.*“ (Ján 13. 21-26.) Cestou na horu Olivovú predpovedal Petrovi: „*Veru, povedám ti, že tejto noci, prv než kohút odspieva, trikrát ma zapreš.*“ (Matúš 26. 34.: Ján 13. 38.: Lukáš 22. 34.). Pri tej istej príležitosti povedal aj svojim apoštolom: „*Vy všetci pohoršíte sa nado mnou tejto noci.*“ (Matúš 26. 31.) Keď vyhnal z chrámu jeruzalemského predavačov predpovedal Pán Ježiš svoje zmŕtvychvstanie slovami: „*Srúcajte tento chrám (pri tom ukázal na svoje telo) a v troch dňoch ho vystavím.*“ (Ján 2. 19.) Že Kristus Pán predpovedal svoje zmŕtvychvstanie, jasne nám dokazujú slová farizejov, ktorými žiadali od Piláta stráž k hrobu Pána Ježiša: „*Pane, rozpamätali sme sa, že ten svoditeľ ešte za živa riekol: Po troch dňoch zase vstanem. Rozkáž teda strážiť hrob až do tretieho dňa.*“ (Matúš 27. 63-64.)

Pán Ježiš predpovedal svoje nanebovstúpenie a poslanie Ducha Svätého. Keď apoštolovia nechápali jeho reč o sviatosti Oltárnej a šomrali proti nemu povedal im: „*To vás pohoršuje? Čo, keď uvidíte vystupovať Syna človeka ta, kde bol predtým?*“ (Ján 6. 62-63.) Pred svojím nanebovstúpením riekol apoštolom: „*Dostanete moc Ducha Svätého, ktorý sostúpi na vás a budete mi svedkami v Jeruzaleme, a vo všetkom Judsku i v Samaritánsku a až do končín zeme.*“ (Sk. Ap. 1. 8.)

Pán Ježiš predpovedal osud svojich apoštolov, rozšírenie a večné trvanie svojej cirkvi. Raz riekol totiž svojim apoštolom: „*Vydajú vás súdom a budú vás bičovať v svojich synagogách, ba vodení budete pred vládcov a kráľov pre mňa.*“ (Matúš 10. 17-18.) „*Vyženú vás zo synagog: ba prichádza hodina, keď každý, kto vás zabije, bude sa domnievať, že koná službu Bohu. Ale to-*

to mluvil som vám, aby ste sa, keď tomu pride hodina, rozpamätali, že som vám to ja povedal.“ (Ján 16. 2-4.) Petrovi predpovedal Pán Ježiš: „Kým si bol mladší, opasoval si sa a chodieval si, kam si chcel; ale keď zo- starneš, rozťahneš si ruky a iný ťa opáše a povedie, kam ty nechceš.“ (Ján 21. 18.) Pri tej istej príležitosti povedal tiež o sv. Jánovi: „Chcem, aby on tak zostal, kým neprídem (aby nepodstúpil násilnú smrť, kým ho nepovolám k sebe prirodzenou smrťou).“ (Ján 21. 22.) O svojej cirkvi prorokoval Pán Ježiš: „Bude sa kázať toto evanjelium o kráľovstve po celom svete.“ (Matúš 24. 14.) Pri inej príležitosti prirovnal svoju cirkev k zrnu horčičnému, ktoré je síce malé, ale z ktorého vy- rastie mohutný strom. (Matúš 13. 32.) O cirkvi svojej povedal Kristus Pán slová: „Brány pekelné ju nepremô- žu.“ (Matúš 16. 18.)

Pán Ježiš predpovedal zrazu Jeruzalema a neblahý osud národa židovského slovami: „Prídu na teba dni a tvoji nepriatelia oboženú ťa násypom a obklúčia ťa a sužovať ťa budú so všetkých strán a na zem ťa porazia i tvoje dietky, ktoré sú v tebe a nenechajú v tebe ka- meňa na kameni.“ (Luk. 19. 43-44.) Budú padať pod ostrým mečom a do zajatia budú vedení medzi všetky národy. A Jeruzalem bude šliapaný od pohanov, kým sa nenaplnia časy pohanom.“ (Luk. 21. 24.) „Jeruzale- me, Jeruzaleme, ktorý zabíjaš prorokov a kamenuješ tých, ktorí boli poslani k tebe: koľkokrát som chcel shromaždiť tvoje dietky tak ako sliepka shromažďuje svoje kurence pod krýdla a nechcel si. Hľa, zanechá sa vám váš dom pustý.“ (Matúš 23. 37-38.)

Z uvedených citátov vidieť, že Kristus Pán veľmi často rozprával o budúcich udalostiach a predpovedal budúce veci. Tieto jeho predpovedi boli pravými pro- roctvami, lebo:

1. Predpovedané udalosti byly také, aké obyčajný smrteľník prirodzeným spôsobom poznať nemôže. Len si spomni na pr. ako Kristus Pán predpovedal svoje ukrižovanie. Prirodzeným spôsobom vôbec nebolo možno predvídať, že Kristus Pán umrie smrťou kríža. Veď zákon Mojžišov bohorúhača netrestal smrťou kríža, ale ukamenovaním. Pilát považoval do poslednej chvíle Krista Pána za nevinného a len vlivom chvíľkovej slabosti vyniesol výrok smrti. Podobne nebolo možno predvídať zradu Judáša a tým menej zapretie Petrovo. Keď Pán Ježiš po poslednej večeri kráčal v sprievode svojich apoštolov na horu Olivovú a povedal: „*Vy všetci sa pohoršite nado mnou*“, Peter sebavedome vyhlásil: „*I keď sa všetci pohoršia nad tebou, ja sa nikdy nepohorším. I keby som mal umrieť s tebou, nezaprem ťa.*“ (Matúš 26. 31-35.) Po takýchto sebavedomých slovách Petrových ktože by mohol predvídať, že Peter predsa zaprie svojho Majstra? A poďme ďalej! Ktože mohol predvídať prirodzeným spôsobom zmŕtvychvstanie a nanebovstúpenie Krista Pána a soslania Ducha Svätého? Kto mohol predvídať, že sa malá, sotva 120 členová spoločnosť uprostred prenasledovaní udrží a rozšíri po celom svete? Kto mohol predvídať spustošenie Jeruzalema a najmä chrámu jeruzalemského? Veď — ako Jozef Flavius píše — na také niečo ani sám Titus nepomýšľal a považoval to za trest Boží. Nemôže byť teda ani najmenej pochybnosti o tom, že Kristus Pán predpovedal veci, ktoré človek prirodzeným spôsobom predvídať nemôhol.

2. Predpovedi Krista Pána byly jasné a určité. Pán Ježiš na pr. nepredpovedal len svoju smrť, ale aj svoje posmievanie, bičovanie, pomenoval zradcu; Petrovi predpovedal, že ho „*trirazy*“ zaprie. Pred svojou smrťou vyhlásil, že na „*tretí deň*“ vstane z mŕtvych. Sv. Petrovi

predpovedal jasne smrť kríža a sv. Jánovi smrť prirodzenú. O spustošení Jeruzalema predpovedal také podrobnosti, ktoré človeka do úžasu privádzajú (na pr. obohnatie mesta násypom, zničenie chrámu atď.) Predpovedanie zkazy Jeruzalema bolo tak jasné, že kresťania pamätliví proroctva Krista Pána ešte zavčasu ušli z mesta a zachránili sa pred pohromou.

3. Proroctvá Krista Pána splnily sa do najmenších podrobností. Jasne nám o tom svedčia všetky evanjelia, listy apoštolov, životopisy mučeníkov, dejiny národa židovského a vôbec celé dejiny svetové. Krásne to naznačuje Pascal slovami: *„Netreba už ďalších dôkazov na potvrdenie kresťanskej pravdy, však ustavičným zdzrakom je vyplnenie všetkých proroctví Kristových.“* (Pensées 2, 3. Apolog. vyd. IX. II. 383.)

O Fridrichovi Veľkom, kráľovi pruskom sa rozpráva, že rád viedol náboženské rozhovory aj pri hostinách.⁵ Raz opýtal sa pri hostine prítomných: Kto z vás by mi podal krátky dôkaz, že Kristus pravdu hovoril? Ktosi z hostov na to odpovedal: *„Majestät, die Juden!“* „Veličenstvo, Židia!“ Ten host chcel tým povedať: Kristus Pán predpovedal, že Židia prídu o svoju samostatnosť a budú roztrúsení medzi národami. Pri svojej roztrúsenosti budú však ďalej žiť po všetky časy. Toto proroctvo Krista Pána sa vyplnilo do najmenších podrobností.

To však ešte nie je všetko! Ten host na dôkaz pravdivosti slov Krista Pána bol by mohol povedať: *„Majestät, Jerusalem!“* „Veličenstvo, Jeruzalem!“ Ako presne sa vyplnilo na tomto meste všetko, čo Pán Ježiš o ňom predpovedal!

⁵ Dr. Tóth Tihamér: Hiszek Jézus Krisztusban, 56-57 str.

Ten hosť by bol mohol povedať: „*Majestät, die Märtyrer!*“ „Veličenstvo, mučeníci!“ Ako verne sa vyplnily na nich cez storočia slová Krista Pána: „*Vy budete nariekať a plakať, kým svet sa bude radovať; vy sice budete sa zarmucovať, ale váš zármutok premení sa v radosť.*“ (Ján 16. 20.)

Tiež by bol mohol ten hosť povedať: „*Majestät, die katholische Kirche!*“ „Veličenstvo, cirkev katolícka!“ Kristus Pán predpovedal, že sa z malých začiatkov — zo zrna horčičného — rozšíri po celom svete a dejiny potvrdzujú pravdivosť tohoto proroctva Kristovho.

Ešte by bol mohol ten hosť povedať: „*Majestät, das Papsttum!*“ „Veličenstvo, pápežstvo!“ Kristus Pán povedal svojim apoštolom: „*Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta*“ (Matúš 28. 18-20.) a tie slová sa splnily. Koľko ráz už predpovedali nepriatelia smrť Cirkvi a hľa, padaly dynastie, váľaly sa tróny a pápežstvo žije ďalej.

Konečne by bol mohol ten hosť povedať: „*Majestät, alle Worte Christi!*“ „Veličenstvo, všetky slová Kristove!“ Veď — ako nám dejiny svedčia — vyplnilo sa všetko, čo Kristus Pán prorokoval o sebe, o svojom zmŕtvychvstaní, nanebovstúpení, poslaní Ducha Svätého, o živote a smrti svojich apoštolov, o svojich nasledovníkoch. Dejiny minulých storočí nám jasne dokazujú pravdivosť slov Kristových: „*Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú!*“ (Luk. 21. 23.)

Dost už, priateľu! Toľkoto postačí na dôkaz toho, že proroctvá Krista Pána boli pravými proroctvami.

Namietneš mi ešte: „Čo na tom, že Kristus Pán prorokoval? Prorokovali aj iní ľudia a z tých nikto nebol považovaný za Boha.“

Áno, prorokovali aj iní ľudia, ale medzi ich proroctvami a proroctvami Krista Pána je ohromný roz-

diel. Presvedčíš sa o tom, len si porovnaj proroctvá prorokov s proroctvami Krista Pána. Porovnaj si na pr. slová: „*Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Micheášovi moraštitskému*“ (Mich. 1. 1.) alebo „*Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Sofoniášovi, synovi Chuziho*“ (Sofon. 1. 1.) so slovami Pána Ježiša „*Ja ti povedám... na túto skalu vystavím svoju cirkev a brány pekelné ju nepremôžu.*“ (Matúš 16. 18.) V proroctve Krista Pána hovorí Pán, v proroctve prorokov len jeho sluha. V proroctve Krista Pána hovorí sám Boh, v proroctve prorokov len vyslanec boží. Kristus Pán prorokoval z vlastnej moci, proroci prorokovali z poverenia božieho.

Neslobodno pri tom zabúdať, že dôkazom božstva Kristovho nie sú len jeho proroctvá, ale aj jeho zázraky, o ktorých sa porozprávame v kapitolách nasledujúcich.

O zázrakoch vôbec.

Keď čítame sv. evanjelia, mimovoľne prichádzame k presvedčeniu, že život Pána Ježiša nie je životom človeka, ale životom Boha. K tomuto presvedčeniu nás vedú najmä zázraky Pána Ježiša. Preto je potrebné, aby sme im venovali trošku pozornosti.

Skôr však, ako by sme sa zaoberali touto dôležitou otázkou, musíme si objasniť niektoré veci. Najsamprv sa musíme pýtať: *Čo je vlastne zázrak?*

Náš ľud nazýva zázrakom všetko, čo vzbudzuje jeho obdiv. Zázrakom mu je: telefon, telegraf, rádio, zvukový film . . . atď. Inteligent zas rád rozpráva o zázrakoch prírody, mikroskopu, techniky . . . atď. Toto však nie sú nijaké zázraky.

Čo je teda zázrak?

Šv. Tomáš Aquinský hovorí: *„Zázrak je taký mimoriadny zjav vo svete viditeľnom, ktorý môže byť zapríčinený len priamým zasiahnutím Božím.“*

Zázrak je teda taký mimoriadny zjav, ktorý sa nedá vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom. Kým sa nejaký zjav dá vysvetliť prirodzeným spôsobom, o zázraku nemôže byť ani reči. Zázrak je zjav proti prírodným zákonom a preto jeho pôvodcom nemôže byť človek, ale len sám Boh.

Za potrebné som považoval napred toto spomnúť, lebo sa dnes často stretávame s mýlnymi názormi o zázrakoch. Mnohí inteligenti si myslia, že slovo „zázrak“ treba vymazať zo slovníka modernej doby. Nazdávajú sa, že dnešná veda už všetko vie vysvetliť. S akýmsi pyšným sebavedomím hovoria: *„Zázraky mohli uznávať naši nevzdelaní predkovia, ale nie človek dvadsiateho storočia, človek rádia, zvukového filmu, pán vzduchu ... atď. Dnes už nič nie je zázrakom.“*

Sú to však veľmi smelé slová. Je pravda, že niektorí ľudia v minulosti považovali za zázraky aj také zjavy, ktoré v skutočnosti zázrakmi neboly. Robili to vo svojej nevedomosti. Dnes je už celkom ináč. Vďaka pokroku, vieme už oveľa viac, ako vedeli naši predkovia. Je isté, že, keby tak vstali z hrobov naši pradedovia, vlasy by im na hlave dupkom vstávaly pri pohľade na naše moderné vynálezy: stroje, vlaky, automobily, lietadlá, ponorky atď. To všetko je pravda. Avšak aj to je pravdou, že sa podneš vyskytujú zjavy, ktoré sa prirodzeným spôsobom vysvetliť nedajú ani teraz, keď technika tvorí divy. **Sú zjavy, pri ktorých zastane rozum učencov a odborníkov nielen dnes, ale aj v budúcnosti a ktoré si rozum ľudský prirodzeným spôsobom nikdy nevysvetlí. A práve tieto zjavy voláme zázrakmi.**

Teraz sa však pýtajme: Či je vôbec možný nejaký zázrak?

Keďže je zázrak taký zjav, ktorý sa protiví prírodným zákonom, mnohí si myslia, že je celkom nemožný. Ani sa netaja so svojimi pochybnosťami, ale otvorene hlásajú: „*Čo nám vy rozprávate o zázrakoch? Veda zistila, že sú v prírode nezmeniteľné a večné zákony. Zázrak by bol porušením týchto zákonov a preto je nemožný . . . Boh predsa nikomu k vôli nebude opravovať svoje dielo . . .*“

Priateľu, uvažuj len trochu.

Povedal som ti už, že je zázrak taký mimoriadny zjav, ktorý sa dá vysvetliť len priamym zasiahnutím Božím. No a teraz mi povedz: Kto je Boh? — Stvoriteľ a Pán celého sveta. Celý vesmír je jeho dielom. On stvoril nebo i zem so všetkou krásou a velebou. A tento všemohúci Boh že by nemohol urobiť zázrak? To tvrdiť sa len predsa nikto neodváža.

Keď je Boh pôvodcom prírodných zákonov, tak ich On môže podľa svojej ľúbosti pozmeniť, prípadne aj zrušiť. To je zrejmé.

— — — Keď môže jedon spolok zmeniť svoje stanovky a keď môže zákonodarca rušiť, pozmeňovať, novelizovať svoje zákony, prípadne v nich výnimky stanoviť: tak zaiste môže aj Pán Boh tie zákony, ktoré vložil do prírody, vo výnimočných prípadoch, vyzdvihnúť a pozmeniť. Toto sa stáva pri zázrakoch. Zázrak totiž nie je opravou prírodného zákona, ale len zriedkavou výnimkou, ktorú si Pán Boh môže dovoliť. Zázrak vôbec neruší zákon prírodný a nie je na úkor svetového poriadku. Výnimka potvrdzuje pravidlo — hovorí staré porekadlo — a tieto slová platia aj u zákonov prírodných. Zázrak je výnimkou v prírodnom zákone, avšak aj pri zázrakoch zákony prírodné trvajú ďalej. Ak

chceš, uvediem aj dôkazy. Pozri len! Kristus Pán uzdravoval chorých, ale zato lekársku vedu nemusíme odhodiť medzi staré haraburdie. Vzkriesil Lazara, ale sa nemusíme obávať, že nám povstanú z hrobov všetci zomrelí. Zázračne rozmnožil chleby, ale veru aj naďalej musíme siať, kosiť, sväžať, mlátiť, mlieť a piecť, lebo ináč nebudeme mať chleba. Z týchto príkladov jasne vidíš, že Pán Boh k vôli zázrakov neruší už jestvujúce zákony prírodné, ale robí len výnimky. Túto moc — myslím — Pánu Bohu ako pôvodcovi celého vesmíru upierať nemožno.

A teraz mi povedz: Je možný zázrak a či nie? — Áno, je možný. **Zázraky sú možné, ale ich pôvodcom môže byť len všemohúci Boh.**

„Neznáme sily“.

Keď sa niekde v spoločnosti rozpráva o zázrakoch, niektorí ľudia nedôverčive krúčia hlavou. Ani sa netaja so svojimi pochybnosťami, ale sa celkom otvorene priznávajú, že oni neveria v nijaké zázraky. Toto svoje odmietavé stanovisko voči zázrakom obyčajne odôvodňujú slovami: *„My ešte nepoznáme všetky sily prírodné . . . Aby sme niektorý zjav mohli vyhlásiť za zázrak, museli by sme ich všetky poznať. Kým ich dostatočne neznáme, o nijakom zjave nemôžeme povedať, že je zázrakom.“*

V týchto slovách je aj voľačo pravdy. Je nezvratnou pravdou, že **my neznáme všetky sily prírodné a . . . povedzme si úprimne, ani ich znáť nebudeme.** Duch ľudský síce vždy hlbšie a hlbšie vniká do obrovskej dielne prírody, odkrýva tajomstvo za tajomstvom, ale naše vedomosti sú ešte vždy chatrné. Keď veda niečo objaví, obyčajne stojí pred novými záhadami. Pokorne sa mu-

síme priznať, že ani len pochopu nemáme o tom, čo všetko sa ešte skrýva v prírode. Uznávajú to aj tí najväčší učitelia. Avšak to ešte neznamená, že by sme niektoré zjavy nemohli vyhlásiť za zázraky. **K tomu, aby sme niektorý zjav mohli vyhlásiť za zázrak, vôbec nemusíme poznať všetky sily prírodné.** Je to celkom zbytočné. K dokázaniu zázraku netreba vedieť, že až pokiaľ siahajú sily prírodné. Stačí, keď vieme, kde ony nesiahajú, čo ony dokázať nemôžu. Objasním ti to príkladom. Stretneš nejakého človeka na ulici. Na prvý pohľad nevieš povedať, koľko kilogramov ten človek unesie, ale to celkom iste vieš, že sto metrákov ani len nepohne. Nevieš síce určiť, koľká sila sa v ňom skrýva, ale istotne vieš, kde jeho sila nesiahá. Tak je to aj s prírodou. Nevieme povedať, aké sily sa v nej skrývajú, ale zato dobre vieme, čo jej sily nedokážu, kde jej sily nesiahajú. Poviem ti niekoľko príkladov. Isté je, že *veda lekárska* v poslednej dobe hodne pokročila, avšak, aj to je isté, že zapáchajúcu a rozkladajúcu sa mŕtvolu samým slovom nevzkriesi k životu. Môže sa dopracovať nových spôsobov liečenia, ale niektoré choroby iba slovom a bez operatívneho zákročením nevylieči. — Môže *chemia* narábať akýmikoľvek pomôckami, ale piatimi chlebami a dvoma rybami päťtisíc ľudí nenasýti. — Môže *technika* stavať stroje, ponorky, lietadlá, ale zato bez všetkých pomôcok lietať alebo po vode chodiť nikdy nebudeme. — *Meteorologia* nám predpovedá počasie, ale jediným rozkazom búrku neutíši.⁶

Tak by som ti mohol uvádzať nové a nové príklady, avšak končím túto kapitolu.

Veda a rozum ľudský použitím prírodných síl a zá-

⁶ Viď Dr. Franz Meffert: Jesu Wunder als göttliche Machterweise. Str. 28-29.

konov dokázaly už veľmi veľa, ale sú isté hranice, ktoré prekročiť nemôže. Za týmito hranicami sa začínajú zázraky.

Sú isté veci, o ktorých s najväčšou istotou môžeme tvrdiť, že až do konca sveta ostanú privilegiom všemohúceho Boha.

„V mene vedy”.

Dnes sa každý odvoláva na vedu. Ani najmenej nás teda neprekvapí, keď počujeme slová: *„V mene vedy vyhlasujeme zázraky za celkom nemožné . . . Učenci nepripúšťajú nijaké zázraky . . .”*

Čo mám odpovedať na tieto slová?!

Priateľu, ja skláňam svoju hlavu pred vedou. Obdivom ma naplňujú jej objavy, jej vynálezy. Ona jediná umožnila ľudstvu všetko, čo nazývame pokrokom. Ona nám podmanila vzduch, more, blesk. Ona nám dala stroje, ktorými si uľahčujeme svoju prácu. Všetka česť jej za to! Pri tejto príležitosti však, keď vyslovujem vede svoju úctu, musím ti tiež pripomnúť, že medzi ňou a naším náboženstvom nemôže byť nijakého rozporu. Ak ti voľakto niečo opačného tvrdil, ten sa alebo mýlil alebo hovoril zlomyseľne. **My katolíci a naša Cirkev sa nemúsime obávať vedy.** Naopak, my vrele vítame jej pokrok, veď nám ona svojimi výskumami objasňuje mnohé záhady a tým nás privádza k lepšiemu poznaniu nášho Stvoriteľa. Naša Cirkev spokojne hľadá na jej rozvoj, pestuje vedu, podporuje ju . . . Báť sa jej nemusí. Prečo by sa jej aj bála? Veď ju ona vypestovala na svojich prsiach cez dlhé storočia, ona jej poskytovala tepla, útulku a podpory. Cirkev sa však nebojí vedy aj z inej príčiny. **Cirkev hlása pravdu a veda hľadá pravdu, medzi nimi teda nemôže byť nijakého protirečenia.** A že je

tomu skutočne tak, dôkazom toho sú všetci tí katolícki učitelia, ktorí pracujú v rozličných odvetviach vedy a pritom sa pridávajú svojej viery katolíckej. Práve títo katolícki priekopníci vedy sú nám najlepším svedectvom, že veda a viera nie sú nepriateľmi, ale rodnými sestrami.

Teraz ťa však musím na niečo upozorniť. — Cirkev nie je síce nepriateľkou vedy, víta jej rozvoj, ale je za to aj opatrná. Neuteká hneď za bludičkou, radšej spokojne vyčkáva. Dobré vie, že sa aj veda veľmi často mylí. **Keď teda veda prinesie niečo nového, Cirkev hneď nesiahá po ňom. Dočká, kým to bude celkom dokázané a len potom to prijme a zapriahne do svojich služieb.**

Odbočil som trochu, ale bolo to potrebné. Naši nepriatelia zavrhujú zázraky „v mene vedy“, museli sme si teda objasniť pomer vedy k náboženstvu. Ako si videl, tento pomer je veľmi priateľský. *Ako je to teda možné, že sa najdú učitelia, ktorí so stanoviska vedeckého popierajú zázraky?* Ako? — Len tak, že sa **títo učitelia vo svojich výrokoch trochu prenáhli** a vyniesli predčasný úsudok. To nech ťa neprekvapuje. Neni to nič nového. Stáva sa to dosť často na poli vedeckom.

Ak chceš, uvediem ti aj niekoľko príkladov.

Počuj len!

Dňa 26. mája 1751. spadol v Horvatsku meteor. Cirkevná vrchnosť v Záhrebe napísala o tom zápisnicu a poslala ju viedenskej univerzite. A čo myslíš, čo sa stalo? — Páni učitelia sa cirkevnej vrchnosti jednoducho vysmiali. — Niečo podobného sa stalo aj v roku 1790. v Normandii vo Francúzsku. Aj tam spadol meteor. Bola o tom napísaná zápisnica a odoslaná „Akadémii vied“ v Paríži. Podpísalo ju 300 očitých svedkov na čele s mešťanostom. A hľa, učitelia vyhlásili týchto 300 svedkov za nevedomých a hlúpych, ktorým nemožno veriť.

Vec bola tým odbavená, avšak čoskoro za tým aj na Paríž padaly meteory a učitelia sa na vlastné oči mohli presvedčiť, že tí „hlupáci“ a „nevedomci“ mali pravdu.

Rozpoviem ti aj iné pády.⁷

Keď mala byť v Nemecku postavená prvá železnica z Fürth do Norimbergu (Nürnberg), dve lekárske fakulty sa proti tomu postavily. Toto svoje odmietavé stanovisko odôvodnily tým, že ľudia rýchlu jazdu vlakom nevydržia a pomrú. To sa stalo v roku 1846. — Keď Galvani objavil elektrinu a robil svoje pokusy s mŕtvymi žabami, vysmiali ho a dostal meno „žabací tanečný majster.“ — Objaviteľ telefonu Reis bol tiež zpočiatku vysmievaný. — A vezmi si známeho Zepellina! To azda vieš, že jedno kolégium prírodovedcov (Hohenheim) sa o jeho vzducholodi vyslovilo, že sa nepovznesie do výšky. Ba, čo viac, Zepellin bol v knihách vysmievaný ako človek, ktorý trpí „na objaviteľskú mániu.“ Konečne si vzpomeň na tú záplavu brožúr a novinárskych článkov, ktoré učitelia napísali proti Röntgenovi, keď objavil známe svoje lúče.

Takto je to aj s popieraním zázrakov so stanoviska vedeckého. Sú to väčšinou prenáhlené výroky jednotlivcov. Zaujímavé je však, že so stanoviska vedeckého vyhlasujú zázraky za nemožné obyčajne tí ľudia, ktorí veria v iné, ešte väčšie zázraky. Len si všimni, ktorí ľudia a učitelia popierajú zázraky!? — Sú to obyčajne tí, ktorí — hoci hlásajú, že sú zákony prírodné nezmeniteľné, — predsa vravia, že v prvých časoch zemskeho vývoja boli iné prírodné zákony ako dnes. Nečuduj sa tomuto môjmu tvrdeniu! Tí páni predsa hovoria, že sa vtedy mohol človek aj z opice vyvinúť a dnes to predsa

⁷ Viď Dr. Franz Meffert: Jesu Wunder als göttliche Machterweise. Str. 24-25.

neskusujeme. Tu hľa máš vieru v zázraky! — Môžem ti uviesť aj iný príklad. Veda stanovila zásadu, že živé len zo živého môže pochádzať. Tu ti však príde taký učenec a povie „v mene vedy“, že voľakedy povstal život „náhodou“ aj z neživej hmoty. Povedz mi, nie je to zaujímavé? Na jednej strane niektorí učitelia popierajú zázraky a na druhej „v mene vedy“ pripúšťajú ešte väčšie.

Priateľu, zázraky „v mene vedy“ popierať nemožno; ba práve, v mene vedy ich treba uznať. Cirkev tiež len na základe čisto vedeckom a po dlhom vedeckom vyšetrení vyhlasuje niektorý jav za zázrak. Na pútnickom mieste v Lourde sriadila zvláštny vyšetrovací úrad tak zv. „Bureau de la constatation“ pre vyšetrenie zázrakov. V tomto úrade lekári-odborníci skúmajú jednotlivé uzdravenia lourdske a len po prísnom odbornom vyšetrení ich vyhlasujú za zázrak. Aby sa však nemohlo povedať, že títo lekári nepracujú dosť vedecky, každý diplomovaný lekár môže sa zúčastniť vyšetrenia tohoto úradu. Vstup je dovolený aj poslucháčom lekárskej vedy. A tak prichádzajú do Lourdu lekári z celého sveta, aj lekári-nekatolíci a na vlastné oči sa presvedčia, že tento vyšetrovací úrad pracuje prísne vedecky a že sa v Lourde skutočne stávajú zázraky. Nejedon lekár-nekatolík tu uznal, že sú zázraky nielen možné, ale že sa aj skutočne stávajú. A nejedon lekár-pochybovač, uznal tu svoje poblúdenie a stal sa horlivým katolíkom. Tento vyšetrovací úrad lourdský je nám najlepším dôkazom, aká opatrná je cirkev, keď ide o nejaký zázračný jav. Je nám najlepším dokumentom, že my kresťania-katolíci rozprávame o zázrakoch „v mene nepredpojatej a nestrannej vedy.“

Že aká opatrná je Cirkev pri zisťovaní zázrakov, jasne vidieť aj na prípade Terezie Neumannovej z Kon-

nersreuthu. O tomto dievčaťu sa nedávno veľmi veľa písalo v novinách a píše sa o ňom aj dnes.

Prečo sa stalo toto jednoduché dedinské dievča odrazu tak slávnym? — Preto, lebo s jej osobou súvisia mimoriadne veci. Terézia Neumannová totiž každý piatok prežíva utrpenie Pána Ježiša. Vidí jeho odsúdenie, počuje krik, hľadá na krížovú cestu, na ukrižovanie Kristovo a ona sama pritom trpí. Na tele sa jej objavujú pritom rany Krista Pána, ktoré krvácajú. To sa stáva každý piatok. A toto dievča už od rokov nič nejie a nepije. Celým jej pokrmom je len malá čiastka hostie, požívanej pri sv. prijímaní. Pri piatočnom svojom utrpení toto jednoduché dedinské dievča hovorí latinsky a užíva tak správnych aramejských výrazov, že ich odborníci-filologovia musia hľadať v slovníkoch.

Toto by bolo asi jadro všetkého toho, čo sa písalo o Terézii Neumannovej. Zaoberaly sa ňou hodne aj lekári, filologovia, kritikovia a iní odborníci. Dnes už máme o Terézii Neumannovej celú literatúru. Z našich spisov pripomínam ti aspoň knihu lekára dra Hynka, ktorá už bola preložená aj do nemčiny a francúzčiny. S úbohým dievčaťom mali robotu všelijaké komisie a jej utrpenie vyhlásili za zázračné mnohí lekári. Každý už vypovedal o tejto dievke svoju mienku, len Cirkev nie. Tá aj podnes mlčí. Čaká na vedecké rozhodnutie. Môžu o Terézii Neumannovej písať aj všetky svetové noviny, môžu k nej putovať aj tisícové zástupy, Cirkev len čaká a mlčí. Prečo to robí? — Preto, lebo je opatrná. Nevynáša svoju mienku predčasne, ale len po dlhom vedeckom vyšetrowaní. Možno, že to vyšetrowanie potrvá aj celé desaťročia a len potom zaujme k prípadu Terézie Neumannovej svoje stanovisko.

Priateľu, toto sa volá vedou. To musí imponovať každému nepredpojatému a nestrannému človekovi.

A teraz ešte niekoľko slov.

Naša Cirkev verí a vyznáva, že Pán Boh niekedy zázračným spôsobom zasahuje do riadneho behu prírody. Keď volakoho chce vyhlásiť za svätého, musia byť dokázané na jeho prímluvu nejaké zázraky. Avšak pri zisťovaní týchto zázrakov postupuje najväčšou prísnosťou. O tom ani len tušenia nemá ten, kto si postup svätorečenia nepreštudoval. Koľko je pritom vyšetrovaní, podchytávaní, zápisníci, svedkov, výsluchov . . . atď.! Naznačí ti to nasledujúci prípad.

Istý vysokopostavený katolícky pán mal akúsi prácu u ktoréhosi rímskeho kardinála. Dlhší čas musel čakať v predsieni a z dlhej chvíle začal prezerať zápisnice jedného svätorečenia. Pritom ho veľmi prekvapila tá prísnosť, akou bola vyšetrovaná každá jedna maličkosť. Kardinálovi aj povedal svoju mienku:

— Toto už áno! — hovoril. — Keby takouto prísnosťou vyšetrovala Cirkev každý jedon zázrak . . . !

Kardinál mu však skočil do reči:

— A viete to — prosím — že z týchto zázrakov, o ktorých ste čítali, ani jedon nebol uznaný komisiou? . . . Ani jedon neuznala za dostatočne dokázaný . . . !

Tak si počína Cirkev . . . Nehovorí o zázrakoch predčasne. Najprv ich dlhší čas vyšetruje. Berie si na pomoc odborníkov, lekárov . . . vypočúva celý rad svedkov a len potom . . . po viacročnom vyšetrovaní vyhlási voľačo za zázrak.⁸

Toto sa volá pravou vedeckou prácou. A výsledok tejto prísnej vedeckej práce nám dosvedčuje, že sú zázraky možné a že sa skutočne stávajú.

⁸ Dľa Tóth Tihamér Dr.: Szentbeszédek a tízparancsolatról. I. sväzok, 168-170.

Ako vidíš, Cirkev o zázrakoch hovorí „v mene ve-
dy.“

Zázraky Pána Ježiša.

Posiaľ som ti rozprával o zázrakoch len všeobecne. Pýtal som sa, či sú možné a či sa azda nedajú vysvetliť prirodzeným spôsobom. Teraz však venujme pozornosti zázrakom Krista Pána.

O zázrakoch Krista Pána hovoria všetci evanjelisti. Sv. Matúš ich uvádza dvadsať, sv. Marek šesťnásť, sv. Lukáš dvadsať a sv. Ján osem. V celku nám líčia evanjelisti tridsaťpäť rozličných zázrakov (niektoré nám totiž opisujú viacerí evanjelisti). To však ešte nie sú všetky zázraky Krista Pána. To sú len tie, ktoré sú v evanjeliach podrobne opísané. Okrem týchto zázrakov urobil Kristus Pán aj veľa iných zázračných skutkov, ktoré nám evanjelia podrobne neopisujú. Jasne to vidieť zo slov sv. Matúša: *„I obchádzal Ježiš celé Gali-lejsko . . . a uzdravoval všeliký neduh a všelikú nemoc v lude.“* (Matúš 4. 23.: 9. 35.: 15. 30.; Marek 1. 32.: 6. 56.) Tieto slová nám jasne svedčia o tom, že Kristus Pán robil aj také zázraky, ktoré nám evanjelia podrobnejšie neuvádzajú. Všetky tieto zázraky Krista Pána privádzaly do rozpakov aj samotných nepriateľov Kristových, ktorí sa bezradne pýtali: *„Čo spravíme, lebo tento človek robí mnohé znaky. Jestli ho tak necháme, všetci uveria v neho.“* (Ján 11. 47-48.)

Zázraky Kristove sú trojaké.

Kristus Pán najsamprv **konal zázraky na prírode**. Sem patrí: premenenie vody na víno, rozmnoženie chlebov, utíšenie búrky na mori, zázračný rybolov atď.

Kristus Pán **uzdravoval chorých**: hluchých, slepých, chromých, malomocných, vodnateľných atď.

Najdôležitejšími zázrakmi Krista Pána sú však **vzkriesenia mŕtvych**: mládenca naimského, dcéry Jairovej, Lazára a jeho vlastné zmŕtvychvstanie.

Keď všetky tieto zázraky porovnáme, vidíme, že dľa evanjelií vykonal Kristus Pán desať zázrakov na prírode, uzdravil dvadsaťjeden chorých, vzkriesil troch mŕtvych a nakoniec z vlastnej sily vstal zmŕtvych. Zdôrazňujem, že sú to ešte nie všetky zázraky Krista Pána. Sv. Ján hovorí: *„Jesto ešte i mnoho iných vecí, ktoré učinil Ježiš, čo keby sa jedno každé opisovalo, myslím, že ani celý svet nemohol by obsiahnuť tých kníh, ktoré by sa mali napísať.“* (Ján 21. 25.)

Kristus Pán uvedené zázraky skutočne konal. Svedčia nám o tom očití svedkovia — sv. evanjelisti. Hovoria nám o tom aj iní spisovatelia. Rozpomeň sa len na židovského spisovateľa, Jozefa Flaviana, ktorý píše, že Kristus Pán *„bol pôvodcom zázračných skutkov.“* Alebo si prečítaj slová Talmudu, že *„Ježiš, galilejský čarodejník . . . čary robil a svádzal ľud k akémusi cudziemu náboženstvu.“* Významné sú aj slová Quadrata, kresťanského apologétu, ktorý píše cisárovi Hadrianoovi: *„Skutky nášho Spasiteľa boly vždy verejné, pretože boly pravdivé. Ľudi ním uzdravených alebo vzkriesených nielenže videli všetci vo chvíli ich uzdravenia alebo vzkriesenia, ale aj neskoršie: . . . nielen kým náš Spasiteľ na zemi žil, ale aj dlho po jeho odchode . . . ba niektorí až po naše časy.“*

Vidieť teda, že Kristus Pán skutočne robil zázraky: rozkazoval prírode, uzdravoval chorých a mŕtvych krlesil. To človek urobiť nemôže, len jediný Boh.

Niekoľko otázok.

Kristus Pán — ako sme videli — robil zázračné veci. O tom nám svedčia nielen evanjelisti, ale aj iní spi-

sovateľa. Avšak tieto zázračné skutky Krista Pána len vtedy majú pre nás skutočný význam, keď to boli pravé zázraky a nedajú sa vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom. Preto je celkom na mieste otázka: **Či zázračné skutky Krista Pána môžeme nazvať pravými zázrakmi?** Nedajú sa azda vysvetliť prirodzeným spôsobom? Nebol azda Kristus Pán soznámený s tajomnými silami prírody, ktoré ešte neznali jeho vrstovníci? Nebol on lekárom? Nebol fakírom, kúzelníkom? Neboly azda jeho skutky len jednoduché kúsky kúzelnícke? Neliečil on pomocou hypnotizmu, magnetizmu, suges- tie . . . atď.?

Na všetky tieto otázky si odpovieme v nasledujúcich kapitolách. Nie sú to vlastne ani otázky, ale skôr námietky, ktorými naši protivníci chcú odbaviť zázraky Kristove a tým Krista Pána snížiť na obyčajného človeka.

Čo myslíš, dajú sa týmito námietkami vyvrátiť zázraky Kristove? — To vôbec nie. — Presvedčíš sa o tom čoskoro.

Odborná komisia.

V rozhovoroch o zázrakoch Kristových často počujeme slová: *„Škoda, že sa skutky Krista Pána nestaly pred očami odborníkov! Ti by nám mohli vydať hodnoverné svedectvo o tom, či to boli ozajstné zázraky. Na ich mienku by sme sa mohli spoľahnúť, ale takto . . . človek musí pochybovať . . . Skutky Kristove sa staly pred očami pospolitých ľudí, ktorí vo všetkom vidia zázrak. Vidia ho aj tam, kde ho v skutočnosti niet. Na svedectvo takýchto ľudí sa veru nemožno spoľahnúť.“*

Tieto slová nie sú ničím novým. Je to stará pesnička, ktorú spieval už aj Renan vo svojom „Živote Ježišo-

vom“ z roku 1863. K vôli zaujímavosti citujem ti jeho slová doslovne: „*Dajme tomu — hovorí — že by zajtra vystúpil nejaký divotvorca, ktorý by podával dosť vážnu záruku, aby sa mohlo s ním voľačo začať. Dajme tomu, že ohlásil, že vie vzkriesiť mŕtvych. Čo by sme urobili? — Bola by zostavená komisia z fyziologov, fyzikov, chemikov a zručných dejepisných kritikov. Táto komisia by vybrala nejakú mŕtvolu, zistila by jej skutočnú smrť, zvolila by miestnosť, v ktorej by sa mal konať pokus a vôbec urobila by všetky opatrnostné opatrenia, aby nebolo príčiny k nejakej pochybnosti. Keby sa za takýchto okolností podarilo vzkriesenie, dosiahlo by sa tým pravdepodobnosti, rovnajúcej sa temer istote. Keďže však pokus má mať v sebe schopnosť, aby sa mohol opakovať: tento divotvorca by bol vyzvaný, aby svoj zázračný výkon opakoval za iných okolností, na iných mŕtvolách a v inom prostredí, lebo čo človek vedel urobiť raz, to musí vedieť znovu opakovať . . . A keby sa zázrak podaril za každým, boly by dokázané dve veci: predne, že sa na svete dejú udalosti nadprirodzené; po druhé, že moc ich vykonania prislúši a je sverená istým osobám . . . Avšak — tak zakončuje — kto by nevidel, že sa zázrak za takýchto okolností nikdy neprihodil? . . .“*

Takto píše Renan vo svojom povestnom „románe“ o Kristu Pánovi.

Čo ti odpoviem na jeho slová?

Počuj len!

Pravdou je, že sa zázraky Kristove nestaly pred komisiou fyziologov, fyzikov, lekárov a dejepisných kritikov. To vôbec nebolo možné. **To by s Kristom Pánom stále bola musela chodiť takáto komisia.** Kristus Pán by pred každým zázrakom bol musel napomenúť členov tej komisie: „Pánovia, pozor! . . . Urobím zázrak. Aby

nikto nemohol byť v pochybnostiach, ráčte si prezrieť chorého . . . Ste už hotoví? . . . Tak teraz pozor! . . . Už to začína . . . Jedon . . . dva — a . . . tri! . . . Hotové! . . . No a teraz, ráčte si pacienta znovu prezrieť a uvidíte, že som ho uzdravil.“ — Takto by sa boly musely stať zázraky Kristove podľa vôle Renanovej. Nie je to smiešne? — Až veľmi. — Mimovoľne mi tu prichádzajú na rozum „kunšty“, konané komediantmi pred dedinským ľudom. Lenže dovoľ! Kristus Pán nerobil „kunšty“. Robil zázraky a nie senzačné produkcie. Ako nám evanjelia rozprávajú, najväčším pohoršením odmietal žiadosť o vykonanie zázrakov k ukojeniu zvedavosti ľudskej. Jasne to vidieť v tom prípade, keď farizeji žiadajú od neho zázrak slovami: „*Učiteľu, chceme od teba vidieť znamenie.*“ Kristus Pán sa pustí do nich slovami: „*Pokolenie zlé a cudzoložné . . .*“ (Matúš 12. 38-39.) Spomeň si tiež na to, ako sa zachoval pred Herodesom, ktorý tiež žiadal od neho produkciu na ukojenie zvedavosti ľudskej. Nie, priateľu, Kristus Pán nerobil senzačné kúsky, ale pravé zázraky, nie síce pred odbornou komisiou, ale pred očami tisícových zástupov. A konal svoje zázraky nie za záclonami a zavretými dverami, ale verejne a v prítomnosti najúhlavnejších svojich nepriateľov. **Každý jeho zázrak skúmali farizeji a zákonníci.** Boli to ľudia na svoju dobu vzdelaní a veru nie ľahkoverní. Týmto až veľmi záležalo na tom, aby dokázali nejaký podvod pri zázrakoch Kristových. Avšak popri všetkej svojej snahe nemohli Kristu Pánovi ani len najmenšieho vytýkať, tým menej však vedeli jeho zázraky vysvetliť prirodzeným spôsobom.

Že ako dôkladne študovali farizeji zázraky Kristove, opisuje nám sv. Ján evanjelista. (Ján 9. 1-34.)

Rozpoviem ti, čo nám on hovorí vo svojom evanjeliu.

Istého sobotňajšieho dňa vychádzal Pán Ježiš z chrámu jeruzalemského. Pri bráne chrámovej uzrel človeka, ktorý bol slepým od narodenia. Smiloval sa nad ním. Napľul na zem, urobil blato, pomazal mu ním oči a rozkázal mu, aby sa umyl v rybníku Siloe. Slepec ho poslúchol a urobil, ako mu Kristus Pán rozkázal. Sotva sa však umyl v rybníku, otvorily sa mu oči a videl. Tento zázrak urobil veľký rozruch medzi ľuďmi. Niektorí ani nechceli veriť, že je to možné. Keď videli uzdraveného začali pochybovať, že by to mohol byť ten slepec, ktorý pred tým sedával pred bránou chrámovou a žobral. Uzdravený im však rozpovedal všetko, čo sa s ním stalo. Boli tým nemálo prekvapení. Ihneď ho vzali sebou a zaviedli ho k farizejom.

Farizeji zaviedli vyšetovanie a začali sa ho dopytovať na podrobnosti uzdravenia. On im však len to vedel povedať, že:

— Ten človek, ktorý sa menuje Ježiš, spravil blato a pomazal mi oči a riekol mi: Id' na rybník Siloe a umy sa! A išiel som, umyl som sa a vidím.

Farizeji tu z úst samého uzdraveného počuli, ako sa to všetko stalo. To ich však neuspokojilo. Spomli si, že je sobota a že Kristus Pán uzdravil chorého v deň sobotný. Je pravda, že takéto niečo v zákone nebolo zakázané, — ale oni práve v zákone videli najúčinnnejšiu zbraň proti Kristovi. Hneď boli aj hotoví so svojím vyšetovaním a povedali:

— Tento človek, ktorý nezachováva soboty, nie je od Boha.

Iní zas hovorili:

— Ako môže hriešny človek robiť takéto divy?

Z toho nastala roztržka. Farizeji nechceli veriť, že ten človek bol predtým slepým, preto si dali zavolať jeho rodičov a pýtali sa ich:

— Tento je váš syn, o ktorom vy hovoríte, že sa narodil slepý? Akože teraz vidí?

Rodičia uzdraveného im veľa povedať nevedeli.

— Vieme, že tento je náš syn a že sa narodil slepý, ale akým činom teraz vidí, nevieme . . . Jeho sa opýtajte, je dospelý, nech sám hovorí za seba.

Vtedy si farizeji znovu predvolali uzdraveného a povedali mu:

— Vzdaj chválu Bohu! My vieme, že ten človek je hriešnik.

On im však odpovedal:

— Či je hriešnik, neviem! To jedno viem, že som bol slepý a teraz vidím.

Táto reč sa nepáčila farizejom a preto ho chceli poplietť, aby si protirečil. Znovu sa ho teda pýtali:

— Čo ti urobil? Ako ti otvoril oči?

Uzdraveného to už rozčúlilo a preto im povedal:

— Už som vám povedal a počuli ste. Načo chcete znovu počuť? Či azda aj vy chcete byť jeho učeníkmi?

Farizeji sa na to nahnevali, zlorečili mu a hovorili:

— Ty si buď jeho učeníkom, my sme učeníci Mojžišovi. My vieme, že Mojžišovi hovoril Boh, ale o tomto nevieme, odkiaľ je.

Uzdravený im však odvetil:

— Veď je to podivné, že vy neviete, odkiaľ je a otvoril mi oči. A predsa vieme, že Boh hriešnikov nepočuje, ale toho vyslyší, kto mu slúži a plní jeho vôľu. Od veku nebolo slýchať, že by niekto bol otvoril oči slepému od narodenia. Keby tento nebol od Boha, nič by nemohol spraviť.

Túto reč už farizeji nemohli počúvať. Vyrútili sa na neho slovami:

— Všetok si sa v hriechoch narodil a ty nás budeš učiť!?

A vyhodili ho von. — — —

Takto si počínali farizeji. Podnikli všetko možné, len aby nemuseli uznať zázraky Kristove. Pri vyšetrovaní zázrakov počínali si prísnejšie ako ktorákoľvek komisia v dnešných časoch. **Boli to nebezpečnejší kritikovia ako hocktorá odborná komisia.** Popri všetkej svojej snahe nemohli však Kristu Pánovi vytknúť nijaký podvod, ani klam. Pri zázrakoch Kristových bezradne sa museli pýtať: *„Čo spravíme, tento človek robí mnohé znaky? Jestli ho tak necháme, všetcia uveria v neho.“* (Ján 11. 47-48.) Zázraky Krista Pána boli tak zrejmé, že ich zapierať nemohli, vo svojej bezradnosti radšej ich pripisovali diablovi.

Priateľu, pri zázrakoch Kristových nebolo treba odbornej komisie, veď ich skúmala komisia nepriateľov Pánových. Keď táto nenašla v nich nič závadného, **zaiste by nebola zistila nič takého ani komisia odborníkov.**

Konečne, čo by aj bola mala zistiť tá komisia? Vezmi si ku príkladu vzkriesenie Lazára. Čo by tu boli mohli zistiť učení odborníci? — Tri veci: a) zapáchajúcu mŕtvolu, b) slová Kristove „Lazár vstaň!“, c) ožitie Lazára. To isté by boli videli, čo videli apoštolovia a ostatní prítomní. Na zistenie tohoto však netreba učeních odborníkov, ale len zdravých smyslov.

Dokážem ti to príkladom.

Bývam v najväčšom banskom stredisku na Slovensku. V tomto meste veľaráz sa stáva banské nešťastie. To čierne uhlie, ktorým okuruješ svoj príbytok, veru často býva kropené ľudskou krvou. Pred pár rokmi sme mali tiež veľké nešťastie. Nastal výbuch banského plynu. Traja baníci ostali ležať na mieste a niekoľkí utrpeli nebezpečné popáleniny. Sotvaže odznel hrozný výbuch, prišla pomoc. Spolurobotníci nešťastníkov hneď sa ujali tých troch, ktorí ležali bez povedomia. Chceli

ich vzkriesiť k životu umelým dýchaním. Všetko márne. Museli nechať všetkých pokusov a dojatým hlasom povedať jedon druhému: „Už sú mŕtvi, chudáci!“ Naložili ich hneď na nosítka a odniesli do nemocnice. Lekár ich prezrel, ale aj on len to mohol povedať, čo ešte v bani konštatovali tí jednoduchí baníci, že sú tí chudáci skutočne mŕtvi. Mŕtvoly odniesli do umrlčej komory. Na druhý deň prišla komisia a vzala mŕtvoly do práce. Prečo? Azda preto, že by pochybovala o skutočnej smrti nešťastných baníkov? Nie. Prečo teda? — Len preto, aby zistila, čo bolo bezprostrednou príčinou ich smrti. Samotnú smrť komisia nezisťovala, tú už dávno zistil lekár a ešte pred ním zistili ju spolurobotníci nešťastných baníkov.

Z uvedeného príkladu vidíš, že **k zisteniu smrtného prípadu netreba vedeckej komisie**. Na to stačia zdravé smysly. Keby k zisteniu smrtného prípadu bola potrebná odborná komisia, tak by ku každej mŕtvole musela byť vyslaná takáto komisia alebo by ju musel prezrieť aspoň len lekár. To sa však nestáva. Úlohu prehliadača mŕtvol na dedinách celkom dobre zastane niektorý strýčko, ktorý sotvaže vie naškriabať protokol o smrtnom prípade. Komisia sa ukazuje len v prípadoch nešťastia a zisťuje len príčinu smrti. Smrť ešte pred jej príchodom zistil prehliadač mŕtvol, jednoduchý to dedinčan bez odbornej kvalifikácie.

Ako vidíš, pri vzkriesení Lazára nebola potrebná nijaká vedecká komisia. Podobne jej však nebolo treba ani pri ostatných zázrakoch Kristových. **Apoštolovia a ostatní svedkovia skutkov Kristových aj bez komisie mohli rozoznať, či ide o zázraky alebo len o zjavy celkom prirodzené.** Mali totiž dobré oči a vôbec zdravé smysly, pomocou ktorých si mohli urobiť správny úsudok o skutkoch Kristových.

Prírodné zázraky.

Medzi zázračnými skutkami Pána Ježiša na prvom mieste som ti spomnul zázraky prírodné. Takýchto zázrakov nám uvádzajú evanjelia desať. Možno, že ich Kristus Pán vykonal aj viac, ale evanjelia rozprávajú len o desiatich. Tieto prírodné zázraky už veľa starostí narobily popieračom božstva Kristovho. Veľmi mnohí sa už pokúsili o to, aby ich vysvetlili prirodzeným spôsobom, ale márne. Všetky ich pokusy stroskotaly, lebo **prírodné zázraky Krista Pána len tak sa dajú vysvetliť, keď Krista Pána uznáme za Boha.**

Presvedčíš sa o tom čoskoro.

Prosím ťa, vezmi si do ruky evanjelia a prečítaj si v nich opis jednotlivých zázrakov prírodných. Len tak si budeš môcť o nich utvoriť pravý obraz.

A teraz pristúpme k veci!

Písmo Sväté ako prvý zázrak Krista Pána uvádza nám **premenenie vody na víno**. Stalo sa to na svadbe v Káne Galilejskej. Podrobnosti sú ti zaiste známe a preto ti ich nejdem opisovať. Ja sa ťa len pýtam, či je možno tento zázrak vysvetliť prirodzeným spôsobom? — Presvedčený som, že nie. — Ak voľakto niečo opačného tvrdí — prosím, — nech to dokáže, prípadne nech ten zázrak premenenia vody na víno za tých okolností, za akých sa prihodil, zopakuje. Na to sa však istotne nikto nepodujme. Dnes sa síce najdú ľudia, ktorí pomocou všelijakých preparátov vyrábajú alebo falšujú víno, ale človeka, ktorý by samým slovom urobil z vody víno, nenajdeš. Kristus Pán to však urobil a práve preto sa jeho zázrak v Káne Galilejskej nedá vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom. Keby Kristus Pán pri tomto zázraku bol použil nejakých pomocných prostriedkov, premenenie vody na víno dalo by sa nejak vysvetliť. On to

však neurobil. Použil len slov: „*Naplňte nádoby vodou!*“ a „*Teraz načierajte a zaneste starostovi svadby!*“ Avšak tieto slová nedostačujú, aby sme zázrak Pána Ježiša mohli vysvetliť prirodzeným spôsobom.

Najdú sa aj takí ľudia, ktorí hovoria, že sa Kristus Pán pri vykonaní tohoto zázraku dopustil podvodu. Potajomky vraj mal prichystané víno a to dal nosiť na stôl. Lenže je potom otázkou, ako sa to víno dostalo do kamenných nádob? Sluhovia ich predsa naplnili vodou? Kde sa tá voda z nich podela a ako sa tam dostalo víno? To sú otázky, na ktoré treba odpovedať. Konечно je takýto podvod vôbec nemysliteľný. Svadobníci by zaiste boli naň prišli a neboli by to premenenie vody na víno považovali za zázrak, ale za podarený svadobný žart. Vtedy by sme v evanjeliu nemohli čítať slová: „*Tento počiatok zázrakov učinil Ježiš v Káne Galilejskej a zjavil svoju slávu a jeho učeníci uverili v neho.*“ (Ján 2. 11.) Nie, v Káne Galilejskej sa nestal nijaký podvod, ale opravdivý zázrak, ktorý nemožno vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom.

Teraz skúmajme iné zázraky prírodné! V evanjeliách stojí, že **Kristus Pán niekoľkými chlebami nasýtil viactisícový zástup.** (Matúš 15. 32-38.: Ján 6. 5-15.) Raz nasýtil 4000 mužov siedmimi chlebami a niekoľkými rybičkami, inokedy zas päťtisíc mužov piatimi chlebami a dvoma rybami. V tomto počte, pravda, nie sú zahrnuté ženy a detky, ako to evanjelium výslovne podotýka. (Matúš 15. 38.) Ja sa ťa teraz pýtam: Dajú sa tieto zázraky vysvetliť prirodzeným spôsobom? Presvedčený som, že mi odpovieš rozhodným „nie.“ Ináč ani odpovedať nemôžeš. Keby si mi povedal, že je možno niekoľkými chlebami nasýtiť tisícové zástupy prirodzeným spôsobom, hneď by som ťa požiadal, aby si mi to prakticky dokázal. Nezamestnaných a hladujúcich

Ľudí je dnes dosť, mal by si teda koho nasycovať. Ľudstvo by ti za to bolo veľmi povďačné, veď by si mu pomohol z terajšej chlebovej krízy. Stal by si sa druhým Jozefom egyptským a vďačné ľudstvo by ti zaiste postavilo nádherný pomník ako najväčšiemu svojmu dobrodincovi. Avšak preč so žartami! Na túto úlohu sa istotne nepodujmeš a nepodujme sa ani nijaký iný človek, hoci by to bol najlepší „tromf“ proti nám katolíkom.

Našli sa ľudia, ktorí aj v zázračnom nasýtení videli len podvod so strany Krista Pána. Kristus Pán už, vraj, predom mal ukryté veľké zásoby chleba a apoštolovia len tieto zásoby rozdelili medzi zástupmi. Títo páni nám však zabudli povedať, ako je to možné, že ten viactisícový zástup tento podvod nespozoroval. Zaiste im Kristus Pán kázal pri rozdeľovaní chleba oči zažmúriť. Či ich azda hypnotizoval? Lenže tak veľký zástup súčasne hypnotizovať nemožno. Ako sa to teda stalo? — Priateľu, ja znám len jedno vysvetlenie. Vieš, ktoré je to? — Kristus Pán urobil zázrak. Tak si vysvetľovali svoje nasýtenie nielen apoštolovia, ale všetky tie tisícové zástupy. Práve preto chcel ľud Krista Pána aj za kráľa vyvolať. Sám Kristus Pán tiež toto nasýtenie vyhlásil za zázrak a niet príčiny, aby sme my o tom pochybovali. (Marek 8. 18.)

Veľmi zaujímavým je **zázračný rybolov**, ktorý nám opisuje sv. Lukáš evanjelista. (Lukáš 5. 1-11.)

Stalo sa to na jazere Genezaretskom. Kristus Pán raz stál na brehu tohoto jazera uprostred zástupu, keď u brehu pristály dve rybárske loďky. Rybári vystúpili z nich na breh a vypierali si siete. Pán Ježiš vošiel do loďky Petrovej a požiadal ho, aby odvesloval od brehu trochu ďalej. Peter to ochotne urobil a Pán Ježiš prehovoril z loďky k zástupom. Keď dokončil svoju reč, Pán Ježiš znovu prosil Petra: „*Zavez ma na hlbinu a rozo-*

stríte si slete na lovenie! Petra prekvapila táto žiadosť Pána Ježiša a celonočnou bezvýslednou prácou vyčerpaný povedal: ***„Učiteľu, cez celú noc sme pracovali a ničoho sme nechytily, ale na tvoje slovo rozostriem sieť!“*** Sieť skutočne rozostreli a chytili také množstvo rýb, že sa im začala trhať a museli zavolať na pomoc rybárov z druhej lodičky.

Takto nám opisuje túto udalosť sv. evanjelium. Ja sa ťa teraz na koniec pýtam: Dá sa toto lovenie rýb vysvetliť prirodzeným spôsobom?

Niektorí vravia, že celý tento rybolov bol len náhodou. Apoštolovia vraj náhodou ulovili toľké množstvo rýb. Toto tvrdenie vôbec neobstoí. Apoštolovia — ako z evanjelií vidieť — ho vôbec nepripisovali náhode, ale boli pevne presvedčení, že tu išlo o zázrak. A to tým viac, keďže sa loť práve na tých miestach konal, kde sa apoštolovia po celú noc márne namáhali.

Iní zas hovoria, že Pán Ježiš už predom vedel, na ktorom mieste sa nachádzajú ryby. Takéto niečo môže len ten tvrdiť, kto nepozná rybársky život. Že kde sa ryby nachádzajú vo väčšom množstve, to nevedia ani tí najskúsenejší rybári. Tým menej to teda mohol vedieť Pán Ježiš.

Objasní ti to nasledujúci príklad.

Bolo to v roku 1927. S niekoľkými priateľmi som sa zdržoval v juhoslovanskej Baške na ostrove Krku. Ubytovali sme sa tam v byte jednoduchého rybára. Tento každý večer chodieval na rybolov. Boli sme zvedaví, ako sa v mori lovia ryby a jedného dňa sme požiadali svojho domového pána, aby nás večer vzal so sebou na lov. Ochotne privolil a tak večer okolo 9. hodiny mohli sme nasadnúť do člnov.

V predu každého člnu sme mali pripevnenú horiacu lampu, ktorá svoje svetlo vrhala do hlbín morských . . .

Na člnoch bola tma . . . Začalo sa veslovanie a naše lodičky veľkou rýchlosťou opúšťaly brehy. Čoskoro sme boli na otvorenom mori. Tichosť a pokoj panoval nad hladinou morskou, len v diaľke bolo vidieť slabé svetielka. Kdesi, na vzdialnom ostrove sa mihotalo svetlo majáka. Dojemné ticho panovalo vôkol. My sme sa však len krútili a krútili na vode. Bez slova sme sedeli v člnoch a hľadeli do mora, či sa nám v svetle lampy neukáže nejaká rybôčka . . . Prešla jedna hodina a výsledok nijaký . . . prešla druhá a zas nič. Už sme si mysleli, že neulovíme ničoho . . .

Mohlo byť okolo polnoci . . . Odrazu počujeme okolo loďky veľký člapot . . . Vo svetle lampy sa nám začaly vyhadzovať rybky. Najprv jedna, potom druhá, tretia . . . a za chvíľočku, na stá sardel sa ihralo pod našou lampou. Rybári s radosťou hľadeli na rybky. Položili veslá a loďka ostala stáť na jednom mieste. Tak sme stáli nad hlbinou a napnute očakávali, kým vyjdú na povrch všetky rybôčky . . . Potom sa rybári chopili vesiel. Veslovali pomaly . . . ticho, aby rybky nerozohnali. Rybky plávaly za nami. Tak sme ich vábili svetlom svojej lampy vždy bližšie a bližšie k brehu . . . Trvalo to celú noc, kým sme sa dostali k pobrežiu. Rybky sa ešte aj vtedy veselo naháňaly pod našou lampou.

Keď sme už boli neďaleko brehu, niekoľkí rybári nám išli oproti na inom člnku a spúšťali do mora ohromnú sieť. Obišli nás. Za krátky čas sme len to zbadali, že nás obkľúčili svojou sieťou aj s rybami. Keď sa im to podarilo, začali ťahať sieť z vody na breh. Po dlhej a namáhavej práci ju vytiahli a s ňou asi 30 kg. rýb.

Boly 4 hodiny ráno, keď sme sa poberali domov. Cestou som sa spýtal nášho domového pána, či sa im

zakaždým podarí chytiť toľko rýb. Odpovedal mi, že niekedy aj za 15 nocí nechytia ani len jednej rybôčky.

Tak mi povedal rybár, ktorý už dlhé roky sa živí rybolovom. Úprimne sa priznal, že sa niekedy darmo namáhajú. Nechytia ani len jednu rybu, lebo neprídu na také miesto, na ktorom sa ryby nachádzajú. Keby oni vedeli, kde sa ryby nachádzajú, ich život by nebol tak ťažký. Oni to však nevedia. A keď to nevedia rybári, tým menej to mohol vedieť Pán Ježiš, ktorý rybárom nebol. Také voľačo je v rybárskom živote vonkoncom nemožné. Keby to bolo možné, sv. Peter by v celom tom obdivuhodnom rybolove nebol videl nijaký zázrak a nebol by zanechal svoje siete a išiel za Pánom Ježišom. Zázračný rybolov sa prirodzeným spôsobom vysvetliť nedá.

Ešte jedon zázrak by som ti rád pripomenul. To je **utíšenie búrky na mori**. (Marek 4. 35-40.) Ako si vysvetľuješ tento zázrak? Môže jednoduchý človek rozkazovať prírodným živlom? Skúsenosť nás učí, že nie. Rozum ľudský už všeličo vie, všeličo môže, ale oproti dažďu, vetru a búrke ostáva bezmocným. Človek búrku utíšiť nemôže. Nemôže to urobiť ani dnes v XX. storočí. A keď to Kristus Pán predsa dokázal, tak nemohol byť len človekom. Povieš mi azda, že to bola náhoda: búrka práve v tej chvíli prestávala, keď Pán Ježiš rozkázal ticho. Lenže si musíš pomyslieť, že by to bolo veľké riziko od Pána Ježiša. Čo, keby ho tá búrka nebola poslúchla? Konečne by tej náhody už bolo trochu priveľa. Človek by sa potom naozaj čudoval, ako je to možné, že sa Kristu Pánovi všetko darilo a to ešte náhodou. Čudoval by som sa však aj tomu, ako mohli potom apoštolovia považovať utíšenie búrky za zázrak a ako sa mohli pýtať: *„Ktože je tento, že ho i vietor i more poslúchajú?“*

Posiaľ som ti uviedol niekoľko prírodných zázrakov, ale prirodzeným spôsobom sme si nevedeli vysvetliť ani len jeden jediný. Ku koncu sa ťa ešte pýtam: Či môže človek chodiť po hladine morskej? — Zaiste nie. — Môže sa síce po nej voziť na loдке, ale prechádzať sa po nej nemôže. Mohol by si mi povedať, že sa azda apoštolovia mýlili a Pán Ježiš nechodil po hladine morskej, ale len po brehu morského. Mohla byť hmla a tak sa mohol stať omyl. Ani to neobstoí, lebo ako si potom vysvetlíš, že aj Peter kráčal po vlnách?

Vidíš, priateľu, že sa prírodné zázraky Krista Pána prirodzeným spôsobom vysvetliť nedajú? Sme už hodne pokročili vo vede, ale takéto skutky si predsa vysvetliť nevieme. Opakujem, čo som ti už povedal, že **by najlepším vyvrátením prírodných zázrakov Krista Pána bolo to, keby popierači božstva Kristovho za okolností evangelistami uvedených: premenili vodu na víno, hladné zástupy sýtili, ryby lovili, po vode chodili, búrku utišovali atď. Kým to neurobia, uvedené skutky Kristove ostanú v našich očiach zázrakmi.**

Presvedčený som, priateľu, že sa toho nedočkáme ani do konca sveta.

Či bol Pán Ježiš lekárom ?

Shovárali sme sa dosiaľ o prírodných zázrakoch Pána Ježiša. Presvedčili sme sa, že ich nijakým prirodzeným spôsobom vysvetliť nemožno. Včul by sme sa mali porozprávať o tých zázrakoch Krista Pána, ktoré zabiehajú do oboru lekárskeho. Avšak ešte predtým musíme si objasniť otázku, či *azda Kristus Pán nebol lekárom*? Je to otázka nielen časová, ale aj veľmi dôležitá. Venujme jej teda trochu pozornosti.

Ľvanjelia nám hovoria, že sa za časov Kristových už pestovalo lekárstvo. Toto lekárstvo v tej dobe už malo svoju minulosť. Zaoberali sa ním zvlášťne osoby a nie kňazstvo. (Marek 5. 26.: Lukáš 8. 43.) Lekárske liečenie u Židov pozostávalo v tých časoch z predpisovania a podávania liekov, ale sa zato pestovala aj chirurgia. Židovským lekárom dostávalo sa odborného vzdelania na zvláštnych školách. Tak nám aspoň hovorí Talmud. Tieto školy boly asi sriadené podľa vzoru egyptského. (Prvá škola lekárska v Alexandrii povstala okolo roku 320 pr. Kr. za Ptolemaea). O sriadení a rozdelení týchto škôl nevieme nič určitého. Isté je však, že v malom a chudobnom Nazarete takejto školy nebolo. Bola to totiž dedinka veľmi nepatrná a platily o nej slová: „*Z Nazaretu môže byť čo dobrého?*“ (Ján 1. 46.)

Kristus Pán pred svojim verejným vystúpením zdržoval sa v Nazarete a keďže tam lekárskej školy nebolo, lekárske prednášky navštevovať nemohol. Ako jednoduchý tesár nemal ani tej možnosti, aby si niekde inde nadobudol odborných znalostí lekárskeho. Keby sme však silou-mocou chceli z neho urobiť lekára, najvyšš by sme ho mohli považovať za lekárskeho samouka, naturalistu, feľčiara. V Písme Svätom a u spisovateľov prvých storočí totiž nikde nenajdeme ani len zmienky o tom, že by bol býval lekárom. Nápadné je však, že mu vyškolení lekári pri uzdravovaní chorých nerobili nijaké prekážky. Nevieme síce, či vtedajší zákon chránil odborné prevádzanie lekárčiny, ale táto okolnosť nás núti k presvedčeniu, že Kristus Pán asi neuzdravoval prirodzeným spôsobom, ale robil zázraky. Nebyť tohoto, školení lekári by sa istotne boli zamiešali do jeho lekárskej činnosti.

Kristus Pán teda nebol lekárom.

Ako však liečil?

Zázračne.

Dokážem ti to v nasledujúcej kapitole.

Zázračné uzdravenia.

Spomenul som ti už, že je v Lourde sriadený zvláštny vyšetrovací úrad t. zv. „Bureau de la constatation“ pre vyšetrovanie zázrakov. Do tohoto úradu má prístup každý diplomovaný lekár, či je už katolík, inove-rec alebo neverec. Šéf tohoto úradu, *Mudr. de Vallet* so svojou lekárskou komisiou pri každom lourdskom uzdravení *zistuje tri veci: 1. či išlo o chorobu ťažkú a nevyliciteľnú, 2. či sa chorý uzdravil náhle a 3. či to uzdravenie bolo trvalé? Keď sú splnené všetky tri tieto podmienky, považuje sa to uzdravenie za zázračné.*

Hľadáme tieto tri požiadavky aj pri uzdraveniach Krista Pána.

Kristus Pán uzdravoval všetky druhy chorôb. Vysvitá to zo slov, ktoré povedal učeníkom sv. Jána Krstiteľa: „*Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli: slepi vidia, chromi chodia, prašivi sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi sa kriesia, chudobným zvestuje sa evanjelium . . .*“ (Matúš 11. 4-5.)

Keďže sa v rámci tohoto skromného dielka nemôžeme zaoberať všetkými uzdraveniami Krista Pána, posnovárame sa aspoň o tých najdôležitejších prípadoch.⁹

a. Prvú skupinu tvoria uzdravenia ochrnutých. Takýchto uzdravení spomínajú nám evanjelia veľmi veľa. Zaujímavý je ten prípad, ktorý nám opisuje sv. Matúš. (Matúš 8. 5-13.) To je uzdravenie sluhu pohanského stotníka: Pán Ježiš vôbec nevkráča do domu stotníkov-

⁹ Srovnať Dr. Karla Knürová—Th. Dr. J. Beran: *Christus Medicus.*

ho, nevidí chorého a uzdravuje ho. Podobným spôsobom uzdravuje aj syna kráľovského úradníka. (Ján 4. 46-54.) Pán Ježiš bol v Káne Galilejskej a chorý ležal v Kafarnaume ale na veľké prosenie otcovo predsa ho uzdravil slovami: „*Id', tvoj syn žije!*“ (Ján 4. 50.) Tu ti ešte spomniem uzdravenie chorého, ktorého priniesli ku Kristu Pánovi na nosítkach. (Matúš 9. 2-8.) Tento stáva s nosítkami na rozkaz Kristov: „*Vstaň, zdvihni si posteľ a id domov!*“ (Matúš 9. 6.)

Z uvedených príkladov vidíš, že si **Kristus Pán vôbec nepočíňal ako lekár**. V prvých dvoch prípadoch ani nenavštívil pacientov. Nedopytoval sa na priebeh chorôb. Nepreklopkával chorých. Neurčil diagnózu. Nepredpisoval nijaké lieky. S chorými neprišiel ani do najmenšieho styku a predsa ich uzdravil. Ako je to možné? Prirodzeným spôsobom istotne nie. Išlo tu totiž o prípady ochrnutia a to pravdepodobne o prípady ochrnutia končatín. Vyliečenie takýchto prípadov potrvá obyčajne dlhšiu dobu a veľa ráz je vôbec nemožné. **Kristus Pán ich však vyliečil iba slovom a bez akéhokoľvek operatívneho zasiahnutia, ba aj akýchkoľvek liekov a to aj bez prítomnosti pacientov**. Práve preto sa tieto uzdravenia Pána Ježiša nedajú vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom. Neni divu, že si ľudia povrávali: „*Nikdy sme nevideli nič takého!*“ (Marek 2. 12.)

b. Do druhej skupiny patria uzdravenia slepých. Aj takýchto prípadov nám spomínajú hodne naše evanjelia. Spomniem ti z nich niekoľko. Sv. Matúš rozpráva o dvoch slepcoch, ktorí podľa hluku zástupu išli za Pánom Ježišom a kričali: „*Smiluj sa nad nami, Synu Dávidov!*“ (Matúš 9. 27.) Pán Ježiš sa dotkol ich očí a uzdravil ich. Podobným spôsobom uzdravil iných dvoch slepcov na ceste pri Jerichu. (Matúš 20. 30-34.) Aj v chráme v prítomnosti svojich nepriateľov uzdravil Spa-

síť niekoľkých slepcov. (Matúš 21. 14.) Najdôležitejšie je však uzdravenie slepého od narodenia, ktoré nám podrobne opisuje sv. Ján. (Ján 9. 1-41.) Tento prípad sme už obšírnejšie preberali v kapitole „Odborná komisia.“ Pri tomto uzdravení použil Pán Ježiš blata urobeného zo sliny a prachu. Tým potrel slepcovi oči a rozkázal mu, aby sa okúpал v rybníku Siloe. Toto uzdravenie hlbokým dojmom pôsobilo na ľud a bolo vyšetrované aj farizejmi. Sám uzdravený sa osvedčil: „*Od veku nebolo slýchať, že by kto bol otvoril oči slepému od narodenia!*“ (Ján 9. 32.) Pre väčšinu slepých od narodenia platia tieto slová aj podnes. Výnimku tvorí len vrodený šedý zákal, ktorý — keď nepríde nejaká komplikácia — môže byť operovaný. Táto operácia je však vymôženosťou novej doby.

Čo nám povedia lekári na uvedené prípady uzdravenia slepoty? Vedia ich azda vysvetliť prirodzeným spôsobom? — Nie. — Sú, pravda, aj prípady slepoty vyliečiteľnej, ale ich liečenie trvá dlhšiu dobu a prípadne je potrebná aj operácia. U Krista Pána o tomto ani chýru. **Ako ochrnutie tak aj slepotu uzdravuje len slovom a púhym dotykom a to okamžite.** Operatívne nezasahuje a liekov nepotrebuje. Tento spôsob uzdravovania ostáva lekárom záhadou až podnes.

c. Do tretej skupiny môžeme zaradiť **uzdravenia hluchých a hluchonemých.** Uvediem ti z nich niekoľko. U sv. Marka máme opísané uzdravenie hluchonemého. Tohoto uzdravil Pán Ježiš tým spôsobom, že mu vložil prsty do uší a posliniac ich dotkol sa jeho jazyka hovoriac: „*Effeta, to jest: otvor sa!*“ (Marek 7. 32-37.) Takýchto správ o uzdravení hluchých a hluchonemých je v evanjeliách hodne. Sú však veľmi stručné a obyčajne pozostávajú zo slov: „*hluchi počujú*“ (Matúš 11. 5.), prípadne zo slov: „*prišli k nemu veľké zástupy, majúce so*

sebou nemých . . . i pokládly ich k jeho nohám a uzdravil ich." (Matúš 15. 30.) Sv. Matúš a sv. Lukáš hovoria aj o uzdravení nemoty. (Matúš 9. 32-34.: Lukáš 11. 14.) Zaujímavý prípad nemoty najdeme u sv. Marka. (Marek 9. 16-29.) Celý opis sa hodí na epilepsiu. Slová Pána Ježiša pri uzdravení dávajú nám tušiť, že takéto epileptické záchvaty bývajú zavinené výstrednosťami a prípadne alkoholizmom rodičov. Tieto epileptické záchvaty sa liečia veľmi ťažko. Dr. Karla Knurová hovorí: „*Epileptika uzdraviť naraz, púhym slovom uzdraviť, to vieme, čo znamená, my, ktorí sa často do únavy a márne namáhame použitím rozličných bromových liekov a ktorí sme spokojní, keď sa po niekoľkomesačnom, ba celoročnom ošetrovaní zmenši intenzita (pradkosť) záchvatov bez toho, že by sme mali záruku, že sme zadržali intelektuálny úpadok chorého.*" (Dr. Karla Knurová-Th. Dr. Josef Beran: Christus Medicus, str. 52-53.) Z tohoto vidíš, že aj uzdravenia hluchých, hluchonemých a nemých presahujú všetky naše lekárske vedomosti.

d. Teraz sa poshovárajme o najzázračnejších uzdraveniach Pána Ježiša, **o uzdraveniach malomocenstva**. Táto hrozná choroba je u nás neznáma, ale tým väčšmi je rozšírená v krajinách misijných. Je to choroba veľmi nákazlivá. Najsamprv sa ukazujú pri nej na tele chorého všelijaké škvrny, potom uzlovité hnedočervené útvary, z ktorých sa vyvinú vredy. Konečne hynú celé údy chorého. Táto choroba sa môže ťahať celé desaťročia a je vôbec nevyliciteľná. Podnes nezná lekárska veda nijakého lieku, ktorý by radikálne pomohol. Jediné, čo je možné, je zamedzenie šírenia nákazy. To sa deje izoláciou. Chorý sa musí odlúčiť od zdravých ľudí. Tak sa to dialo už aj za časov Krista Pána. Zato kričali malomocní aj na Pána Ježiš len zďaleka a báli sa priblížiť k nemu. Uzdravenie malomocného v pokročilom stave

Je aj dnes nemožné. Je však zaujímavé, že Kristus Pán vyliečil aj takéto prípady. Sv. Matúš nám rozpráva o malomocnom, ktorého Pán Ježiš uzdravil tým, že sa ho dotkol a pri tom povedal: „*Chcem, buď čistý!*“ (Matúš 8. 2-4.) Keďže to však žiadaly predpisy zákona, poslal ho potom ku kňazom a tí ho vyhlásili za zdravého. Sv. Lukáš nám spomína uzdravenie desiatich malomocných. (Lukáš 17. 12-19.) Títo len zďaleka kričali: „*Ježišu, rozkazovateľu, smiluj sa nad nami!*“ Celé liečenie Krista Pána pozostávalo z toho, že im povedal: „*Idte a ukážte sa kňazom!*“

Priateľu, čo povieš na toto liečenie Krista Pána? — **Lekárska veda hovorí, že ani prípady škvrnitého malomocenstva sa nedajú vyliečiť len tak ľahko, tým menej však možno vyliečiť malomocenstvo púhym slovom a to ešte vtedy, keď už chorý musel byť izolovaný, ako to vidíme pri uzdraveniach Kristových.** Z toho všetkého plynie, že Pán Ježiš neliečil prirodzeným spôsobom, ale zázračne.

e. Celkom samostatnú skupinu tvoria uzdravenia diablom posadlých. O takýchto prípadoch nám rozprávajú všetci evanjelisti. Podrobnosti nám, pravda, neuvádzajú a preto si o nich nevieme urobiť jasný obraz. Najčastejšie nám spomínajú evanjelisti posadlých medzi inými chorými. (Matúš 8. 16: Marek 1. 32.: Lukáš 4. 40-41.: Lukáš 6. 18.: Marek 3. 9-12.) Sv. Marek nám však uvádza aj uzdravenie jediného posadlého v mestskej synagoge. (Marek 1. 23-28.) Ba čo viac, najdeme v Písme Svätom aj vyhánanie zlého ducha z osoby neprítomnej. (Matúš 15. 21-28.) Istá žena kananejská prosila Pána Ježiša o uzdravenie svojej dcéry, ktorá bola posadlá zlým duchom. Pán Ježiš jej to sľúbil a keď prišla domov, skutočne našla svoju dcéru uzdravenú.

Všetky tieto uzdravenia diablom posadlých — keďže nejde o duševne chorých — nepatria do kompetencie lekárstva.

f. Naposledy ti ešte spomním niekoľko prípadov, ktoré nepatria ani do jednej z uvedených skupín. Jedným z nich je uzdravenie ženy, ktorá už dvanásť rokov trpela na krvotok. (Matúš 9. 20-22.: Marek 5. 25-34.: Lukáš 8. 43-48.) Ako Písmo Sväté hovorí, táto „*mnoho bola pretrpela od premnohých lekárov a vynaložila všetok svoj majetok bez toho, že by sa jej bolo pomohlo, ba ešte horšie sa mala.*“ (Marek 5. 26.) Uzdravila sa tým spôsobom, že sa dotkla rúcha Pána Ježiša. Kristus Pán po stránke lekárskej v tomto prípade neurobil celkom nič. Uzdravil ju „*mocou, ktorá z neho vychádzala.*“ Takúto moc by sme však márne hľadali v našom bohatom sozname všelijakých liekov. Veľmi zaujímavé je aj uzdravenie človeka s uschlou rukou. (Matúš 12. 9-14.: Marek 3. 1-6.: Lukáš 6. 6-11.) Tohoto uzdravuje Kristus Pán v sobotu. Najprv vysvetlí prítomným, že slobodno v sobotu uzdravovať a potom uzdraví chorého slovami: „*Natiahni ruku!*“ Chorý poslúchne, natiahne ruku a tá je uzdravená. Farizeji o tomto uzdravení vôbec nepochybovali, „*vyšli a držali poradu proti nemu, ako by ho o život priniesli.*“ (Matúš 12. 14.) Pozoruhodné je uzdravenie Petrovej svokruše, ktorá ležala v horúčke. (Matúš 8. 14-15.: Marek 1. 29-31.: Lukáš 4. 38-39.) O jej chorobe nevieme nič bližšieho. Pán Ježiš ju chytil za ruku a horúčka prestala. Tento spôsob uzdravenia ostáva podnes veľkou lekárskou záhadou. Podobne je záhadou aj uzdravenie ženy, ktorá bola už 18 rokov chorá. Bola celkom shrbená a nemohla sa vzpriamiť. (Lukáš 13. 10-17.) Pán Ježiš ju zavolať k sebe a uzdravil ju slovami: „*Ženo, zbavená si svojej nemoci!*“ Tomuto prípadu sa podobá uzdravenie chorého, ktorý už 38 rokov bol

chorý a nemohol sa rýchlejšie pohybovať. (Ján 5. 1-16.) Kristus Pán mu rozkázal, aby vstal. On vstal a bol uzdravený. Konečne ti ešte spomniem uzdravenie človeka trpiaceho vodnateľkou, ktorého Kristus Pán uzdravil v dome ktoréhosi farizeja. (Lukáš 14. 2-4.) Toto uzdravenie je veľmi zaujímavé. Niektoré druhy vodnateľky sú totiž nevyliečiteľné, iné možno vyliečiť, ale ich liečenie trvá dlhšiu dobu (na pr. vodnateľku vzniklú pri niektorých chorobách ľadvín).

Mohol by som ešte spomnúť niekoľko uzdravení, ale — myslím, — nie je to potrebné. Z dosavadných príkladov si sa už dostatočne mohol presvedčiť, že Kristus Pán neuzdravoval prirodzeným, ale zázračným spôsobom.

Teraz shrňme výsledok nášho uvažovania!

Na začiatku tejto kapitoly som sa pýtal: či chorí, ktorých Kristus Pán uzdravil, boli nevyliečiteľne chorí; či sa uzdravili náhle a trvale? Pozorovali sme jednotlivé uzdravenia Krista Pána a prišli sme k tomuto výsledku:

1. Chorí, ktorých evanjelia spomínajú, boli skutočne chorými, keď azda aj nie nevyliečiteľnými. O tom boli presvedčení nielen priatelia, ale aj nepriatelia Kristoví.

2. Kristus Pán týchto chorých uzdravil spôsobom neobvyklým.

3. Vyliečil aj také choroby, ktoré ani dnešní lekári nevyliečia.

4. Uzdravil náhle takých chorých, ktorých dnešní lekári len pomaly liečia.

5. Pri liečení sa Kristus Pán vôbec nepridržiaval lekárskych predpisov.

6. Neužíval nijakých liekov a lekárskych prostriedkov, ale uzdravoval len slovom, svojou vôľou a nanajvýš dotykom.

Z týchto dôvodov musíme vyhlásiť, že uzdravenia Krista Pána sa nedajú vysvetliť nijakým prirodzeným spôsobom a boli pravými zázrakmi.

Kristus Pán neliečil, ale robil zázraky.

Kristus Pán nebol lekárom, ale divotvorcom.

Či bol Pán Ježiš fakírom ?

„Fakír“ — zaiste poznáš toto slovo. Počuť ho temer každodenne. Vo väčších mestách totiž veľmi často vidieť plakáty, ktorými sa obecnstvu oznamuje, že vtedy a vtedy, tam a tam, ten a ten svetochýrny fakír bude poriadať svoje predstavenie. Ľudia sa húfom valia na takého predstavenia a po odchode fakíra ešte dlhý čas rozprávajú o tom, ako ten človek zohýnal železo, klince si do tela vrážal bez krvácania, hypnotizoval... atď. Pred nejakým časom aj u nás sa obrátil istý fakír. Konal ozaj obdivuhodné kúsky. Po predstavení niektoré z nich aj vysvetlil. Tento človek sa pred niekoľkými divákmi vyslovil, že svojím umením vie aj choroby uzdravovať, ale len tie, ktoré sú pôvodu nervového. Bolože to radosti u tých, ktorí trpeli na nejakú nervovú chorobu alebo mali takýchto chorých medzi svojimi príbuznými! Hneď sa dali s ním do vyjednávania, či by ich nevyliečil, prípadne, či by nebol ochotný pomôcť ich milým príbuzným. Fakír im prisľúbil, že im odpíše, kedy ho majú vyhľadať v Piešťanoch, aby mohol začať s liečením. Ostalo, pravda, len pri sľuboch, lebo od tých čias uplynulo niekoľko rokov a fakír sa vôbec nehlásil. Neviem, prečo, ale podnes nedal o sebe vedieť.

Teraz mi však dovoľ otázku: Koho vlastne voláme fakírom? — Koho? — Fakírmí nazývame tých všelija-kých kúzelníkov, umelcov, ktorí svojimi obdivuhodnými produkciami privádzajú ľudí do úžasu. Ich umelecké

kúsky, pravda, nemajú v sebe nič zázračného, lebo sa dajú vysvetliť prirodzeným spôsobom.

Prečo som ti rozprával toto všetko? — Len preto, lebo mnohý moderný človek aj v Kristu Pánovi vidí akéhosi fakíra. Myslí si pri tom, že aj skutky Krista Pána možno vysvetliť prirodzeným spôsobom práve tak, ako možno prirodzene vysvetliť skutky fakírov. Toto nás však ani najmenej neprekvapuje. Nie je to nič nového. Veď už aj Talmud nazýva Krista Pána čarodejníkom, prečo by ho teda moderný človek nepomenoval nejakým modernejším slovom a nenazval ho fakírom? To mu my ochotne dovolíme, len nech svoje tvrdenie aj dokáže. To je, pravda, nie ľahká vec.

Presvedčíš sa o tom čoskoro.

Priateľu, fakíri sa nerodia. Ako všetkému inému, tak aj fakírstvu sa treba učiť. Nás teda v prvom rade zaujíma otázka, *kde sa učil fakírstvu Pán Ježiš*? Na túto otázku nám obyčajne povedia, že v Egypte. Pán Ježiš vraj bol žiakom egyptských kúzelníkov a od tých sa mu dostalo potrebných fakírskych vedomostí.

Čo je z toho pravdou?

Isté je, že sa v Egypte skutočne pestovalo kúzelníctvo. Pravdou je aj to, že sa Pán Ježiš nejaký čas zdržoval v Egypte. Bolo to v jeho detskom veku, keď ho Panna Maria a sv. Jozef v Egypte skrývali pred prenasledovaním Herodesa. Vtedy bol, pravda, malým dieťaťom a kúzelníctvu sa naučiť nemohol. Malé dieťa sa predsa nemôže naučiť takým skutkom, nad ktorými neskoršie žasnú všetci súčasníci, nevyjímajúc ani učeních členov veľrady židovskej. Kristus Pán sa teda za tohoto svojho egyptského pobytu nemohol naučiť nijakým fakírskym kúskom. Uznávajú to aj tí, ktorí vidia v ňom fakíra a nie Boha. Aby však nemuseli odvolať svoje tvrdenie, našli si výhovorku. Vytasili sa s tvrdením,

že sa Kristus Pán vo veku dospelejšom ešte raz odobral do Egypta. Avšak ani toto tvrdenie nie je správne. Sv. Rodina vrátila sa z Egypta do Palestíny za Arche-
laa, ktorý panoval v Júdsku od roku 2—12. po Kr. Tak nám hovorí sv. Matúš evanjelista. (Matúš 2. 22.) Že kedy sa to stalo, presne stanoviť nemožno. Istotne vieme len to, že v dvanástom roku svojho života prvý raz putoval Pán Ježiš z Nazaretu do Jeruzalema. Potom zase žil v Nazarete a zaoberal sa tesárstvom. **Že by sa medzi 12. a 30. rokom bol ešte raz vybral do Egypta, o tom nemáme nijakých správ.** Naopak, z niektorých okolností možno uzatvárať, že v tej dobe v Egypte nebol. Keď totiž svojimi zázrakmi privádzal Pán Ježiš v úžas ľud židovský a vysokú veľradu, nikdy nikto nepovedal, že sa tomu naučil v Egypte. Ba čo viac, sami jeho krajanovia a príbuzní si povrávali: *„Odkiaľ má tento tú múdrosť a mohutnosť? Či je to nie syn tesárov? Či jeho matka nevolá sa Maria? a jeho bratia (príbuzní) Jakub a Jozef a Šimon a Júda? a jeho sestry (pokrevné) či sú nie všetky u nás? Kde to len všetko nabral?“* (Matúš 13. 54-56.) Takto by sa istotne nepýtali, keby bol býval v Egypte. Ani židia by neboli hovorili: *„Ako tento zná Písmo, keď sa neučil?“* (Ján 7. 15.) Boli by skôr povedali: *„Tomu sa naučil v Egypte. To nie je zázrak. Takéto veci sú v Egypte na dennom poriadku!“*

Niet teda pochybnosti, že Kristus Pán druhý raz nemohol byť v Egypte.

Avšak pripusťme, že by sa predsa bol ešte raz zdržoval v Egypte a tam sa naučil kúzelníctvu! Jeho zázraky by tým ešte neboly vysvetlené. Fakíri predsa neutíšia búrku na mori, siedmimi chlebami nenasytia 4000, ani piatimi chlebami 5000 ľudí, nevyliečia ochrnutia, slepotu, hluchotu, malomocenstvo, krvotok, nevzkriesia mŕtvych. Keby to dokázali, boli by fakíri najvzácnej-

šími ľuďmi na svete. Ako by aj nie? Veď by oni rozkazo-
vali prírode a úroda by vždy bola hojná. Bolo by na-
dostač chleba a nebolo by hladujúcich. Každá obec by
mala jedného fakíra a ten by liečil všetky choroby. Ne-
bolo by chorých, kulhavých, slepých, hluchonemých,
malomocných . . . atď. Nemocnice by sa staly zbytoč-
nými. Nebolo by sirôt, ani vdôv, lebo by fakíri za dobrý
peniaz kriesili otcov, manželov, dietky. Umieral by len
ten, kto by sám chcel. Však by to bolo ideálne? Ale
všetko márne! Fakíri tejto moci nemajú. Musíme sa
uspokojiť len s takým životom, akým je vo skutočnosti.

Žil však na zemi niekto, kto rozkazoval prírode,
slovom uzdravoval všetky druhy chorôb, kriesil zapá-
chajúce mŕtvoly a tým bol Pán Ježiš. Lenže **ako ne-
možno prirovnať svetlo slnka k svetlu biedneho kahan-
ca, tak nemožno pripodobniť zázračné skutky Kristove
k umeleckým kúskom fakírskym.** To je najlepším dôka-
zom toho, že Kristus Pán nebol nijakým fakírom.

Simulanti.

Keď sa za svetovej vojny niektorý vojak chcel do-
mov dostať s fronty, obyčajne sa hlásil za chorého. Le-
kár ho prezrel a keď ho uznal za „maróda“, bol zachrá-
nený. Poslali ho k pluku alebo aspoň do nemocnice. Išlo
to, pravda, dosť ťažko, ale predsa sa to stávalo. Veľmi
často prichádzali k lekárom zdraví chlapi, stenali, sťa-
žovali si na bolesti a to len preto, aby si zachránili svoj
život. Bolo veľmi veľa aj takých, ktorí sa trýznili, ka-
dečo popili, len aby nemuseli na frontu. Takýchto voja-
kov nazývali simulanti.

Simulantov najdeme vo všetkých vrstvách spolo-
čenských. Študent sa nenaučí svoju úlohu, ľahne si do
postele a . . . simuluje. Dieťa sa bojí, že ho učiteľ vy-

volá odpovedať, ostane mu odrazu zle, . . . simuluje. Úradník by rád ostal doma, deň predtým začne v úrade robiť žalostnú tvár a na druhý deň si spraví dovolenú . . . simuluje. Robotníkovi nedožičia oddychu, ide k lekárovi, aby ho uznal za chorého . . . simuluje. So simulantmi sa stretávame každodenne. Ani najmenej nás teda nemôže prekvapiť otázka: „*Či azda neboli simulantmi aj tí chorí, ktorých Kristus Pán uzdravil? Neboli to azda zdraví ľudia, ktorí si len zahrali na chorých?*“ Sú to otázky vážne a dosť často pretriasané.

Odpoviem ti na ne.

Táto domnienka by len vtedy mala nejakého smyslu, keby sa tí chorí-simulanti už predom boli dorozumeli s Kristom Pánom. Išlo by teda o akýsi podvod k zaslepeniu obecnstva. Celý tento podvod bol by len preto spáchaný, aby ľudia považovali Krista Pána za Boha. Takýto podvod bol však nemožný. **Keby Kristus Pán bol len simulantov uzdravoval, k týmto simulantom by sa istotne boli pridružili aj ľudia skutočne chorí. A tu by boli Krista Pána pri podvode prichytili.** Veď bol obkľúčený svojimi úhlavnými nepriateľmi, ktorých pozornosti neušla nijaká maličkosť.

Nemožné to bolo aj z iného dôvodu. Chorí, ktorých Kristus Pán uzdravil, neboli cudzincami. Boli to ľudia všeobecne známi. A boli uzdravení v prítomnosti svojich príbuzných, priateľov, krajanov a známych. Za takýchto okolností simulovať nemožno. Okrem toho **každé uzdravenie bolo kontrolované farizejmi, ktorí zaiste dôkladne vyšetrili, či nešlo len o uzdravenie nejakého simulantu.** Tí sa istotne najprv vyzvedali na ochorenie chorého, na podrobnosti uzdravenia a len potom uznali uzdravenie za zázračné. Veď tu nešlo o nejakú maličkosť. Išlo o to, či je Kristus Pán človekom alebo Bohom.

Tvrdenie, že Kristus Pán uzdravoval len simulantov, je až smiešne. Kristus Pán totiž neuzdravoval len náhle ochorenia, ale aj vleklé choroby. Pri týchto chorobách o simulovaní nemôže byť ani reči. To by tá žena, ktorá trpela na krvotok, bola musela simulovať dvanásť rokov (Matúš 9. 20-22.: Marek 5. 25-34.: Lukáš 8. 43-48.) Chorý, o ktorom nám rozpráva sv. Ján, by bol musel simulovať tridsaťosem rokov. (Ján 5. 1-16.) Bol by musel začať simulovať asi o päť rokov skôr, ako sa Kristus Pán narodil. Žena, o ktorej hovorí sv. Lukáš, by bola musela simulovať osemnásť rokov. (Lukáš 13. 10-17.) Slepý od narodenia by bol musel simulovať po celý svoj život a to tak šikovne, aby to ani jeho vlastní rodičia nezbadali. (Ján 9. 1-41.) Vôbec nerozprávam o uzdravení malomocenstva, u ktorého je simulovanie nemožné. Nespomínam ani uzdravenia ostatných chorôb, pri ktorých i ten najjednoduchší človek ľahko zistí simulanta.

Nie, priateľu, chorí Kristom Pánom uzdravení neboli simulantmi. To tvrdenie nemá nijakého podkladu. Môže byť ono síce súce za žart, ale nemôže byť predmetom ďalšieho nášho uvažovania.

Hystéria.

Istému lekárovi sa prihodil zaujímavý prípad.

Stále chodila k nemu akási žena a sťažovala si na veľké bolenie hlavy. On ju prezrel a predpisoval jej obvyklé lieky proti boleniu hlavy. Všetko márne. Žena znovu a znovu prichádzala k nemu so žiadosťou, aby jej predpísal nejaký iný liek.

— Ten liek, ktorý mi minule predpísali, nebol dobrý, — hovorila — ešte mi bolo horšie od neho. Pán doktor, prosím ich, nech mi predpíšu niečo inšieho!

Lekár sa už aj hneval na túto osobu. Rád by sa jej bol striasol, ale ako?

Istého dňa zasa zavítala k nemu tá žena. Obvyklým spôsobom si sťažovala na bolenie hlavy. Tu napadla lekárovi šťastná myšlienka. Vzal do ruky ceruzku a napísal jej recept pre lekárňu. Pri písaní tohoto receptu lenže sa nedal do smiechu. Stálo totiž v ňom „aquam destillatam“, „destilovanú vodu.“ Keď bol s receptom hotový, odovzdal jej ho a pritom jej na srdce kládol, aby si predpísanou medicínou denne trikrát potrela čelo a bolesti jej istotne pominú. Žena s radosťou odišla, aby začala liečenie svojej boľavej hlavy pomocou tej novej medicíny.

Asi o týždeň znovu prišla k lekárovi. Tento raz si už nestážovala na bolesti ako predtým, ale hovorila:

— Pán doktor, ďakujem im, že mi predpísali ten dobrý liek. Len čo som si raz potrela ním svoje čelo, už mi prestalo bolenie hlavy. Prosím ich, ráčia mi ešte predpísať toho lieku, lebo sa mi minul.

Lekár sa usmial, vzal ceruzku a papier a s najväčšou ochotou jej predpísal destilovanú vodu.

Myslím, nemusím ti vysvetlovať, že tá osoba trpela hystériou.

Čo je hystéria?

Hystéria je najväčším krížom lekárov. Osoby touto chorobou postihnuté si vymýšľajú všelijaké choroby a sú na ťarchu nielen lekárom, ale aj celému svojmu okoliu. Sú nesprátné, hašterivé a s nikým sa nesnesú. Obviňujú každého, ale na seba nedopustia ani najmenej chybičky. Beda tomu, kto takúto hysterickú osobu urazí!

Nás teraz zaujíma otázka, či azda aj osoby Kristom Pánom uzdravené neboly hysterickými. Ak boly hyste-

rickými, chorobu si len namyslely a vtedy uzdravenia Krista Pána neboly nijakými zázrakmi.

Porozprávajme sa o týchto veciach!

Nejdem zapierať, že **medzi chorými, ktorých Kristus Pán uzdravil, mohli byť aj osoby hysterické.** To je predsa možné. Rozhodne je **však nemožné, aby boli bývali hysterickí všetci chorí, ktorých Kristus Pán uzdravil.**

a. Lekári hovoria, že sa hystéria najčastejšie vyskytuje u žien. Je v prvom rade ženskou chorobou. Kristus Pán však uzdravoval prevážnou väčšinou mužských. Či už berieme uzdravenia ochrnutých, slepých, hluchonemých alebo ktorýchkoľvek iných chorôb, všade sa stretávame s mužmi a nie ženami. **Uzdravenia žien tvoria len mizivé percento zázrakov Kristových.** Už samotná táto okolnosť je dostatočným vyvrátením tvrdenia, že by Kristus Pán bol uzdravoval hysterikov.

Máme však aj iné dôvody.

b. Lekári poznajú hystériu temer pri všetkých druhoch chorôb. Rozprávajú o hysterických ochrnutiach, hysterickej slepote, hluchote, nemote . . . atď. **Všetky tieto druhy hystérie majú svoje príznaky. Lenže tieto príznaky darmo hľadáme pri chorých, uzdravených Pánom Ježišom.** Naopak, všetky okolnosti nasvedčujú tomu, že chorí uzdravení Kristom Pánom neboli hysterickými. Nakoľko nepíšem lekárske pojednanie, odkazujem ťa v tejto veci na dielo „Christus medicus“ od dr. Karly Knurovej.

Uvediem ti ďalší dôvod.

c. Evanjelia nám spomínajú celý rad takých chorôb, pri ktorých je hystéria naprosto vytvorená. Takouto chorobou je v prvom rade malomocenstvo. To je choroba, ktorá sa javí na povrchu tela a ktorá je hneď patrná. Tu je hystéria nemožná.

Podobne nemohli byť hysterikmi všetci tí ochrnutí, ktorých Kristus Pán uzdravil. Hysterických ochrnutí je pomerne málo. Niektorí lekári cez celý svoj život sa s nimi nestretnú. Je preto nemožné, aby Kristus Pán len práve s takýmito chorými bol mal do činenia.

Podobne zriedkavou je aj hysterická slepota. I lekári-špecialisti sa málokedy stretávajú s touto chorobou. Ako teda možno tvrdiť, že všetci slepci v evanjeliu trpeli na hysterickú slepotu? Celkom vylúčenou je hystéria u slepého od narodenia. Takéto voľačo sa ešte nevyskytlo.

Čo bolo povedané o slepote, to isté možno tvrdiť aj o hysterickej hluchote. Býva jednostranná a veľmi zriedkavá.

Nemožný je dvanásť rokov trvajúci hysterický krvotok (Matúš 9. 20-22.: Marek 5. 25-34.: Lukáš 8. 43-48.) Nemožná je hysterická vodnatelka (Lukáš 14. 2-4.) Isté je tiež, že nemohlo byť hysterickým ani odťatie ucha Malchusovho (Matúš 26. 51.: Marek 14. 47.: Lukáš 22. 50.: Ján 18. 10.)

Všetky tieto príklady jasne hovoria, že **Kristus Pán uzdravoval ozajstných chorých a nie hysterikov**, ktorí si chorobu namysleli.

Na koniec ti uvediem ešte jeden dôvod.

d. Že pri uzdraveniach Krista Pána nešlo o uzdravenie osôb hysterických, vidieť aj z počínania Pána Ježiša. Tak sa hystéria nelieči. **Liečenie hystérie býva obyčajne veľmi zdĺhavé.** Trvá nielen dni a týždne, ale celé mesiace ba aj roky. Veľmi mnoho prípadov hystérie vzdoruje akémukoľvek liečeniu a výsledok tohoto liečenia je vždy pochybný. Radikálne vyliečenie hystérie je veľmi zriedkavé. Ak sa to stalo naraz, tak to temer hraničí so zázrakom. Náhle uzdravenia hysterikov bývajú obyčajne klamlivé a je obava, že sa choroba na-

vráti. Práv hysteriorovla málokedý správla svojmu lekárovi tú radosť, že by sa náhle a trvale uzdravili. Je však zaujímavé, že **Kristus Pán uzdravoval iba slovom a okamžite a čo je najdôležitejšie, uzdravoval trvale.** Tento jeho spôsob uzdravovania vylučuje akúkoľvek hystériu.

Pripustíme však, že Kristus uzdravoval hysteriorov. Vtedy nám ostáva ešte celý rad otázok bez odpovedi. Ako vedel Kristus Pán, že ho žiadajú o uzdravenie osoby hysteriorkej? Kto mu to povedal? On sa predsa chorých na chorobu nedopytoval. Ako je to, že sa medzi tých chorých-hysteriorov nezamiešali aj skutočne chorí? To sú otázky, na ktoré márne hľadáme odpoveď.

Práve preto **po uvážení všetkých okolností prichádzame k presvedčeniu, že Kristus Pán neuzdravoval len hysteriorov, ale v prvom rade skutočne chorých úbožiacov.**

Sugestia, magnetizmus, hypnóza.

Moderný človek nerád pripúšťa zázraky. Všetko si chce vysvetliť prirodzeným spôsobom. Často si však nevie objasniť niektoré zjavy. V takýchto prípadoch obyčajne hľadá útočisko v sugestii, magnetizme a hypnóze. Tak to robí aj so zázrakmi Kristovými.

V rozhovoroch o zázrakoch Krista Pána najčastejšie sa spomína sugestia. Veľmi často počujeme slová: *„Kristus Pán nerobil nijaké zázraky. Uzdravoval len pomocou sugestie a nevedomí ľudia to považovali za zázrak.“* Pri tom popierači zázrakov poukážu na nejaké uzdravenie sugestiou a myslia si, že sú už zázraky Krista Pána odbavené.

Čo je sugestia?

Sugestia je dôvera, viera vo vlastné uzdravenie.

Zaiste si už skúsil, že človek v chorobe nesmie ztrátiť nádej na uzdravenie. Stále má dúfať, že sa uzdraví. Je nesporné, že človek, ktorý neztráca nádej, ľahšie zdolá chorobu, ako ten, ktorý sa hneď zriekne nádeje na uzdravenie. Dokázané je, že nádej na uzdravenie má veľmi priaznivý vplyv na choré telo. Niektorí tvrdia, že pevná viera v uzdravenie môže chorého aj celkom vyliečiť z choroby. V chorom je vraj len treba vzbudiť túto vieru, treba mu ju vsugerovať a môže sa mu zdravie navrátiť. Tak to vraj robil aj Kristus Pán. Jeho milý zjav, — tak hovoria popierači zázrakov — jeho vznešenosť veľmi blahodarne pôsobily na chorých a vzbudily v nich dôveru, že budú uzdravení. Potom už stačil aj samý pohľad Krista Pána, dotyk, láskavé slovo k úplnému uzdraveniu. A to tým viacej, lebo Kristus Pán choval v sebe zvláštne magneticko-psychické sily, ktoré mali priaznivý vliv na stav chorých.

Čo povedia na to lekári?

Lekári hovoria, že sugestia skutočne pomáha človekovi znášať utrpenie a umožňuje mu zabudnúť na bolesti. Nikdy však nemôže celkom uzdraviť chorého, najvyšš môže mať priaznivý vliv na chorý nervový systém.

Lekárska veda delí choroby ľudských ústrojov na dve triedy.¹⁰

Do prvej triedy zaraďuje **neporiadky vo výkonoch ústrojov bez značného anatomického poškodenia tkaniva.** Sem patrí na pr. hystéria vo všetkých svojich formách. Prudký mravný otras, hlboké presvedčenie o možnosti uzdravenia, môžu tu okamžite odstrániť všetky príznaky tejto choroby: bolesti, ochrnutia . . . atď.

¹⁰ Alfred Deschamps: Současný zázrak. Str. 40,

Do druhej triedy patria **choroby vnútorné alebo vonkajšie so zjavnou anatomickou zmenou, choroby organické.** Takými sú: vodnateľka, malomocenstvo . . . atď. Uzdravenie týchto chorôb alebo je nemožné alebo trvá dlhší čas. Vyžaduje aj iného zakročenia ako moci ducha nad telom.

No a teraz pozrime, **aké choroby uzdravoval Pán Ježiš?** Boly to choroby prvej alebo druhej triedy? Boly to choroby bez zjavného poškodenia tkaniva alebo choroby organické? — Každý vážne rozmýšľajúci človek uzná, že Kristus Pán uzdravoval **väčšinou choroby druhej triedy, choroby organické,** ktoré sa vysmieľajú akýmkoľvek liečivým pokusom sugestiou. O uzdravení chorých patriacich do prvej triedy na pr. hysterikov nemáme nijakých správ v evanjeliach. Presvedčil som ťa o tom v predchádzajúcej kapitole, keď som ti rozprával o hystérii. Kristus Pán uzdravil malomocných, s ktorými si podnes nevie poradiť veda lekárska. Uzdravil slepého od narodenia, hluchých, hluchonemých . . . atď., pri ktorých lekári stoja bezradne. Vzkriesil mládenca naimského, dcéru Jairovú a Lazára, čo tiež nemožno dokázať sugestiou. Kristus Pán vôbec robil také skutky, ktoré nemožno vysvetliť sugestiou. Liečil choroby nevyliečiteľné alebo také, ktorých liečenie ešte aj dnes v dvadsiatom storočí vyžaduje veľa času, práce a trpezlivosti. Všetky tieto choroby vyliečil iba samým slovom alebo dotykom, ba niekedy aj na diaľku, ako sme to videli pri uzdravení sluhu stotníkovho (Matúš 8. 5-13.) a pri uzdravení syna kráľovského úradníka (Ján 4. 46-54.). Pri týchto uzdraveniach veľmi často nežiadal vieru od chorých, ale od ich príbuzných, čo je pri sugestii celkom vytvorené.

Z tohoto všetkého vidieť, že nám **sugestia zázraky Krista Pána vôbec neobjasní.**

· Zvláštnou formou sugeszie je hypnóza.

· Co je hypnóza?

Postavme niekomu pred oči nejaký predmet, na pr. sklenený gombík. Keď sa ten človek dlhší čas naň díva, tu dojmy vzniklé upiatou pozornosťou celkom unavia mozog a vzniká v ňom stav, podobný spánku. Tento stav sa volá hypnotickým spánkom. Do takéhoto spánku bývajú ľudia privádzaní hypnotizérmi. V hypnotickom spánku človek nie je pánom svojej vôle, neuvažuje o tom, čo robí. Koná to, čo mu druhí rozkážu. Keď sa však z neho prebudí, nepamätá sa na nič z toho, čo sa s ním dialo. Mesmer vykladal tento zjav tým, že je v človeku akési teliesko-fluidum, ktoré pri hypnotizovaní prechádza na spiaceho a pôsobí na jeho telo. Pôsobí na neho tak ako magnet na železo. Odtiaľ pochádzajú slová magnetická sila a magnetizmus.

Hypnóza je teda umelý spánok, v ktorom človek to robí, čo mu hypnotizér rozkáže. Robí to, pravda, bez všetkého rozmyslenia a zodpovednosti, celkom automaticky, ale len v určitých medziach.

Niektorí ľudia hovoria, že pomocou hypnózy možno aj chorých uzdravovať a že jej pomocou uzdravoval aj Kristus Pán.

Je to pravda?

Aby sme si túto vec dobre objasnili, pýtajme sa, či hypnotizér môže rozkazať chorému človekovi, aby sa stal zdravým? — To môže urobiť. Bez všetkých ťažkostí môže povedať jednookému: „Ty máš dve oči!“ Keď sa mu pokus podarí, jednooký mu odpovie: „Áno, ja mám dve oči!“ Tým však chorý ešte nebude uzdravený. Aj naďalej ostane len jednookým. Že je tomu skutočne tak, presvedčí sa o tom hneď, len nech sa prebudí z hypnotického spánku. Hypnóza mu veru ztratené oko nenavráti.

Tak je to pri všetkých chorobách organických. Hypnóza ich nevylieči. V najlepšom prípade má na ne priaznivý vplyv práve tak ako sugestia. **Liečenie hypnózou je možné len pri nervových chorobách** (pri hystérii a neurasténii) **a aj to s výsledkom veľmi pochybným.** Vo väčšine prípadov hypnózou sa odstránia len príznaky choroby, ale nikdy nemôžeme byť istí, či sa o niekoľko dní znovu neobjavia. Pri organických chorobách všetky pokusy hypnózou sklamaly. Tu dáva hypnóza len klamné zdanie o uzdravení. Je to niečo podobného, ako keď pri operácii chorého uspávajú. Chloroformová narkóza chorého akosi omámi, bolesť mu uvádza v zabudnutie, ale len na krátko. Len čo sa pacient preberie, bolesti cíti znovu. Narkóza ho neuzdravila. Tak je to aj s hypnózou. Ani ona neuzdravuje chorého, budí v ňom len klamnú ilúziu uzdravenia. Po precítnutí však ostáva pacient chorý aj naďalej. Výnimku môžu tvoriť len choroby nervové. Avšak aj tu platia slová Liebermeistera: *„Skôr možno hypnózou urobiť zdravého človeka hysterickým, ako hystériu hypnózou trvale vyliečiť.“*

No a teraz sa pýtajme, či Kristus Pán tiež neuzdravoval pomocou hypnózy. Rozhodne nie. On za svojho pozemského života uzdravoval väčšinou choroby organické — ako som ti už na to viac ráz poukázal — a pri týchto hypnóza nič nezmôže.

Mohol by si mi povedať, že chorí v evanjeliu neboli skutočne uzdravení, ale len hypnotizovaní a mali dojem, že sú vyliečení.

To sa ľahko povie.

To by tí chorí boli museli vždy spať: čo je, pravda, nemožné. Raz sa predsa len museli prebrať zo svojho spánku. V tomto prípade by sa však boli museli presvedčiť, že sa choroby nezbavili. Po takomto trpkom sklamaní by istotne neboli považovali Pána Ježiša za

Boha, ale skôr za prehnaného podvodníka. To sa nestalo. Chorí, ktorých Kristus Pán uzdravil, považovali Pána Ježiša za Boha, nie za podvodníka .

To ešte nie je dosť.

Uzdravenia Kristove sa stali verejne a privádzaly v úžas celé zástupy. Ohromné tieto zástupy jednomyselne uznávaly Krista za Boha. To by nebolo možné, keby šlo len o hypnózu. Hypnóza pôsobí len na hypnotizovaného, ale na okolie nie. Keby Kristus Pán bol uzdravoval pomocou hypnózy, to by o uzdravení mohli byť presvedčení len pacienti, ale nie diváci. Spomeň si len na uzdravenie malomocných! Keby nejaký malomocný zvolal: „Som čistý!“ — tu by sme azda ešte mohli myslieť na hypnózu. Ale keď sa on ukázal kňazom, nepriateľom to Kristovým a tí ho uznali za zdravého: tu už o hypnóze nemôže byť ani reči. Uhlavní nepriatelia Kristoví by si predsa len neboli dali ujsť príležitosť, aby Krista pri hypnóze prichytili.

Z týchto dôvodov je nemožné, aby Kristus Pán bol uzdravoval pomocou hypnózy.

Hypnóza, sugestia a magnetizmus nie sú teda rozlúštením zázrakov Kristových.

Keby sme aj pripustili sugestiu a hypnózu pri uzdraveniach Krista Pána, ostal by nám ešte celý rad zázrakov, s ktorými by sme si nevedeli rady. Ostaly by nám bez objasnenia vzkriesenie mŕtvych a všetky prírodné zázraky Krista Pána. Alebo sa aj tie dajú vysvetliť sugestiou a hypnózou? Ako? Či hypnotizoval Kristus Pán azda mŕtvoly? Hypnotizoval azda vodu, po ktorej chodil alebo vsugeroval vlnám, aby sa utíšily? — To všetko by sme museli pripustiť, keby sme zázraky Kristove chceli vysvetlovať sugestiou a hypnózou.¹¹

¹¹ Celý postup srovn. Dr. Karla Knúrová—Th. Dr. J. Beran: *Christus medicus*. Str. 81-84.

Vzkriesenia mŕtvych.

Kristus Pán nielenže uzdravoval chorých, ale kriesil aj mŕtvych. Tak nám hovoria sv. evanjelia. Takéto vzkriesenia mŕtvych máme zaznamenané tri v Novom Zákone. To sú: vzkriesenie mládenca naimského (Lukáš 7. 11-17.), dcéry Jairovej (Matúš 9. 18-25.: Marek 5. 22-43.: Lukáš 8. 41-56.) a Lazára (Ján 11. 1-56.). Možno, že Kristus Pán vzkriesil aj viac mŕtvych, ale evanjelia nám spomínajú len tieto tri prípady.

Vzkriesenia mŕtvych sú nesporným dôkazom božstva Kristovho.

Lekárska veda dnes už hodne pokročila. Prelieva krv z jedného človeka do druhého. Lieči všelijaké zlomeniny a rany. Prevádza obdivuhodné operácie. Ale mŕtveho človeka vzkriesiť nevie a ani nebude vedieť. Tak ďaleko lekárstvo ešte nepokročilo a ani nepokročí.

Čo nedokáže lekárska veda, to dokázal Kristus Pán. On kriesil aj mŕtvych a to samým slovom. Ako to mohol urobiť? — Prirodzeným spôsobom istotne nie. Keď lekári nevedia vzkriesiť mŕtveho prirodzeným spôsobom, prirodzene to nemohol urobiť ani Kristus Pán. Ostáva nám teda len jedna možnosť, že Kristus Pán kriesil mŕtvych svojou božskou mocou. Vtedy, pravda, nemohol byť človekom, ale Bohom, veď mŕtveho môže vzkriesiť len Boh.

To je celkom zrejmé a uznajú to aj tí, ktorí zázraky zapierajú. Aby však predsa nemuseli uznať božstvo Kristovo, našli si výhovorku. Znie ona takto: „*Kristus Pán nevzkriesil nijakého mŕtvého . . . Mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár nezomreli, ale boli len zdanlive mŕtvi. Na slová Kristove sa prebrali zo svojej kataleptickej ztrnulosti a precitli. Ľud to nechápal a myslel si, že ich Kristus Pán vzkriesil.*“

Je tomu skutočne tak?

V niektorých románoch sa veľmi veľa píše o zdanlivej smrti. Hrdina niektorého sošitového románu sa aj tri razy stáva zdanlive mŕtvym. Stáva sa to najmä vtedy, keď je obklopený nebezpečnými nepriateľmi, ktorí číhajú na jeho život. Voľaktorý jeho priateľ mu prinesie nejakú tekutinu od čarodejnice. On ju vypije a stane sa zdanlive mŕtvym. Nepriatelia sú presvedčení, že zomrel a slávnostne ho pochovávajú do rodinnej krypty. V noci však prídu priatelia zdanlive mŕtveho, potajomky ho vyberú z rakvi a vzkriesia k životu. On potom po svojom precítnutí začne boj proti svojim nepriateľom. Na koniec aj zvíťazí nad nimi. Toto víťazstvo býva obyčajne dovŕšené svadbou románového hrdinu a šťastným manželstvom.

Takto to čítavame v románoch, v ktorých sú možné aj tie najväčšie nemožnosti. Hlavná vec je, aby sa našiel človek, ktorý za knihu zaplatí a prečíta ju. Väčšina románov obyčajne nemá so skutočnosťou nič spoločného a býva výplodom bujnej fantázie niektorého vreckového suchotinára. O dielach ozajstných spisovateľov-umelcov tu vôbec nehovorím. Tie nehybne ležia v knihovniach pod vrstvou viacročného prachu.

Nechajme však zdanlivú smrť románových hrdinov a pýtajme sa, či lekárstvo pozná nejaké prípady zdanlivej smrti?!

Áno.

Lekári nám hovoria, že sa skutočne vyskytujú prípady akejsi zdanlivej smrti.¹² Pri týchto prípadoch však poukazujú na niektoré zaujímavé zjavy. Pri zdanlivej smrti srdce ešte bije, hoc aj veľmi slabo. Dych pracuje,

¹² Viď o tom dielo dr. K. Knúrovej: *Christus Medicus?* Str. 87-90.

hoci len veľmi povrchné a nepravidelné. Tuhosť svalstva môže síce robiť dojem smrti, ale chýba smrteľná bledosť a mŕtvolný chlad. Telesná teplota býva zvýšená až nad normál. Tiež sa dajú zistiť na chorom aj iné prejavy života na pr. pohyb očným víčkom, tekavosť pohľadu . . . atď. Že ani reči nemôže byť o mŕtvolnom zápachu, je prirodzené.

Z tohoto vidieť, že sa **príznaky smrti pri zdanlivej mŕtvole neukazujú**. Niektorí z toho súdia, že neni možné, aby zdanlive mŕtvi boli z nedostatku pozornosti pochovaní.

Toľkoto nám hovoria lekári.

A teraz skúmajme už spomínané biblické prípady. Nešlo tu tiež o zdanlivú smrť? Neboli azda mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár len omylom považovaní za mŕtvych? — Priateľu, to je vytvorené. Istotne vieš zo skúsenosti, že ľud pri každom smrtnom prípade hľadá príznaky smrti. **Kým dýchajú pľúca, kým bije srdce a kým je telo teplé, príbuzní ešte vždy dúfajú, že smrť nenastala.** Keď však ustane dych, prestane tlkot srdca a telo vychladne, vzdajú sa všetkej nádeje. U príbuzných naimského mládenca, Jairovej dcéry a Lazára tiež nebolo ináč. Všetci traja boli miláčkami svojich príbuzných. Ich starostliví príbuzní, otec, matka, sestry sa istotne dobre presvedčili o ich smrti. Pri zdanlivej smrti — ako som ti spomnul — dych pracuje, srdce aspoň slabunko bije, chýbajú smrteľné škvrny a posmrtné postavenie zorníček a telesná teplota býva zvýšená. Povedz mi, ktorá matka, ktorý otec, ktorá dobrá sestra, ktorý príbuzný by dovolil za takýchto okolností pochovať svojho miláčka? Presvedčený som, že ani jedon. Boli by tu azda príbuzní biblických nebožtíkov výnimkou? To je predsa nemožné.

Priateľu, príbuzní mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára boli pevne presvedčení o smrti svojich miláčkov. A boli o nej presvedčení aj všetci tí, ktorí ich mŕtvoly videli.

Veď si len uváž!

Mládenca naimského už pochovávali. Zronená jeho matka sa nevedela prevýšiť vo svojom žiali. Neuspokojily ju ani sústrastné slová Pána Ježiša. Bola pevne presvedčená, že jej syn skutočne zomrel. Toho istého presvedčenia boli všetci tí, ktorí nebožtíka na poslednej ceste odprevádzali. (Lukáš 7. 11-17.)

Podobne bol každý presvedčený aj o smrti dcéry Jairovej. Keď Pán Ježiš vstúpil do domu Jairovho a povedal shromaždeným: *„Neumrelo dievča, lež spí“* — jednoducho sa mu vysmiali. (Matúš 9. 24.) Natoľko boli presvedčení o smrti dievčaťa.

O Lazárovi škoda vôbec hovoriť. Už štyri dni ležal v hrobe. Vlastná jeho sestra, Marta upozorňovala Pána Ježiša: *„Pane, už páchne, veď štyri dni je v hrobe!“* (Ján 11. 39.) Zronená sestra robila výčitky aj Pánu Ježišovi: *„Pane, keby si tu bol býval, môj brat nebol by umrel.“* (Ján 11. 21.) A keď ju Pán Ježiš chcel potešiť slovami: *„Tvoj brat vstane“*; — ona odpovedala: *„Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň.“* (Ján 11. 23-24.) Z tohoto vidieť, že Maria a Marta boly pevne presvedčené o smrti svojho brata.

Po uvážení týchto okolností prichádzame k presvedčeniu, že o zdanlivej smrti mládenca naimského, dcéry Jairovej a Lazára nemôže byť ani reči.

Pripustme však, že predsa boli len zdanlive mŕtvi. Vtedy nám treba ešte odpovedať na celý rad neobjasnených otázok. Musíme si odpovedať na otázku: **Odkiaľ vedel Pán Ježiš, že sú len zdanlive mŕtvi?**

Pohrebný sprievod mládenca naimského stretol náhodou. Máre rozkázal na zem položiť bez toho, že by bol predom videl mŕtvolu mládenca. Ako mu prišla na um myšlienka, že ten mládenec ešte žije? Ako mohol uhádnuť práve tú chvíľu, keď zdanlive mŕtvy precítnul? . . .

Podobne je to aj pri vzkriesení dcéry Jairovej. Pán Ježiš bol k nej zavolaný neočakávane. Išiel do domu Jairovho bez toho, že by bol vedel, na akú chorobu dievča zomrelo. Koľká by to bola od neho opovážlivosť, ísť tam?! Čo, keby predsa nebola len zdanlive mŕtva? Čo, keby neprišiel vo vhodnej chvíli? . . .

U Lazára nám vzniknú ešte ďalšie ťažkosti. Ten už štyri dni ležal v hrobe. Bol zavinutý do plátna a zamurovaný podľa zvyku židovského. Ako je to možné, že sa nezadusil? Ako uhádol Pán Ježiš pravú chvíľu Lazárovho precítnutia bez predbežnej prehliadky? . . .

To sú otázky, ktoré si nemožno objasniť bez uznania božstva Kristovho.

Napokon dovoľ ešte niekoľko myšlienok.

Lekársky je dokázané, že **zdanlive mŕtveho nemožno vzkriesiť slovami: „Mládenče, povedám ti vstaň!“, „Dievča, vstaň!“ „Lazáre, poď von!“** Tak sa zdanlive mŕtvi nekriesi.

Zakončime túto kapitolu! Mládenec naimský, dcéra Jairova a Lazár nemohli byť len zdanlive mŕtvymi. Umreli skutočne. Ich vzkriesenie si prirodzeným spôsobom vysvetliť nemožno. Keď si človek premyslí všetky okolnosti ich vzkriesenia a o veci uvažuje, musí sa osvedčiť o Kristu Pánovi: **„Bol to Pán života a smrti!“**

Prečo robil Pán Ježiš zázraky ?

Dosiaľ som ti obšírne rozprával o zázrakoch Pána Ježiša. Spomnul som ti aj pokusy popie-

račov zázrakov o prirodzené vysvetlenie skutkov Kristových. Ako si videl, všetky tieto pokusy stroskotaly. Zázraky Kristove nám nevysvetlí nijaká veda, nijaký učenec, lebo sa prirodzeným spôsobom ani vysvetliť nedajú.

Teraz sa pýtajme: *Prečo robil Kristus Pán zázraky?*

Odpovieme si aj na túto otázku.

Keď zavíta do Prahy vyslanec voľaktorého štátu, býva prijatý prezidentom. Pri tejto návšteve na hrade odovzdá prezidentovi svoje poverovacie listiny. Tými dokazuje svoje diplomatické poslanie.

Niečo podobného vidíme aj u Pána Ježiša.

Pán Ježiš sa vydával za Syna Božieho a žiadal, aby ho ľudia uznali za Boha.

A tu sme u jadra celej veci.

Vtedajšiemu ľudu nestačilo, že sa Kristus Pán vydával za Syna Božieho. On žiadal od neho, aby svoje tvrdenie aj dokázal. Celkom otvorene sa ho spýtali Židia: „*Jaký znak nám ukážeš, že toto robíš?*“ (Ján 2. 18.) Židia totiž očakávali inakšieho Mesiáša. Boli presvedčení, že ich Mesiáš príde v moci a sláve a oslobodí ich od jarma rímskeho. Keďže sa Kristus Pán narodil v chudobe, nemohli ho uznať za túženého Mesiáša. Oni ho považovali za syna tesárovho. Keď teda Kristus Pán chcel, aby ho uznali za Syna Božieho, musel im podať dôkazy svojho božstva. Takýmito dôkazmi boli zázraky. Zázraky boli najlepším dôkazom, že Kristus Pán nie je obyčajným človekom. O tom boli presvedčení aj nepriatelia Kristoví a preto stále žiadali, aby Pán Ježiš urobil nejaký zázrak. Vedeli veľmi dobre, že ten, ktorý je Synom Božím, musí byť Pánom prírody, života a smrti: musí vedieť aj zázrakmi dokázať svoje božské poslanie.

Toto bolo príčinou zázrakov Kristových. Cudzí vyslanec poverovacími listinami musí dokázať svoje diplomatické poslanie. Takýmito poverovacími listinami boli zázraky Krista Pána. Nimi Kristus Pán nad slnko jasnejšie dokazoval vtedajšiemu ľudu židovskému, že je Synom Božím.

Pán Ježiš sa aj sám odvolával na zázraky ako na najlepšie dôkazy svojho božstva.

Keď bola v Jeruzaleme slávnosť posvätenia chrámu, Židia sa ho pýtali: „*Dokedy nám budeš rozčuľovať dušu? Jak si ty Kristus, povedz nám to otvorene.*“ Pán Ježiš im odpovedal: „*Povedám vám to a neveríte. Skutky, ktoré ja konám v mene Otca, tie vydávajú svedectvo o mne.*“ (Ján 10. 24-25.) Keď ho potom chceli kameňovať preto, že sa vydával za Syna Božieho, hovoril im: „*Jestli nekonám skutky svojho Otca, neverte mi. Ale jestli konám, keď už mne nechcete veriť, verte skutkom . . .*“ (Ján 10. 37-38.)

Raz prišli k Pánu Ježišovi učeníci sv. Jána Krstiteľa a pýtali sa ho: „*Ty si ten, ktorý má prísť alebo iného očakávame?*“ On sa vtedy odvolal na svoje zázraky: „*Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli; slepí vidia, chromí chodia, prašiví sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi sa kriesia . . .*“ (Matúš 11. 3-5.)

Inokedy sa zas vyslovil: „*Skutky, ktoré mi dal Otec, aby som ich vykonal, tieto skutky, ktoré ja činim, vydávajú svedectvo o mne, že Otec ma poslal.*“ (Ján 5. 36.)

Niet teda pochybnosti, že Kristus Pán len preto konal zázraky, aby nimi dokázal svoje božstvo. Zázraky boli overovacou listinou jeho božského poslania.

Pán Ježiš trpko vyčítal tým mestám, ktoré sa nedaly pohnúť jeho zázrakmi. „*Beda ti, Korozaím, — hovoril raz — beda ti, Betsaida; lebo keby sa v Tyru a v Si-*

done byly staly zázraky, ktoré sa staly vo vás, dávno by vo vreci a popole byly činily pokánie. Avšak povedám vám: Tyru a Sidonu ľavnejšie sa povedie na súdny deň, nežli vám. A ty Kafarnaum, či budeš až do neba povyšovaný? Až do pekla sostúpiš; lebo keby sa v Sodome byly staly zázraky, ktoré sa staly v tebe, snáď by bola zostala až po tento deň. Avšak povedám vám, že zemi Sodomčanov ľavnejšie sa povedie na súdny deň, nežli tebe.“ (Matúš 11. 21-24.)

Keby Pán Ježiš svoje zázraky nebol považoval za najlepšiu dôkaz svojho božstva, istotne by nebol povedal tieto tvrdé a prísne slová.

Priateľu, Kristus Pán zázrakmi dokazoval svoje božstvo. Vidieť to jasne aj z toho, že nikdy nerobil zázraky na ukojenie ľudskej zvedavosti. Zázraky robil výlučne len vtedy, keď musel dokazovať svoje božstvo. (Matúš 12. 38.: Lukáš 23. 8.). Kedykoľvek sa vydával za Syna Božieho, vždy sa odvolával na zázraky ako na nezvratný dôkaz svojho tvrdenia.

Nemožno pochybovať, že **sú zázraky najlepším svedectvom božstva Kristovho. Sú to totiž také skutky, ktoré nemôže vykonať nijaký človek, nijaký učenec, ale len Boh.**

Prečo robil Pán Ježiš zázraky? — tak sme sa pýtali na začiatku tejto kapitoly. Prečo?? — Len preto, aby nimi dokázal svoje božstvo. — A podarilo sa mu to dokázať? — Áno, podarilo. — Zástupy ľudu židovského vidiac tieto zázraky uznaly Pána Ježiša za Boha a preukazovali mu božskú poctu.

A čo urobíš ty, priateľ môj?

Skúmal si zázraky Krista Pána a videl si, že sa prirodzeným spôsobom vysvetliť nedajú. Čo teraz? Ako si ich vysvetliť? Človek predsa také skutky konať nemô-

že. Nepozostáva ti nič iného len povedať: „**Tak bol Kristus Pán Bohom!**“ To je jediná správna odpoveď.

A že je to tvoje presvedčenie správne, uvidíš, keď sa ešte porozprávame o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša.

Pred pohanským sudcom.

Bolo to v druhej polovici tretieho storočia, keď pred pohanským sudcom, Olibriom stála v Antiochii kresťanská panna, sv. Margita. Bola pre svoju vieru hrozne mučená: bičovaná, na škripec natiahnutá, žeravým železom pálená, a konečne sťatá.

Keď stála pred sudcom, statočne bránila svoju vieru:

— Nič na svete ma neodtrhne od Krista! — hovorila.

— Akože? — volal posmešne pohan. — Či môže byť väčší nesmysel, ako človeka uznávať za Boha, človeka, ktorý bol ukrižovaný? . . .

— Odkiaľ vieš, že Kristus bol ukrižovaný? — pýtala sa panna.

— Z vašich kníh! — odpovedal sudca.

— No — hovorila sv. Margita — v tých knihách, kde je zaznamenaná smrť Kristova, je písané aj to, že Kristus vstal z mŕtvych. My veríme v Krista nielen preto, že trpel a zomrel; ale že vstal z mŕtvych, že z vlastnej moci vstal z hrobu. Preto jemu prináleží moje srdce, moja duša a keby som mala tisíc životov, všetky by som ich obetovala za neho! . . .

Pravdu hovorila tá svätica. Keby Kristus Pán bol len zomrel, nikto by ho neuznával za Syna Božieho. Visel predsa na kríži ako najbiednejší otrok. Zomrel ako zločinec medzi lotrami. Dokonal svoju pozemskú púť za posmechu svojich nepriateľov. Povedz mi, kto

ho tak videl umierať, či by bol uveril, že tam umiera Boh? Veď hľa, ešte aj apoštolovia sa od neho odvrátili! A oni predsa boli svedkami jeho zázrakov. Oni ho videli stáť pri človekovi, ktorý 38 rokov sa nemohol pohnúť. Počuli, ako mu povedal: „*Vstaň, vezmi si posteľ a choď!*“ (Ján 5. 8.) Oni sa na vlastné oči presvedčili, ako sa ten chorý uzdravil. Oni videli, ako Pán Ježiš jediným slovom utíšil rozbúrené more. (Marek 4. 35-40.) Oni boli svedkami toho, keď vzkriesil z hrobu Lazára slovami: „*Lazáre, poď von!*“ (Ján 11. 43.) Oni boli prítomní vtedy, keď vzkriesil mládenca naimského, dcéru Jairovu atď. . . . A predsa aj títo apoštolovia začali pochybovať o jeho božstve. Utekli, schovali sa, zavreli sa. Ztratili všetku nádej. Jasne to vyčítať zo slov dvoch učeníkov idúcich do Emmaus: „*My sme úfali, že on vykúpi Izraela: ale teraz je tomu všetkému dnes tretí deň, čo sa to stalo.*“ (Lukáš 24. 21.) Ako by hovorili: My sme úfali, ale už nedúfame, neveríme ani tým ženám, ktoré našly jeho hrob prázdny.

Tu bolo treba nezvratného dôkazu, že je Kristus Pán pravým Bohom.

Takýmto dôkazom je zmŕtvychvstanie Pána Ježiša.

Či Pán Ježiš na kríži skutočne zomrel?

Kto raz zomrel, už viac neožije. Tak nám hovorí skúsenosť. Kristus Pán však bol výnimkou. On zomrel a predsa — ako sám predpovedal — tretieho dňa vstal z mŕtvych. Toto zmŕtvychvstanie je nesporným dôkazom jeho božstva.

Cítia to aj popierači božstva Kristovho a aby svoje svedomie predsa len nejak uspokojili, začali do sveta hlásať, že Kristus Pán vlastne nezomrel na kríži.

Je to pravda?

Nie, priateľu.

Všetky okolnosti ukrižovania Krista Pána pad slnko jasnejšie svedčia, že Pán Ježiš skutočne zomrel.

Uvažuj len trošku a presvedčíš sa o tom.

Utrpenie Pána Ježiša začalo sa vlastne na hore Olivovej, kde ho opanovala veľká stiesnenosť. Vidieť to z jeho vlastných slov: *„Smutná je moja duša až na smrť!“* (Marek 14. 34.) Táto stiesnenosť a duševná sklúčenosť vynútila až krvavý pot. K nej potom pristúpila zrada Judášova, ktorá len zväčšila duševné bolesti Krista Pána.

Kristus Pán bol sviazaný a ako nejaký zločinec vedený k najvyššiemu kňazovi, Kaifášovi. Bol vypočúvaný a pri tomto vypočutí na vlastné uši musel počúvať podlé, nepravdivé a zlomyseľné obvinenia od svojich nepriateľov a pouličnej luzy. To ešte nebolo všetko. Po skončení výsluchu bol bitý, posmievaný a opluvaný. Tak to trvalo až do rána. Celá noc prešla bez toho, že by aspoň na chvíľočku bol mohol zažmúriť oči.

Ráno ho odviedli k Pontskému Pilátovi. Cestou sa mu posmievali tí istí ľudia, ktorí mu pred niekoľkými dňami privolávali radostné „Hosanna.“

U Piláta Pán Ježiš znovu musel počúvať falošné obvinenia, ktoré sa istotne bolestne dotýkali jeho duše.

Pilát ho poslal k Herodesovi. Ten ho dal obliecť do posmešného rúcha a poslal nazpäť.

Po ďalšom vyšetrovaní nasledovalo hrozné bičovanie. Pán Ježiš bol zo šiat vyzlečený a priviazaný k stĺpu. Bezcitní a krvilační vojaci ho začali šľahať po obnaženom chrbte. Bolo to ukrutné bičovanie. Rímski občania mali aspoň tú výhodu, že mohli byť bičovaní prútmi, ale Kristu Pánovi sa tejto výhody nedostalo. Ako každý príslušník cudzieho národa bol bičovaný remienkami, na ktorých boly pripevnené olovené guľky.

Od úderov týchto nástrojov trhala sa koža, srčala krv a odsúdenec čoskoro padol k nohám svojich katov, vystavujúc ich surovosti všetky čiasťky svojho tela. Bičovanie u Rimanov bolo tak ukrutné, že nejedon odsúdenec skonal pri ňom. Ani nie divu, veď nebolo stanovené, ako dlho má bičovanie trvať. Bičovanie Krista Pána zaiste nebolo mierne. Nebolo to totiž obvyklé bičovanie prípravné pred ukrižovaním, ale trest konečnoplatný, po ktorom chcel Pilát Pána Ježiša prepustiť. Jasne to vidieť zo slov Pilátových: „*Potrescem ho teda a prepustím.*“ (Lukáš 23. 16.) Vojaci Pána Ježiša vôbec nešetrili a to tým viac, že bol obžalovaný zo vzbúry proti cisárovi. Okrem toho boli povzbudzovaní k surovosti výkrikmi rozoštvaného ľudu.

Po hroznom bičovaní nasledovalo trním korunovanie. Bolo to niečo neobyčajného. Chcel to byť výsmech Krista Pána preto, že sa vydával za kráľa. Bolesti Krista Pána pri tomto trním korunovaní musely byť veľké.

Konečne po dlhom týraní a posmievaní predviedli Pána Ježiša znovu pred Piláta. Pohľad na jeho dokrva venú postavu zatriasol aj samotným Pilátom, hoci bol navyknutý na krv. Ten ukázal Pána Ježiša Židom so slovami: „Ajhľa človek!“ Myslel si, že sa pohľadom na ubičovaného Krista Pána obmäkčia srdcia rozzúrených Židov. Avšak všetko márne. Židia žiadali smrť Pána Ježiša. Pilát zpočiatku chcel zachrániť Krista, ale bol slabúchom. Podľahol a odsúdil nevinného Pána Ježiša na smrť kríža.

Podľa rímskeho zvyku Kristus Pán sám si musel odniesť svoj kríž na miesto popravné. Vtedy už bol utrpením celkom vyčerpaný. Ledva kráčal s krížom ulicami Jeruzalema. Natoľko už bol soslabsnutý, že tri razy padol pod krížom. Pri treťom padnutí sa obávali Židia, že by im mohol na ceste umrieť a oni by sa ne-

mohli tešiť z jeho ukrižovania. Zavolali teda Šimona Cyrenejského, aby mu pomohol kríž niesť. Ten mu ho pomohol odniesť až na Kalváriu.

Keď došli na Kalváriu, vojaci podľa židovského zvyku podali Pánu Ježišovi víno smiešané so žlčou, aby zmiernili jeho bolesti. On ho okúsil, ale neprijal. Chcel pretrpieť všetku horkosť svojho umučenia. Potom mu svliekli šaty a nasledovalo ukrižovanie. Prerazili mu klinecami ruky a nohy a pribili ho na kríž. Tým bola vlastne poprava skončená, ale nebol ešte koniec utrpeniu.

Kristus Pán celé tri hodiny visel na kríži. Za ten čas pretrpel veľa. Jeho muky ešte zväčšovali jeho nepriatelia, ktorí si posmech robili z jeho utrpenia. Konečne po trojhodinovom utrpení Kristus Pán sklonil hlavu a zomrel.

No a teraz sa pýtajme: Zomrel skutočne?

Áno, priateľu. Kristus Pán skutočne zomrel.

Ukrižovanie bolo totiž popravou veľmi bolestnou, takže muselo končiť smrťou. Rany od klinec zapríčinily veľkú ztratu krvi a zavinily pomalú smrť. Ukrižovaní sa obyčajne dlhší čas trápili na kríži a niektorí umreli až o niekoľko dní. Kristus Pán umrel pomerne dosť chytro. To je aj pochopiteľné, veď s ním ani nezachádzali tak ako s obyčajnými odsúdencami. Jeho ukrižovanie bolo o veľa trápnejšie a bolestnejšie. U neho teda musela nastať smrť skôr ako u obyčajných odsúdencov. Isté je však, že Kristus Pán skutočne zomrel. Každé ukrižovanie totiž muselo skončiť smrťou a zachrániť nejakého ukrižovaného vôbec nebolo možno. Rímska stráž dávala na to veľký pozor, aby sa odsúdenec nejako nezachránil a **neodišla od kríža, kým ukrižovaný nedotrpel.** Tak to bolo aj pri ukrižovaní Krista Pána. Je preto isté, že Kristus Pán na kríži skutočne zomrel.

Dosvedčujú to aj niektoré okolnosti.

Uvediem ti ich v krátkosti.

Rimania obyčajne nedovolili pochovať mŕtvolu ukrižovaného, nechali ju na kríži, až kým nezhnila a nerozpadla sa. Pochovať mŕtvolu ukrižovaného sa dovoľovalo len vo výnimočných prípadoch. Palestína bola však výnimkou. Tam Rimania dovolili pochovať ukrižovaného ohľadom na zákon židovský, ktorý predpisoval, aby odsúdenec nevisel na kríži dlhšie ako jeden deň. (Deut. 21. 23.) V smysle tohoto zákona nesmelo ostať cez noc na kríži ani telo Pána Ježiša a to tým viac, lebo bolo práve pred Veľkou nocou. Veľkonočná slávnosť nesmela byť rušená pohľadom na ukrižovaného. Z týchto dôvodov išli Židia k Pilátovi a prosili ho, aby im dovolil Pána Ježiša pochovať. Pilát hneď poslal na Kalváriu vojakov. Keď títo došli na Kalváriu, dvaja lotri ešte dýchali. Aby im teda urýchlili smrť, podľa vtedajšieho zvyku polámali im kosti. U Krista Pána už nenašli nijakej známky života. Kostí mu nepolámali, ale jeden z vojakov mu kopijou prerazil bok. „*A hneď vyšla krv a voda.*“ (Ján 19. 34.) Toto prebodnutie stalo sa celkom podľa rímskej obyčaje. U Rimanov totiž tak zvaný confector-dobýjač prebodnul srdce každého odsúdenca skôr, ako bola jeho mŕtvola pochovaná. Tak sa to robilo aj pri gladiátoroch bez ohľadu na to, či už zomreli alebo ešte dýchali. Týmto prebodnutím bola smrť Kristova bezpečne zistená. Keby v tej chvíli aj bola bývala v ňom nejaká iskra života, rana kopijou by ju istotne bola vyhasila.

K večeru prišiel na Kalváriu Jozef z Arimatie a Nikodém. Vojaci práve chceli složiť mŕtvoly s kríža. Službu konajúci stotník dal Jozefovi z Arimatie času, aby si od Piláta vyžiadal úradné povolenie na pochovanie mŕtvoly Pána Ježiša. Jozef odišiel k Pilátovi, ale ten

nechcel veriť že Pán Ježiš už zomrel. Hneď si dal zavolať stotníka a pýtal sa ho, či Kristus skutočne zomrel. Stotník úradne hlásil smrť Krista Pána a po jeho úradnom osvedčení Pilát dovolil Pána Ježiša pochovať. Bolo totiž rímskou obvyčajou neodopierať útechy priateľom odsúdeného.

Po obdržaní úradného povolenia Jozef z Arimatie a Nikodém složili telo Pána Ježiša s kríža. Pomazali ho voňavými masťami a ovinuli ho do plátna. Ruky, nohy a celé telo obkrútili dlhými plátenými pásmi a hlavu zabalili do šatky. Potom vložili mŕtvolu do kamenného hrobu. K hrobu privalili ťažký kameň a odišli.

Ako vidíš, priateľu, všetko nasvedčuje tomu, že Pán Ježiš naozaj zomrel.

Presvedčení boli o tom *vojaci* a preto nepolámali jeho kosti.

Presvedčený bol o tom *confector-dobýjač*, ktorý mu kopijou prepichol bok.

Presvedčený bol o tom *službu konajúci stotník*.

Presvedčený bol o tom *Pilát*, lebo by ináč nebol dal povolenie k pohrebu.

Presvedčení boli o tom *nepriatelia Krista Pána*, ktorí spokojne odišli s Kalvárie v tom povedomí, že je už dielo pomsty dokonané.

Presvedčení boli o tom *priatelia Krista Pána*, ktorí mŕtvolu Kristovu s kríža skladali, balzamovali a pochovali.

Presvedčená bola o tom aj *Panna Maria*, ktorá dovolila pochovať mŕtvolu svojho milého Syna. Istotne by to nebola dovolila, keby bola v ňom našla čo len najmenšiu iskierku života.

Pripusťme však, že sa všetci títo mýlili a Kristus Pán nebol mŕtv. Tak by bol musel zomrieť pod bre-

menom plátna, napusteného voňavými masťami. Bol by sa musel zadusiť v uzavrenom hrobe.

Akokoľvek teda uvažujeme, vždy sa presvedčíme, že Pán Ježiš skutočne zomrel. Áno, zomrel. Nezomrel v skrytosti, ani na opustenom mieste, ani v úzkom kruhu rodinnom a v rukách matky. Zomrel verejne na kríži uprostred zúrivého zástupu, pred očami svojich najväčších nepriateľov a rímskych vojakov. Všetci, ktorí videli jeho posledné chvíle, boli presvedčení o jeho skutočnej smrti. Preto ani my nemôžeme byť o tom v pochybnostiach. Musíme uznať, že do hrobu bolo vložené **mŕtve telo Pána Ježiša.**

Stráž pri hrobe.

Pán Ježiš — ako si videl — skutočne zomrel na kríži. Jeho mŕtvola bola s kríža sňatá, zabalzamovaná a *„jako je u Židov obyčaj“* (Ján 19. 40.) pochovaná. Na otvor hrobu bol privalený ťažký kameň. Priatelia Krista Pána s hlbokým zármutkom odchádzali od zavretého hrobu, veď so svojím Majstrom pochovali aj všetky svoje nádeje.

Nepriatelia Kristoví si spokojne vydýchli. Kristus Pán bol už mŕtvy, pochovaný a tak nemali sa už koho obávať. Len jedna myšlienka ich znepokojovala. Kristus Pán totiž za svojho života hovorieval, že na tretí deň vstane z mŕtvych . . . *„Čo, keby tak naozaj vstal z mŕtvych?!“* — mysleli si. *„Ale nie, to sa nemôže stať“* — uspokojovali sami seba. *„On už zomrel, čoho sa teda báť? . . . Nanajvýš by mohli apoštolovia ukradnúť jeho mŕtvolu a potom by mohli rozchyrovať, že vstal z hrobu. Toto však ľahko prekazíme. Postavíme k hrobu stráž a potom nech prídu apoštolovia!“* Takto rozmýšľali farizeji po smrti Pána Ježiša. Ledva sa dočkali druhého

dňa. Myšlienka, že by apoštolovia mohli ukradnúť z hrobu mŕtvolu Pána Ježiša, im nedala pokoja.

V sobotu ráno farizeji nehľadiac na slávnosť veľkonočnú ponáhľali sa k Pilátovi a povedali mu: „*Pane, rozpamätali sme sa, že ten svoditeľ ešte za živa riekol; po troch dňoch zase vstanem. Rozkáž teda strážiť hrob až do tretieho dňa, aby snád neprišli jeho učeníci a ukradli ho a riekli ľudu; vstal z mŕtvych a bude posledný blud horší od prvého. Riekol im Pilát: „Máte stráž, idte, strážte si, ako rozumiete.“* (Matúš 27. 63-65.) Chrám jeruzalemský totiž oplýval veľkými pokladmi a preto ho stále strážila čata rímskych vojakov. Na túto stráž myslel Pilát, keď povedal farizejom: „*Máte stráž, idte, strážte si, ako rozumiete!*“ Že by Pilát bol myslel na nejakú stráž židovskú, je nemysliteľné. Rimania v tých neistých časoch neradi ponechávali zbraň v rukách nespoľahlivých Židov. Išlo tu teda o chrámovú stráž rímsku.

Farizeji poslúchli Piláta a postavili k hrobu Pána Ježiša niekoľko rímskych vojakov. Najprv sa presvedčili, či je ešte mŕtvola Pána Ježiša v hrobe a potom hrob zapečatili. Znali rímsku vojenskú disciplínu a vedeli, že títo rímski vojaci nepripustia nikoho k hrobu. Vedeli dobre aj to, že je rímsky vojak spoľahlivý a keby na stráži zaspal alebo zo stráže utiekol, istotne je synom smrti.

Farizeji teda boli istí svojej veci a spokojne odchádzali domov od zapečateného a vojakmi stráženého hrobu Pána Ježiša.

Prázdny hrob.

Bol tretí deň po ukrižovaní Pána Ježiša, . . . bolo nedeľné ráno. Na svitaní sa tri ženy ponáhľaly k hrobu Pána Krista. Bola to Maria Magdalena, Maria, matka

Jakubova a Salome. Niesly sebou voňavé masti, ktorými chcely pečlivejšie pomazať mŕtve telo Pána Ježiša. Cestou ich znepokojovala jedna myšlienka. *„Ktože nám odvali kameň odo dveri hrobových“* — pýtaly sa jedna druhej. *„Bol totižto veľmi veľký.“* (Matúš 16. 3-4.) Táto myšlienka ich trápila celou cestou. Vojakov sa vôbec neobávaly. Ani im len nenapadlo, že farizeji postavili k hrobu stráž, ktorá by ich mohlo zadržať.

Na Kalvárii ich čakalo veľké prekvapenie. **Kameň od hrobu bol odvalený a hrob prázdny.**

Keď to videla Maria Magdalena, ponáhľala sa späť do Jeruzalema. Súc presvedčená, že mŕtve telo Krista Pána farizeji niekde ukryli, starostiplne oznamovala Petrovi a Jánovi: *„Vzali Pána z hrobu a nevieme, kam ho položili.“* (Ján 20. 2.) Peter a Ján bez váhania bežali k hrobu. Mladší Ján dobehol skôr, ale nevšiel do vnútra. Nazrel do hrobu *„a keď sa nahol, videl ležať plachty.“* (Ján 20. 5.) Čoskoro za ním dobehol aj Peter. Ten vošiel do hrobu *„i uzrel položené plachty, a šatku, ktorú mal na hlave, nie položenú s plachtami, ale osobitne svinutú na inom mieste.“* (Ján 20. 6-7.) Za Petrom vošiel do hrobu aj Ján. Všade hľadali mŕtvolu Pána Ježiša, ale darmo. Okrem plachiet a šatky inšieho v hrobe nenašli. O mŕtvoľe Krista Pána nebolo ani len stopy. Bezradne sa teda vrátili do mesta.

Sotvaže odišli, prišlo k hrobu niekoľko galilejských žien. Po príklade dvoch Marií a Salomy aj ony chcely nabalzamovať mŕtvolu Kristovu. Medzi týmito bola aj Johanna, manželka Chusa, dozorca Heroda Antipa. Keď videly hrob otvorený, zrýchlily krok. Vošly do hrobu, ale mŕtvolu Krista Pána darmo hľadaly. Hrob bol prázdny.

Na tretí deň ráno priatelia Krista Pána teda darmo hľadali mŕtvolu svojho Majstra. Kameň od hrobu bol od-

valený a hrob prázdny. Len plachty, do ktorých bol Spasiteľ zabalený, svedčily, že tam bol Kristus pochovaný. Pri hrobe už nebolo nijakých vojakov a po Kristovi ani stopy.

Ba, čo sa s ním stalo???

Krádež mŕtvoly.

Čo sa stalo s Pánom Ježišom? — táto otázka trápi-la priateľov Kristových pri prázdnom hrobe na Kalvárii. A táto otázka zaujíma teraz aj nás.

Ako odpoveď hneď nám príde na um myšlienka: Voľakto odniesol mŕtvolu Krista Pána a pochoval ju niekde inde. Nie je to, pravda, nová myšlienka. Prišla na myseľ už Marii Magdalene, keď našla prázdny hrob Pána Ježiša. Ako nám Písmo sväté rozpráva, ponáhľala sa k Petrovi a Jánovi a nastrašene im oznamovala: *„Vzali Pána z hrobu a nevieme, kde ho položili.“* (Ján 20. 5.)

Kto to však urobil? Kto odniesol mŕtvolu Krista Pána z hrobu?

Sú len dve možnosti: alebo odniesli Krista Pána z hrobu jeho nepriatelja alebo jeho priatelja.

Najprv si všimnime prvej možnosti.

Mohli skryť mŕtvolu Krista Pána farizeji?

Áno, mohli. Neprekážal im v tom nikto. Oni postavili stráž k hrobu, mohli ju teda bez všetkých ťažkostí odvolať. Prípadne mohli ísť k Pilátovi a žiadať jej odvolanie. Ako postavili stráž k hrobu, tak ju mohli aj preč poslať. Po odchode stráže mohli potom mŕtvolu Pána Ježiša z hrobu vybrať a niekde skryť. Vyrušovania sa vôbec nemuseli obávať, veď boly sviatky veľkonočné. Urobiť to teda mohli, lenže je ešte otázka, či to aj sku-

točne urobili? A o tomto už možno pochybovať. Ja to považujem za celkom nemožné.

Dokazuje mi to počínanie farizejov. Ako ti je známo, farizeji sa báli, že apoštolovia ukradnú mŕtvolu Pána Ježiša z hrobu. Z tejto príčiny postavili stráž k zapecatenému hrobu Kristovmu. Prečože by boli túto stráž neskôršie odvolali? Veď by sa jej odvolaním boli u Piláta len blamovali a to oni urobiť akiste nechceli. Prečo by aj boli ukryli mŕtvolu Krista Pána? Veď by tým mimovoľne boli dali podnet k rečiam, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych a tým by si boli viac škodili ako osožili.

Dokazujú mi to aj iné okolnosti.

Keď bol najdený prázdny hrob Pána Ježiša, začalo sa verejne rozprávať, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych. Po nanebovstúpení Pána a soslání Ducha Svätého hovorilo sa o tom už v celom Jeruzaleme. Sv. Peter pred viactisícovým zástupom hlásal: *„Mužovia izraelski, poslúchajte tieto slová. Ježiša Nazaretského, muža od Boha medzi vami osvedčeného mocnými činmi a zázrakmi a znameniami . . . pribili ste a usmrtili . . . Tohoto Ježiša vzkriesil Boh, čoho my sme všetci svedkami . . .“* (Skutky Ap. 2. 22-32.) Táto presvedčivá reč Petrova hlbokým dojmom pôsobila na shromaždený ľud. Hneď sa dalo pokrstiť asi tritisíc duší. A ako sa zachovali vtedy farizeji? Ozvali sa azda proti tomuto tvrdeniu Petrovmu? Vyvrátili ho? — Nie. — Myslíš, že by sa neboli ozvali, keby oni boli skryli mŕtvolu Kristovu? Ja som presvedčený, že by neboli mlčali, veď svojím priznaním sa ku krádeži boli by mohli zadať smrteľnú ranu vzťahajúcemu sa kresťanstvu.

Spomniem ti iný prípad.

Po uzdravení chromého pri dverách chrámových sv. Peter znovu kázal o zmŕtvychvstaní Kristovom. Pre túto reč dali ho farizeji chytiť aj so sv. Jánom, lebo boli

„namrzení, že učili ľud a ohlasovali v Ježišovi vzkriesenie z mŕtvych.“ (Sk. Ap. 4. 2.) Potrestať sa ich však báli, len sa radili: *„Čo spravíme týmto ľudom? Lebo známy je ten zázrak . . . všetkým prebývajúcim v Jeruzaleme a nemôžeme ho odtajiť.“* (Sk. Ap. 4. 16.) Potom zakázali sv. Petrovi a Jánovi rozprávať o zmŕtvychvstaní Kristovom a pustili ich na slobodu. (Sk. Ap. 4. 21.) Apoštolovia len ďalej kázali o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša. Veľrada ich zato znovu dala chytiť, ale oni aj pred veľradou hlásali zmŕtvychvstanie Kristovo. Pre túto opovážlivosť mali byť potrestaní smrťou, ale Gamaliel ich zachránil. Boli len ubičovaní a pustení na slobodu. (Sk. Ap. 5. kap.)

No a teraz mi povedz: boli by si farizeji takto počínali, keby boli niekde ukryli mŕtvolu Krista Pána? — Nie, priateľu. — Naopak, boli by vystúpili proti apoštolom. Boli by im povedali verejne: *„Čo vy tvrdíte, nie je pravda. Kristus nevstal z mŕtvych. My sme ho vybrali z hrobu a my sme skryli jeho mŕtvolu. Ak tomu neveríte, poďte, ukážeme vám ju!“* Potom by boli zaviedli zástupy ľudu a apoštolov k úkrytu mŕtvoly a mŕtvolu im ukázali. To by bola bývala tá najúčinnnejšia zbraň veľrady proti apoštolom.

No, farizeji tejto zbrane nepoužili. Prečo? — Preto: lebo takejto zbrane v rukách nemali, lebo mŕtvolu Kristovu oni neskryli.

Čo sa teda stalo s mŕtvolou Krista Pána?

Neskryli ju azda apoštolovia?

Ani táto myšlienka nie je nová. Už Židia hlásali po zmŕtvychvstaní Krista Pána, že apoštolovia ukradli mŕtvolu Kristovu. Farizeji podplatili tých vojakov, ktorí strážili hrob a rozkázali im: *„Povedzte, že jeho učenci prišli v noci — a ukradli ho, keď sme my pospali. A ke-*

by sa to dopočul vladár, my ho prehovoríme a vás zabezpečíme.“ (Matúš 28. 13-14.)

Mohli apoštolovia ukradnúť mŕtvolu Krista Pána?
Nie, priateľu.

Rozmýšľaj len!

Akože mohli apoštolovia ukradnúť mŕtvolu Krista Pána? Na hrob bol predsa privalený ťažký kameň a stála pri ňom stráž. A to veru nebola nejaká nespôhlivá stráž, ale rímska. Neboli to teda len sluhovia Kaifáša, ale rímski vojaci. Farizeji totiž chceli mať pri hrobe spoľahlivých ľudí. Vedeli dobre, že takýmito môžu byť len rímski vojaci, ktorí radšej zahynú, ako by mali zaspať na stráži alebo utiecť s miesta, kde ich povinnosť postavila. Zato išli k Pilátovi s prosbou, aby dal strážiť hrob Pána Ježiša do tretieho dňa. Keby boli chceli postaviť k hrobu Židov, iste by neboli pýtali stráž od Piláta. Pilát ich síce odkázal na chrámovú stráž, ale aj tá pozostávala z rímskych vojakov. Že pri hrobe Pána Ježiša stáli rímski vojaci, vidieť aj zo slov, ktorými farizeji uspokojovali naľakaných vojakov: *„Keby sa to dopočul vladár, my ho prehovoríme a vás zabezpečíme.“* (Matúš 28. 14.) Židovských strážcov by nebolo treba takto tešiť, lebo tí by sa nemuseli obávať trestu Pilátovho. On nimi nedišponoval. Isté je teda, že pri hrobe Pána Ježiša stáli neohrození rímski vojaci, ktorí pod trestom smrti nesmeli opustiť to miesto, na ktoré ich postavila vojenská povinnosť.

O rímskej vojenskej disciplíne jasne hovorí nasledujúci príklad.

V roku 79. pr. Kr. nastal sopečný výbuch talianskej sopky Vesuvu. Horúca láva zaliala celé okolie a popol pochoval celé mestá, medzi nimi aj Pompei. Keď prišlo toto nešťastie, nastrašení ľudia utekali z mesta, aby si zachránili život. A vtedy stál na stráži v Pompei rímsky

vojak. Povinnosť ho tom postavila. Vo veľkej trme-vrme pri výbuchu Vesuvu zabudli na neho a neodvolali ho. Keď už všetko utiekalo z mesta, ten vojak len stál na svojom mieste. Prišla horúca láva, zaliala všetko, ale on sa ani len nehnul z miesta. Stál na svojom mieste až kým ho láva nepochovala. Keď sa konali nedávno v Pompei vykopávky, našli tohoto vojaka stáť na stráži. A dnes najvzácnejším pokladom neapolského Borbonického múzea je helma, pancier a kopija tohoto hrdinského vojaka, ktorý radšej zahynul, ako by bol pošpinil česť rímskeho legionára.

Priateľu, takíto hrdinskí rímski vojaci strážili aj hrob Pána Ježiša. Je preto nemožné, aby takíto bojovníci zaspali na stráži alebo dovolili voľakomu odniesť mŕtvolu Krista Pána. Oni stáli na svojom mieste až do tých čias, kým Pán Ježiš nevstal z hrobu a kým sa nepresvedčili, že hrob je prázdny. Potom utiekali oznámiť, čo sa stalo. Pri prázdnom hrobe stráž držať by bolo bývalo veľkou hanbou pre rímskeho vojaka.

Rozmýšľajme však ďalej!

Mŕtvolu Krista Pána vraj ukradli apoštolovia. Lenže mi povedz, kde vzali títo jednoduchí ľudia toľko smelosti, aby išli ukradnúť mŕtvolu stráženú rímskymi vojakmi? Vieš dobre, ako zbabele sa chovali na hore Olivovej, keď sluhovia Kaifáša chytili Pána Ježiša. Všetci utiekli od strachu. Peter síce vytasil meč, ale neskôršie na slová jednoduchej slúžky tri razy zaprel svojho Majstra. A títo apoštolovia by sa boli opovážili ukradnúť mŕtvolu z hrobu?! To ja neverím. Radi boli, chudáci, že aj ich nechytili. Báli sa ukázať aj na ulicu, veď nešli ani len na pohreb svojmu Majstrovi. Boli celkom zronení a sklamaní. Kým ešte Kristus Pán žil, považovali ho za Mesiáša, ale teraz?? Ich viera sa rozpráchlala ako dym. Vec Pána Ježiša považovali za celkom ztra-

tenú. Zo strachu pred nepriateľmi zamkli sa do izby, aby ich azda nezatkli.

Priateľu, takíto hrdinovia sa sotva odvážia na krádež mŕtvoly stráženej vojakmi.

Konečne, prečo by aj boli ukradli mŕtvolu Pána Ježiša z hrobu? Azda preto, aby mohli rozširovať zpravu o zmŕtvychvstaní Krista Pána? Čo by tým boli získali? Boli by po celý svoj život museli zavádzať ľudí a pri tom sa stále strachovať, že budú vyzradení. Kradne len ten, kto čaká nejaký prospech zo svojej krádeže. Lenže aký ošoh by boli mali zo svojej krádeže apoštolovia? — Prenasledovanie, umučenie a konečne smrť. Nesmieš zabúdať, že všetci apoštolovia okrem sv. Jána zomreli smrťou mučeníckou. Túto mučenícku smrť podstúpili zvlášť preto, lebo kázali o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša. Povedz mi, boli by apoštolovia obetovali svoj život, keby boli ukradli z hrobu telo Pána Ježiša? Boli by sa dali mučiť a usmrtiť, keby Kristus Pán nebol vstal z hrobu? — Nie, to je nemožné. — Život je každému človekovi milý a za hocijakú maličkosť ho neobetuje, tým menej však za vec nepravdivú. Keby apoštolovia boli vedeli, že Kristus Pán nevstal z mŕtvych, boli by odišli tam, odkiaľ prišli. Jedon by bol išiel na svoju colnicu, druhý na rybársku loďku a sotva by sa boli viac ukazovali pred verejnosťou.

Áno, takto by sa bolo stalo, keby apoštolovia boli ukradli mŕtvolu Pána Ježiša. A že sa tak nestalo, to je najlepším dôkazom, že apoštolovia telo Pána Ježiša z hrobu neukradli.

Ešte niekoľko myšlienok ti uvediem.

Keby apoštolovia boli telo Pána Ježiša z hrobu ukradli, strážcovia hrobu by boli museli byť potrestaní. Tak to predpisovala vojenská disciplína rímska, ktorá najmä v Jeruzaleme, hniezde to nepokojov, bola veľmi

prísna. Je však zaujímavé, že strážcovia hrobu Kristovho trestaní neboli, ba dostali ešte odmenu. Prečo nepodali na nich farizeji žalobu u Piláta? Prečo nežiadali ich potrestanie? Prečo nebrali pre krádež mŕtvoly apoštolov na zodpovednosť? Prečo nežiadali od nich vydanie ukradnutej mŕtvoly? Prečo ich nedali potrestať pre krádež? Prečo im tú krádež nevytýkali, keď ich vypočúvali vo veľrade?

Všetky tieto otázky ostanú bez odpovedi, ak apoštolovia ukradli mŕtvolu Kristovu.

Ale zakončme túto kapitolu!

Myslím, že aj to, čo som ti posiaľ povedal, dostačí aby si mohol prisvedčiť, že **mŕtvola Krista Pána nemohla byť z hrobu odstránená ani jeho priateľmi, ani nepriateľmi.**

Zdanlivá smrť.

Videl si, že mŕtvolu Pána Ježiša nemohli vybrať z hrobu ani nepriatelia, ani priatelia Kristoví. O krádeži mŕtvoly nemôže byť ani reči. Čo sa teda stalo s mŕtvym Kristom? Niektorí ľudia si na túto otázku najdú ľahkú odpoveď. Odbavia ju slovami: *„Kristus pán nezomrel na križi. Bol len zdanlive mŕtvý a bol pochovaný v stave kataleptickej ztrnulosti. — V chladnom hrobe sa mu vrátili jeho telesné sily a vôňa masti, ktorými bol pomazaný, ho vzkriesila k životu . . .“*

Čo je na tom pravdy?

Celkom nič. To je jednoduchá bájka, vymyslená na zavedenie ľahkoverných ľudí.

Dokážem ti to hneď.

O zdanlivej smrti sme sa už shovárali v kapitole „Vzkriesenia mŕtvych.“ Najlepšie bude, keď si tú kapitolu teraz ešte raz prečítaš. Ja ti len toľko pripomínam,

že pri zdanlivej smrti: srdce slabunko bije, dych pracuje, smrteľná bledosť chýba, teplota býva zvýšená až nad normál a možno spozorovať aj niektoré prejavy života. Skutočné príznaky smrti sa teda pri zdanlivej smrti neukazujú.

Je preto nemysliteľné, aby Kristus Pán bol býval len zdanlive mŕtvy. Jeho smrť — ako som ti rozprával v kapitole „Či Pán Ježiš na kríži skutočne zomrel?“ — je dokázaná toľkými hodnovernými svedkami, že nemôže byť o nej ani najmenšej pochybnosti. Nie je možné, aby sa všetci tí svedkovia boli mýlili pri zistení tak patrných prejavov života, ako je dych, tlkot srdca, teplota tela . . . atď.

Uvážiac všetky okolnosti smrti Krista Pána prichádzame k presvedčeniu, že Kristus Pán nemôhol byť zdanlive mŕtvy, ale zomrel skutočne.

Pripusťme však možnosť zdanlivej smrti! Vtedy nám ostane celý rad otázok neobjasnených.

Uvažuj len!

Tak hovorí námietka, že Kristus Pán bol vzkriesený k životu vôňou mastí, ktorými bol pomazaný. Toto je nemožné. Ulož si len večer do izby nejakej kvetiny. Potom si ľahni spať. Čo myslíš, ako sa budeš cítiť na druhý deň ráno? Dobre? — Ani chýru. Naopak, bude ťa bolieť hlava a budeš celý omámený. Už z tohoto príkladu môžeš vidieť, že silná vôňa neosviežuje, ale omamuje človeka. **Silné voňavé masti teda nemohly vzkriesiť a osviežiť utrápeného a zdanlive mŕtveho Krista, ale by ho boly musely omámiť.** A keď si pomyslíme na množstvo voňavých mastí v hrobe Krista Pána — dľa sv. Jána bolo ich asi sto funtov (45 kg.) (Ján 19. 39.) — a na uzavrenosť hrobu, mimovoľne sa nám vtiera myšlienka, že by silná vôňa bola musela zadusiť aj človeka zdravého, nie ešte človeka zdanlive mŕtveho a toľkým

utrpením vyčerpaného. Kristus Pán bol okrem toho zakrútený do plátna a jeho hlava bola zamotaná do šatky. Toto všetko muselo napomáhať uduseniu. Je preto celkom nemožné, aby bol mohol Pán Ježiš ožiť v hrobe, aj keby bol býval len zdanlive mŕtvy.

No, a teraz pripusťme, že sa to predsa stalo! Bude tým už všetko objasnené? — Nie, priateľu. Vtedy sa zas musíme pýtať: **Ako sa dostal Pán Ježiš von z uzavretého hrobu?** Kto ho z neho vyslobodil? Apoštolovia? Tí to nemohli urobiť pre stráž. Azda vojaci? Tí to tiež nemohli urobiť ohľadom na vojenské predpisy a úradnú pečiatku. Ako sa teda dostal Pán Ježiš z hrobu? Ako odvalil umučeníím vyčerpaný Kristus Pán ten ťažký kameň s hrobu? Ako je to možné, že ho vojaci nespozorovali?

Hľa, priateľu, koľko tu neobjasnených otázok! A nie sú ešte všetky.

Povedzme, že sa Kristus Pán nejakým spôsobom predsa len dostal von z hrobu. Lenže, **čo sa s ním stalo potom?** Lekári hovoria, že zdanlive mŕtvi potrebujú dlhšie liečenie. Toto liečenie býva obyčajne neúspešné. Kto liečil však Pána Ježiša? Kde? Kto mu poskytol potrebnej opatery? Na tieto otázky zas nedostávame odpovedi.

Dovoľ mi ďalšie otázky.

Ako sa mohol chorobou zmorený Kristus Pán zjaviť Magdalene? Ako sa mohol zjaviť ostatným ženám a apoštolom? Ako mohol ísť do Emmaus, keď mal na nohách rany od klincov? — Zas nijaká odpoveď.

A nie sme ešte u konca. Na koniec nám ostáva tá najdôležitejšia otázka: **Čo sa stalo s Kristom Pánom po vyliečení zo stuporu?** Vyučoval? Avšak dnes už nevyučuje. Na zemi už nie je. Musel teda zomrieť. Kde zomrel? Kedy? Kde je jeho hrob? Dnes nám ukazujú hro-

by všelijakých velikášov. Prečo nám neukážu aj hrob Pána Ježiša? Povieš mi, že nedávno písaly noviny o nájdení kostí Krista Pána. Áno, písali, ale neskôršie vysvitlo, že nešlo o kosti Pána Ježiša. Na hrobe bol síce nápis: „Ježiš, syn Jozefov“, ale to ešte neznamená, že to bol hrob Krista Pána. Meno Ježiš bolo u židov veľmi rozšírené, prečo by teda nejaký ten Ježiš nebol mohol mať otca Jozefa? Prečo by tým Ježišom a synom Jozefovým musel byť práve Pán Ježiš? Z týchto dôvodov židovská univerzita v Jeruzaleme dementovala zprávu o nájdení kostí Pána Ježiša. Neodvolaly ju, pravda, zlo-myseľné nepriateľské noviny, ktoré tú zprávu rozširovaly. Im totiž nezáleží na vedeckých mienkach, ale na podkopávaní viery kresťansko-katolíckej. Isté je však, že vážna veda nič nevie o nájdení kostí Krista Pána. Dejiny XX. storočí nevedia o druhej smrti Pána Ježiša, tým menej o ostatkoch Krista Pána.

Ešte jednu myšlienku by som ti rád nadhodil.

Písmo Sväté nám hovorí, že sa Pán Ježiš po objavení prázdneho hrobu stýkaval so svojimi apoštolmi. Ak teda neskôršie zomrel, apoštolovia museli vedieť o jeho smrti. Lenže mi potom povedz, ako mohli apoštolovia rozprávať o zmŕtvychvstaní Krista Pána? Ako mohli potom apoštolovia obetovať život za zmŕtvychvstalého Krista? Dobre hovorí Strauss: *„Polomŕtvy Kristus, ktorý by bol ešte potreboval lekárskej opatery a konečne predsa by bol zas len zomrel, nikdy by nebol u apoštolov dosiahol toho, aby ho mali za víťaza nad smrťou a hrobom a za Pána života.“* (Život Ježišov, vyd. IV. z r. 1877, I. 378.) Ja pridávam, že za takého Krista by apoštolovia neboli obetovali svoje životy.

Myslím, priateľu, toľkoto postačí na upevnenie nášho stanoviska, že rozprávka o zdanlivej smrti Pána

Ježiša je bezpodstatná. Je to bájka nikým a ničím nedokázaná.

Zemetrasenie.

Hrob Pána Ježiša na tretí deň bol prázdny. Čo sa stalo s mŕtvolou Kristovou? — pýtam sa znovu. A tu nám prichádzajú niektorí ľudia a hovoria: „*Pýtate sa, čo sa stalo s mŕtvolou Krista Pána? Čudujeme sa vám, že to neviete. Veď je to vec celkom jednoduchá. Len si vezmite do ruky Písmo Sväté. Tam sa dozviete, čo sa stalo s Kristom . . . Svätý Matúš vo svojom evanjeliu hovorí, že na tretí deň po smrti Kristovej, skôr ako nábožné ženy došli k hrobu, nastalo veľké zemetrasenie. (Matúš 28. 2.) Toto zemetrasenie vám vysvetlí všetko. Pri zemetrasení nastávajú v zemi a v skalách pukliny, otvory. Niečo podobného sa stalo aj pri tomto zemetrasení na tretí deň po smrti Kristovej. Otvorila sa zem pod mŕtvolou Kristovou a telo Kristovo sa jednoducho prepadlo . . . No, vidíte, už máte odpoveď na otázku: Čo sa stať s mŕtvolou Kristovou!*“

Táto odpoveď nás ani len najmenej neuspokojuje. Proti takémuto vysvetleniu hovoria veľmi závažné dôvody.

Rozpoviem ti ich.

Rozprával som ti už o tom, že mŕtvola Krista Pána bola zabalená do bieleho plátna. Keby sa teda pri zemetrasení bola prepadla, bola by sa musela prepadnúť aj s plátnom, do ktorého bola zakrútená. Plátno by na nijaký prípad nebolo mohlo ostať v hrobe, lebo sa mŕtvola z neho vymotať nemohla. Avšak na naše veľké prekvapenie, plátno, do ktorého bolo zabalené mŕtve telo Kristovo, ostalo v hrobe. Keď Peter vošiel do prázdneho hrobu, „*uzrel položené plachty, a šatku, ktorú mal*

na hlave, nie položenú s plachtami, ale osobitne svinutú na inom mieste.“ (Ján 20. 6-7.)

Priateľu, toto by nebolo možné, keby sa mŕtvola Krista Pána pri zemetrasení bola prepadla.

Uvediem ti ešte jeden dôvod.

Keby sa mŕtvola Krista Pána bola pri zemetrasení prepadla, apoštolovia by boli museli najst' v hrobe nejakú puklinu, nejaký otvor. Voľačo takého však v hrobe nenašli. Nič podobného nezbadali ani ostatní priatelia Kristoví, ba ani jeho nepriatelia. Farizeji by zaiste boli takúto puklinu využili ako najlepšiu zbraň proti apoštolom. O tom však nemáme nijakých správ.

Myslím, že bude najlepšie, keď toto vysvetlenie našich nepriateľov odložíme tam, kde ono patrí, totiž . . . medzi staré haraburdie.

Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych.

Rozprávali sme sa o tom, že telo Krista Pána nemohli odniesť z hrobu ani priatelia, ani nepriatelia Pána Ježiša. Videl si, že Pán Ježiš na kríži skutočne zomrel, nebol len zdanlive mŕtvy a nemohol ožiť v chladnom hrobe. Presvedčil si sa aj o tom, že sa mŕtvola Kristova nemohla prepadnúť pri zemetrasení. Teraz už jasne vidíš, že nám doterajšie pokusy neobjasnily otázku: Čo sa stalo s mŕtvym Kristom Pánom? Nepozostáva nám teda nič iného, ako aby sme sa vrátili k Písmu Svätému a tam hľadali odpoveď na túto dôležitú otázku.

Najdeme ju? — Áno.

Otvor si len evanjelium sv. Matúša a prečítaj si v ňom tú časť ako sa poberaly v nedeľu ráno nábožné ženy k hrobu Pána Ježiša. Tak nám rozpráva sv. Matúš, že našly kameň odvalený a hrob prázdny. V bielom rúchu oblečený anjel tešil ich však slovami: „*Nebojte sa*

vy, lebo viem, že hľadáte Ježiša, ktorý bol ukrižovaný. Niet ho tu, lebo vstal, ako povedal. Podte a pozrite si miesto, kde bol položený. Chytro idte a povedzte jeho učeníkom, že vstal z mŕtvych! . . . (Matúš 28. 5-7.) Tak to povedal anjel ženám. Nábožné ženy s radosťou zvestovali túto zprávu apoštolom, ale tí im neverili. Neverili im dotiaľ, kým sa im Kristus Pán nezjavil. Tomáš apoštol však pri tomto zjavení nebol prítomný a neveril v zmŕtvychvstanie Krista Pána. No, na ôsmy deň aj on uveril. Na vlastné oči videl Pána Ježiša, vložil ruku do jeho boku a viac už nepochyboval. A takto všetci apoštolovia boli presvedčení, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych.

Toto svoje presvedčenie apoštolovia vyznali neraz aj verejne. Po soslání Ducha Svätého sv. Peter verejne hlásal: *„Ježiša vzkriesil Boh, čoho my sme svedkami.“* (Sk. Ap. 2. 32.) A keď uzdravil chromého v dverách chrámových, znovu kázal o zmŕtvychvstaní Krista Pána. Pre túto reč bol chytený aj so sv. Jánom, ale aj pred veľradou hlásal zmŕtvychvstanie Kristovo. (Sk. Ap. 4. kap.) Neohrozenosť Petrova veľkým dojmom pôsobila na veľradu. Zakázali mu síce kázať o zmŕtvychvstaní Kristovom, ale ho pustili aj so sv. Jánom na slobodu. Sv. Peter sa tým nedal odstrašiť. Kázal ďalej o zmŕtvychvstaní Kristovom a bol znovu predvedený pred veľradu aj so sv. Jánom. Sv. Peter aj tento raz vyznal: *„Boh našich otcov vzkriesil Ježiša!“* (Sk. Ap. 5. 30.) Pre svoje slová mal byť usmrtený aj so sv. Jánom, ale na radu Gamalielovu ich len zbičovali a pustili na slobodu. Peter ani vtedy neprestal hlásať zmŕtvychvstanie Krista Pána. V dome Kornelia v Cezaree zas hovoril o Pánu Ježišovi: *„My sme svedkami všetkého, čo činil v krajine júdskej a v Jeruzaleme, ktorého zabili obesiac ho na drevo. Toho Boh vzkriesil tretieho dňa a dal mu, aby sa zjavil, nie všetkému ľudu, lež svedkom od Boha*

predurčeným: nám, ktorí sme s ním jedli a pili po jeho zmŕtvychvstaní . . .“ (Sk. Ap. 10. 39-41.)

A ako sv. Peter, tak boli presvedčení o zmŕtvychvstaní Krista Pána aj ostatní apoštolovia. Sv. Pavel v synagoge antiochskej hlásal o Kristu Pánovi: „*Složili ho s dreva a položili do hrobu. Ale Boh vzkriesil ho z mŕtvych tretieho dňa, ktorý zjavoval sa po mnoho dní tým, ktorý spolu s ním vystúpili z Galilejska do Jeruzalema, ktorí až posiaľ sú mu svedkami u ľudu.*“ (Sk. Ap. 13. 29-31.)

Z týchto niekoľkých citátov jasne vidíš, že apoštolovia boli pevne presvedčení o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša. Tohoto presvedčenia sa pridŕžiavali cez celý svoj život. Toto svoje presvedčenie hlásali všade, kde prišli. **Za toto svoje presvedčenie boli prenasledovaní a mučení, ale zato sa ho nezriekli. Konečne, za toto presvedčenie okrem sv. Jána všetci aj mučenícku smrť ochotne podstúpili.**

Avšak nielen apoštolovia boli presvedčení o zmŕtvychvstaní Krista Pána. Boly o ňom presvedčené tisíce ich vrstovníkov nielen jednoduchých, ale aj učených, ktorí sa mohli presvedčiť o pravde. Boly o ňom presvedčené miliony mučeníkov po všetky storočia. Boly o tom presvedčené celé veky a národy. Boli a aj podnes sú o tom presvedčení všetci tí, ktorí sa nazývajú kresťanmi.

Práve preto svedectvom toľkých svedkov povzbudení, veríme v zmŕtvychvstanie Krista Pána a s radosťou opakujeme slová našej veľkonočnej piesne — „**Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych. Alleluja!**“

Kto videl Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní?

Teraz by si mi akiste rád nadhodil otázku: *Kto videl Pána Ježiša po jeho zmŕtvychvstaní?* Je to otázka celkom prirodzená. Tomáš apoštol nechcel veriť v zmŕtvychvstanie Pána Ježiša, kým na vlastné oči nevidel svojho Majstra a kým nevložil do jeho rán svoju ruku. A moderný človek chce aspoň len tých ľudí poznať, ktorí sa s Pánom Ježišom stýkali po zmŕtvychvstaní.

Uvediem ti teda tých, ktorí Pána Ježiša videli po zmŕtvychvstaní.

Najsamprv sa zjavil Kristus Pán **Marii Magdalene**. Stalo sa to hneď ráno po jeho zmŕtvychvstaní. Magdalena stála pri prázdnom hrobe Krista Pána a plakala. Keď sa obrátila, uzrela za sebou Pána Ježiša, ale ho nepoznala. Myslela si, že je to záhradník. Kristus Pán ju však oslovil menom „Maria“ a vtedy poznala svojho Majstra. (Ján 20. 11-18.: Marek 16. 9-11.)

Onedlho za tým zjavil sa Pán Ježiš **nábožným ženám**, ktorým pri prázdnom hrobe anjel zvestoval zmŕtvychvstanie Krista Pána. Práve sa vracaly od hrobu do mesta, keď sa im ukázal Pán Ježiš a oslovil ich. (Matúš 28. 9-10.)

Cez deň videl Pána Ježiša **sv. Peter**, ale o tomto zjavení nemáme podrobnejších zpráav v evanjeliu. Skromný sv. Peter zaiste nerozprával podrobne o tomto zjavení a iného svedka pri ňom nebolo. (Lukáš 24. 34.: I. Kor. 15. 5.)

Predvečer toho istého dňa videli Pána Ježiša **dva učeníci, idúci do Emmaus**. Pán Ježiš pridružil sa k nim ako neznámy pútnik a rozprával sa s nimi o posledných udalostiach jeruzalemských, ale oni ho nepoznali. Až pri lámaní chleba sa im otvorily oči a poznali svojho Pána.

hneď sa vrátili do Jeruzalema a zvestovali to apoštolom. (Marek 16. 12.: Lukáš 24. 13-32.)

Apoštolovia však nechceli veriť chýrom o zmŕtvychvstaní Krista Pána. Po návrate dvoch emmauských učeníkov boli práve sídení vo večeradle, **chýbal** len apoštol **Tomáš**, keď sa im odrazu ukázal Pán Ježiš a pozdravil ich. Apoštolovia v prvej chvíli mysleli, že vidia ducha. **Len** keď videli rany na jeho rukách a nohách, prerazený bok a keď jedol s nimi, uverili, že je to Pán Ježiš. (Marek 16. 14.: Lukáš 24. 36-43.: Ján 20. 19-24.)

Pri tomto zjavení **Tomáš** nebol prítomný a preto nechcel veriť v zmŕtvychvstanie Krista Pána. Ale neostal dlho v pochybnostiach. Na ôsmy deň sa Pán Ježiš znovu ukázal svojim apoštolom a tento raz bol prítomný medzi nimi aj pochybujúci **Tomáš**. Pán Ježiš vtedy ukázal **Tomášovi** rany na rukách a nohách a vyzval ho, aby vložil svoju ruku do jeho boku. **Tomáš** to urobil a uveril, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych. (Ján 20. 24-29.)

Tým som ti ešte neuviedol všetkýcvh svedkov, ktorí videli Krista Pána po zmŕtvychvstaní.

Písmo Sväté nám rozpráva, že sa Pán Ježiš raz ukázal **asi 500. svojim učeníkom**. (I. Kor. 15. 6.) Spomína aj to, že sa zjavil aj **sv. Jakubovi**. (I. Kor. 15. 7.)

Spomniem ti ešte niekoľko zjavení.

Istého rána zjavil sa Pán Ježiš **siedmim apoštolom**. Práve sa vracali z bezúspešného rybolovu, keď uzreli Krista Pána. Peter hneď skočil do vody, len aby sa skôr dostal k svojmu Majstrovi. Apoštolovia potom tiež vyšli na breh a jedli s Pánom Ježišom. Pri tejto príležitosti Pán Ježiš vymenoval sv. Petra za viditeľnú hlavu Cirkvi. (Ján 21. 1-23.)

Naposledy sa ukázal Pán Ježiš **svojim apoštolom na hore Olivovej**. Bolo to na štyridsiaty deň po jeho zmŕtvychvstaní. Kristus Pán sa tam odobral od svojich

apoštolov, požehnal ich a pred ich očami vstúpil na nebesia. (Sk. Ap. 1. 3-12.: Lukáš 24. 44-53.: Marek 16. 19-20.)

Ešte o jednom zjavení Krista Pána nám rozpráva Písmo Sväté. To je prípad, keď sa Pán Ježiš zjavil pred bránami Damašku najzúrivejšiemu svojmu **prenasledovateľovi Šavlovi**, neskoršiemu to apoštolovi národov, sv. Pavlovi. (Sk. Ap. 9. 1-8.)

Ako vidíš, priateľu, Kristus Pán po svojom zmŕtvychvstaní sa zjavil viacerým osobám. Na tieto osoby odvoláva sa sv. Pavel ako na hodnoverných svedkov slovami: *„Upozorňujem vás, bratia, na evanjelium, ktoré som vám kázal . . . Lebo odovzdal som vám predne, čo som i prijal: že Kristus umrel za naše hriechy, dľa Písem; a že bol pochovaný, a že vstal z mŕtvych tretieho dňa dľa Písem a že sa zjavil Keľasovi a potom jedenástim. Potom zjavil sa viac než päťsto bratom spolu, z ktorých mnohi až dosiaľ žijú, niektorí však usnuli. Potom zjavil sa Jakubovi, neskoršie všetkým apoštolom. Naposledy však zo všetkých ako nedochôdčatu, zjavil sa i mne.“* (I. Kor. 15. 1-8.)

Tieto slová napísal sv. Pavel Korinťanom v Efeze okolo roku 56/57. po Kristu. Nimi sa vlastne odvoláva na tie veci, o ktorých im v rokoch 50-52. osobne kázal. Vo svojom liste sv. Pavel neopisuje podrobne jednotlivé zjavenia, ale uvádza len svedkov, ktorých Korinťania osobne znali a ktorých cieľom informácií ohľadom zmŕtvychvstania Pána Ježiša vyhľadať mohli. Tak na pr. spomína sv. Petra, lebo ten chodil svojho času v Korinte a čitatelia Pavlových riadkov ho poznali osobne. Spomína aj apoštolov, lebo tí boli vodcami Cirkvi. Ďalej pripomína tých päťsto bratov, ktorí videli Krista Pána po jeho zmŕtvychvstaní. Hneď dodáva, že niektorí z nich ešte žijú. Ako by tým chcel povedať: Keď pôjdu z

vás niektorí so sbierkou do Jeruzalema, nech sa týchto žijúcich svedkov zmŕtvychvstania Krista Pána dopýtajú, či som vám pravdu hovoril: prípadne ich aj sám k nim zavediem. (I. Kor. 16. 3.) Sv. Pavel vo svojom liste uvádza za svedka aj sv. Jakuba, lebo ten bol v príbuzenstve s Pánom Ježišom a hlavou Cirkvi jeruzalemskej. Zaujímavé je, že sa sv. Pavel ani len slovom nezmieňuje o dvoch emmauských učeníkoch a nábožných ženách, ktorí tiež videli Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní. To je však ľahko vysvetliteľné. Sv. Pavel sa odvolával vo svojom liste len na svedkov, Korinťanom známych a prístupných. Keďže dvaja emmauskí učeníci boli v Korinte celkom neznámi, sv. Pavel o nich vo svojom liste pomlčal. Podobne je to aj s nábožnými ženami. Korinťania boli Gréci a v očiach kritických Grékov ženy neboly spoľahlivými svedkami. Sv. Pavel uvádzal teda len mužských svedkov, aby tým vyhnul prípadným pochybnostiam. Z celého listu sv. Pavla vidieť, že chcel byť spoľahlivým informátorom a preto sa odvolával vo svojom liste len na svedkov žijúcich, známych, vážnych a Korinťanom prístupných. Títo svedkovia nám úplne postačia na dokázanie zmŕtvychvstania Krista Pána.¹³

Teraz by si sa mal mohol ešte opýtať: *Prečo sa Pán Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní nezjavil aj svojim nepriateľom?* Nemysli si, že je to nejaká nová otázka. Nadhodená bola ešte v druhom storočí pohanským filozofom Celsom.

Odpoviem ti však na ňu aspoň kratučko.

My vôbec nevieme, či sa Pán Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní ukázal farizejom alebo nie. Možno, že

¹³ Dr. F. Meffert: Die Auferstehung Jesu von den Toten. Str. 14-17.

áno, možno, že nie. Písmo Sv. a najstaršie knihy kresťanske nám o tom vôbec nič nehovoria. Z niektorých okolností dá sa však súdiť, že sa Pán Ježiš nezjavil farizejom. Ale voľačo predsa len vieme. Vieme celkom iste, že sa Pán Ježiš zjavil najzúrivejšiemu svojmu nepriateľovi, odchovancovi to farizejov, Šavlovi. (Sk. Ap. 9. 1-8.: I. Kor. 15. 18.) Toto zjavenie tak mohutným dojmom pôsobilo na zúrivého Šavla, že sa stal najhorlivejším apoštolom Kristovým a obetoval aj svoj život za Pána Ježiša. Nie je teda správne tvrdenie, že by sa Pán Ježiš nebol zjavil aj nepriateľovi. Zjavil sa Šavlovi, ale o tomto zjavení sa nerozpráva, lebo sa Šavel stal kresťanom. Podobne by sa nerozprávalo ani o zjavení Pána Ježiša farizejom, keby sa farizeji náhodou tiež boli stali kresťanmi. Vtedy by aj farizeji prestali byť spoľahlivými svedkami v očiach našich protivníkov.

Dovoľ však jednu otázku.

Načo by sa aj bol Pán Ježiš zjavil farizejom? Tí by aj tak neboli uverili v jeho božstvo. Však videli zázraky Krista Pána . . . a uverili?! — Nie. — Keď si už nijak nevedeli vysvetliť zázraky Kristove, jednoducho ich pripisovali diablu. Tak by si boli vysvetľovali aj zjavenie Pána Ježiša. Boli by povedali, že sa im zjavil pomocou Belzebúba a vec by bola odbavená. Takýmto zaslepencom by sa darmo bol zjavoval Kristus Pán.

Konečne, krehký a slabý človek nech nechce predpisovať Bohu, komu sa má zjaviť.

Priateľu, my nepotrebujeme svedectvo farizejov na dokázanie zmŕtvychvstania Kristovho. **Nám úplne postačí svedectvo tých, ktorí sa s Kristom Pánom stýkali a ktorí pravdivosť svojho svedectva aj vlastnou krvou potvrdili.** Svedectvo týchto osôb postačilo aj židovskému spisovateľovi, Jozefovi Flaviovi, ktorý vo svojom diele píše: „Zjavil sa im (apoštolom) tretieho dňa opäť

živý, ako božski proroci toto a tisíce iných zázračných vecí o ňom boli predpovedali . . .“ Keď jednému Jozefovi Flaviovi, synovi to židovského kňaza postačilo svedectvo apoštolov a ostatných už spomínaných svedkov na dokázanie zmŕtvychvstania Kristovho, postačí ono aj nám. A keď si uvážime život, utrpenie a smrť všetkých apoštolov, musíme povedať: **Nie je možné, aby apoštolovia neboli videli Krista Pána po jeho zmŕtvychvstaní!**

Halucinácia – vízia.

Po prečítaní predošlej kapitoly akiste ťa znepokojujú myšlienky: *„Kto vie, či apoštolovia a ostatní evanjeliami spomínaní svedkovia skutočne videli Krista Pána po Jeho zmŕtvychvstaní? Nemohli sa azda mýliť? Nemohli sa stať obeťami smyslového klamu? Nemohli mať halucináciu alebo víziu? Nebol azda obraz Krista Pána len výplodom ich vzrušenej obrazotvornosti a oni si pri tom mysleli, že skutočne vidia Pána Ježiša? . . .“* Tieto otázky ťa zaiste znepokojujú a ty hľadáš, . . . hľadáš na ne nejakú odpoveď.

Preto ani ja nemôžem popri týchto otázkach prejsť nevšímavo.

Čo je halucinácia?

Čo je vízia?

Presvedčený som, že si už stál pri posteli ťažko chorého človeka. . . Ten chorý mal veľkú horúčku. A tu v tej svojej horúčke videl pred sebou svojich priateľov, známych, prípadne aj nepriateľov. Okrem vás dvoch nebolo v izbe nikoho, ale chorý videl v nej raz toho, raz onoho . . . Ako je to možné? Odpoveď celkom jednoduchá: Bol to smyslový klam. Chorý v skutočnosti nevidel nikoho. Obraz priateľa, známeho alebo nepriateľa

bol len výplodom jeho vzrušenej obrazotvornosti. Takýto smyslový klam nazývame halucináciou.

Tento stav sa niekedy u chorého ešte stupňuje. Chorý nevidí len jednotlivé osoby, ale prežíva súborný obraz. Vo svojej horúčke sa s druhými bije, fotbaluje, s nimi pracuje . . . Tento stav označujeme slovom vízia-videnie.

Halucinácia a vízia vyskytuje sa v istých návaloch horúčky a v ťažkých prípadoch neurasténie a hystérie.

Toľkoto na vysvetlenie.

A teraz pristúpme k našej otázke!

Našli sa ľudia, ktorí tvrdili, že sa aj svedkovia zmŕtvychvstania Kristovho stali len obeťami halucinácie, vlastne vízie. Opisovali to asi takto: Po smrti Krista Pána boli — vraj — apoštolovia a najmä ženy zo sprievodu Krista Pána veľmi vzrušení. Nijak sa nevedeli spriateľiť s myšlienkou, že Pán Ježiš zomrel . . . Neprestajne sa zaoberali myšlienkou: „Nie. To je nemožné! . . . On nemohol umrieť! . . . A keď aj umrel, on ožije a vstane z hrobu! Áno, vstane z mŕtvych! Veď to on sám povedal!“ . . . Takto húťali, tak dumali a pritom si živo predstavovali obraz Krista Pána . . . Až si konečne, vo svojej vzrušenosti, mysleli, že skutočne vidia Krista Pána . . . A bola to len halucinácia, vízia.

Objasnime si teda túto vec!

Naši protivníci hovoria, že apoštolovia po smrti Krista Pána boli veľmi vzrušení a stále mysleli na zmŕtvychvstanie svojho Majstra. To vôbec nie je pravda. Práve naopak: Apoštolovia boli celkom sklamaní a na zmŕtvychvstanie svojho Majstra ani len nepomysleli. Prvé zprávy o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša prijali s chladnou rozvahou. Rozpomeň sa len na Magdalenu. Keď videla prázdny hrob Pána Ježiša, vôbec nemyslela na zmŕtvychvstanie Krista Pána. Myslela si, že mŕtvolu

voľakto odniesol. (Ján 20. 2.) A neskoršie, keď sa jej Kristus Pán zjavil, myslela si, že vidí pred sebou záhradníka. (Ján 20. 15.) Alebo sa rozpomeň na dvoch emmauských učeníkov. Tí si na zmŕtvychvstanie Kristovo ani len nepomysleli. Vysvitá to z ich slov: „*My sme ťa-
li, že on vykúpi Izraela, ale teraz je tomu všetkému dnes
tretí deň, čo sa to stalo!*“ (Lukáš 24. 21.) Z týchto slov emmauských učeníkov vyčítať úplne zrieknutie. Nieto v nich ani len stopy viery v zmŕtvychvstanie Kristovo. Dvaja emmauskí učeníci odchádzali z Jeruzalema ako takí, ktorí už tam nemajú čo očakávať. Podobne si počínali aj ostatní priatelia Krista Pána. Nijak nechceli uveriť, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych. Darmo im rozprávaly o zmŕtvychvstaní nábožné ženy, darmo im hovoril o ňom Peter, darmo im hovorili dvaja emmauskí učeníci, oni len ďalej pochybovali. Tomáš apoštol neuveril ani vtedy, keď mu už všetci apoštolovia hovorili o zmŕtvychvstaní Krista Pána. Uveril až potom, keď na vlastné oči videl Pána Ježiša a keď vložil svoju ruku do jeho rán. Ani najmenej teda nemožno pochybovať o tom, že apoštolovia a priatelia Krista Pána vôbec neočakávali zmŕtvychvstanie svojho Majstra. Tým, pravda, padá prvý predpoklad k vízii.

Ale poďme ďalej!

Apoštolovia a ostatní priatelia Pána Ježiša nielenže neočakávali zmŕtvychvstanie Kristovo, ale pochybovali o ňom až do poslednej chvíle. Pochybovali o ňom ešte aj vtedy, keď videli pred sebou stáť samého Krista Pána. Skutočnosť považovali za smyslový klam. Ako Písmo Sväté hovorí, „*domnievali sa, že vidia ducha.*“ (Lukáš 24. 37.) Kristus Pán ich musel posmeľovať: „*Čo ste splašení a povstávajú vám pochybnosti v srdciach?! Vidte moje ruky a nohy, že ja som to! Omakajte ma a vidte, lebo duch nemá tela a kosti, ako vidíte, že ja*

mám!" (Lukáš 24. 38-39.) Avšak ešte ani po týchto slovách neprestali pochybovať. Až keď zjedol pred nimi kus pečenej ryby a plášť medu, uverili, že to, čo vidia, nie je nijaký smyslový klam, ale skutočnosť.

Rozpomeň sa ešte na apoštola Tomáša.

Keď mu ostatní apoštolovia rozprávali o zmŕtvychvstaní Krista Pána, Tomáš pochybovačne vyhlásil: „*Ak len neuvidím jazvy od klinov na jeho rukách a nevložím svoj prst do miesta klinov a nevložím svoju ruku do boku jeho, neuverím.*“ (Ján 20. 25.) Koľko opatrnosti sa skrýva v týchto slovách Tomášových! A predsa o osem dní neskôršie aj tento opatrný Tomáš uveril v zmŕtvychvstanie Krista Pána a dojata zvolal: „*Pán môj a Boh môj!*“ (Ján 20. 28.)

Uvedené dva príklady sú nám jasným dôkazom toho, ako opatrne si počínali apoštolovia pri zjaveniach Krista Pána. Urobili všetko možné, len aby sa presvedčili, či ide o skutočnosť alebo o smyslový klam. Pri takej opatrnosti a obozretnosti je nejaký klam celkom vylúčený.

Proti halucinácii a vízii u apoštolov máme ešte aj iné dôvody.

Učené hlavy nám hovoria, že **viacerí ľudia nemôžu mať v jednom čase, na tom istom mieste a rovnakým spôsobom nejaké videnie.** Lenže Krista Pána — ako som ti rozprával — videlo naraz, na tom istom mieste a za rovnakých okolností viac ľudí. Videlo ho niekoľko žien, dvaja emmauskí učenici, raz desiat, potom zas jedenásti apoštolovia, ba pri istej príležitosti vyše 500 ľudí. Povedz mi, môže tu byť reč o halucinácii alebo vízii? Nie, to jednoducho nie je možné. Chcel by som sa pozrieť do očí tomu človekovi, ktorý by mi chcel dokazovať, že 500 ľudí môže mať naraz, na tom istom mieste a za rovnakých okolností nejaké videnie.

Spomniem ti niečo iného.

Písmo Sväté nám hovorí, že Kristus Pán po svojom zmŕtvychvstaní zjavoval sa za 40 dní rozličným osobám a na viacerých miestach. Na štyridsiaty deň tieto zjavenia celkom prestaly. Prečo prestaly? Či už azda po štyridsiatich dňoch nikto viac nemyslel na Krista Pána? Prečo tie videnia netrvaly aj ďalej? Na tieto otázky darmo čakáme odpoveď.

Na koniec ešte voľačo!

Halucinácia a vízia sa vyskytuje len u ľudí duševne chorých a nervove podráždených. Boli takí aj apoštolovia? — Nie. — **Apoštolovia boli zdraví a striezliví rybári** a takíto ľudia veru nehalucinujú a nemávajú videnia.

A tak, priateľu, akokoľvek uvažujeme, vždy sa len presvedčíme, že apoštolovia a ostatní svedkovia zmŕtvychvstania Kristovho skutočne videli Pána Ježiša.

Náhla zmena u apoštolov.

Kto pozorne číta evanjelia, nemôže sa ubrániť dojmu, že apoštolovia boli skalopevne presvedčení o zmŕtvychvstaní Krista Pána. Ako však prišli na toto presvedčenie? Ľudia si už všelijako odpovedali na túto otázku. Všetko márne! Bez zmŕtvychvstania Krista Pána si na túto otázku odpovedať nemožno.

Len si uváž!

Kristus Pán bol chytený a ukrižovaný . . . Táto tragédia hrozným dojmom pôsobila na apoštolov. Ako keď príde v lete ľadovec a zničí všetku úrodu, tak zničila aj smrť Krista Pána všetky nádeje apoštolov. Apoštolovia sa rozpráchli ako krdel vtákov, do ktorého vlietol jastrab. Pri zajatí Krista Pána jediný svätý Peter apoštol ukázal trošku zmužilosti, ale aj ten neskôršie tri

razy zaprel svojho Majstra. Jána síce vidíme stáť pod krížom, ale zroneného a zlomeného.

Zabitý bol pastier a rozpáchly sa ovce.

Apoštolovia po smrti Krista Pána sa báli, že aj ich chytia. Neopovážili sa ukázať ani len na ulicu. Bojazlivo sa skrývali za zamknutými dverami. Ich duševný stav krásne sa zrkadlí v slovách dvoch emmauských učeníkov, ktorí si sťažovali neznámemu pútnikovi: „*My sme úľali, že on vykúpi Izraela, ale teraz je tomu všetkému dnes tretí deň, čo sa to stalo.*“ (Lukáš 24. 21.) Ich nádeje sa rozpáchly ako mydlové bubliny. Nič nedajú už ani na zpravu nábožných žien, ktoré našly hrob prázdny. (Lukáš 24. 22.)

Odrazu však nastane ohromná zinená.

Tí ustrašení a utiahnutí apoštolovia vystúpia pred verejnosť. Kážu, rečia a presvedčujú ľudí o pravde. Peter, ktorý len nedávno zaprel Pána Ježiša, vystúpi pred zástupy a neohrozene hlása: „*Ktorého sme do hrobu položili, nezostal mŕtvym. Vstal z hrobu. My sme ho videli a my sme svedkami jeho zmŕtvychvstania.*“ (Srovnaj Sk. Ap. 2. 22-36.)

Veľrada predvolá apoštolov, ale oni aj tam neohrozene hlásajú pravdu. Bičujú ich, ale márne. Vydajú proti nim zákaz. Darmo. Oni slávnostne vyhlásia: „*Viac treba poslúchať Boha, než ľudí!*“ (Sk. Ap. 5. 29.)

A ešte niečo neslýchaného!

Títo apoštolovia, galilejskí to rybári, ktorí sotvakedy prestúpili hranice svojej vlasti, začnú učiť národy. Cestujú, kážu, presvedčujú, znášajú obeti, trpia, stráda-
jú a nakoniec aj život obetujú len preto, aby čím viac duší získali pre Krista. Umrú mučeníckou smrťou preto, že hlásali Krista. Jediný sv. Ján umiera zpomedzi nich smrťou prirodzenou, ale aj ten bol vhodný do vreleho

oleja a — keď sa mu nič nestalo — poslaný do vyhnanstva na ostrov Patmos.

Priateľu, zamysli sa!

Ustrašení apoštolovia stali sa odrazu hrdinami. Ako je to možné? Odkiaľ tá zmena? Čo pôsobilo na nich? Povieš mi, že sa stali hrdinami pre klam. To nie je možné. Azda boli len pokrytcami? — Tomu tiež neverím. — Odkiaľ teda tá náhla zmena? — Ja poznám len jednu odpoveď: Muselo sa stať niečo neobyčajného, niečo neslýchaného. Ja nenachodím iného vysvetlenia len, že Kristus Pán vstal z mŕtvych.¹⁴

Význam zmŕtvychvstania Pána Ježiša.

Po uvážení všetkých možností presvedčili sme sa, že Kristus Pán skutočne vstal z mŕtvych.

A teraz sa zastavme a uvažujme.

Naša životná skúsenosť a dejiny dávnych vekov nás učia, že mŕtvy človek prirodzeným spôsobom z hrobu viac nevstane. Ale — ako vidíš — Kristus Pán predsa vstal z mŕtvych. On zomrel a — ako sám predpovedal — tretieho dňa vstal z hrobu. Toto Jeho zmŕtvychvstanie je dokázané hodnovernými svedkami, ktorí za svoje svedectvo aj život ochotne položili. Na svedectvo takýchto svedkov sa smele môžeme spoľahnúť. Keby išlo azda len o svedectvo jedného nespoľahlivého svedka, dalo by sa ešte pochybovať. Avšak svedectvom toľkých pravdovravných svedkov sú všetky pochybnosti odstránené. Preto sa vo „Verím v Boha“ najväčšou istotou môžeme modliť: „... *tretieho dňa vstal zmŕtvych...*“

No a teraz urobme záver!

¹⁴ Vld Dr. J. Klug: Boží Slovo a Boží Syn. Str. 265-67.

Nevera sa dosiaľ snažila zaprieť, že Kristus Pán žil. Usilovala sa prekrútiť jeho učenie, znetvoriť jeho dielo, prirodzene vysvetliť jeho zázraky. Nevera nazvala Krista Pána zázračným lekárom, čarodejníkom, fakirom a podvodníkom. To všetko boli len detinské snahy. Nám pri osobe Kristovej nejde o to, či bol Pán Ježiš lekárom, fakirom, proletárom, filozofom, sociológom alebo niečim iným. Nám ide len o jedinú otázku: *či Kristus Pán bol Bohom alebo nie?* Keď si odpovieme na túto otázku, všetky ostatné otázky sa vysvetlia samy sebou. Nám môže ísť len o dve možnosti: lebo bol Kristus Pán Bohom alebo nebol. Ak nebol Bohom, načo sa ním zaoberať? Ale ak bol Bohom, tak na kolená pred ním!

Bol teda Kristus Pán Bohom alebo nebol?

Cirkev verí, že Kristus Pán bol Bohom. Je o tom presvedčená, lebo — ako si videl — zázraky Krista Pána nám prirodzeným spôsobom neobjasní nijaká veda, nijaký lekár, nijaký učenec. Cirkev verí, že Kristus Pán bol Bohom. Verí to však v prvom rade preto, **lebo Kristus Pán vstal z mŕtvych.** Toto zmŕtvychvstanie je v očiach Cirkvi najlepším dôkazom božstva Kristovho.

Kristus Pán aj sám sa odvolával na svoje zmŕtvychvstanie ako na najlepší dôkaz svojho božstva.

Keď farizeji žiadali od neho dôkaz jeho božstva, povedal im, že *„jako Jonáš bol v bruchu veľrybinom tri dni a tri noci, tak bude Syn človeka v srdci zeme tri dni a tri noci.“* (Matúš 12. 40.) Pri inej príležitosti zas ukázal na svoje telo a povedal: *„Srúcajte tento chrám a vo troch dňoch ho vystavím.“* (Ján 2. 19.)

Tak hľadeli na zmŕtvychvstanie Krista Pána aj apoštolovia.

Sv. Pavel hovorí: *„Keď Kristus nevstal z mŕtvych, márne je naše kázanie, márna je i vaša viera.“* (I. Kor.

15. 14.) A nielen sv. Pavel, ale aj ostatní apoštolovia **zmŕtvychvstanie Krista Pána učinili základom svojich kázni.** Veď čože uvádzal sv. Peter po poslaní Ducha Svätého ako hlavný dôvod svojho vystúpenia? — Zmŕtvychvstanie Krista Pána. — V akom mene robili apoštolovia zázraky? — V mene Ježiša zmŕtvychvsta-
lého. — Že apoštolovia zmŕtvychvstanie Krista Pána považovali za základ svojej viery, vidieť aj pri voľbe apoštola Mateja. Sv. Peter totiž ešte pred voľbou povedal, aby miesto zradného Judáša bol vyvolený za apoštola taký muž, ktorý bol svedkom zmŕtvychvstania Krista Pána. (Sk. Ap. 1. 22.)

Myslím, že sa nemusím viac rozpisovať. Pán Ježiš vstal z mŕtvych a toto jeho **zmŕtvychvstanie vždy bolo pokladané za najlepší dôkaz božstva Kristovho.** Ináč to ani byť nemôže.

Keby Kristus Pán bol býval len človekom, smrť by bola zničila jeho dielo. Bolo by sa o ňom rozprávalo: Svojou výrečnosťou, svojimi čarami mohol získať zástupy, mohol získať slávu. Ale prišla smrť a čo zmôhol proti nej? Zachvátila ho ako každého iného človeka. Telo jeho bolo pochované a rozpadlo sa práve tak ako aj telá ostatných veľikášov ľudstva . . . Áno, priateľu, tak by to bolo bývalo s Kristom, keby . . . keby nebol vstal z mŕtvych. Jeho hrob by bol zarástol mochom, . . . telo jeho by bolo spráchnivelo, . . . ešte týždeň-dva by sa bolo rozprávalo o ňom, . . . potom by sa bolo pomaly na neho zabudlo a dnes by sme už len v starých kronikách čítali: „ . . . *trpel pod Pontským Pilátom. Ukrižovaný umrel a pochovaný bol . . .*“

Tak to malo byť s Kristom, . . . tak by to bolo aj bývalo, keby nebol vstal z mŕtvych. On však vstal z hrobu a tým nad slnko jasnejšie dokázal, že nebol len obyčajným smrteľníkom, ale Bohom.

Objasním ti to aj príkladom.

Pred niekoľkými desaťročiami prišiel k prezidentovi francúzskej republiky istý učenec. Podrobne mu vykladal, že chce založiť akési nové náboženstvo. Prezident pozorne počúval jeho dlhý výklad a keď ho učenec prosil o radu, ako by mohol svoje učenie najlepšie rozšíriť, povedal mu:

— Predstavujem si to tak, že budete poriadať prednášky a dáte si ich aj vytlačiť.

— Aj ja to tak chcem, — odpovedal učenec — ale predsa sa bojím, že mi všetci neuveria.

— Ja tiež pochybujem o tom, že by vám všetci uverili — hovoril prezident. — Ale ak chcete, aby vám celý národ uveril, poradím vám jeden prostriedok.

— A ten by bol . . . ? — pýtal sa učenec.

— Veľmi jednoduchý . . . — odvetil prezident. — Dajte sa ukrižovať a tretieho dňa vstaňte z mŕtvych!

Tak hovoril ten prezident.

A teraz sa vráťme ku Kristu Pánovi.

Kristus Pán sa vydával za Boha. Svoje tvrdenie, že je pravým Bohom, musel však aj dokázať. A skutočne ho aj dokázal tým, že na tretí deň vstal z mŕtvych. To bol najlepší dôkaz jeho božstva.

Dejepis nám rozpráva o všelijakých mužoch, ktorí radšej zomreli, ako by boli zapreli svoje presvedčenie. Ale či títo svojou smrťou dokázali pravdivosť svojho učenia? Smrť je síce veľkou vecou, ale pravdu ona nedokáže. Človek sa predsa môže myliť. Ani smrť Krista Pána by nebola nič dokázala, keby za ňou nebolo nasledovalo zmŕtvychvstanie. Hrob Kristov by bol zarástol močom a ľudia by si rozprávali o ňom len tak ako o Sokratovi: „Krásne je síce to jeho učenie, on aj zo-

umrel zaň, ale kto vie, či je pravdivé? Človek je predsa omylný a toľkí veľkí mužovia sa pred ním mýlili.“

Tak by to bolo bývalo a predsa nie je to tak. Kristus Pán vstal z mŕtvych a tým prestáva akékoľvek pochybovanie. Tým dokázal, že nie je človekom, ale Bohom.

Len si uváž všetky okolnosti a dáš mi za pravdu.

Predstav si, že si na pohrebe. Pred tebou leží na márach mŕtvola zavraždeného. Ten úbožiak bol úkladne usmrtený a celkom vykrvácal. Nikto síce nepochybuje o tom, že je skutočne mŕtvy: ale predsa príde lekár, pre lepšiu istotu úradne zistí smrť a prepichne srdce zomrelého. Keby azda v mŕtvoľe bola bývala ešte nejaká iskierka života, toto prepichnutie by ju muselo vyhasiť. A teraz leží ten mŕtvy na márach . . . Povedz mi, je možné, aby ten mŕtvy ešte ožil? Uznáš, že je to prirodzeným spôsobom nemožné. Dobre. Ale my máme z dejín zaručené prípady, že niektorí svätí aj mŕtvych kriesili. Taký svätec by teda prišiel, postavil by sa k mŕtvoľe a povedal by: „*Mŕtvy, povedám ti, vstaň!*“ — a hľa, mŕtvy sa dvíha, pretiera si oči a ožije. Zaiste by to bol veľký zázrak a také zázraky sa skutočne staly. Ale nikdy a nikde sa nestalo, aby mŕtvy človek ožil sám, zo svojej vôle a bez cudzej pomoci. Nehovorím tu, pravda, o prípadoch zdanlivej smrti, keď ožil človek, ktorý nebol mŕtvy, ale len zachvátený stuporom. **Dejiny poznajú len jedného človeka, ktorý síce umrel, ale potom znovu ožil. Týmto človekom bol Pán Ježiš, ktorý tretieho dňa po svojej smrti vstal z mŕtvych.**

Povedz mi, nebol to zázrak neslýchaný?! Povedz mi, či mohol byť len človekom ten, ktorý to dokázal?? Nie, nie, nikdy!!! Zdravý rozum nám hovorí, že to nemohol byť človek, ale pravý Boh.

Za koho považovali Krista Pána jeho súčasníci?

Kristus Pán nemohol byť obyčajným smrteľníkom! — o tom sme sa presvedčili skúmaním jeho života. Jeho zázraky a najmä jeho zmŕtvychvstanie nútia nás, aby sme ho vyhlásili za Boha. Skôr však, akoby sme povedali o Kristu Pánovi rozhodné slovo, pozrime sa do dejín a pýtajme sa: *za koho považovali Krista Pána prví kresťania?* Je to otázka veľmi dôležitá. My sme totiž od Krista Pána vzdialení o XX. storočí a ľahko by sme sa mohli myliť ohľadom jeho osoby. Je preto celkom na mieste, keď sa presvedčíme, ako súdili o Pánu Ježišovi najstarší členovia Cirkvi a najmä súčasníci Krista Pána.

Ani len najmenejšej pochybnosti nemôže byť o tom, že začiatkom II. storočia po Kr. kresťania považovali Krista Pána za Boha. Svedčia nám o tom všetci vtedajší kresťanskí spisovatelia. Dokazuje nám to však aj list Plinia mladšieho, uvádzaný v kapitole „Svedectvo pohanov.“ V tomto liste píše Plinius mladší cisárovi Trajanovi, že sa kresťania „*za ranného úsvitu schádzavajú, aby Kristu, svojmu Bohu chválospevy spievali.*“ (Plin. iun. epist. X. 97.) Z listu tohoto pohanského miestodržiteľa sa teda hodnoverne dozvedáme, že začiatkom druhého storočia považovali kresťania Krista Pána za Boha a preukazovali mu božskú úctu.

Zpráva Plinia mladšieho nás však celkom neuspokojuje. Nás väčšmi zaujíma otázka: *za koho považovali Krista Pána jeho súčasníci? Ako smýšľali o Kristu Pánovi tí, ktorí ho osobne poznali, jeho zázraky videli a jeho slová počúvali?* Veď súčasníci Krista Pána nám najlepšie budú môcť povedať: kto bol Kristus?

Za koho teda považovali Krista Pána jeho súčasníci?

Najlepšími znateľmi života Kristovho boli akiste apoštolovia. Tí sa najviac stýkali s Pánom Ježišom. Preto v prvom rade ich sa musíme opýtať: za koho považovali oni Pána Ježiša? Odpoveď na túto našu otázku nájdeme v ich spisoch.

Vidme teda z nich aspoň niekoľko ukázok!

Najdôvernejším priateľom a miláčkom Pána Ježiša bol **sv. Ján**. Pán Ježiš natoľko miloval tohoto apoštola, že pred svojou smrťou jemu poručil svoju matku. Niet ani len najmenej pochybnosti, že tento apoštol považoval Krista Pána za Boha. Celé svoje evanjelium totiž len preto písal, aby ním dokázal božstvo Krista Pána. Otvorene to hovorí v predposlednej kapitole slovami: *„I mnohé iné zázraky činil Ježiš pred očima svojich učeníkov, ktoré nie sú napísané v tejto knihe. Ale tieto sú napísané, aby ste verili, že Ježiš je Kristus, Syn Boží, a aby ste ako veriaci mali život večný v jeho mene.“* (Ján 20. 30-31.) Z týchto slov sv. Jána vidieť, že on bol presvedčený o božstve Pána Ježiša.

O božstve Pána Ježiša boli presvedčení aj ostatní apoštolovia.

Najslávnostnejšie vyznal svoju vieru v božstvo Krista Pána **sv. Peter**. Stalo sa to pri Cezarei Filipovej. Pán Ježiš sa tam spýtal svojich apoštolov: *„Vy za koho ma vydávate?“* Vtedy sa ozval sv. Peter a verejne vyznal svoju vieru slovami: *„Ty si Kristus, Syn Boha živého!“* (Matúš 16. 16.)

Za Boha považoval Krista Pána aj **sv. Matúš**. Jasne o tom svedčí jeho evanjelium, ktorým sv. Matúš dokazuje, že sa na Kristu Pánovi vyplnili všetky proroctvá o Vykupiteľovi. No, a že Vykupiteľ bude Bohom, to bolo predseda základným učením náboženstva židovského.

Vieru v božstvo Krista Pána mohli by sme dokazovať u všetkých apoštolov. Jasne nám o tom svedčí na-

sledujúca udalosť. Raz Pán Ježiš rozprával o Svätosti Oltárnej. Prítomní jeho reči nerozumeli a mnohí ho opustili. Vtedy sa Pán Ježiš obrátil k svojim apoštolom a pýtal sa ich: „*Či i vy chcete odísť?*“ Svätý Peter mu však v mene všetkých apoštolov odpovedal: „*Pane, ku komu pôjdeme? Ty máš slová života večného a my sme uverili a poznali, že si ty Kristus, Syn Boží.*“ (Ján 6. 68-70.) Z týchto slov sv. Petra vidieť, že nielen on, ale aj ostatní apoštolovia boli presvedčení, že Pán Ježiš bol opravdivý Boh. Za túto vieru apoštolovia trpeli, strádali a túto svoju vieru aj krvou pečatili.

Vieru v božstvo Krista Pána nenachodíme len u apoštolov, ale ju najdeme aj u iných súčasníkov Pána Ježiša.

Predchodca Pána, sv. Ján Krstiteľ víta Pána Ježiša pri Jordáne slovami: „*Ajhľa, Baránok Boží, ajhľa, ktorý sníma hriechy sveta!*“ (Ján 1. 29.) inými slovami — ajhľa očakávaný Vykupiteľ! Slepec po svojom uzdravení padol na zem pred Kristom Pánom „*a klaňal sa mu.*“ (Ján 9. 38.) Žiaľom zronená Marta vyznáva: „*Áno Pane, ja som uverila, že si ty Kristus, Syn Boha živého, ktorý si prišiel na tento svet!*“ (Ján 11. 27.) Umierajúci sv. Štefan volá: „*Hľa, vidím nebesia otvorené a Syna človeka stáť na pravici Božej!*“ (Sk. Ap. 7. 55.) a posledné jeho slová sú: „*Pane, Ježišu, prijmi ducha môjho!*“ (Sk. Ap. 7. 58.) Filip, diakon vykladá komorníkovi kráľovnej Kandaky Písmo Sv., rozpráva mu o božstve Krista Pána a privedie ho k vyznaniu: „*Verím, že Ježiš Kristus je Syn Boží!*“ (Sk. Ap. 8. 26-38.) Keď Pán Ježiš utíšil búrku na mori, „*ti ktorí boli na loďke, prišli, klaňali sa mu a riekli: Opravdu, Syn Boží si!*“ (Matúš 14. 33.) A tak by som ti mohol uvádzať ďalej až k dojímavému vyznaniu neveriaceho Tomáša: „*Pán môj a Boh môj!*“ (Ján 20. 28.)

Myslím, že sa už nemusím o tejto veci rozširovať. Uvedené citáty dostačia na dôkaz toho, že súčasníci Kristovi považovali Pána Ježiša za Boha.

Na začiatku tejto kapitoly sme sa pýtali, za koho považovali Krista Pána jeho súčasníci. Skúmali sme dejiny a tie nám jasne svedčia, že tak apoštolovia ako aj ostatní kresťania považovali Pána Ježiša za Boha. Museli by sme spáliť všetky knihy Nového Zákona, keby sme chceli o tom pochybovať.

Šavel – sv. Pavel.

Kristus Pán nebol človekom, ale Bohom: — tak verili apoštolovia, ktorí mali príležitosť dôkladne poznať Krista Pána. Za toto svoje presvedčenie trpeli, ba aj život ochotne obetovali. Lenže apoštolovia neboli jedinými, ktorí považovali Krista Pána za Boha. Ich príklad nasledovali aj mnohí ich súčasníci. Medzi týmito vyniká trinásty apoštol Pána Ježiša, sv. Pavel. Život tohoto muža je tak zaujímavý, že mu musím venovať zvláštnu kapitolu.

Sv. Pavel sa pôvodne menoval Šavlom. Narodil sa v maloazijskom meste Tarze. Pochádzal zo židovskej rodiny. Dostalo sa mu gréckeho vzdelania v rodnom meste, odkiaľ asi vo veku 13 rokov odišiel do Jeruzalema na štúdium židovského bohoslovía a bol žiakom učného Gamaliela. Za svojich štúdií pravdepodobne poznal aj Pána Ježiša, keď aj nie osobne, tak aspoň z chýru. Akiste bral účasť aj na vzrušení pri odsúdení a ukrižovaní Pána Ježiša, lenže ako žiak farizejov nepovažoval Krista Pána za Mesiáša. (Sk. Ap. 23. 6.) On očakával Mesiáša, ktorý by oslobodil národ od Rimanov. Považoval preto za správne, že Kristus Pán ako

bohorúhač bol odsúdený na smrť križa. Myslel si, že smrťou Kristovou bude pochované i jeho dielo.

Ale aké sklamanie! O niekoľko dní po smrti Krista Pána sa začalo povrávať, že Pán Ježiš vstal z mŕtvych. Šavel tomu neveril. Bol presvedčený, že mŕtvola Krista Pána bola odnesená z hrobu apoštolmi. Chýr sa však ďalej šíril. Počet kresťanov stále vzrástol. Nové hnutie sa stávalo nebezpečným. Šavel zpočiatku len čakal. Tu odrazu vystúpil medzi vyznávačmi Krista Pána mladý muž menom Štefan. Tento neohrožene vystupoval proti Židom a svojimi rečmi strhol ľud za sebou. Židovstvu začalo hroziť nebezpečenstvo. Niektorí zo synagogy začali sa síce hádať so Štefanom, ale „nemohli odoláť múdrosti a Duchu, ktorý mluvil.“ (Sk. Ap. 6. 10.) Štefan bol nepriateľmi obžalovaný a odsúdený na smrť ukamenovaním. Umieral so slovami: „*Pane, nepokladaj im to za hriech!*“ (Sk. Ap. 7. 59.)

Šavel bol svedkom tejto dojemnej smrti, veď strážil šaty vrahov Štefanových. Smrť Štefanova ho síce zarazila, ale nepresvedčila. Zvíťazila v ňom horlivosť farizejská. Vidiac v kresťanstvu nebezpečenstvo pre židovstvo, začal ho prenasledovať. Hneď po smrti Štefanovej „*pustošil cirkev, chodil po domoch, vláčil mužov i ženy a dával ich do žalára.*“ (Sk. Ap. 8. 3.) Keď sa však kresťania rozprúchli, vyžiadal si od veľkňaza zatýkaciu listinu proti nim a začal ich prenasledovať aj za bránami Jeruzalema. Presvedčený bol, že nebezpečenstvo pre židovstvo neprestane, kým kresťania nebudú celkom vyhubení.

Pri Damašku sa stane s ním niečo neobyčajného.

Keď sa približoval k mestu, ožiarilo ho svetlo s neba. Spadol s koňa na zem a počul hlas: „*Šavle, Šavle, čo ma prenasleduješ?*“ „*Kto si, Pane?*“ — pýtal sa Šavel. „*Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ.*“ Šavel vtedy

poznať Krista a naľakano sa pýtal: „*Pane, čo chceš, aby som konal?*“ — A počul hlas Krista: „*Vstaň a id' do mesta, a tam sa ti povie, čo máš robiť.*“ Sprievodcovia Šavlovi počuli tento rozhovor, ale nevideli nikoho.

Šavel vstal zo zeme a odišiel do Damašku, ale už **nie ako nepriateľ kresťanstva, ale ako priateľ**. Na tretí deň na slová Ananiáša sa mu vrátil zrak. Dal sa pokrstiť a stal sa najoduševnenejším vyznávačom Krista Pána. **Stal sa apoštolom národov, sv. Pavlom**. Zjavenie pred Damaškom rozhodlo o celom jeho živote a urobilo z neho najhorlivejšieho kazateľa božstva Kristovho. Pavel po svojom zázračnom obrátení bol hotový za Krista trpieť, žiť, ba aj zomrieť.

Pozoruj len jeho ďalší život!

Po svojom obrátení odišiel najprv na púšť Arabskú. (Gal. 1. 17.) V treťom roku svojho obrátenia vrátil sa do Damašku. Tu mu Židia robili úklady a kresťania ho nočnou hodinou museli v koši spustiť s múrov, aby sa zachránil. Vtedy odišiel do Jeruzalema, ale aj tam mu hrozila smrť od Židov. Opustil teda Jeruzalem a odobral sa najprv do Cezarey, potom do svojho rodného mesta Tarzu. (Sk. Ap. 9. 21-30.) Ani tam neostal dlho. Čoskoro sa odsťahoval do Antiochie a tým sa vlastne začína jeho neúnavná práca vo vinici Pánovej.

Vykonal tri veľké misionárske cesty, Navštívil Syriu, Cyprus, Pamfyliu, Pisídiu, Lykaoniu. Obrátil sa v Cilicii, Frygii, Galacii, Mysii, Macedonii a v Grécku. Zdržoval sa vo Filippách, Solune, Athénach, Korinte a v Efeze. Zavítal aj do Ríma, ba údajne až do Španielska. **Všetky tieto cesty nekonal zo zvedavosti, ani z rozmaru, ani za peniazmi. Mal len jednu jedinú túžbu: čím viac duší získať pre Krista. Svojim veriacim nebol nikdy na ťarchu. Živil sa prácou svojich rúk, zhotovujúc stany. Kto by to mohol opísať, čo všetko zažil sv. Pavel**

na svojich cestách!!! Trpel, strádal, znasal prikorla, horúčosť i zimu, bol prenasledovaný, posmievaný, bičovaný, kamenovaný, väznený a to všetko len preto, aby získaval duše pre Krista. Dojemnými slovami opisuje on sám svoj život: „ . . . *v premnohých prácach, v početných žalároch, v trýzneniach nad mieru, v smrtiach častokrát. Od Židov som dostal päťkrát po štyridsiatich bez jednej. Trikrát som bol palicovaný, raz kamenovaný, trikrát som zažil stroskotanie lode, deň a noc bol som na hlbine morskej: často na cestách, v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zbojníkmi, v nebezpečenstvách pred národom, v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi lživými bratmi; v práci a trude, v mnohom bedlení o hlade a smäde, v mnohých pôstoch, v zime a nahote, okrem toho, čo je zvonku, čo každodenne nalieha na mňa, starosť o všetky cirkve . . .*“ (II. Kor. 11. 23-28.)

Taký bol život sv. Pavla. Tento horlivý apoštol obrátil sa v mestách najväčšej vzdelanosti, vedy a umenia a práve v týchto kultúrnych strediskách sa dopracoval najväčších úspechov. Stál pred prokurátormi, vladármi, kráľmi a azda aj pred cisárom a získal pre Krista duše aj v samotnom cisárskom paláci. Nezľakol sa nijakej prekážky a smele hlásal pravdu i pred najvynikajúcejšími filozofmi a učencami. V meste rečníkov, v Athénach bez prípravy povedal jednu z najkrajších svojich rečí. Nebál sa nikoho a svojím vystúpením vedel umlčať aj svojich sudcov. Bol vynikajúcim filozofom, veľkým učencom, prvotriednym rečníkom a neohrozeným vyznávačom božstva Kristovho. Bol to opravdivý veľduch kresťanstva. Pritom však bol pokorný. V hlbokej pokore uznával, že bol nepriateľom Krista hovoriac: „Ja

som najmenší z apoštolov a nie som ani hoden menovať sa apoštolom, preto že som prenasledoval cirkev Božiu.“

Taký bol sv. Pavel. Dojímavý bol celý jeho život, ale dojímavá bola aj jeho smrť.

Bolo to 29. júna r. 67., keď na rozkaz cisára Nerona bol vyvedený z Ríma na cestu ostijskú — kde stojí dnes chrám „alle tre fontane“ — a tam štatý. Jeho telo odpočíva v nádhernej bazilike „San Paolo fuori le mura“ (sv. Pavel za múrami) v Ríme.

Zachovalo sa nám od neho 14 listov, ktoré sú perlamy Nového Zákona.

Sv. Pavel žil pre Krista, trpel pre Krista a zomrel pre Krista.

A teraz si objasnime jeden problém.

Ako sa stal Šavel Pavlom? Ako je to možné, že ten, ktorý nenávidel a prenasledoval Krista, stal sa najhorlivejším jeho apoštolom? Odkiaľ tá zmena? Ako mohol znášať tie útrapy a prenasledovania? Ako mohol tento bývalý farizej aj zomrieť za Krista?

Ako? — — —

Ja poznám na tieto otázky len jednu odpoveď.

Pavel sa presvedčil, že Kristus Pán nebol človekom, ale Bohom.

Ako smýšľal sv. Pavel o Pánu Ježišovi?

Sv. Pavel bol pevne presvedčený, že Kristus Pán bol Bohom. O tom nemôže byť ani len najmensej pochybnosti. Rozprávajú nám o tom Skutky Apoštolské slovami: „*Ohlasoval v synagogách Ježiša, že je on Syn Boží.*“ (Sk. Ap. 9. 20.) Dokazujú nám to však aj jeho vlastné listy, ktoré sú preplnené výrokmami o božstve Pá-

na Ježiša. Týchto výrokov je toľko, že by sme museli opísať doslovne všetky listy sv. Pavla, keby sme chceli uviesť všetky jeho svedectvá o božstve Krista Pána. Uspokojíme sa preto aspoň s najdôležitejšími ukázkami.

Najlepším dôkazom viery sv. Pavla v božstvo Pána Ježiša je slovo „Kyrios.“ Toto slovo dobre poznáme z omše svätej zo slov „Kyrie eleison.“ Slovom „Kyrios“ označuje sv. Pavel veľmi často Pána Ježiša. Tohoto slova s členom alebo bez člena použil sv. Pavel vo svojich listoch na označenie Pána Ježiša nie menej ako 157 ráz. Okrem toho použil slov „Kyrios Jesus“ 24 ráz a slov „Kyrios Jesus Christos“ 64 ráz. Čo znamená slovo „Kyrios“? V spisovnej gréčine znamená „pán-a.“ Nie je to, pravda, tak v biblickej gréčine. Slovom „Kyrios“ nerozumeli židia „pána“, ale „Pána Boha“. V gréckom preklade Starého Zákona užívalo sa totiž slova „Kyrios“ na preloženie hebrejskeho slova „Jahve“. Týmto slovom však označovali židia „Pána Boha“. Slovo „Jahve“ mali židia natoľko v úctivosti, že si ho netrúfali ani vysloviť. Keď sv. Pavel slovom „Kyrios“ „Jahve“ označoval Pána Ježiša, istotne ho považoval za Boha. V rabínskej škole vzdelaný sv. Pavel by si na nijaký prípad nebol dovolil použiť tohoto výrazu na označenie jednoduchého smrteľníka. V dobách sv. Pavla by si nijaký žid nebol trúfal týmto slovom pomenovať nejakú osobu ľudskú a nijaký žid by si to slovo nebol vykladal ináč ako „Pán Boh“. Tak tomu slovu rozumeli aj prví kresťania a aj samotný sv. Pavel. Jasne nám o tom svedčia jeho vlastné slová: *„Keď i sú, ktorí sa nazývajú bohmi, či to na nebi a či na zemi (keďže je mnoho bohov a mnoho pánov), my predsa máme len jedného Boha, Otca, od ktorého je všetko a my pre neho, a jed-*

ného Pána,¹⁵ Ježiša Krista, skrze ktorého je všetko, i my skrze neho.“ (I. Kor. 8. 5-6.)

Vieru sv. Pavla v božstvo Pána Ježiša nedokazuje nám len slovo „Kyrios“, ale nám ju dokazujú aj niektoré jeho výroky o Kristu Pánovi. V týchto výrokoch pripisuje sv. Pavel Pánu Ježišovi božské vlastnosti. V nich ho vyhlasuje za jedného s Bohom-Otcom, za nášho Spasiteľa atď. Toto jeho učenie o Pánu Ježišovi krásne je shrnuté v slovách: *V Pánu Ježišovi „máme vykúpenie skrze jeho krv a odpustenie hriechov; ktorý je podobizňou neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia. Skrze neho je stvorené všetko v nebesiach i na zemi, viditeľné i neviditeľné . . . Všetko je skrze neho a pre neho stvorené, . . . lebo zaľúbilo sa (Bohu), aby v ňom všetka plnosť prebývala a že by skrze neho všetko so sebou smieril, keď krvou jeho križa k pokoju priviedol, či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesiach.“* (Kol. 1. 14-20.) Podobných výrokov nachodíme u sv. Pavla veľmi veľa.

Uvediem z nich ešte aspoň niekoľko. Tak na pr. v liste ku Kolosanom píše, že v Kristu Pánovi *„prebýva všetka plnosť božstva“* (Kol. 2. 9.) V liste ku Filipanom hovorí o Pánu Ježišovi: *„ktorý, keďže bol v spôsobe Boha, nepokladal to za lúpež, že je rovný Bohu, ale zmaril seba samého, keď si vzal podobu sluhovskú a stal sa podobným ľuďom a zovňajškom považovaný bol za človeka. Uponížil seba samého a bol poslušný až na smrť, a to na smrť na križi. Prečo i Boh povýšil ho a daroval mu meno, ktoré je nado všetky mená, aby v mene Ježišovom pokľaklo každé koleno tých, ktorý sú*

¹⁵ Slovo „Pána“ v slov. preklade Písma Sv. akiste vinou sadzača vypadlo, hoci ho nachodíme tak v gréckom ako aj v lat. tekste.

v nebesiach, na zemi i pod zemou, a aby každý jazyk vyznával, že Pán Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca." (Filip. 2. 6-11.) V liste k Židom vyhlasuje sv. Pavel: „*Mnohonásobne a rozmanitým spôsobom mluvieval kedysi Boh otcom skrze prorokov, najnovšie však za týchto dní mluvil nám skrze Syna.*" (Žid. 1. 1-2.) Konečne v liste k Rimanom slávnostne sa osvedčuje sv. Pavel, že od patriarchov „*je Kristus podľa tela, ktorý je nado všetko Boh požehnaný na veky.*" (Rim. 9. 5.)

Drahý priateľu! Uvedené výroky nám jasne svedčia, že sv. Pavel pevne veril v božstvo Pána Ježiša. On považoval Krista Pána za Boha, ktorý s neba sostúpil, človekom sa stal, aby nás na potupnom dreve kríža svojou krvou vykúpil. Túto vieru hlásajú nám pri každom kroku všetky jeho listy. Za túto vieru sv. Pavel trpel, pracoval a umieral.

Krv mučeníkov.

Dojímavý bol život sv. Pavla. Tento apoštol bol pevne presvedčený o tom, že Kristus Pán nebol človekom, ale Bohom. Za toto svoje presvedčenie trpel aj zomrel.

Nemysli si však, že sv. Pavel je jediným svedkom božstva Krista Pána. Oj, nie! Máme stá, tisíce, ba milióny tých, ktorí svoju vieru v božstvo Kristovo aj vlastnou krvou spečatili. Týchto voláme mučeníkmi.

V gréckej reči sa mučeník nazýva martyrom. Slovo martyr znamená svedka. Mučeníkom voláme teda takého človeka, ktorý aj za cenu svojho zdravia, majetku, ba aj života vyznal svoju vieru v božstvo Krista Pána. Mučeníkom voláme takého kresťana, ktorý celým telom a celou dušou slúžil Kristovi a keď sa pre svoje

presvedčenie dostal do srážky s mocou svetskou, neváhal zaň aj smrť podstúpiť.

A má božstvo Krista Pána takýchto svedkov? Má viera Kristova takýchto vyznávačov? — Áno, má: a má ich celé miliony.

Nebudem sa ti o tom rozpisovať. Spomniem ti ich len nakrátko. Ak chceš viac vedieť o ich ctnostiach, živote, vytrvalosti a smrti, prečítaj si príslušné diela.

Prvým mučeníkom bol sv. Štefan. Bol diakonom a veľmi ohnivým kazateľom. Ostro vystupoval proti Židom. Bol preto veľradou odsúdený na smrť a ukamenovaný. (Sk. Ap. hl. 7.)

To bola prvá obeta božstva Kristovho. To bola prvá krv vyliata za Krista. A tým sa vlastne začalo prenasledovanie kresťanov so strany Židov. Za tohoto prenasledovania nejedon kresťan zomrel za Krista. (Sk. Ap. 8. 1-3.: 26. 10.) Nejedného kresťana dal usmrtiť zúrivy Šavel, neskorší to sv. Pavel — ako on sám doznáva. (Sk. Ap. 26. 10-11.) Smrť sv. Jakuba je len slabou ukázkou tohoto prenasledovania.

Prejdime však z Jeruzalema do Ríma a uvidíme ďalších mučeníkov!

Kresťanstvo sa hneď v prvých rokoch dostalo do Ríma. Už za cisára Klaudia sa stretávame v Ríme s kresťanmi. Avšak prenasledovanie kresťanov vypuklo v Ríme až za cisára Nerona.

Dňa 19. júla r. 64. po Kr. vypukol v Ríme požiar a zničil temer celé mesto. Možno, že oheň vznikol len náhodou, ale medzi ľudom sa povrávalo, že jeho pôvodcom je sám cisár. Nero chcel od seba odvrátiť toto podozrenie a preto obvinil z podpalačstva nevinných kresťanov. Potom dal kresťanov zatýkať a hromadne popravovať. Niektorí kresťania boli bičovaní, iní na kríž pribíť, do zvieracích koží zašívajú a pred divú zver

predhodení alebo utopení. (Tacitus, Annales 15. 44.) Medzi týmito mučeníkmi boli ľudia každého veku a stavu „i ženy a panny, ktoré vystavené mnohým potupám a mučeniam, daly nám krásny príklad“ — hovorí sv. Kliment Rímsky. (Ep. ad Cor. 6. k. 11.)

S týmto nebol Nero ešte spokojný. Vymyslel ešte hroznejšie muky.

Poď len so mnou, priateľu, do nádherných záhrad Nerových, kde sa večerom ponáhľa rímsky ľud! *Budeš svedkom zvláštneho divadla. Divadla, akého ešte nebolo na tejto zemi.*¹⁸

V záhradách Nerových sú postavené zvláštne stĺpy. Na každom stĺpe je priviazaný živý kresťan. Šaty má napustené smolou a sírou a telo obalené slamou. Keď zapadne slnko za rímske pahorky, Nero dá tieto stĺpy zapáliť. Úbohí kresťania ako horiace fakle svietia, kým sa okolo nich konajú jazdecké závody za účasti samého cisára. Muky kresťanov sú neopísateľné. Avšak — ako píše Seneka — „*medzi týmito bolesťami nevzdychal nikto; to je málo, neprosil: to je málo, neodpovedal: to je málo: usmieval sa a usmieval z celého srdca.*“ (Seneca F. II. s. 122.)

Hľa, tak vedeli trpieť a umierať tí kresťania, ktorí boli súčasníkmi apoštolov! A nebolo ich málo, veď Tacitus píše, že ich bolo „veľké množstvo“ — „*ingens multitudo*“.

Zomrel Nero, ale prenasledovanie kresťanov jeho smrťou neprestalo. Zúrilo celých 300 rokov. Ťažko sa dá opísať, čo všetko pretrpeli za ten čas kresťania.

Najlepším svedkom ich utrpenia je Colosseum. Colosseum začal stavať Vespasian a dokončil ho Titus v

¹⁸ Srovn. Tóth Tilhamér dr.: Szentbeszédek Krisztus királyságáról. 228-236 str.

r. 80. po Kr. Jeho staviteľom bol Gaudentius, ktorý sa neskoršie stal kresťanom a svoju vieru aj mučeníckou smrťou potvrdil. Do tohoto obrovského divadla sa vnesť stilo naraz až 80-100.000 ľudí.

Colosseum temer dvetisíc rokov vzdorovalo dažďu, slncu, vetru, vpádom, drancovaniam, stredovekým bojom a ničeniu všetkého druhu. Z jeho stien bol postavený nádherný palác Venezia v strede Ríma . . . Colosseum prežilo celé veky a stojí aj dnes ako svedok utrpenia kresťanov . . . Právom ho môžeme nazvať kapitoliom mučeníkov.

Predstavme si jedno predstavenie v tomto Colosseu!

Je večer . . . Smerom k foru hrnú sa zástupy. Všetko sa ponáhľa do Colossea: cisár so svojim sprievodom, dôstojníci, cudné vestálky, rímsky ľud . . . Vnútri v Colosseu je veľký hluk. Na dané znamenie utíchne všetko . . . Zraky všetkých prítomných sú uprené na dvere, ktorými vstupuje do arény hlúčok ľudí. Sú v ňom vechí starci, silní mužovia, kvetúce devy a mladé deti. Všetci títo sa zastavia pred lôžou cisára a zvolajú: Zdrav buď, cisár, na smrť idúci ťa pozdravujú! . . . Hlúčok došiel do prostriedku arény . . . V tom sa otvorila bočné dvere a do arény sa vrúti hladní lvi, tygri, leopardi . . . Hlúčok kresťanov pokľakne . . . Kresťania povznesú svoje oči k nebu, . . . ešte krátka modlitba, . . . znak kríža . . . a v divadle cítiť zápach vnútorností, . . . počuť praskot ľudských kostí . . . a vidieť príšerný obraz, ako divá zver trhá ľudské mäso a bije sa medzi sebou o ľudské údy . . . *Krv, ľudská krv, kresťanská krv tečie po aréne Colossea* . . . A pritom zástup krvolačných divákov plesá, tleska, kričí a raduje sa, ba volá po novej krvi kresťanskej . . .

Tak to bolo po celých 300 rokov. Nieto mučenía, ktoré by neboli vyzkúšali na kresťanoch. Nieto múk, ktoré by neboli na sebe zakúsili nevinní vyznávači Krista. Nie jednotlivci, ale celé tisíce kresťanov umierali na aréne rímskeho Colossea. Obuv by mal vyzuť každý kresťan, ktorý vkročí na to miesto, lebo pôda Colossea je posvätená a presiaknutá krvou mučeníkov, tá zem je svätá. Nábožnosť kresťanov postavila na toto miesto kríž, ale ten bol po zrušení pápežského štátu v r. 1870. odtiaľ odstránený. Najnovšie bol znovu postavený a aj podnes hlása utrpenie, ktoré museli znášať kresťania na aréne Colossea cez celé tri storočia.

Nemysli si však, priateľu, že kresťania boli mučení len v Colosseu. Oj, nie. Celý Rím, nadzemný i podzemný je svedkom ich utrpenia. A nechajme Rím! Navštív väčšie mestá celej vtedajšej ríše rímskej a všade najdeš stopy vyliatej krvi kresťanskej. Rímski cisári potokmi vylievali krv kresťanov, ľudí to najšlachetnejších a najctnostnejších.

Zomrel Nero, zomrel Decius a Dioklecian. Pomreli rímski prenasledovatelia kresťanov. Na trón nastúpil **Konštantín Veľký**. Tým prestalo úradné prenasledovanie kresťanov v ríši rímskej. Neprestalo však mučenie. Prišli Vandali, arianski Goti, mohamedáni, nepriateľskí cisári a králi v rozličných krajinách a znovu tiekla krv mučeníkov. Prišly všelijaké náboženské boje: husitizmus, protestantizmus a k mučeníkom pribudli noví. Vypukla francúzska revolúcia a mnoho bolo tých, ktorí pre svoje náboženské presvedčenie vykrvácali pod guilotinou. Státisíce mučeníkov umrely za svoju vieru aj v storočiach neskorších.

Tak to išlo až po naše časy. V poslednom čase aj **my sami sme boli svedkami mučeníckej smrti tisícov našich bratov**. Len nedávno utíchlo hrozné prenasledo-

vanie v Mexiku, ktoré sa vyrovnalo aj prenasledovaniu rímskych cisárov. Ľudia všetkých stavov, ba i 14-ročné dietky boli tam vraždené pre svoje náboženstvo. A čo mám povedať o Číne? Čo o Rusku? Hrôzou by si trnul, keby som ti rozprával o tom, ako zachádzali v Rusku s kresťanmi. Polámali im ruky a nohy. Zabíjali im drevené klíny za nehty a do hlavy. Liali im do úst vrelé olovo. Hádzali ich do vrelej vody. Vyzliekli ich do naha a za decembrového mrazu do tých čias ich oblievali studenou vodou, kým sa neobrátili v ľadové stĺpy. Vypichali im oči. Stiahli im kožu s hlavy. Uväzovali ich na kolo lodi alebo na chvost splašeného koňa. Mnohých po spôsobe nerovskom aj na ostré koly napichli . . . A toto nie sú nijaké vymysleniny. To všetko sme čítali v dennej tlači pred krátkym časom. A keby som ti vylíčil utrpenie tých nešťastníkov, ktorí sa dostali do sovietskych žalárov alebo do koncentračných táborov na Solovetských ostrovoch, to by ti vlasy dupkom vstávaly.

Priateľu, aj dnes sú ešte mučeníci, ktorí trpia len zato, že sa pridržiavajú svojej viery.

A teraz sa zastavme a rozmýšľajme!

Prečo trpeli všetci tí spomínaní mučeníci? Čo bolo ich vinou?

Prečo si bola, sv. Katarína, v kolese lámaná? . . .

Prečo si bola, sv. Cecília, v parnom kúpeli dusená a prečo si potom sklonila svoju snehobielu šiju pod meč kata? . . .

Prečo si trpel, sv. Pongrác, v 14. roku svojho života? . . .

Prečo si bol predhodený divej zvery, 86-ročný stariec, sv. Polykarp? . . .

Prečo si bol za živa pečený, sv. Vavrinec? . . .

Prečo ste trpeli, všetci vy mučeníci XX-ich storočí? Čo ste vykonali? Čo bolo vašou vinou?

Čo???

**Jedinou vašou vinou bolo, že ste vyznávali Krista?
Prečo ste ho teda nezapreli?**

Istotne len preto, že ste boli pevne presvedčení o Jeho božstve. Toto presvedčenie vás posilňovalo, aby ste sa nedali zväbiť ani zlatom, ani majetkom, ani úradom, ani sľubmi, ani rodinnými ohľadmi od Krista. Radšej ste zomreli, ako by ste boli Krista zradili.

Nám ste preto martyrmí-svedkami božstva Kristovho. **Vaša, pre Krista vyliata krv nám svedčí, že Kristus Pán bol opravdivým Bohom.**

Aj vzdelaní ľudia !

Smrť tisícov mučeníkov je výmluvným svedectvom božstva Krista Pána. Život je totiž každému človekovi vzácny a keď ho mučeníci tak ochotne obetovali za Krista, museli byť pevne presvedčení, že Pán Ježiš nebol len človekom, ale Bohom. Najmä smrť najstarších mučeníkov je nám veľmi dôležitým svedectvom. Títo totiž dobre mohli poznať Krista Pána, či už osobne alebo na základe spoľahlivých informácií.

Teraz si však nadhodme niekoľko otázok.

Z akých rodín a z akých spoločenských vrstiev pochádzali prví mučeníci? Medzi akými ľuďmi sa šírilo kresťanstvo? Často sa totiž rozpráva, že sa kresťanstvo šírilo zpočiatku len medzi otrokmi a rímskym proletariátom a len hodne neskôršie začalo vnikáť do vyšších vrstiev spoločenských. Tieto falošné názory radi rozširujú naši protivníci. Robia to preto, aby mohli poukázať, že smrť prvých mučeníkov nemôže byť dôkazom božstva Krista Pána. Boli to, vraj, len ľudia jednoduchí, nevzdelaní a nekritickí, ktorí len z fanatizmu umierali za Krista.

Je to pravda? — Nie, priateľu. — Presvedčím ťa o tom čoskoro.

Nejdem vôbec zapierať, že apoštolovia boli väčšinou ľudia chudobní a nevzdelaní. Pravdou je aj to, že sa kresťanstvo v prvom rade šírilo medzi chudobným ľudom. Ale **rozhodne nesprávne je tvrdenie, že by sa kresťanstvo bolo šírilo zpočiatku len medzi pospolitým ľudom. Kresťanstvo hneď na začiatku malo privržencov vo všetkých vrstvách spoločenských a zapustilo korene aj vo vzdelaných kruhoch.**

Spomeň si len na sv. *Pavla*! To bol muž učený a vzdelaný. Natoľko bol doma vo vede, že sa nedal zahabiť ani Senekom, ani Afraniom Burrom, ani nijakým vtedajším filozofom. Bez prípravy sa vedel postaviť na aeropag v Athénach a svojou improvizovanou rečou temer uniesol svoje poslucháčstvo. Nevzdelaný človek by to sotva bol dokázal. Neučený človek by tiež sotva bol vedel získať toľko privržencov náboženstvu kresťanskému vo vzdelaných kruhoch rímskych, koľko ich získal sv. Pavel.

Popri sv. Pavlovi vidíme medzi kresťanmi hneď zpočiatku celý rad ľudí vzdelaných.

Sv. Peter obrátil na vieru kresťanskú *stotníka Kornelia*, ktorý pochádzal zo vznešenej rodiny patricijskej. Z poprednej rodiny pochádzali aj priateľ sv. Pavla, *Aquila a jeho manželka Priska*. Táto Priska bola azda prvou mučenicou kresťanskou. Jej je venovaný starobylý chrám sv. Priscilly v Ríme. Aquila a Priska boli veľmi dobre známi s rodinou rímskeho senátora *Pudenta*, ktorý mal za manželku *Klaudiu*, vznešenú to britskú dámu. Obidvaja títo boli kresťanmi. Ich dietkami boli *Timotej*, *Novatus*, sv. *Pudentiana a Praxeda*. Podľa ich dcér, Pudentiany a Praxedy sú pomenované najstaršie chrámy v Ríme.

Z tohoto vidíš, že sa kresťanstvo hneď od začiatku šířilo aj vo vznešenej triede patriciov.

Sv. Pavel svojou výmluvnosťou úspešne rozsieval semeno slova Božieho v pretoriu, v mestských, politických a vojenských úradoch. Ako nám najnovšie objavy dokazujú, pokrstil aj *Marka Clodia Hermesa*. Tento pochádzal z rodiny Klaudiovcov, ktorí dali ríši predchodcu Neronovho. Že kresťanstvo už vtedy zapustilo korene aj v cisárskom paláci, jasne vysvitá zo slov sv. Pavla: „*Pozdravujú vás bratia, ktorí sú so mnou. Pozdravujú vás všetci svätí, zvlášťne však ti, ktorí sú z domu cisárovho.*“ (Filip. 4. 22.)

V neskorších rokoch tiež nebolo inakšie.

Za cisára Nerona vzbudila svojím životom podozrenie vznešená kresťanská dáma, *Pomponia Graecina*. Bola udaná, že sa oddáva cudzím poverám. Jej manžel Plautius ju len ťažko zachránil.

Dokázané je, že sám brat cisára Vespasiana, *konzul Titus Flavius Sabinus*, bol kresťanom. Tým sa stala kresťanskou celá jedna vetva slávneho rodu Flaviovcov.

Titus Flavius Sabinus pravdepodobne bol pokrstený od sv. Petra. Tacitus píše o ňom: *Bol na česť svojho domu, slávny v mieru a vojnách, nevinný, spravodlivý. Sedem rokov bol prefektom v Moesii, dvanásť v meste (Ríme) súc okrasou panovníckej rodiny. Bol znamenitým mužom, ináč nežným a láskavým, ktorý sa hrozi krviprelievania“. Za Domiciana bol statý.*

Jeho synom bol *Titus Flavius Clemens*. Bol konzulom, ale bol ako kresťan obžalovaný a od Domiciana napred v r. 95. po Kr. poslaný do vyhnanstva a potom umučený. Jeho manželka *Domitilla*, vnučka cisára Vespasiana bola tiež poslaná do vyhnanstva na ostrov Pandatarium. Ona položila základ k pohrebištiu Flaviovcov na ceste ardeatínskej.

Okrem tejto Domitilly máme ešte aj *inú Domitilla*. To je vnučka Domiciana, Flavia Domitilla. Táto bola zaslúbená s patriciom Aurelianom. Bola však kresťankou a už skôr urobila sľub panenstva. Odmietnutý ženich ju udal u súdu. Nato ju jej vlastný strýc, Domician poslal do vyhnanstva na ostrov Pontia. Na ceste do vyhnanstva ju odprevádzali dvaja pretoriani, *Nereus a Achilles*. Domitilla ich obidvoch získala pre kresťanstvo. Zato ich Domician dal stať v Terracine. Podobnou smrťou zomrela neskôršie aj Domitilla.

Ešte jedného muža ti spomniem z doby cisára Domiciana. To je prokonzul *Acilius Glabrio*, ktorý sa tiež stal obeťou nenávisť cisára len preto, že bol kresťanom.

Z týchto niekoľkých príkladov vidieť, že kresťanstvo hneď od začiatku malo veľmi veľa prívržencov aj vo vzdelaných vrstvách rímskych. Právom píše Alfonso Bartoli, konservator fora a Palatina: „*Je bludom veriť, že bolo kresťanstvo prijaté a sa rozšírilo len vo vrstvách nižších. Štúdiá archeologické a historické dnes už presne zistily, že sa kresťanstvo rozšírilo v Ríme hneď od svojho začiatku vo všetkých vrstvách spoločenských, od najnižších až po najvyššie. Rod Aciliov Glabrionov, prastarých to patriciov, je kresťanský. Jedna vetva cisárskeho rodu Flaviovcov je tiež kresťanská. A kresťanstvo preniká všade, dokonca aj k dvoru. Sv. Pavel zasiela Filipinským pozdrav od kresťanov z domu cisárskeho. Škrabanina z domu Gelotianovho svedčí, že kresťania nechýbali ani medzi samotnými dôstojníkmi cisárskymi.*“ (Hynek, Obrození Římem I. díl, str. 132.)

O tejto škrabanine ti musím povedať niekoľko slov.

V rumoch cisárskej kadétky pod Palatinom v Ríme — v t. zv. domus Gelotiana — byly objavené zvláštne škrabaniny v kožovke. Na kríži visí postava s oslou hlavou. Pod krížom stojí mladík a klania sa jej. Je tam

aj nápis: „*Alexamenes klania sa bohu*“. Táto škrabanina je krásnym dokladom toho, akým potupám boli vystavení kresťania medzi pohanmi. Súčasne je však aj dôkazom toho, že kresťanstvo malo svojich vyznávačov aj medzi cisárskymi dôstojníkmi.

Nemôže byť teda nijakej pochybnosti, že sa kresťanstvo šírilo nielen medzi chudobnými, ale aj medzi vzdelanými ľuďmi.

Konvertita dr. Hynek píše: „*V nápisoch katakomb, náhrobkov, sarkofágov etc., nachádzame veľa osôb senátorských, rytierov, konzulov a prefektov mesta Rima atď., atď., obrátených na vieru Kristovu. Z mnohých citujem prefekta rímskeho Hermesa, ktorý keď za Trajana prestúpil na kresťanstvo, prepustil na 10.000 otrokov. Prefekt Chromatius, ten istý úrad zastávajúci za Diokleciana, prepustil ich na 14.000 a hojne ich obdaroval. Alebo sv. Eugeniu, dcéru rímskeho miestodržiteľa v Egypte, či Serenu, manželku to jedného z najväčších prenasledovateľov Cirkvi, samotného cisára Diokleciana. Či Fabiolu, poslednú to ratolesť jedného z najslávnejších rodov dejín rímskych, Fabiovcov*“. (Hynek, Obrození Římem I. díl, str. 132-133.)

Priateľu, spomni si ešte na sv. *Ceciliu* mučenicu, pochádzajúci z patricijskej a senátorskej rodiny *Caeciliov*, ktorá podstúpila mučenícku smrť za Marka Aurelia. Spomni si na sv. *Agnešku Rímsku*, ktorá pochádzala tiež z poprednej rodiny a položila život za Krista. Spomni si na ctnostného sv. *Šebastiana*, ktorého tak krásne opisuje Wisemannova „*Fabiola*“.

A teraz súď, či sa kresťanstvo šírilo len medzi spoločným ľudom! — Nie. — Kresťanstvo sa hneď od začiatku šírilo aj medzi vzdelanými ľuďmi. Jasne to vidieť z veľkého počtu mučeníkov, pochádzajúcich z popred-

ných rodín rímskych. Títo vzdelaní ľudia istotne neprijali kresťanstvo bez rozmyslenia. Veď kresťanstvo žiadalo od nich úplnú zmenu života a mnohé sebazaprenie. Teda skôr, ako urobili rozhodný krok, akiste sa hľadeli presvedčiť o pravdivosti nového náboženstva. U nich to nebolo spojené s nijakými ťažkosťami. Mali peňazí a mali aj potrebných známostí, aby si z Palestíny zaopatрили spoľahlivé informácie o tom, kto bol Kristus. A keď títo vzdelaní a kritickí ľudia predsa prijali vieru Kristovu a aj život obetovali za Krista, to je najlepším dôkazom toho, že považovali Krista za pravého Boha, Pána života a smrti.

Prečo neuverili farizeji ?

Táto otázka trápi temer každého človeka, ktorý číta alebo počuje o zázrakoch a zmŕtvychvstaní Pána Ježiša. Istotne trápi ona aj teba. Po prečítaní predchádzajúcej kapitoly zaiste si myslíš: *„Keď toľkí vzdelaní ľudia v prvých storočiach uverili v Pána Ježiša, prečo neuverili aj farizeji? Boli predsa svedkami Jeho zázrakov a vedeli aj o Jeho zmŕtvychvstaní. Ako je to teda možné, že ho neuznali za Boha?“*

Prečo neuverili farizeji?

Hlavnú príčinu nevery farizejov musíme hľadať v ich farizejských názoroch. Farizeji si predstavovali Mesiáša ako politického osloboditeľa. Ich Mesiáš mal znovuvzkriesiť zaniklú ríšu Dávidovu. Ich Mesiáš mal povzbudiť celý národ židovský k svätej vojne proti nenávideným Rimanom. Ich Mesiáš mal očistiť Jeruzalem od rímskych légii. Kto by toto bol urobil, toho by boli ochotne uznali za očakávaného Mesiáša. Tomu by aj oni boli zaspievali radostné „Hosanna“. Ale od Krista Pána takéto voľačo očakávať nemohli. Za Mesiáša ho

teda uznať nechceli. On vôbec nezodpovedal ich falošným predstavám o Mesiášovi. A to bolo prvou príčinou, prečo neuverili farizeji.

Druhou príčinou nevery farizejov bola ich **nenávisť voči Pánu Ježišovi**. Farizeji si veľmi potrpeli na popularitu. A tu, prišiel Pán Ježiš. Strhol s nich závoj a ukázal ľudu ich pravú podobu. Poukázal na ich chyby a prestrelky a nazval ich obielenými hrobmi. Ich popularita tým hodne utrpela. Boli ranení na najcitlivejšom mieste a zahoreli nenávisťou oproti Pánu Ježišovi. No, a vieme veľmi dobre, že nenávisť zaslepuje.

Ďalšou príčinou nevery farizejov bolo **počínanie Krista Pána**. Pán Ježiš sa nechcel riadiť ich farizejskými predpismi, ktoré oni považovali za nedotknuteľné. Jasne to vidíme pri uzdravení slepého od narodenia. Pán Ježiš uzdravil slepého v sobotu, hoci podľa učenia farizejského v sobotu nebolo dovolené uzdravovať. Tým sa Kristus Pán v očiach farizejov stal hriešnikom, ktorého Boh nemôže vyslyšať. Hriešnik však nemohol byť uznaný farizejmi za Mesiáša. Farizeji po uzdravení slepého od narodenia, mali síce zázrak nad slnko jasnejšie dokázaný, vypočuli aj rodičov uzdraveného a predsa neuverili. Neuverili preto, lebo sa to uzdravenie stalo v sobotu a v sobotu dľa ich učenia farizejského nebolo dovolené uzdravovať. Krista Pána jednoducho vyhlásili za hriešnika a tým bola vec odbavená. Nenávidený hriešnik, ktorý porušuje sobotu — podľa ich názoru — nemohol byť Mesiášom.

Farizeji neuverili konečne aj preto, lebo **sa im náboženstvo Kristovo zdalo byť príťažkým**. Nemožno totiž, že náboženstvo Krista Pána nie je ľahké. Vysvitá to zo slov Kristových: *„Jestli chce kto za mnou ísť, nech zapre sám seba a vezme svoj križ a nasleduje ma.“* (Matúš 16. 24.) Takéto náboženstvo sa nemohlo páčiť

farizejom. Toľkú obeť oni priniesť nemali vôle. Doterajší spôsob svojho života zanechať nechceli. Keby Kristus Pán nebol žiadal zmenu života, možno, že by sa aj farizeji boli k nemu pridali. Ale takto???!!! Možno, že ich rozum aj bol ochotný uznať Krista Pána za Boha, ale vôľa sa proti tomu vzpierala. Veď je to zjav temer každodenný. Vidíme to jasne aj na príklade rímskeho miestodržiteľa, Felixu. Sv. Pavel rozprával Felixovi o Kristovi. Felix s veľkým záujmom počúval jeho slová. Lenže keď mu sv. Pavel začal hovoriť „o spravodlivosti a čistote a o budúcom súde, Felix prestrašený odpovedal: *Nateraz odíď, no v príhodný čas zavolám ťa!*“ (Sk. Ap. 24. 25.) Pravda, nevolal ho viac. Lebo, kým bolo treba len veriť, za ten čas bolo dobre: ale keď sa ten Kristus začal miešať do jeho života, už bolo po viere. Nie azda preto, že by bol mal nejaké rozumné námietky proti Kristovi, ale preto, lebo mal tri manželky a svoju terajšiu manželku, Drusillu — odvábil zákonitému mužovi. Preto neuveril Felix v Krista. A preto neuverili v Krista ani farizeji, lebo sa Kristus miešal do ich súkromného života a ten veru nebol bezchybný. Farizeji neuverili, lebo nemali smelosti zmeniť svoj pohodlný život.

Toto asi boly príčiny, prečo farizeji neuverili v Pána Ježiša. Je pravda, že boli svedkami zázrakov Krista Pána, počuli z úst vojakov aj o jeho zmŕtvychvstaní, ale nešli do dôsledkov. Viera totiž nie je len vecou rozumu, ale je odvislá aj od vôle. Rozum človeka rád uverí, ale len za ten čas, kým sa to netýka nášho života, kým nám tá viera neukladá nejaké povinnosti. Konflikt nastáva až vtedy, keď sa rozumu začne priečiť naša vôľa.

Tak to bolo aj s farizejmi. Oni videli zázračné skutky Krista Pána. Zaprieť ich nemohli. Prirodzene ich vysvetliť nevedeli. Svojím rozumom by aj boli uznali Krista Pána za Boha, ale vôľa sa tomu spierala. Ich názory

farizejské, ich nenávisť voči Kristovi, ich predsudky a ich život ich celkom zaslepily. **Rozum síce poznal pravdu, ale vôľa ju neprijala.** Radšej pripisovali skutky Kristove Belzebúbovi, ako by boli uznali Krista Pána za Boha.

Lenže na zázraky Krista Pána nehľadeli tak všetci farizeji. U niektorých sa rozum nepoddal vôli. Títo uverili v Krista Pána a nasledovali ho. Medzi týmito vyniká vznešený *Nikodém, Jozef Arimatejský a učený Šavel Tarzenský, neskorši to sv. Pavel.*

Obrodenie ľudstva.

Na zemi už žili všelijakí veľikáši. Zpomedzi nich však ani jeden sa nevyrovná Pánu Ježišovi. **Osoba Krista Pána totiž taký prevrat zrobila v živote ľudstva, aký nemá páru v celých dejinách svetových.** Presvedčíš sa o tom hneď, len si porovnaj pomery pred- a po narodení Krista Pána.

Čítajme najprv v dejinách pred narodením Krista Pána.

Dejiny pred narodením Kristovým poznajú len dve vrstvy ľudí: pánov a otrokov.

Ako žili páni?

Najlepšie to vidíme v Ríme. Naša obrazotvornosť ani si len predstaviť nevie prepych rímskych boháčov. Bohatý Riman mal vo svojom paláci nádherné izby, zlaté komnaty, drahocenným kovom vykladané siene. Mal všetko, po čom mu len srdce zatúžilo. Šaty nosieval skvostné, perlami ozdobené. Nekonal nijakú prácu, len hodoval, hýril a zabával sa. Pre svoju obsluhu mal celé stotiny otrokov. Pešo chodil veľmi zriedkavo. Obyčajne ho nosievali otroci na nosítkach. Pred nosítkami kráčavalo niekoľko sluhov, aby oznamovali jeho príchod.

Tak žili páni. Ale ako žili otroci?

Otrok nebol považovaný za človeka. Pred zákonom nemal nijakého práva. V zákone stálo: „*servus nullum caput habet*“ — „*otrok nemá ľudskej hlavy*“. Keď umrel nejaký rímsky boháč, rozprávalo sa, že synovi zanechal toľko a toľko peňazí . . . dobytká a iných „vecí“. Slovom „veci“ sa rozumeli otroci. Otrok nesmel mať ani majetku, ani rodiny. Jeho dietky prináležaly pánovi. Svojmu pánovi musel byť vo všetkom po vôli. Pán ho mohol predať, väzniť, bičovať, zmrzačiť, ba aj usmrtiť. Zákon ho za to netrestal. Pán mohol so svojím otrokom to robiť, čo sám chcel. Dejiny nám zachovali zpravu, že na pr. Vadius Pollion dal každý deň zabiť jedného otroka, aby ľudským mäsom mohol kŕmiť svoje ryby. Iný pán dal za živa upiecť svojho kuchára, lebo mu neupiekol dobre pečienku. Keď si páni chceli urobiť dobrú zábavu, vohnali otrokov do cirkusu, aby sa navzájom zabíjali alebo zápasili s tygrami, ľvami, medveďami, leopardami atď. Z tohoto vidieť, že otroci boli postavení na roveň nerozumným zvieratám. Museli vo všetkom plniť vôľu svojho Pána. Cez deň museli pracovať do úpadu. Na noc boli zahnaní do podzemných dier a chodieb (tak zv. ergastula), ktoré by sme právom mohli nazvať ľudskými stajňami. Za prácu im býval odmeňovanou korbáč, bodec, prípadne aj smrť. Keď otrok ochorel, pán ho vyhnal z domu a nestaral sa o to, čo sa s ním stane. Prípadne ho dal ubiť alebo vysadiť na ostrov Tiberu, aby hladom zahynul. Keď otrok utiekol, dal mu na čelo vypáliť potupné znamienko „F“ (fugitivus-utečenec). Keď niektorí z otrokov zavraždili pána, boli všetci otroci ukrižovaní bez ohľadu na to, či boli vinní alebo nevinní.

Tak sa mali otroci pred narodením Krista Pána a nebolo ich veru málo. Veď v Šparte len každý desiaty

človek bol slobodný a v Attike až každý dvadsiaty. V Ríme za dôb cisárskych 2000 pánov malo vyše milion otrokov. Ich počtu sa aj sám senát obával. V poslednom a predposlednom storočí pr. Kr. došlo aj ku krvavým vzbúram otrokov, ale tie boly krvavo potlačené.

Život otrokov je však len jednou ukázkou pomerov, aké vládly svetom pred narodením Krista Pána. Presvedčíš sa o tom, len si všimni **postavenia chudobných a chorých**.

Voči týmto pred narodením Kristovým nebolo nijakého súcitu. Chudobní a chorí u pohanov boli považovaní len za bremeno ľudstva, ktorého sa treba zbaviť za každú cenu. Ochrany sa im nedostávalo nijakej. Rímsky zákon mal na pr. ustanovenie, že veritelia majú právo dlžníka na kúsky rozsekať a jeho telo si medzi sebou rozdeliť. Pre chudobných nebolo podpory, nebolo chudobíncov, nebolo útulkov. Chudobný bol považovaný za vyvrheľa spoločnosti ľudskej. Podobne to bolo aj s chorými. Nebolo pre nich nijakých nemocníc a chorobíncov. Ošetrovania sa im nedostávalo. To bolo považované za zbytočné tak u Grékov, ako aj Rimanov. Chorí boli zatváraní do chrámu Aeskulapovho alebo vyložení na ostrov Tibery, aby tam hladom zahynuli.

A teraz si všimnime rodiny!

Rodinný život pred Kristom bol rozháraný. Mnohoženstvo nebolo síce zákonom uznané, nebolo však považované za cudzoložstvo, keď sa muž prehrešil s otrokyňou alebo s cudzou osobou slobodnou. Manželské rozvody boly na dennom poriadku. V Athénach postačilo k rozvodu vzájomné svolenie. V Ríme k zrušeniu manželstva jednoduchého, tak zv. contubernia, bolo treba tiež len vzájomného svolenia, prípadne ani toľko. Len k zrušeniu slávneho manželstva, tak zv. connubia, uzavreného za náboženských obradov, bolo treba nábožen-

ského obradu. Manželské rozvody boli natoľko rozšírené, že bolo zriedkavosťou, aby sa žena bola vydala len za jedného muža. Niektoré rímske matrony — ako Seneka rozpráva — nepočítaly roky dľa konzulov, ale dľa počtu svojich manželov. Vydávaly sa, aby sa mohli rozviesť. Rozvádzaly sa, aby sa mohli znovu vydať. (De benef. III., 16.) Mnohí členovia popredných rodín ani neuzavierali manželstvo, aby sa tým voľnejšie mohli odovzdať výstrednému životu. Proti týmto musel Augustus vydať zvláštny zákon (Lex Julia et Papia Poppaea), ktorý pod peňažitou pokutou nútil slobodných k uzavretiu manželstva. Tento zákon však nepomohol. Smutné rodinné pomery pr. Kr. krásne charakterizuje dejepisec Thukydides slovami: „*Nijakí otcovia, nijaké manželky, nijaké deti.*“

No a teraz venujme trošku pozornosti postaveniu ženy.

Žena nebola rovnoprávnou s mužom. Bola vlastne jeho otrokyňou. U Grékov bývala v dome svojho muža oddelene. Okrem náboženských úkonov vôbec nesmela opustiť svoj byt. Zvláštny strážca pozoroval každý jej krok. Žena nesmela nakupovať, nesmela obchodovať, ani testament robiť. Keď sa mužovi znepáčila, mohol ju jednoducho odohnať. Keď ovdovela, plnoletý syn sa stal jej tútorom . . . Jedným slovom bola bez slobody, bez práva a v úplnej nevážnosti. Hesiod nazýva ženy prekliatym plemenom a metlou pokolenia ľudského. Aristoteles a Plato hlásali, že je žena od svojej prirodzenosti zlá a zkažená. Aeschylos a Eurypides len s najväčším opovržením hovorili o nej. Plato ju chcel vidieť pod stálym policajným dozorom. Tak sa hľadelo na ženu u vzdelaných Grékov.

U Rimanov tiež nebolo lepšie. Žena aj v Ríme bola len otrokyňou svojho muža. Muž ju mohol hockedy

opustiť. Vidíme to jasne na príklade Cicerona, slávneho rečníka rímskeho. Cicero bol poslaný do vyhnanstva. Vo svojej opustenosti vo vyhnanstve stále myslel na svoju ženu, Terentiu. Písaval jej zúfalé listy a bol rád keď ho ona potešila svojimi riadkami. Konečne sa Cicero mohol vrátiť domov. Každý by očakával, že sa zo svojho vyhnanstva bude ponáhľať do náručia svojej vernej manželky . . . a . . . nie. Hoci mal už 60 rokov, opustil ju. Opustil tú Terentiu, s ktorou už 30 rokov žil v manželstve. Také smutné postavenie mala žena vo vzdelaných kruhoch rímskych. Aké teda mohlo byť jej postavenie v kruhoch chudobnejších?!

No, nielen žena mala takéto ponižujúce postavenie. **Smutné bolo aj postavenie dietok.** O láske k dieťaťu u Grékov a Rimanov ťažko rozprávať. O osude dieťaťa rozhodoval otec. Keď sa v Ríme narodilo dieťa, bolo položené k nohám otca. Otca sa opýtali, či ho nechať žiť alebo má byť usmrtené. Keď ho otec zodvihol so zeme, bolo ponechané pri živote. Keď nie: bolo usmrtené, utopené alebo predané. Výchova dietok bola celkom zanedbávaná. Väčšinou bola ponechaná otrokom, ktorí miesto vychovávania dietky ešte kazili.

Takto to vyzeralo pred narodením Krista Pána. Všade panovala ukrutnosť a neľudskosť. O láske k blížnemu nikde ani len stopy. Najlepšie to vidieť pri zachádzaní s podmanenými a zajatými. Július Caesar na pr. v dobytom Avaricum v Gallii dal povraždiť asi 40.000 obyvateľov, mužov, žien, detí a starcov. V Uxelodunum dal zas všetkým Gallom, ktorí proti nemu bojovali, ruky odňať. Titus v deň narodenia svojho brata Domiciana dal obetovať 2.500 zajatých Židov. To ešte nie je všetko. Vo väčších mestách ríše rímskej bývaly poriadané tak zv. gladiatorské hry, pri ktorých sa ľudia navzájom vraždili pre zábavu divákov. Tieto zápasy sa

konaly na štátne trovy. Počet zápasníkov nebýval pri nich rovnaký. Niekedy zápasilo 100, 500, ba aj 1000 gladiatorov. Cisár Trajanus na pr. obetoval takto 10.000 ľudí zábave rímskeho ľudu. Jeho hry na oslavu podmanenia Dácie trvaly až 123 dní. My si ani len predstaviť nevieme, koľké státisíce ľudí umrely na aréne amfiteatrov podobným spôsobom. O ukrutnostiach pri gladiatorských hrách sa vôbec nejdem zmieňovať. Podotýkam len toľko, že sa týchto krvavých hier nezúčastňovali len mužovia, ale aj ženy a dievky. Cisár Augustus vyhradil pri nich čestné miesto aj vestálkam.

Okrem gladiatorských hier konaly sa ešte aj iné zábavy. Tieto sa vydržiavaly na umelých jazerách. Za veľkého jasotu divákov dve loďstvá musely bojovať proti sebe. Za Klaudia pri takýchto hrách na jazere fucinskom 19.000 mužov muselo bojovať proti sebe na lodiach. Chýrečné sú aj námorné bitky Domicianove. Tieto bitky boli skutočným vraždením, lebo len veľmi malý zlomok bojovníkov si zachránil život . . . A všetko toto sa dialo výlučne len pre zábavu krvilačného davu.

Také boly pomery pred narodením Pána Ježiša. *Nebolo lásky k bližnému. Nebolo súcitu k trpiacemu. Sebeckto sa rozšírilo vo všetkých vrstvách spoločenských. Jediným cieľom všetkého snaženia bolo: panem et circenses. Poklesla mravnosť. Verejne sa páchaly i tie najhanobnejšie veci. Rozšírily sa bezúzdnosti, orgie a neresti vo všetkých kruhoch spoločenských. Ľudstvo sa topilo v bahne hriechu, nespravodlivosti, smyselných rozkoši a mravnej zvrátenosti . . .*

Uplynulo niekoľko storočí . . . V živote ľudstva nastala zmena.

Svetom znie radostná zvest: „*Ludia Boží, ste bratmi! Bratom ti je, boháču, i ten otrok, lebo má nesmrteľnú dušu. Bratom ti je, otroku, i tvoj pán, lebo aj ten nie je viac, len človek*“. Táto zvest láme otrocké putá. Rímski boháči prepúšťajú svojich nevoľníkov. Prefekt Hermes 10.000 otrokom daruje slobodu a so slobodou im dáva aj prostriedky k živobytiu. Chromatius v jedon deň rozviaže putá 14.000 nevoľníkom. Ich príklad nasledujú iní rímski šľachtici. Otroci sa stávajú slobodnými. Dostávajú svoje práva. Pán ich už netýra. Zachádza s nimi ľudsky, ba až bratsky. Už sa nemusia obávať korbáča, ani biča, ani bodca. Majú už svoju rodinu, manželku, dietky . . .

Zmenilo sa aj postavenie chudobných a chorých. Už nie sú viac vyvrheľom spoločnosti ľudskej, ale trpiacimi bratmi a sestrami. Dostáva sa im podpory a láskavej opatery. Stavajú sa pre nich chudobínce, nemocnice a útulne. Dostáva sa im i duševnej potechy a tak i v svojej núdzi a svojom kríži sú trpezliví a spokojní.

Zmena nastala aj v rodine. Mnohoženstvo zmizlo. Rozvody zakapaly, lebo „*čo Boh spojil, človek nerozlúči*.“ Žena už nie je otrokyňou mužovou, ale je jeho rovnoprávnou družkou. Je paňou v dome. Už sa nemusí obávať, že ju muž vyženie z domu. On vytrvá s ňou v každom protivenstve. A tak sa rodina stala príbytkom šťastia a blaženosti.

Dieťa už nie je príťažou rodičov, ale ich nádejou a potechou. Považované je za dar Boží a to aj vtedy, keď je slabé, choré a neduživé. Rodičia ho milujú a ono zas poslušnosťou odmeňuje ich lásku.

Krvavé zápasy gladiatorské zmizly. Nevinná krv ľudská už netečie pre zábavu obecenstva. Platia zákony: „*Nezabiješ!*“ a „*Miluj bližného svojho ako seba samého!*“

Prestal už egoizmus a nastalo pravé bratstvo. Ľudia si navzájom pomáhajú. Bohatí zo svojho prebytku udeľujú núdznym. Neshromažďujú už poklady na zemi, ale si sbierajú nehynúce poklady v nebesiach. Ľudia nevidia svoj cieľ len tu na zemi, ale povznášajú svoje oči k nebesiam. „*Žijú síce v tele, ale nie podľa tela. Bývajú síce na zemi, ale ich obcovanie je v nebi.*“ (List k Diognetovi) Prestaly sváry a rozšírila sa vzájomná láska. Ľudia sú jedno srdce a jedna myseľ. (Sk. Ap. 4. 32.) Trpia síce, ale v utrpení ich teší myšlienka, že po tomto pozemskom putovaní očakáva ich lepší a blaženejší život v nebesiach.

Jedným slovom **nastal obrat o celých 180°.** Nastalo **pravé obrodienie ľudstva.**

Na troskách nemravnosti začína život ctnosti . . .

— — — — —

Odkiaľ táto náhla zmena?

Ako je to možné, že ľudia natoľko zmenili svoj život?

Ako je to možné, že rímski boháči vidia odrazu bratov v doterajších svojich otrokoch?

Ako je to možné, že tí utláčaní otroci vidia bratov vo svojich otročiteľoch?

Ako je to možné, že ľudia odrazu cítia sústrasť k biednym a trpiacim?

Ako je to možné, že manžel už nevidí v manželke otrokyňu, ale rovnoprávnu svoju družku?

Ako je to možné, že studené srdce rímskeho otca začína rozohrievať dosiaľ neznáma láska otcovská?

Ako je to možné, že sa ľudia zriekajú obľúbených hier gladiatorských?

Ako je to možné, že sa začínajú navzájom milovať?

Ako je to možné, že si pomáhajú?

Ako je to možné, že sa zriekajú všetkých svojich hriešnych rozkoší?

Ako je to možné, že odrazu nie k zemi, ale k nebesiam upierajú svoj zrak?

Odkiaľ táto náhla zmena v dejinách?

Azda to bol výsledok prirodzeného vývoja?

Nie, priateľu. Veď tá zmena prišla náhle a neočakávane. Bol to náhly prielom. A takýto nepripravený prevrat nemôže byť výsledkom prirodzeného vývoja.

Odkiaľ teda tá náhla zmena?

Odkiaľ???

Ostáva nám len jedna možnosť: **Ľudstvo muselo byť pevne presvedčené, že ten Kristus, ktorý od neho takúto zmenu žiada, nebol človekom, ale pravým Bohom.** Len toto pevné presvedčenie mohlo urobiť tak náhly prevrat v dejinách.

Kristus a kultúra.

Osoba Krista Pána mala ohromný vliv na spoločenské a mravné pomery, ale neostala bez vplyvu ani na kultúrne pomery ľudstva. Vplyv Krista Pána na tomto poli bol tak veľký, že **kultúra uplynulých dvoch tisíc-ročí temer úplne srástla s Kristom.**

Presvedčme sa o tom!

Keď dobre chceme poznať kultúrne pomery tohto-ktorého veku, musíme sa zahraбаť do knižovní a pozrieť sa do obrazární, múzeí a miest.

Urobme to teda!

Podme najprv do knižovní! . . . Ohromné stojany stoja pred nami: . . . polica nad policou . . . kniha pri knihe . . . Čítajme v nich! . . . Prvá rozpráva o Pánu Ježišovi, druhá tiež, tretia, štvrtá, piata . . . desiatá . . . dvadsiata . . . päťdesiata tiež . . . Zaujímavé! Temer

všetky knihy našich knižovní hovoria o Kristovi. Rozprávajú o ňom diela učencov, knihy básnikov, ba aj literárne plody románopiscov. Tie najcennejšie však hovoria aj o jeho božstve . . . **Literatúra o Kristu Pánovi nezaplňuje len siene, ale celé veľké bibliotéky.**

A teraz poď so mnou do nejakej obrazárne! . . . Na stenách visia krásne maľby, jedna krajšia ako druhá . . . Až sme dojatí ich krásou. Zručná ruka maliara tak krásne namaľovala jednotlivé osoby, že sa nám zdajú byť temer živými . . . Ale aké aj tu prekvapenie! **Tie najkrajšie a najcennejšie nám predstavujú Krista Pána a jeho sv. Matku.** Pozri si len diela Leonarda da Vinci-ho, Michel Angela, Perugina, Rafaela, Tiziana, Coreggia, Murilla . . . atď! To sú temer všetko maľby, predstavujúce Krista Pána, alebo jeho sv. Matku.

Ak chceš, môžeme sa pozrieť na umelecké výtvory sochárov! Najdeme ich v múzeách, na uliciach alebo v kostoloch, ale **tie najkrajšie zpomedzi nich zas len hovoria o Kristovi . . .**

Konečne poď so mnou do miest dedín a viesok! . . . Povedz mi, čo im dodáva krásy a malebnosti? — Kostoly. — Áno, kostoly, chrámy. Tie sú okrasou a ozdobou každého mesta a mestečka a súčasne našimi najcennejšími stavebnými pamiatkami . . . A hľa, aj tieto **chrámy vytvorilo presvedčenie o božstve Kristovom. A tak celá kamenná krása našich miest len Kristovi ďakuje svoj vznik a svoje trvanie.** Všetko, prečo sú mestá vyhľadávané a obdivované, je dielom Krista. Odstráňme z našich miest chrámy a odstránime z nich všetku krásu a pôvab!

Priateľu, nie je to výmysel, ale nezvratná pravda, že je božstvo Pána Ježiša základom našej 2000-ročnej kultúry. **Odstráňme všetko, čo má nejaký vzťah ku Kristovi, a z celej dvetisícročnej našej kultúry neostane**

nám len hromada kamenia a piesku! Správne píše teda o Kristu Pánovi Papini: *„Všade najdete jeho pamiatku. Na stenách kostolov a škôl, na vrchoch zvoníc a hôr, vo výklenkoch ulíc, nad hlavami postieľ a na hroboch milióny križov hlásajú smrť Ukrižovaného. Soškrabte freská kostolov, odneste obrazy s oltárov a z domov a život Kristov budú hlásať múzeá a obrazárne. Hodte do ohňa omšové knihy, breviáre a modlitbové knihy a najdete jeho meno a jeho slová vo všetkých knihách literatúry.“* (G. Papini: Život Kristův, str. 9.)

Zaujímavý to zjav! Celá naša kultúra začína s Kristom a slúži Kristovi. **Bez Krista by sa vyprázdnilly naše knihovne, obrazárne, múzeá a v hromadu kamenia by sa premenily naše mestá.**

Povedz, priateľu, ako si vysvetľuješ tento zjav? Bolo by toto možné, keby ľudstvo nebolo bývalo presvedčené o božstve Krista Pána? — Akiste nie. — **Ako neobstojí dom bez fundamentu, tak by nebola mohla obstať ani kresťanská kultúra v búrkach uplynulých dvoch tisícročí bez fundamentu, — bez presvedčenia o božstve Kristovom.**

Hrdinské duše.

Svet už poznal všelijakých hrdinov. Žili slávni panovníci, vojvodcovia . . . atď. A hrdinov má aj náš vek. Sú to, pravda, hrdinovia iného druhu, lebo naša doba vidí hrdinov v zápasníkoch, futbalistoch, športovcoch, letcoch, filmových hercoch a podobných. O týchto hrdinoch sa dnes píše a hovorí. **Boli a sú však aj iní hrdinovia. Svet o nich málo vie a predsa sú to pravé hrdinské duše, lebo za svoje ideály obetujú všetko svoje pohodlie, šťastie, rodinu, zdravie a vôbec celý svoj život.**

Takými to dnešnej dobe neznámymi hrdinami sú v prvom rade **svätí a svätice**.

Čo sú svätí?

Svätí sú takí ľudia, ako aj my. Majú telo a dušu, ako aj my. Srdce im práve tak bolo ako aj nám. Boli náklonní k hriechu ako aj my. Mali však pevnú vôľu slúžiť Kristovi a jeho prikázania dôsledne zachovávať. Preto usilovne premáhali samých seba. Vytrvale bojovali proti pokušeniam. Zapierali samých seba. Zriekli sa radostí a rozkoší tohoto sveta. Trpeli, strádali, ale na ceste ctnosti predsa len vytrvali až do posledného svojho dychu. Svätí sú ľudia, ktorí síce žili na tomto svete, ale nie pre tento svet. A práve v tomto spočíva ich veľkosť a hrdinskosť. **Lebo pretvoriť slabého, krehkého, vášniam podrobeného a pokušeniam vystaveného človeka, v človeka ctnostného, vyžaduje boj, dlhý a urputný boj. A kto v tomto boji zvíťazí, toho právom môžeme nazvať hrdinom.** Keďže svätí v tomto boji zvíťazili, sú opravdovými hrdinami a velikášmi. Svätí sú umelcami ktorí zo svojho krehkého tela ľudského silou svojej vôle vytvorili umelecké dielo, dokonalého kresťana-katolíka.

Priateľu, prečo to robili tí svätí? Prečo viedli tak prísny život? Prečo opovrhovali rozkošami tohoto sveta? Prečo radšej nevyprázdnil čias rozkoše, ktorú im svet podával? — Jedine a výlučne pre Krista.

Sú aj iní hrdinovia, a sú nimi *misionári*. Nevie, či si sa už voľakedy zamyslel nad ich životom. Presvedčený som však, že keby si sa nad ním zamyslel, len s úctou a láskou by si vyslovoval slovo „misionár“. Misionári zanechávajú všetko. Zanechajú otca, matku, bratov, sestry, vlasť, národ . . . atď. a idú do krajov cudzích a nehostinných. Znášajú tam všelijaké útrapy: hladujú, trpia a vystavení sú tisícerym nebezpečen-

stvám. Často bývajú zachvátení nebezpečnými chorobami: cholerou, morom, malomocenstvom, žltou zimnicou, spavou chorobou, maláriou . . . atď. Pri tom sú vzdialení od kultúrneho sveta. Žijú v pralesoch, na púštiach, uprostred ľudí, smýšľaním, rečou, rasou a zvykmi cudzích. Takto ztrávia v odlúčenosti a bez všetkého pohodlia, nie rok, ani dva, ale celé desaťročia, prípadne aj celý život. Kultúrnemu človekovi je ťažko vydržať o samote niekoľko dní a misionári žijú tak celé roky, ba desaťročia. A čo je najzaujímavejšie nežijú tak z nútenosti, ale dobrovoľne. Sami si ten život vyvolili. Sami idú medzi tých ľudí pôverčivých, nevzdelaných, hrubých a nebezpečných. Im je to všetko jedno, či treba ísť medzi ludožrútov v Polynézii alebo na Sundské ostrovy. Idú s radosťou a s nadšením, hoci dobre vedia, čo ich tam očakáva. Misionárov najdeš všade. Najdeš ich v Afrike práve tak ako v Amerike, Asii alebo v Austrálii. Dnes ich najdeš práve tak ako v dávnej minulosti.

Apoštolovia boli prvými misionármi. Po nich nasledovali noví a noví vierozvestovia vo všetkých storočiach. Spomni sa len na sv. Františka Xaverského, ktorý precestoval Indiu, Japonsko, Čínu a pokrstil státisíce pohanov. Rozpomni sa na misionára Sahary, kardinála Lavigerie, ktorý tým hromadám piesku, púšti a lúpežným Beduinom zasvätil celý svoj život. Človek by si myslel, že sa k Beduinom odváži len dobrodružná cudzinecká légia so strojovou puškou a hľa, on sa tam odvážil ísť bez zbrane, len s láskou. Alebo si vzpomni na amerického misionára, Bartolomeja de las Casas a na apoštola Indiánov a veľkého zastancu Černocho, Petra Clavera. Napokon si pomysli na ohromné tisíce misionárov, ktorí aj v dnešnej dobe obetujú všetko, len aby splnili rozkaz Kristov: „Idte a učte všetky národy . . .“

Áno, priateľu, misionárstvo nepatrí len minulosti. Hrdinské duše misionárske ešte nevymrely. Dnes ich je azda ešte viac, ako ich bolo voľakedy. Najdeš ich vo všetkých končinách sveta. Trpia aj dnes. Krv vylievajú aj dnes. Opúšťajú kariery, rodinu, rodičov, vlast a idú medzi divé barbarské národy aj dnes. Len si prečítaj niektorý misionársky časopis a presvedčíš sa o tom. **My obdivujeme cestovateľov, ktorí s veľkým technickým vystrojením odchádzajú do cudzích krajín, ale týchto ani prirovnať nemožno k hrdinským misionárom, žijúcim v zámorských misiách.**

A prečo tam žijú? Pre peniaze? — Nie. — Pre kariéru? — Ani to nie. — Pre slávu? — Veď sa o nich ani len nerozpráva. — Azda pre bohatstvo? — Veď majú len telo a dušu? — Prečo sa teda obetujú? — Jedine pre Krista.

Okrem misionárov znám ešte aj iných hrdinov. Sú to *rehoľníci a rehoľnice*. Zvláštni to ľudia! Žijú na svete, ale nie pre tento svet. Zriekajú sa všetkého toho, čo vábi a mámi dnešného človeka. **Zanechali svet so všetkými radosťami, zábavami a slasťami a utiahli sa na celý svoj život do zátiašia kláštorného.** Úzka cella je ich príbytkom, hrubé šaty ich odevom, modlitba a práca ich životným chlebom. Mnohí z nich celý svoj život strávia v školách a medzi mládežou. Iní zas vo dne v noci bdejú pri posteliach chorých a ošetrujú ich. Nezľaknú sa ani chytľavých chorôb, len nech môžu pomôcť svojim trpiacim bratom a sestrám. Keď chorého už všetci opustili, oni vytrvávajú pri ňom. Azda svoju vytrvalosť aj životom zaplatia, ale chorého predsa neopustia. Oh, kto by vedel vylíčiť prácu a obetavosť týchto hrdinských rehoľníkov a rehoľníc, ktorí nasadením vlastného života sa stávajú anjelmi strážcami trpiaceho ľudstva?!

A teraz zas sa len pýtam: Prečo si tí rehoľníci volili tak prísny život? Azda z nevedomosti a zaostalosti? — To asi nie, veď máme medzi nimi na slovo vzatých učencov a vedeckých pracovníkov. — Azda pre cvengotajúce zlato? — Veď nemajú ničoho. — Azda pre zaopatrenie? — Veď väčšina z nich zanechala vo svete majetok, bohatstvo a kariéru. — Prečo teda? — Jedine a výlučne pre Krista.

A teraz dovoľ, aby som ti spomnul aj *kňazov*.

Azda ťa prekvapia moje slová a si aj pomyslíš: *Aké hrdinstvo že je treba k životu kňazskému, veď je kňazom najlepšie na svete?* Pri tom istotne poukážeš na zlých kňazov, na ktorých sa tak radi odvolávajú dnešní ľudia, a povieš: Toto sú tí hrdinovia?! Pomaly, priateľu! Ja uznám, že sa najdú aj zlí a nehodní kňazi, ale nie sú takí všetci. Je veľmi veľa dobrých a šľachetných kňazov, ale svet o nich nevie. Svet zbadá len zlého kňaza, ale dobrého si nevšíma. Svet podľa jedného nehodného kňaza súdi celé kňazstvo. A to je veru nesprávne a nespravodlivé! Oh, keby si poznal život dobrých kňazov, veru by si ináč smýšľal o kňazstve! Priateľu, **život dobrého kňaza je sama obeť a sebazaprenie.** Dobrý kňaz sa totiž musí zrieknuť veľa všeličoho, čo by mu ako svetskému človekovi mohlo byť dovolené. Zrieka sa na pr. rodinného života a kráča životom sám a sám. Védie život bezúhonný, ale je predsa podozrievaný, kritizovaný a posmievaný. Podozrievajú ho práve tí ľudia, od ktorých si to najmenej zaslúžil a ktorým najviac dobrodenia preukázal. Proti kňazovi si dovoľia ľudia všetko a on sa ani len brániť nemôže, lebo by to mohlo byť na duševnú škodu veriacich. Ľud prekrúti jeho reči, zle si vysvetľuje jeho skutky, do falošného svetla stavia najšľachetnejšie jeho snahy. Kňaz je v očiach sveta po-

14•

krytcom, nepoctivcom, nemravníkom, zlodejom, podvodníkom, remeselníkom, darmožráčom . . . atď. Každý do neho zadrapi, každý do neho kopne, každý na ňom vylieva svoj hnev. Priateľu, ver mi, nieto na svete nič ťažšieho, ako všetky tieto nezaslúžené urážky zniesť bez slova. Nieto väčšieho hrdinstva, ako na toto všetko mlčať a pritom ďalej pracovať v prospech tých nevďačníkov . . . Taký je život kňaza!

Ako je to možné, že sa predsa ešte najdú ľudia, ktorí si volia dráhu kňazskú? — pýtaš sa ma. Prečo to robia? Azda pre peniaze? — Možno, že jednotlivci, ale nie všetci. — Azda pre pohodlie? — To sotva. — Život kňaza dnes veru nie je pohodlným. Život kňaza v dnešnej dobe je práca, ťažká, nevďačná a často bezvýsledná práca. Dnes kňaz nemá temer voľného času. Musí úradovať, učiť, rečniť, spovedať, spolky viesť a pritom každému vyhovieť. O nejakom pohodlí nemôže byť ani reči. — Prečo sa teda ešte vždy najdú jednotlivci, ktorí si volia povolanie kňazské? Veď by títo pri svojom vzdelaní mohli vo svete zastávať vynikajúce postavenie a nemuseli by sa dívať na to, ako im závišť ľudská chce vyraziť aj ten posledný kus chleba. Prečo si volia povolanie kňazské? Prečo trpia a sa zapierajú? — Jedine a výlučne pre Krista.

Nakoniec dovoľ, aby som ti ešte spomnul jeden druh hrdinských duší! Nie sú to ani svätí, ani misionári, ani rehoľníci, ani kňazi. Sú to *svetskí ľudia*. Najdeš ich v každom veku, v každom stave, v každom povolaní, v každom pohlaví. Akí sú to ľudia? To sú tí, ktorí zachovávajú prikázania Božie a cirkevné. Takýchto ľudí je tiež veľmi veľa. A sú pravými hrdinami svojho presvedčenia. Zapierajú samých seba a udatne bojujú aj v tom najväčšom pokušení. Svet im sľubuje svoje radosti, ale

za cenu hriechu, a oni ich odmietajú. Mohli by prísť k bohatstvu a majetku, ale nespravodlivým spôsobom, a oni sa ho zriekajú. Mohli by sa mať na svete veľmi dobre, ale by trochu museli prižmúriť oči pred poctivosťou, a oni to neurobia. Radšej trpia, radšej strádaajú, radšej ostanú bedármi, ako by prestúpili zákon Boží. Nikomu a ničomu k vôli neodstúpia od svojich zásad kresťansko-katolíckych. Priateľu, dolu klobúk pred takými hrdinskými charaktermi!

A teraz znovu sa pýtam: Prečo sa títo ľudia tak kŕčovite pridržiavajú svojich zásad? Prečo aspoň len výnimočne nezažmúria oči, keď ide o predpisy náboženské? Prečo? Prečo? . . . Jedine a výlučne pre Krista.

Priateľu, o hrdinoch som ti rozprával. Neboli to ani panovníci, ani vojvodcovia, ale ľudia, ktorí pracujú, strádaajú a udatne bojujú pre Krista. Svet o nich nevie, prípadne sa im ešte vysmieva. Nič za to, oni len idú svojou cestou. Ďalej slúžia Kristovi. Zamyslel si sa už nad týmito ľuďmi? Nie sú to len ľudia nevzdelaní. Sú medzi nimi učenci, vedátori a vynálezci. Sú medzi nimi muži svetového mena, ktorí len po dlhom štúdiu dospeli k pozmeneniu svojho života. **Ako je to možné, že títo ľudia vedia trpieť a prísny, ba bezohľadný život viesť pre Krista? Ako? Len tak, že sú hlboko presvedčení o božstve Kristovom.**

Kristus a ľudstvo.

Teraz ešte raz pozrime do dejín a pýtajme sa: *za koho považovali ľudia Krista Pána v uplynulých storočiach?*

Podme najprv na Kalváriu!

Na kríži umiera Kristus Pán, . . . jeho tvár je bledá, . . . oči sa kalia, . . . údy chladnú . . . Pod krížom

stojí polianský stotník . . . Kristus Pán na kríži dokonáva . . . Zem sa zatrasie, . . . skaly sa pukajú . . . a vtedy ten dojatý stotník zvolá: „*Opravdu, tento človek bol Syn Boží!*“ (Marek 15, 39.)

Za tým nasledoval pohreb Pána Ježiša, potom jeho zmŕtvychvstanie a začalo sa povrávať, že Kristus Pán bol Bohom. Túto zvesť začali rozširovať dvanásť apoštolovia. Rozniesli ju na všetky strany, až konečne smrťou mučeníckou zakončili svoj život. Po ich smrti však prišli noví nadšenci a zpravu o božstve Krista Pána zanesli do ďalších končín. Tak sa šírila zpráva o božstve Kristovom ďalej a ďalej, až sa rozšírila po celom vtedy známom svete. Už sv. Pavel píše Rimanom: „*Vaša viera rozhlasuje sa po celom svete.*“ (Rim. 1. 8.) Okolo roku 112. po Kr. píše Plinius ml., prokonzul bythynský cisárovi Trajanovi o kresťanstve: „*Nákaza predsudku toho prenikla už po mestách i dedinách a získala premnohých každého veku a stavu pre seba. Chrámy našich bohov stoja opustené a zriedka kto prináša obeť.*“ (Ep. lib. X. c. 97.) Seneka si sťažuje: „*Toto plemä kresťanov je už všade.*“ (Sv. Aug., De civitate Dei VI. 11.) Okolo roku 200 už môže nanísať Tertullian: „*Od včerajška sme a všetko vaše sme naplnili; mestá, ostrovy, pevnosti, sám tábor, palác (cisársky), senát, forum (súdobnú sieň), len chrámy sme vám ponechali.*“ (Apol. c. 37.)

Ako vidíš, viera v božstvo Kristovo sa rýchle šírila. Mala síce ohromné prekážky, ale zato sa šírila nezadržateľne. Nevykorenily ju ani kruté prenasledovania rímskych cisárov, ani divá zver, ani meč, ani kríž, ani škripec, ani nič na svete. Kresťania sa s radosťou hlásili k svojej viere. Za svoje presvedčenie v božstvo Kristovo ochotne obetovali aj svoj život. Umierajúc pod

zubami divých šeliem volali: „Synu Boží, umierajúci ťa pozdravujú!“

Prešla búrka. Utíchlo prenasledovanie. Nastaly pokojnejšie časy. Po obchodných cestách Ríma tiahnu noví dobývatelia zeme. Nemajú nijakej zbrane, len pútnickej palicu a predsa mocou svojej pravdy získajú nové národy pre Krista. Viera v božstvo Kristovo zapustí korene v nových končinách zeme.

Prídu do Európy barbárske národy. Chcú vyhubiť z duší vieru v Krista, ale nakoniec aj ony sklonia svoje koleno pred Pánom Ježišom.

Príde Mohamed so svojím izlámom a ľudstvo verí v božstvo Kristovo.

Príde rozkol, ktorý rozdelí Cirkev na východnú a západnú a ľudstvo nezaprie božstvo Kristovo.

Dostavia sa bludy, vypuknú náboženské boje, zúria revolúcie a nevymiera, ba ešte vzrastá počet vyznávačov božstva Kristovho. Viera v božstvo Kristovo žije ďalej.

Krajiny a ríše padajú, tróny sa rúcajú, ale viera v božstvo Kristovo žije aj podnes. Žije ona nielen u nás, ale aj v chatrčiach Eskymákov, v šiatroch Černochoch, v púšti africkej a na ostrovoch austrálskych. Nieto končiny na zemeguli, kde by sa neklaňali Kristu Pánovi. Nieto spoločenskej vrstvy, kde by Kristus Pán nemal svojich vyznávačov.

Priateľu, o božstve Kristovom je presvedčená veľká väčšina ľudstva už 1900 rokov a toto presvedčenie nevedely vyhubiť zo srdc ľudských ani prenasledovania, ani bludy, ani vojny, ani revolúcie, ani prevraty. Veľká čiastka ľudstva vždy považovala Krista, považuje ho a považovať bude za Boha.

Ľudstvo sa vždy klaňalo Kristovi. Kristus Pán síce v každej dobe mal svojich protivníkov, ale ešte viac mal svojich vyznávačov. Krásnymi slovami píše o tom nedávno zomrelý apologéta dr. J. Klug: „Zdá sa mi, ako by som videl obraz, ktorého rámcom sú tisícročia; Kristus Pán kráča vekami sveta! Za ním kráčajú ľudia v nekonečných radoch . . . počuj, milý priateľu, akú pieseň spievajú svojmu vodcovi! Počujem plesanie detských úst, hlasom, aký znajú len usmievavé detské ústa; Hosanna Synu Boží, ktorý si kedysi brával dietky do svojho náručia, im žehnal a dieťa učinil posvätným, ktorému sa nemá dávať pohoršenie, a dobu detstva si velebil ako dobu rajskú . . . buď velebený! — Mladíci volajú k nemu; Hosanna, Synu Boží, ktorý si povolal Jána k svojmu boku a k svojmu Srdcu a zo „syna búrky“ učinil si ideál čistoty a lásky . . . velebený, velebený buď! — Panny klačia pri jeho nohách a ženy mu volajú; Hosanna, Synu Boží, Ty si nás vyslobodil z otroctva a poníženosti a povýšil a šľachtictvom obdaril . . . velebený, velebený buď! — Mužovia kráčajú v jeho sprievode, radostne a hlasite vyznávajú; Hosanna, Synu Boží, ktorý si posvätný oheň roznietil na krboch našich rodín! Vlastnou rukou si posvätil prácu! Svetu si dal ideál pravdy, spravodlivosti, slobody a mužnej odvahy, ktorá je verná až k smrti . . . velebený, velebený buď! — Nositeľov bolesti, nositeľov krížov vidím, ako sa namáhavým krokom za ním ubierajú a čujem ich modlitbu; Synu Boží, Ty si niesol svoj kríž a ležal si pod ním ako zlomený; a vliekol si ho namáhavo ďalej a na kríži si zomrel — dľa tvojho príkladu a v tvojej sile nesieme aj my svoje bremeno, ktoré tlačí naše ramená, verne až do smrti! — A vidím klačať ľudí zohnutých a napolo zlomených hriechom a vinou, a vidím, ako pri jeho ruke a jeho slove znovu sa vzpriamia, a čujem ako vravia:

Syn Boží, ktorý si nehodil kameň na hriešnicu a ktorý si lotrovi na kríži, vyvrhelovi to ľudstva, raj otvoril — veríme, že i my dosiahneme odpustenia hriechov skrze teba, skrze teba! A vidím, ako na strhaných rysoch umierajúcich rozlieva sa žiara ako odlesk ďalekej rannej zory, keď bledými prstami objímajú obraz Ukrižovaného a k nemu hovoria; Synu Boží, pozreli sme do tvojho vyhasínajúceho oka a videli sme, že sa v ňom zračí svetlo nebeské — už sa smrti nebojíme, lebo kráčame temným údolím po ceste, ktorou si nás predišiel a za tou temnou bránou nachádzame tvoj raj! —“

Priateľu, načo sa šíriť ďalej?! Väčšina ľudstva po dvetisíc rokov verila v božstvo Kristovo. A jedine táto viera udržovala miliony ľudí na ceste ctnosti a šľachetnosti. Jedine táto viera im dodávala sily, aby v pokušení neklesli, v kríži nezúfali a v ctnosti neochabli. Ver mi, len preto bolo ľudstvo po dvetisíc rokov ctnostné, lebo verilo, že Kristus Pán bol Bohom.

... „Ty si Kristus, Syn Boha živého!“

Blížime sa ku koncu našich rozhovorov. Rozprávali sme sa o najväčšej osobnosti svetových dejín: o Pánu Ježišovi. Obdivovali sme jeho vzorný život, jeho zázraky. Zaoberali sme sa jeho zmŕtvychvstaním. Robili sme to preto, aby sme si objasnili otázku: *Čím bol Pán Ježiš? Človekom a či Bohom?* Zdravý rozum nám odpovedal, že bol Bohom. Tým sme sa však neuspokojili. Opýtali sme sa apoštolov, ktorí chodili s Kristom: za koho považovali oni Pána Ježiša? Odpovedali nám, že ho považovali za Boha. Dotazovali sme sa súčasníkov Krista Pána a dostali sme tú istú odpoveď. Opýtali sme sa mučeníkov, prečo vylievali svoju krv? A ich odpoveď znela, že pre božstvo Kristovo. Potom sme študovali dejiny

a presvedčili sme sa, že obrodienie ľudstva pred 1900 rokmi mohlo mať svoj pôvod len v presvedčení o božstve Kristovom. Pozorovali sme život najhrdinskejších a najctnostnejších duší a vyčítali sme z neho, že Kristus Pán nebol človekom, ale Bohom.

Teraz je na tebe rad, drahý priateľu môj. **Za koho považuješ Krista ty?** Odpovedz na túto otázku!

Kedysi pri Cezarei Filipovej pýtal sa Pán Ježiš svojich apoštolov: „*Za koho vydávajú ľudia Syna človeka?*“ Oni mu odpovedali: „*Jedni za Jána Krstiteľa, iní zas za Eliáša: iní zase za Jeremiáša, alebo za jedného z prorokov.*“ On sa ich však pýtal: „*A vy za koho ma vydávate?*“ Vtedy sa ozval sv. Peter a povedal: „*Ty si Kristus, Syn Boha živého!*“ (Matúš 16. 13-16.)

Predstav si, priateľu, že by teraz pred tebou stál Pán Ježiš a sa ťa pýtal: „*Za koho vydávajú ľudia Syna človeka?*“ Čo by si mu odpovedal

Povedal by si mu asi toto: „*Niektori hovoria, že si ty vôbec nežil a si len vymyslenou osobou . . . Iní vravia, že si nerobil nijaké zázraky, ale len kúsky fakírske a kúzelnícke . . . Zas iní, že si bol socialistom, komunistom a chcel si vyslobodiť úbohých proletárov z jarma nenasýtnych kapitalistov . . .*“

Tak by si asi odpovedal Pánu Ježišovi na jeho otázku.

On by sa ťa však ďalej pýtal: „**Nuž, a ty za koho ma považuješ?**“

Čo by si mu odpovedal?

Dúfam, že teraz — po toľkom uvažovaní — kľakol by si pred Pánom Ježišom na kolená a zvolal: „***Ja verím! . . . Ty si Kristus Syn Boha živého! . . . Ty si pravý Boh! . . .***“¹⁷

¹⁷ Dľa Dr. J. Klug: Boží Slovo a Boží Syn. Str. 318-320.

Čo chcel Kristus ?

Nestačí nám len vedieť, že Pán Ježiš bol Bohom. Nie. My musíme ísť ďalej a musíme sa pýtať: *Prečo prišiel Kristus Pán na svet? prečo žil na zemi? čo chcel Kristus?* — To sú otázky veľmi dôležité. Odpovedzme si teda na ne v krátkosti.

Čo chcel Kristus?

Celý životný program Pána Ježiša krásne je vyjadrený jeho slovami: „*Tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.*“ (Ján 3. 16.) Z tohoto vidieť, že Kristus Pán len preto prišiel na zem, aby ľudia boli spasení.

Kristus Pán bol vševediacim a predsa sa nezaoberal prírodovedeckými otázkami. Bol všemohúcim a nepestoval vedy technické. Bol vznešeným a nezanechal nám nijaký obraz, nijakú sochu, nijakú hudobnú skladbu . . . Bol milosrdný a nepovedal ľudstvu, ako treba liečiť tuberkulozu, raka . . . atď. Miloval dietky a nezanechal nám nijaké pedagogické pokyny. Mal veľkú lásku k triede robotníckej a nepovedal nám, ako odstrániť nezamestnanosť. Týmito vecmi sa nezaoberal, o týchto otázkach nerozprával, lebo ich nepovažoval za najdôležitejšie veci a otázky ľudského života. **Kristus Pán za najdôležitejšie veci ľudského života pokladal: ako máme Boha poznať, v neho veriť, k nemu sa modliť a jeho vôľu plniť?** Celým jeho životným programom bolo: priviesť ľudí do neba. A keď príležitostne aj rozprával o veciach svetského-hmotného rázu, robil to len preto, lebo vedel, že nám tieto veľmi často bývajú prekážkou na ceste spasenia.

Kristus Pán prišiel na svet, aby nás naučil Boha poznať. A preto čo vieme o Pánu Bohu, to sme sa dozvedeli od neho.

Kristus Pán prišiel na zem, aby nás poučil o živote posmrtnom. Čo teda vieme o nebi, o pekle a očistci, to vieme väčšinou od neho.

Kristus Pán prišiel na zem, aby nás poučil, že tento svet nie je naším cieľom, ale len prípravou k nebu.

Kristus Pán prišiel na zem, aby nám povedal: ako máme žiť, bojovať a ako si počínať, aby sme dosiahli svojho cieľa.

Kristus Pán prišiel na zem, aby nám dal smernice pre život pozemský a tak nás pripravil pre život večný.

Pýtaš sa ma, čo chcel Kristus?!

Kristus chcel, „aby svet bol spasený skrze neho.“
(Ján 3. 17.)

To bolo jediným cieľom jeho pozemského života.

Na rozcestí.

Končím svoje skromné dielo. Rozprával som ti v ňom o najväčšej osobnosti svetových dejín: o Kristovi. Dlhو trval náš rozhovor, dúfam však, že nebol bezvýsledný.

Na koniec dovoľ ešte niekoľko slov.

Kristus Pán bol Bohom . . . Žil na zemi a zanechal nám svoje učenie. Podľa tohoto učenia: je nebo, je peklo, je očistec . . . Sme zodpovední za každú svoju zlú myšlienku, každú žiadosť, každé slovo a každý skutok, . . . jedon raz budeme skladať účty zo svojho života, . . . nie sme len trošku vzdelanejšími opicami, nie sme potomkami orang-utanov a čimpánzov, ale máme aj nesmrteľnú dušu.

Priateľu, **vyznaj smeľe a nebojácne toto učenie!** Veď to nie je nijaké učenie ľudské, ale učenie samého Syna Božieho, Pána Ježiša Krista. Je to učenie pravdivé, na ktoré sa smeľe môžeme spoľahnúť. Ručí nám zaň auktorita samého Pána Ježiša.

To ešte nie je dost.

Kristus Pán nám totiž nezanechal len svoje učenie, ale nám dal aj prikázania, zákony, ktoré musíme zachovávať . . . Tieto zákony sú dost prísne a platia pre každého bez výnimky. Viažu aj teba . . .

Čo z toho plynie?

Priateľu, náš malý štát vydáva zákony, ktorými sa nám niečo prikazuje alebo zakazuje. Pod týmito zákonmi býva podpis prezidenta. My pri pohľade na sbierku našich štátnych zákonov mimovoľne povieme: „*Tieto zákony sa musia rešpektovať, musia zachovávať!*“ Ja ti však teraz — na konci našich rozhovorov — predkladám iné zákony. Pod nimi je krvavý podpis Pána Ježiša a okrem toho pečať hodnovernosti, jeho zázraky a zmŕtvychvstanie. A tu musíme povedať: „**Tieto zákony pochádzajú od Boha, treba ich zachovávať.**“

Priateľu, na tebe je, či tieto zákony zachováš, alebo nie. Máš dve možnosti: lebo ich budeš zachovávať a vtedy budeš spasený, . . . alebo . . . ich nezachováš a budeš zatratený . . .

Máš slobodnú vôľu. **Voľ si teda!!!**

Prečo váhaš?

Rozhodni sa!

Život je krátky. Smrť je istá. Umrieť môžeš každú chvíľu. Akože obstojíš pred súdom Božím, ak budeš zle voliť?

Rozhodol si sa už?

Myslím, že áno.

Dúfam však, že si sa rozhodol v tomto smysle:
*Chcem žiť podľa vôle Krista Pána! Chcem zachovávať
jeho prikázania! Kriste, za tebou pôjdem, pri tebe vy-
trvám a tebe verným ostanem až do smrti!*

Áno, až do smrti!!!

O B S A H.

Predslov	— — — — —	5
Kristus vo vlaku	— — — — —	7
Či Kristus skutočne žil?	— — — — —	9
Svedectvo Židov	— — — — —	11
Kristus a židovský rabín	— — — — —	15
Svedectvo pohanov	— — — — —	17
Prečo tak málo správ o Kristovi?	— — — — —	22
Prečo sa len tak neskoro píše o Kristovi?	— — — — —	25
Kresťanskí spisovatelia	— — — — —	27
Zaujímavý rozhovor	— — — — —	29
Život Krista	— — — — —	33
Životopisy Krista Pána	— — — — —	37
Životopisci Krista Pána	— — — — —	45
Pravda	— — — — —	49
Čo hovoril Pán Ježiš sám o sebe?	— — — — —	53
Svätosť a charakter Pána Ježiša	— — — — —	59
Vševvedúcnosť a proroctvá Pána Ježiša	— — — — —	67
O zázrakoch vôbec	— — — — —	75
„Neznáme sily“	— — — — —	78
„V mene vedy“	— — — — —	80
Zázraky Pána Ježiša	— — — — —	86
Niekoľko otázok	— — — — —	87
Odborná komisia	— — — — —	88
Prírodné zázraky	— — — — —	95
Či bol Pán Ježiš lekárom?	— — — — —	101
Zázračné uzdravenia	— — — — —	103
Či bol Pán Ježiš fakirom?	— — — — —	110

Simulanti	— — — — —	113
Hysteria	— — — — —	115
Sugestia, magnetizmus, hypnóza	— — — — —	119
Vzkriesenia mŕtvych	— — — — —	125
Prečo robil Pán Ježiš zázraky?	— — — — —	129
Pred pohanským sudcom	— — — — —	133
Či Pán Ježiš skutočne zomrel?	— — — — —	134
Stráž pri hrobe	— — — — —	140
Prázdny hrob	— — — — —	141
Krádež mŕtvoly	— — — — —	143
Zdanlivá smrť	— — — — —	149
Zemetrasenie	— — — — —	153
Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych	— — — — —	154
Kto videl Pána Ježiša po zmŕtvychvstaní?	— — — — —	157
Halucinácia — vízia	— — — — —	162
Náhla zmena u apoštolov	— — — — —	166
Význam zmŕtvychvstania Pána Ježiša	— — — — —	168
Za koho považovali Pána Ježiša jeho súčasníci?	— — — — —	173
Šavél — sv. Pavel	— — — — —	176
Ako smýšľal sv. Pavel o Pánu Ježišovi?	— — — — —	180
Krv mučeníkov	— — — — —	183
Aj vzdelaní ňudia!	— — — — —	189
Prečo neuverili farizeji?	— — — — —	194
Obrodenie ľudstva	— — — — —	197
Kristus a kultúra	— — — — —	205
Hrdinské duše	— — — — —	207
Kristus a ľudstvo	— — — — —	213
„Ty si Kristus, Syn Boha živého!“	— — — — —	217
Čo chcel Kristus?	— — — — —	219
Na rozcestí	— — — — —	220

Poznáte už

najlacnejší a najobsažnejší ilustrovaný
slovenský časopis

PLAMENŇ?

Vychádza dvojtyždenne na 20. stranách veľkého formátu. Prináša zaujímavé obrázky z celého sveta, krásny román, pravidlá slušnosti a inojazyčný slovník v pokračovaniach, poučné články, odpovedá na všetky kladené otázky, prináša návody, ako možno doma zhotoviť v domácnosti potrebné užitočné prístroje, má hádankovú, šachovú rubriku, prináša súbehy s peňažnými a knižnými odmenami, a čo je hlavné:

— jedno číslo stojí len 50 halierov —

Žiadajte si číslo na ukážku, vďaka Vám ho pošle

Spolok Svätého Vojtecha v Trnave

Tlačou kníhtlačiarne Spolku Sv. Vojtecha, Trnava